ક્યા આપ મૌતકે લિયે તૈયાર હૈં?

کیا آپ موت کیلئے تیار ہیں؟

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

આપ મઆશરેકે જિસ તબકેસે ભી તઅલ્લુક રખતે હોં આપસે એક સવાલ?

ક્યા આપ મૌતકે લિયે તૈયાર હૈં?

کیا آپ
موت کیلئے تیار ہیں؟

❋ મુસન્નિફ ❋

મોહતરમ જનાબ નિસાર અહમદખાં ફતહી

❋ લિપ્યાંતર ❋

(મૌલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦

ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

ફેહરિસ્ત

મઝમૂન	સફા

પેહલા બાબ

* પેશ લફ્ઝ (હઝરત મૌલાના યૂસુફ લુધયાનવી) . . . ૧૦
* ઈફતિતાહિયા મઝામીન ૧૧
* મૌતકી તૈયારી ૧૪
* મૌતસે પેહલે મૌતકી તૈયારી કિસ તરહ કી જાએ . . . ૧૫
* મૌતસે પેહલે તૈયારીકા મતલબ ૧૬
* આમાલ ઔર કિરદારકા મુહાસબા ૧૭
* નફસકે લિયે લંબી ઉમરકા ધોકા ૧૯
* મૌત વો વાહિદ ચીઝ હૈ જિસકે યકીન હોનેમેં કિસીકા ઈખ્તિલાફ નહીં ૨૦
* મરતે વક્ત રિશ્તેદારોંકો મરને વાલેસે ઝિયાદા અપની ફિકર હોતી હૈ ૨૨
* મરને વાલેકો સબ ભૂલ જાતે હૈં ૨૪
* બસ ઈતનીસી હકીકત હૈ ફરેબ ખ્વાબ હસ્તી કી . . . ૨૫
* મલેકુલ મૌત લંબી ઉમરવાલોંકે પાસ અપને કાસિદ ભેજતા રેહતા હૈ ૨૭
* નમાઝે જનાઝાસે ઈબરત હાસિલ કીજિયે ૨૮
* આજ મઆમલા ઉલટા હૈ ૨૮
* હઝરત રબીઅકા સબક આમોઝ વાકિઆ ૨૯

મઝમૂન	સફા

- ઈન્સાન મૌતસે ક્યૂં ગાફિલ રેહતા હૈ? ૩૦
- મૌતસે ગફલત જહાલત હૈ ૩૧
- મૌતકી યાદ જિતની કડવી હૈ ઉસકે અસરાત ઉતને હી મીઠે હૈં ૩૨
- મૌતકે લિયે આરઝૂઓંકો મુખ્તસર કરના ૩૩
- મૌતકો યાદ કરનેકા તરીકા ૩૪
- અકાબિરીન કિસ તરહ મૌતકો યાદ કરતે થે ૩૫
- મૌતકી હકીકત ૩૭
- મોમિનકે લિયે મૌત ઘભરાનેકી ચીઝ નહીં ૩૯
- આશિકાને ઈલાહીકી મૌતકા દિન ખૂશી યાની ઉર્સકા દિન હોતા હૈ ૪૧
- હઝરત નિઝામુદ્દીન ઔલિયા (રહ.) કે જનાઝેકા વાકિઆ ૪૨
- સય્યિદુત્તાઈફા હઝરત હાજી ઈમદાદુલ્લાહ (રહ.) કે જનાઝેકા હાલ ૪૩
- હઝરત ઈબ્ને ફારિઝકી વફાત ૪૪
- હઝરત મિરઝા મઝહર જાને જાનાંકી શહાદત ૪૫
- મૌજૂદા દૌરકે બુઝુર્ગ શાહ મુહમ્મદ યાકૂબ મુજદ્દિદીકી વફાત ૪૫
- એક ઔર બુઝુર્ગ હઝરત ફઝલુર્રહમાન ગંજ મુરાદાબાદી ૪૬
- આશિકે રસૂલ હઝરત ફતેહ મુહમ્મદ પાનીપતી . . . ૪૭

મઝમૂન	સફા
❁ કભી મૌતસે બચાવકી તદબીર હી મૌતકા સબબ બન જાતી હૈ	૫૦
❁ હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) કા વાકિઆ	૫૦
❁ બચ્ચેકી મૌતકા વાકિઆ	૫૧
❁ સાત આદમિયોંમેંસે છ કી મૌતકા વાકિઆ	૫૧
❁ ચોરોંકી મૌત	૫૩
❁ જિસ હાલમેં ઝિંદગી ગુઝરતી હૈ ઉસી હાલ પર મૌત આતી હૈ	૫૩
❁ ચંદ ઈબરતનાક વાકિઆત	૫૪
❁ એક ડાક્ટરકે આખરી કલિમાત	૫૫
❁ એક ઝમીનદારકે આખરી ખયાલાત	૫૬
❁ હાફિઝે કુરઆન ઔરતકી મૌત	૫૬
❁ એક વકીલ સાહબકે આખરી કલિમાત	૫૬
❁ મરતે વક્ત ગાલિયાં બકના	૫૭
❁ વાલિદૈનકો સતાનેકા ઈબરતનાક અંજામ	૫૭
❁ માં કી દુઆકા અસર	૫૯
❁ વાલિદૈનકી બદ દુઆસે બુરી મૌતકા મુશાહિદા	૬૦
❁ માં કે સાથ ઝિયાદતીકી વજહસે બુરી મૌત	૬૦
❁ માં કે ઉપર ઝુલ્મકી વજહસે મૌત	૬૧
❁ મૌતસે પેહલે મર જાના	૬૨
❁ હઝરત પીરાને પીર શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) ફરમાતે હૈં	૬૪

મઝમૂન	સફા

- કબરકા અઝાબ વ સવાબ બરહક હૈ- આંખોં દેખે વાકિઆત ૬૬
- અઝાબે કબરકા ઈબરતનાક વાકિઆ ૬૭
- કબરકી આગ ૬૭
- નેક લોગોંકી કબરેં ૬૮
- કબરમેં ફરહતઅંગેઝ ખૂશ્બૂ ૬૯
- હઝરત મૌલાના અહમદ અલી લાહોરી (રહ.) કી કબરસે ખૂંશ્બૂ ૬૯
- અઝાબે કબર એક હકીકત હૈ ૭૦
- મૌતસે ગફલતકે ઝહરકા તિરયાક અલ્લાહવાલોંકી સોહબત હૈ ૭૨
- ગફલતકા ઝહર ૭૩
- ગફલતકે ઝહરકા તિરયાક ઔલિયા અલ્લાહકી સોહબત હૈ ૭૫
- બુઝુર્ગોંકી નઝર કીમિયા અસર ૭૬
- રહમતે ઈલાહી ગુનેહગારોંકી તૌબાકી મુશ્તાક ઔર મુન્તઝિર રેહતી હૈ ૭૯
- માયૂસી કુફ્ર હૈ ૮૦
- એક બુત પરસ્તકા વાકિઆ ૮૧
- કારૂન ઔર ફિરઔન ભી અગર અલ્લાહકો પુકારતે તો મઆફી મિલ જાતી ૮૪
- શર્ત બસ યે હૈ કે તૌબા સચ્ચી હો ૮૫

મઝમૂન	સફા

- તૌબાકી તીન કિસ્મેં ૮૬
- ઈરતિકાબે ગુનાહકે તીન દરજે ૮૭
- તૌબાકા વક્ત કબ તક રેહતા હૈ ૮૮

દૂસરા બાબ

- બુઝુર્ગાને દીનકે ખુતબાતે નસીહત ૯૦
- અવામકે નામ ૯૧
- હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહકી નસીહત ૯૨
- અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી (રહ.) કી નસીહત ૯૩
- હઝરત શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) કી નસીહત ૯૬
- ઉલમાએ કિરામકે નામ ૧૦૧
- ઉલમાએ હકકી હકગોઈ ઔર બેબાકીકે કુછ વાકિઆત .૧૦૫
- શેખ શિહાબુદ્દીન હક ગો ૧૦૭
- શેખ અબૂ અબ્દુલ્લાહ તૂનિસીકી જુરઅતે ઈમાની . . .૧૦૮
- નાકિસ મશાઈખ ઔર બેશરઅ પીરઝાદોંકે નામ . . .૧૧૦
- હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ સાહબ (રહ.), મશાઈખકી બેઅમલ ઔલાદકો નસીહત ૧૧૩
- અહલે હક મશાઈખ ભી બહોતસી ગલત ફેહમિયોંકા શિકાર હૈં .૧૧૪
- અચ્છે અચ્છે મશાઈખ તકબ્બુરકે મર્ઝમેં મુબ્તલા હોતે હૈં .૧૧૬

મઝમૂન	સફા

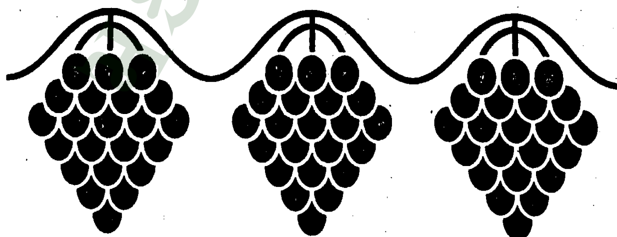
* મઆશરેકે દાનિશ્વરોં ઔર મુફક્કિરોંકે નામ ૧૧૮
* અહલે દાનિશકી બે દાનિશી ૧૨૦
* પેશાવર વાઈઝીનકે નામ ૧૨૨
* હુજ્જતુલ ઈસ્લામ હઝરત ઈમામ ગઝાલી (રહ.) કી વાઈઝીનકો નસીહત ૧૨૪
* મુફતિયાને દીનકે નામ ૧૨૭
* બારબાર હજ કરનેવાલોંકે નામ ૧૩૦
* એક હજ પર જાનેવાલેકા વાકિઆ ૧૩૨
* દિલ બદસ્ત આવર કે હજ્જે અકબર અસ્ત ૧૩૩
* એક ઘરમેં બૈઠે હુએ શખ્સકે તુફૈલ સબ હાજીયોંકા હજ મકબૂલ હો ગયા ૧૩૩
* સફરે હજકી રકમ ભૂકે પડોસીકો પેશ કર દી ૧૩૪
* તાજિરોં, દૌલતમંદોં ઔર માલદારોંકે નામ ૧૩૫
* અહલે હુકૂમત ઔર ઝાલિમ હુક્કામકે નામ ૧૩૯
* ઝાલિમ હુક્કામકો ખિતાબ કરતે હુએ શાહ સાહબ ફરમાતે હૈં ૧૪૦
* અદલો ઈન્સાફ ઔર રિઆયા પરવરીકે કુછ વાકિઆત ૧૪૨
* સય્યાહ ઈબ્ને બતૂતહકે આંખોં દેખે વાકિઆત ૧૪૨
* ચોરકી સઝા ૧૪૩
* રાજાકે બેટેકો સઝા ૧૪૪
* શેરશાહ સુરીકા ઈન્સાફ ૧૪૪

મઝમૂન | સફા

❁ મેહમૂદ ગઝનવીકી રિઆયા પરવરી ૧૪૫
❁ મઝલૂમોંકે સાથ ઈન્સાફ ૧૪૬
❁ હિકાયત શાહ અલ્પ અરસલાન ૧૪૭
❁ હમારે હુક્કામકે લિયે સબક ૧૪૯
❁ ઉન લોગોંકે નામ જો બગૈર આમાલ સિર્ફ નસબકી વજહસે ખાતિમા બિલ ખૈરકે મુદ્દઈ હૈં ૧૫૩
❁ બળે બળે ઔલિયા અલ્લાહ બુરે ખાતિમાકે ખૌફસે કાંપતે રેહતે હૈં ૧૫૮
❁ હઝરત જુનેદ બગદાદીકા મૌતકે વક્ત રોના ૧૫૯
❁ હઝરત મખદૂમ શેખ યહયા મુનીરી (રહ.) ૧૬૦
❁ હઝરત શેખ મુહિયુદ્દીન સૈયદ અબ્દુલ કાદિર જીલાની ૧૬૧
❁ ખ્વાજા સૈયદ મુહમ્મદ હુસેની ગેસૂદરાઝ ૧૬૨
❁ બુરા ખાતિમા કિસકો કેહતે હૈં ઔર ઉસકી ક્યા ક્યા સૂરતેં હો સકતી હૈં ૧૬૩
❁ તૌબા કરનેવાલોંકી મુનાજાત ૧૬૬
❁ અપની ફિકર કરેં ૧૬૭
❁ ખુલાસએ કલામ, ક્યા આપ મૌતકે લિયે તૈયાર હૈં . . ૧૬૮
❁ મુનાજાત ૧૬૮
❁ અગર આપકો મૌતકી તૈયારીકી અહમિયતકા એહસાસ હો ગયા હૈ તો સબસે પેહલે ઈન કામોં પર તવજ્જોહ દીજિયે ૧૭૧

મઝમૂન	સફા

* વસિયતકી તરગીબ ૧૭૨
* વસિયત કરનેવાલેકે લિયે હિદાયત ૧૭૩
* વસિયતકી બાતેં ૧૭૪
* હર શખ્સકા વસિયત નામા ઉસકે વારિસોંકે પાસ હોના ચાહિયે, વસિયતનામેકી અહમિયત ૧૭૬
* વસિયતનામા કિસ તરહ લિખ્ખા જાએ ૧૭૭
* આશિકે રસૂલ હઝરત કારી ફતેહ મુહમ્મદ સાહબ (રહ.) કી મશહૂર દુઆ ૧૭૮
* યે જનાઝા કિસકા હૈ? ૧૮૦
* દર્સે ઈબરત ૧૮૧

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્મા નિર્રહીમ

પેશ લફ્ઝ

હઝરત મૌલાના મુહમ્મદ યૂસુફ લુધયાનવી મદ્દ ઝિલ્લુહૂ

મૌત એક ઐસી હકીકત હૈ જિસસે કિસીકો ઈખ્તિલાફ નહીં, કૌનસા ઘર ઐસા હૈ જિસમેં મૌત ન આઈ હો? યહાં અલ્લાહ તઆલાકે સિવા કિસીકો બકા નહીં. આં હઝરત (સ.અ.વ.) કા ઈરશાદ હૈ. દુનિયા મુસાફિરકી માનિંદ હૈ. હમારે સામને આખિરત હોની ચાહિયે કે હમેં આખિરતકી તૈયારીકે લિયે દુનિયામેં ભેજા ગયા હૈ. લેકિન હમમેંસે કૌન કિસ કદર આખિરતકી તૈયારી કર રહા હૈ? ઉસકે લિયે અપને અપને ગિરેબાનમેં ઝાંકનેકી ઝરૂરત હૈ. હમારે કૌલ વ ફઅલ ઔર અમલસે યેહી ઝાહિર હોતા હૈ કે ગોયા હમેં મરના હી નહીં. ઔર ન હી હમને ઉસકી તૈયારી કી હૈ.

હમારે દોસ્ત ઔર જનાબ હઝરત કારી ફતેહ મુહમ્મદ પાનીપતી કુદ્દિસ સિર્રુહૂકે ખલીફએ મજાઝ જાનાબ અલહાજ નિસાર અહમદખાં ફતહીને મૌતકી તૈયારીસે મુતઅલ્લિક કુરઆન વ સુન્નત ઔર ફરમૂદાતે અકાબિરકી રોશનીમેં ઈસ મૌઝૂઅ પર બહોત ઉમદા મજમૂઆ તૈયાર ફરમાયા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ઈસે મુઅલ્લિફ મૌસૂફ ઔર કારિઈનકે લિયે નાફેઅ બનાએ આમીન. ઔર હમ સબકો મૌતસે પેહલે મૌતકી તૈયારીકી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન.

મુહમ્મદ યૂસુફ લુધયાનવી

નાઈબ અમીર આલમી મજલિસ તહફ્ફુઝે ખત્મે નબુવ્વત

બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્‌મા નિર્રહીમ

ઈફતિતાહિયા

પાક હૈ વો ઝાત જિસને ઝિંદગી ઔર મૌતકો પૈદા કિયા તાકે ઈન્સાનોંકો આઝમાએ કે કૌન અચ્છે ઔર નેક અમલ કરકે અપની આખિરત સંવારતા હૈ. ઔર બેશુમાર દુરૂદો સલામ અલ્લાહકે આખરી રસૂલ મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) પર જિનહોંને આખિરત સંવારનેકે સારે તરીકે ખૂદ અપની ઝાતે મુબારકકો નમૂના બનાકર ઉમ્મતકે સામને પેશ કિયે. ઔર સારી ઝિંદગી ઈસી દાવત ઔર મેહનત પર સર્ફ કર દી કે ઈન્સાન દુનિયાકી ઝેબો ઝીનત પર ફરેફ્તા હોકર અપની આખિરતકો ન ભૂલ જાએ. ઔર ઈન્સાનકો જિસ વક્ત મૌત આએ તો અલ્લાહ ઉસસે રાઝી હો ઔર વો અલ્લાહસે રાઝી હો. આપકે બાદ આપકી ઉમ્મતકે ઉલમાએ કિરામ, મશાઈખે ઈઝામ ઔર વાઈઝીન વગૈરહ અલ્લાહ તઆલા ઉનકો બેહતરીન જઝાએ ખૈર અતા કરે, અપની તેહરીર ઔર તકરીર, સોહબત ઔર મજાલિસકે ઝરીઆ ઈસી દાવતકો ફૈલાતે રહે ઔર આજ તક અલ્હમ્દુલિલ્લાહ યે સિલસિલા જારી હૈ.

યે કિતાબ ભી ઈસ સિલસિલેકી એક કડી હૈ ઔર ઉસમેં ભી વોહી દાવત ઈલલ્લાહ. દુનિયાકી બેસુબાતી ઔર આખિરતકી પાઈદારી, મૌતકી યાદ ઔર મૌતસે પેહલે મૌતકી

તૈયારીકે મુતઅલ્લિક મઝામીન લિખ્ખે ગયે હૈં ફિર ભી ઈસકા બયાન ઔર લિખનેકા અંદાઝ દૂસરી કિતાબોંસે કુછ મુખ્તલિફ હૈ ઔર વો મૌજૂદા ઝમાનેકે મિઝાજ ઔર ઈસ્તે'દાદકે મુતાબિક બદલા ગયા હૈ.

ઈસકે અલાવા ઈસ કિતાબમેં ઈસ્લામી મઆશરેમેં ઔર મુસલમાનોંકે હર તબકેમેં જો ખરાબીયાં ઉનકી નિય્યત ઔર અમલમેં દાખિલ હો જાતી હૈં. બુઝુર્ગોંકી કિતાબોંકે ઈકતિબાસાતસે ઉનકી ભી નિશાનદહી કી ગઈ હૈ. તાકે પળ્હનેવાલે અપની નિય્યત ઔર આમાલકા ભી અચ્છી તરહ મુહાસબા કર સકેં.

અલ્હમ્દુલિલ્લાહ ઈસ કિતાબકે લિખનેમેં સબસે પેહલે ખૂદ મુઝે અપને નફસકે ઉયૂબ અપની નિય્યતકે ફસાદ ઔર અપને આમાલકી કોતાહિયોંકા ઈલ્મ હુવા ઔર તૌબાકી તૌફીક નસીબ હુઈ. ઉમ્મીદ હૈ દૂસરે પળ્હનેવાલે ભી ઈસ આઈનેમેં અપને કિરદારકે ખદ્દો ખાલ દેખકર અપની ઈસ્લાહે નફસકી તરફ ઈસ તરહ તવજ્જોહ દેંગે કે મૌતકે વક્ત ઉનકો ઈસ તરહ ખિતાબ કિયા જાએ.

યા અય્યતુહન્નફસુલ્ મુત્મઈન્નહ. ઈર્જિઈ ઈલા રબ્બિકિ રાઝિયતમ્ મર્ઝિય્યહ. ફદ્ખુલી ફી ઈબાદી વદ્ખુલી જન્નતી.

"અય પાકીઝા ઔર મુત્મઈન રૂહ, લૌટ આ અપને રબકી તરફ ઈસ હાલતમેં કે વો તુઝસે રાઝી ઔર તૂ ઉસસે રાઝી હો, ઔર દાખિલ હો જા મેરે મુકર્રબ બંદોંમેં ઔર ઉનકે સાથ મેરી જન્નતમેં."

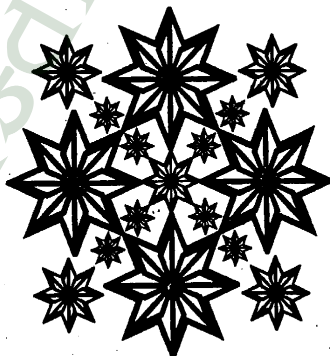
ઈન્સાનકી સબસે બળી કામિયાબી ઔર સઆદત યે હૈ કે મરતે વક્ત ઉસકા ખાતિમા ઈમાનકી હાલત પર હો. ઝિંદગીભર

સારી નેકિયાં ઈસી ઉમ્મીદ પર કી જાતી હૈં. ઔર બુરે ખાતિમાકે ખૌફને બળે બળે ઔલિયા ઔર મુકર્રબીને બારગાહે ઈલાહીકી કમરેં તોડ દી હૈં ઔર પિત્તે પાની કર દિયે હૈં. હક તઆલા હમ સબકા ખાતિમા ઈમાન પર ઈસ હાલતમેં કરે કે અલ્લાહ હમસે રાઝી ઔર હમ અલ્લાહસે રાઝી હોં. ઈસ કિતાબકે પળ્હને વાલોંસે આજિઝાના દરખ્વાસ્ત હૈ કે ઈસ ફકીર ગુનેહગારકે લિયે જો અપની ઝિંદગીકે આખરી હિસ્સેમેં હૈ હુસ્ને ખાતિમાકી દુઆ ઝરૂર ફરમાએં.

નિસાર અહમદ ફતહી

૧૮, રબીઉસ્સાની સન હિ. ૧૪૧૯

૧૨, ઓગષ્ટ સન ઈ. ૧૯૯૮

મૌતકી તૈયારી

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) રિવાયત કરતે હૈં કે જબ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કુરઆન પાકકી યે આયત તિલાવત ફરમાઈ, જિસકા તર્જુમા યે હૈ,

ખુદાને જિસકા સીના ઈસ્લામકે લિયે ખોલ દિયા હો ઉસમેં ખુદાકા એક નૂર પૈદા હો જાતા હૈ.

તો હમને આપ (સ.અ.વ.) સે શરહે સદરકા મતલબ પૂછા. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

જબ બંદેકે દિલમેં યે નૂર દાખિલ હોતા હૈ તો ઉસકે દિલમેં વુસ્અત ઔર ઈન્શિરાહ પૈદા હો જાતા હૈ.

હમને પૂછા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! અગર કિસીકે દિલમેં યે નૂર આ જાએ તો ઉસકી નિશાની ઔર અલામત ક્યા હૈ? આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા :

ઈસ દુનિયાએ ફાનીસે કિનારાકશી. આખિરતકી તરફ રુજૂઅ ઔર મૌતકે આનેસે પેહલે મૌતકી તૈયારી.

(મિન્હાજુલ આબિદીન)

દફઅતન સર પર જો આ પહોંચે અજલ
ફિર કહાં તૂ ઔર કહાં દારૂલ અમલ
જાએગા યે બે બહા મૌકા નિકલ
ફિર ન હાથ આએગી ઉમર બે બદલ
કર લે જો કરના હૈ આખિર મૌત હૈ
એક દિન મરના હૈ આખિર મૌત હૈ

(ખ્વાજા મજઝૂબ)

મૌતસે પેહલે મૌતકી તૈયારી કિસ તરહ કી જાએ

યે સુબહકા વક્ત હૈ. યકશમ્બા (ઈતવાર) કા દિન હૈ ઔર સન હિ. ૫૪૫ કા ઝમાના હૈ. બગદાદ શરીફમેં પીરાને પીર હઝરત સૈયદ શેખ મુહિયુદ્દીન અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) અપની ખાનકાહ શરીફમેં તશરીફ રખ્ખે હુએ હૈં. લાખોં મુસલમાનોં ઔર ગૈર મુસ્લિમોંકા મજમા સામને બૈઠા હૈ. મૌતસે પેહલે મૌતકી તૈયારીકા એહસાસ દિલાતે હુએ આપ અપને વઅઝમેં ફરમા રહે હૈં,

દેખો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ફરમાતે હૈં "જિસકે લિયે ખૈરકા કોઈ દરવાઝા ખોલા જાએ તો ઉસકો ચાહિયે કે ઉસકો બહોત ગનીમત સમઝે. ક્યૂંકે વો નહીં જાનતા કે યે દરવાઝા કબ બંદ કર દિયા જાએગા."

લોગો ખૂશ હો જાઓ ઔર ગનીમત સમઝો અપની ઝિંદગીકે દરવાઝેકો જબ તકકે વો ખુલા હુવા હૈ. ઔર અન્કરીબ બંદ કર દિયા જાએગા. ગનીમત સમઝો નેકિયોં ઔર દૂસરે આમાલે સાલિહાકો જબ તક તુમ ઉનકે કરને પર કાદિર હો. ગનીમત સમઝો તૌબાકે દરવાઝેકો. ઔર ઉસમેં દાખિલ હો જાઓ ઉસસે પેહલે કે સકરાતકે વક્ત વો બંદ હો જાએ. ગનીમત સમઝો દુઆકે દરવાઝેકો કે વો તુમહારે લિયે ખુલા હુવા હૈ. અય ગાફિલ લોગો! બના લો જો કુછ તુમ તોડ ચુકે હો. ધોલો જિસકો નાપાક કર ચુકે હો. સંવાર લો જિસકો બિગાડ ચુકે હો.

સાફ કર લો જિસકો મેલા કર ચુકે હો. ઔર લૌટા દો જિસકો તુમ ઝુલ્મસે લે ચુકે હો, ઉસસે પેહલે કે મૌતકા ફરિશ્તા આએ ઔર તુમહેં એક લમ્હેકી ભી મોહલત ન દે ઔર તુમહારી આંખેં બંદ હો જાએં.

કિયામતકે દિન ઈન્સાન યાદ કરેગા જો કુછ ભલાઈ બુરાઈ દુનિયામેં કર ચુકા થા મગર વહાં પશેમાની ફાઈદા ન દેગી. વહાં યાદ કરના મુફીદ ન હોગા. હાં આજ મૌતસે પેહલે યાદ કરના વાકઈ બળા નફા બખ્શ હૈ. સાહિબો! શરમાઓ હક તઆલાસે. ગફલતમેં ન પડે રહો. તુમહારા વક્ત બેકાર જા રહા હૈ. તુમ મશ્ગૂલ હો ઐસી ચીઝેં જમા કરનેમેં જિસકો ખા ન સકોગે. આરઝૂ રખતે હો ઐસી ચીઝોંકી જિનકો પા ન સકોગે. ઔર તામીર કરતે હો ઐસે મકાનાતકી જિસમેં રેહ ન સકોગે. યે સારી ચીઝેં તુમહેં તુમહારે રબસે દૂર કર રહી હૈં. (અલ ફતહુ ર્રબ્બાની)

તૂને મન્સબ ભી અગર પાયા તો ક્યા
ગંજ સીમો ઝર ભી હાથ આયા તો ક્યા
કૈસરે આલીશાં ભી બનવાયા તો ક્યા
દબદબા ભી અપના દિખલાયા તો ક્યા
એક દિન મરના હૈ આખિર મૌત હૈ
કર લે જો કરના હૈ આખિર મૌત હૈ

મૌતસે પેહલે તૈયારીકા મતલબ

મૌતસે પેહલે મૌતકી તૈયારીકા મતલબ યે હૈ કે ઈન્સાન અપને અકાઈદ, મઆમલાત, મઆશરત ઔર ઈબાદત પર ગૌર

કરે. દીનકે ઈન ચારોં શોબોંમેં જહાં જહાં ઉસસે કોતાહિયાં હો રહી હૈં સચ્ચે દિલસે ઉનકી ઈસ્લાહમેં લગ જાએ ઔર અલ્લાહ તઆલાસે મદદ માંગતા રહે. સબસે ઝિયાદા કોતાહિયાં ઈન્સાનસે મઆંશરત ઔર મઆમલાત યાની લેન દેન, તિજારત, નિકાહ, તલાક, પડોસી, ઔલાદ, માં બાપ ઔર અઝીઝો અકારિબકે હુકૂકકે બારેમેં હોતી હૈં. ઔર બહોતસે લોગ તો ઈન બાતોંકો દીન હી નહીં સમઝતે. હાલાંકે આધેસે ઝિયાદા દીનકે અહકામાત આપસકે મઆમલાત હીકે મુતઅલ્લિક હૈં.

કિયામતકે રોઝ અલ્લાહ પાક અપની બારગાહમેં હોનેવાલી કોતાહિયોંકો મઆફ ફરમા સકતા હૈ લેકિન બંદોંકે હુકૂકમેં કોતાહીકો ઉસ વક્ત તક મઆફ નહીં કરેગા જબ તક મઝલૂમ ખૂદ મઆફ ન કરે.

ઈબ્તિદામેં રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઉસકી નમાઝે જનાઝામેં શરીક નહીં હોતે થે જો કર્ઝ છોડકર મરા હો.

આમાલ ઔર કિરદારકા મુહાસબા

અકલમંદ આદમીકો ચાહિયે કે અપને આમાલ ઔર કિરદારકા મુહાસબા કરતા રહે ઔર અપને નફસકી ઈસ્લાહમેં લગા રહે. હર વક્ત ખયાલ રખ્ખે કે મુઝસે કોઈ હક તઆલાકી નાફરમાની તો નહીં હો રહી. કિસી બંદેકા હક તો ઝાએઅ નહીં હો રહા.

ઝિયાદાતર ઈન્સાનોંકે નુફૂસ સરકશ હી હોતે હૈં. વો ઈન્સાનસે અપની મનમાની કરાલે રેહતે હૈં ઔર ઉનકી મનમાની

હમેશા અલ્લાહકી મરઝીકે ખિલાફ હોતી હૈ. ગોયા વો ઈન્સાનકો ખુદાકા બંદા બનનેકે બજાએ અપના બંદા બના લેતે હૈં. ઈસ કૈફિયતકો અલ્લાહ પાકને કુરઆન પાકમેં ઈસ તરહ બયાન કિયા હૈ.

અફરઐત મનિત્તખઝ ઈલાહહૂ હવાહૂ.

"ક્યા તુમ ઉસ શખ્સકો નહીં દેખતે જિસને અપની ખ્વાહિશાતકો ખુદા બના રખ્ખા હૈ."

ઐસે સરકશ નફસસે ઈસ તરહ બાત કરની ચાહિયે.

"અય નફસ ઝરા ઈન્સાફ કર. અગર એક યહૂદી તુઝસે કેહ દેતા હૈ કે ફલાં લઝીઝ ખાના તેરે લિયે નુકસાન દેહ હૈ તો તૂ સબર કરતા હૈ ઉસે છોડ દેતા હૈ, ઉસકી ખાતિર તકલીફ ગવારા કર લેતા હૈ, તો ક્યા અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કા કૌલ ઔર ખુદાકી કિતાબકા મઝમૂન તેરે નઝદીક ઉસ યહૂદીકે કૌલસે ભી ગયા ગુઝરા હૈ.

તઅજ્જુબ હૈ કે અગર એક બચ્ચા કેહતા હૈ કે તેરે કપડોંમેં બિચ્છૂ ચડ ગયા હૈ તો તૂ બગૈર દલીલ તલબ કિયે અપને કપડે ઉતાર ફૈંકતા હૈ. ક્યા અલ્લાહ ઔરં ઉસકે રસૂલોંકી ખબરેં તેરે નઝદીક ઉસ બચ્ચેકી બાતસે ભી કમ વકઅત રખતી હૈં.

જહન્નમકી આગ, ઉસકી બેડિયાં, ઉસકે સાંપ, બિચ્છૂ, કબરકી હોલનાકિયાં, ઉસકા દબાના, પુલસિરાત, હિસાબ કિતાબકે મુતઅલ્લિક જો ખબરેં અલ્લાહને અપની કિતાબ ઔર ઉસકે રસૂલને અપની અહાદીસમેં દી હૈં અગર તેરા ઉન પર ઈમાન હૈ તો ફિર ક્યા બાત હૈ કે તૂ જહન્નમકે અઝાબ ઔર કબરકી તકલીફસે બચનેકી કોશિશ નહીં કરતા.

નફસકે લિયે લંબી ઉમરકા ધોકા

નફસ તો કેહતા હૈ અભી બહોત ઉમર પડી હુઈ હૈ. આખરી ઉમરમેં તૌબા કર લેંગે. યે બાત તુઝે કહાંસે માલૂમ હુઈ. યે ભી તો હો સકતા હૈ કે આજકા દિન તેરી ઉમરકા આખરી દિન હો. અય નફસ જિસ તરહ તૂ રાહે હકસે મુંહ ફેરતા હૈ ઈસ તરહ તુઝસે પેહલે દુનિયાસે જાનેવાલોંને ભી મુંહ ફેરા થા, મગર અબ ઉનકી હાલત યે હૈ કે કબરોંમેં અબ વો યે તમન્ના કરતે હૈં કે કાશ દુનિયાકી ઝિંદગીમેં હકકો કબૂલ કર લેતે.

અય નફસ મૈં દેખતા હૂં કે તૂ દો વજહસે ગુનાહોં ઔર અલ્લાહકી નાફરમાનિયોં પર દિલેર હો ગયા હૈ. એક તો કુફ્રે ખફી ઔર દૂસરા સરીહ હિમાકત. કુફ્રે ખફી યે હૈ કે યૌમે હિસાબ, મૌતકે બાદકી ઝિંદગી ઔર અલ્લાહકે વાદા વઈદ પર તુઝે પૂરા યકીન નહીં હૈ. ઔર તૂ શકમેં પડા હુવા હૈ. ઔર સરીહ હિમાકત યે હૈ કે અલ્લાહ તઆલાકી તદબીરે મખફી ઔર ઉસકે ઈસ્તિદરાજ (ખિલાફે મામૂલ કામ) કા ખયાલ કિયે બગૈર ઔર ઉસકી ફરમાંબરદારી ઔર ઈતાઅત કિયે બગૈર ઉસકે અફવ વ કરમ ઔર ઉસકી ગફફારી વ સત્તારી પર ભરોસા કર બૈઠા હૈ જબકે તૂ રોટીકે એક ટુકડેકે લિયે ઉસ પર ભરોસા નહીં કરતા ઔર અપની ઝરૂરતોંકે હુસૂલકે લિયે ઈધર ઉધર મારા મારા ફિરતા હૈ. ઈસી જહાલતકી વજહસે તૂ આં હઝરત (સ.અ.વ.) કે ઈસ ઈરશાદકા મિસ્દાક હૈ.

"હોશિયાર વો હૈ જો અપને નફસકા મુહાસબા કરે ઔર મૌતકે બાદવાલી ઝિંદગીકે લિયે અમલ કરે. ઔર બેવકૂફ વો હૈ જો અપને નફસકી ખ્વાહિશાતકે પીછે ચલે ઔર અલ્લાહસે મગફિરતકી

ઉમ્મીદેં ભી રખ્ખે."

પસ અય નફસ હોશિયારી ઔર અકલમંદીસે કામ લે. બેવકૂફી છોળ દે ઔર મૌતસે પેહલે મૌતકી તૈયારી કર લે. અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હૈ.

તર્જુમા :- ફરમા દો અય નબી! બેશક વો મૌત જિસસે તુમ ભાગ રહે હો વો યકીનન તુમહારે પાસ આકર રહેગી ફિર તુમ ઉસ ઝાતકી તરફ લૌટા દિયે જાઓગે જો હર છુપી ઔર ઝાહિર બાતકો જાનનેવાલી હૈ. પસ વો ઝાત તુમકો ખબર દેગી ઉન કરતૂતોંકી જો તુમ દુનિયામેં કરતે થે.

અબ હિર્સો હવાકો છોડ મિયાં મત દેસ બદેસ ફિરે મારા
કુઝ્ઝાક અજલકા લૌટે હૈ દિન રાત બજાકર નક્કારા
ક્યા બુધિયા ભેંસા બેલ શુતુર ક્યા કોઈ પલા સર ભારા
ક્યા ગેહૂં ચાવલ મોઠ મટર ક્યા આગ ધુવાં ઔર અંગારા
સબ ઠાંઠ પડા રેહ જાવેગા જબ લાદ ચલેગા બંજારા

(નઝીર અકબર આબાદી)

મૌત વો વાહિદ ચીઝ હૈ જિસકે યકીન હોનેમેં કિસીકા ઈખ્તિલાફ નહીં

ઈસ દુનિયાએ રંગ વ બૂ પર અગર ગૌર કિયા જાએ તો માલૂમ હોગા કે મૌતકે સિવા કોઈ ચીઝ ઐસી નહીં હૈ જિસ પર સારી દુનિયાકે લોગ મુત્તફિક હોં. મઝહબ, સિયાસત, મઆશરત, અકાઈદ, ઈબાદાત, ગર્ઝ યે કે હર ચીઝમેં લોગ એક દૂસરેસે મુખ્તલિફ હૈં. હદ તો યે હૈ કે ખુદાકી ઝાતકે બારેમેં ભી લોગ

ઈખ્તિલાફ રખતે હૈં.

મુસલમાન કેહતે હૈં :

લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ, અલ્લાહ એક હૈ ઉસકે સિવા કોઈ માબૂદ નહીં.

નસારા કેહતે હૈં :

ઈન્નલ્લાહ ષાલિષુ ષલાષત, બેશક અલ્લાહ તીનોંકા તીસરા હૈ.

યહૂદ કેહતે હૈં :

કાલતિલ્ યહૂદુ ઉઝૈરુ નિબ્નુલ્લાહ, ઉઝૈર અલ્લાહકા બેટા હૈ.

દહરિયે કેહતે હૈં :

ખુદાકા વુજૂદ હી નહીં હૈ.

ગર્ઝ દુનિયાકી હર ચીઝકો ઈખ્તિલાફને અપની લપેટમેં લે રખ્ખા હૈ. સિર્ફ મૌત હી ઐસી ચીઝ હૈ જિસકે વાકેઅ હોનેકો બિલ ઈત્તિફાક મુસ્લિમ, ગૈર મુસ્લિમ, મુવહ્હિદ, મુશરિક, દહરિયે સબ દિલસે માનતે હૈં. ઈસ બારેમેં કિસીને આજ તક કોઈ હુજ્જત નહીં કી, કોઈ બહસ નહીં કી ઔર કોઈ દલીલ નહીં માંગી.

કુલ્લુ નફસિન્ ઝાઈકતુલ મૌત

હર શખ્સકો મૌતકા ઝાઈકા ચખના પડેગા.

અગર દુનિયા કિસી એકકે લિયે હમેશાકી જગહ હોતી તો અલ્લાહકે રસૂલ હી દુનિયામેં હમેશા રેહતે, મગર ઐસા ન હુવા. ઈસ લિયે,

લાઝિમ હૈ હર બશરકો ખયાલે કઝા રહે
હમ ક્યા રહેંગે જબ ન રસૂલે ખુદા રહે

જબસે દુનિયા કાઈમ હુઈ ઔર જબ તક રહેગી મૌતસે કોઈ મુસ્તસ્ના (જુદા) નહીં.

વો રૂમી હો કે હિંદી હો કે ચીની
શરાબે મર્ગ તો સબકો હૈ પીની
કિસીકો ભી મફર ઈસસે નહીં હૈ
હૈ હર શય મોહતમિલ મરના યકીની

(નિસાર ફતહી)

મરતે વક્ત રિશ્તેદારોંકો મરનેવાલેસે ઝિયાદા અપની ફિકર હોતી હૈ

એક બુઝુર્ગ હઝરત યઝીદ રક્કાશી કેહતે હૈં કે એક મરતબા મૈં એક આબિદકે ઘર ગયા. દેખતા હૂં કે વો મૌત વ હયાતકી કશમકશમેં મુબ્તલા હૈ. ઔર ઉસકે તમામ રિશ્તેદાર જમા હૈં ઔર રો રહે હૈં. આબિદને અપને બાપસે પૂછા અબ્બાજાન આપ ક્યૂં રો રહે હૈં? બોલે બેટા તેરી ઈસ હાલતકો દેખકર ઔર યે સોચકર કે ઈસ બુઢાપેમેં મેરી લાઠી ટૂટ રહી હૈ કિસ તરહ તેરે બગૈર ઝિંદગી ગુઝરેગી.

ફિર ઉસ આબિદને અપની માં સે પૂછા અમ્માંજાન આપ ક્યૂં રોતી હૈં? બોલી બેટા તેરી જુદાઈ ઔર તેરી મૌતકે બાદકી તન્હાઈ ઔર વેહશતકો સોચકર રોતી હૂં. તૂ મેરી ઝઈફીકા સહારા હૈ. તૂ મેરે ઘરકા ચિરાગ હૈ. તેરે બાદ ઈસ ઘરમેં અંધેરા હો જાએગા.

ઉસને ફિર ઔલાદસે રોનેકા સબબ પૂછા તો કહા અબ્બાજી

હમ યતીમ હો જાએંગે. હમેં આપ જૈસા પ્યારા કહાં મિલેગા ઔર હમારી ઝરૂરતોંકો અબ કૌન પૂરા કરેગા.

બીવીસે પૂછા તો ઉસને કહા મેરે સરતાજ! આપકે બાદ તન્હાઈયોં ઔર વેહશતોંકે સાંપ મુઝે ડસેંગે. યે ઘર સુના હો જાએગા ઔર મૈં બેવા હો જાઉંગી. બગૈર આપકે સહારે યે પહાડસી ઝિંદગી કાટની દો ભર (મુશ્કિલ) હો જાએગી.

સબકી આહો બુકા ઔર આહોઝારિયાં સુનકર ઉસ આબિદને કહા મુઝે બિઠા દો મુઝે બિઠા દો. ઘરવાલોંને સહારા દેકર ઉસકો બિઠા દિયા તો આબિદને ઉન સબકો ખિતાબ કરકે કહા. મૈં દેખ રહા હૂં કે તુમ સબ અપને હી રોને રો રહે હો. તુમ સબકો અપની હી ફિકર પડી હુઈ હૈ. કોઈ ઐસા નહીં જિસકો મુઝસે હમદર્દી હો. મેરી ભી ફિકર હો કે મેરનેકે બાદ મેરા ક્યા હાલ હોગા. મુન્કિર નકીરકે સવાલોંકા જવાબ દે સકૂંગા યા નહીં. કબરમેં મેરે ઉપર ક્યા ગુઝરેગી.

તુમમેંસે કોઈ ભી ઈસ બાત પર નહીં રોતા કે કલ મૈં ખુદાકે સામને ક્યા તોશા લેકર હાઝિર હૂંગા. અગર ગુનાહોંકા પલડા ભારી હુવા તો સઝાસે બચનેકે લિયે ક્યા ઉઝર પેશ કરૂંગા. અફસોસ! સબકો અપની ફિકર પડી હૈ મેરી આનેવાલી મુસીબતકી કિસીકો પરવાહ નહીં. ઈતના કેહતે હુએ ઉસ આબિદકે હાથ પાંવ ઢીલે હો ગંયે ઔર રૂહ પરવાઝ કર ગઈ.

કહા અહબાબને યે દફનકે વક્ત
કે હમ ક્યૂંકર વહાંકા હાલ જાનેં
લહદ તક આપકો લે આએ હમ સબ
અબ આગે આપકે આમાલ જાનેં

મરનેવાલેકો સબ ભૂલ જાતે હૈં

દોસ્તો જિસ દુનિયાકે પીછે આજ તુમ ભાગ રહે હો. જિસ દુનિયાકો હાસિલ કરનેકે લિયે તુમ અપની ઈઝ્ઝત ઔર ઈમાનકો ભી બેચ દેતે હો. જિસ દુનિયાકી મુહબ્બતમેં તુમ અપની જાન ખપા રહે હો. દોસ્તો મરનેકે બાદ યે દુનિયા તુમહેં બિલકુલ ભૂલ જાએગી. તુમહારા નામ ઝિંદોંકી ફેહરિસ્તસે કાટકર ભૂલે બસરે ઈન્સાનોંકી ફેહરિસ્તમેં ડાલ દેગી. તુમહારે નામકી ફાઈલેં અદાલતમેં દફતરમેં દાખિલ કર દી જાએગી. દોસ્ત અહબાબ ઔર રિશ્તેદાર કુછ દિન યાદ કરકે હમેશાકે લિયે ભૂલ જાએંગે. બીવી કુછ દિન આહોઝારી કરકે ફિર અપને કામકાજમેં ઉલઝ જાએગી યા દૂસરા નિકાહ કર લેગી. બચ્ચે બહોત યાદ કરેંગે મગર રફતા રફતા ઉનકે ઝહનોંસે તુમહારી શકલ ભી મિટ જાએગી. તુમહારી દૌલત, બાગીચે, ફેક્ટરિયાં ઔર મકાનાત પર તુમહારે વારિસ કબ્ઝા કર લેંગે. જો એક વક્તકી રોટી ભી તુમહારે નામ પર ખૈરાત નહીં કરેંગે. ઔર તુમ ઈન બદ આમાલિયોંકી બદૌલત ઔર નાજાઈઝ દૌલતસે બીવી બચ્ચોંકો ખૂશ કરનેકે બદલે કબરકે ભયાનક અઝાબમેં જલતે રહોગે ઔર કોઈ તુમહારા પુરસાને હાલ ન હોગા.

ફિર ઝમાનેકી ગરદિશ તુમહારી કબરકી બુલંદિયોંકો હમવાર કરકે તુમહારા નામ ભી દુનિયાસે મિટા દેગી ઔર આધી સદી ગુઝરનેકે બાદ કોઈ મુશ્કિલસે યાદ કરેગા કે કભી તુમ ભી ઈસ દુનિયામેં થે ઔર તુમ અપની ઝબાને હાલસે ઈસ તરહ ફરિયાદ કરોગે.

રોન્દે હૈ નક્શ પા કી તરહ ખલ્ક યાં મુઝે
અય ઉમર રફતા છોડ ગઈ તૂ કહાં મુઝે

બસ ઈતનીસી હકીકત હૈ ફરેબ ખ્વાબ હસ્તી કી

ઝમાનેકો તીન દૌરમેં તકસીમ કિયા ગયા હૈ. માઝી, હાલ ઔર મુસ્તકબિલ. જો ઝમાના ગુઝર ગયા વો ગુઝર ગયા. ઔર જો ઝમાના આનેવાલા હૈ ઉસકા પતા નહીં કે વો આએગા યા નહીં. ઈન્સાનકે લિયે ઉસકા નકદ વક્ત સિર્ફ ઉસકા હાલ હૈ જિસકો આજ કેહતે હૈં.

દોસ્તો કિસીકો નહીં માલૂમ કે ઉસકો કલકા દિન નસીબ હોગા કે નહીં, ઈસ લિયે જો કુછ નેક અમલ કરને હૈં ઔર જો કુછ માઝીકી તલાફી કરની હૈ વો આજ હીસે શુરૂ કર દો.

કોઈ દિન ઐસા નહીં જિસમેં સૂરજ તુલૂઅ ન કરે મગર ઉસમેં એક ફરિશ્તા યે આવાઝ દેતા હૈ કે અય ચાલીસ સાલકી ઉમરવાલો! યે તોશા તૈયાર કરનેકા વક્ત હૈ ઈસ લિયે કે તુમ સિહ્હતમંદ હો તુમહારે હોશો હવાસ કાઈમ હૈં.

અય પચાસ સાલકી ઉમરવાલો! તુમહારી પકડકા વક્ત કરીબ આ ગયા હૈ. અય સાઠ સાલકી ઉમરવાલો તુમને અલ્લાહકે અઝાબકો ભુલા દિયા. તુમહેં ઈતની લંબી ઉમર દી ગઈ. અબ તુમહારા કોઈ ઉઝર નહીં સુના જાએગા. દોસ્તો મૌતકા ફરિશ્તા છોટી બળી ઉમર નહીં દેખતા. નન્હે મુન્ને બચ્ચે જિનકી લંબી લંબી ઝિંદગીયોંકી ઉમ્મીદેં બાંધી જાતી હૈં. રોશન મુસ્તકબિલ ઉનસે વાબસ્તા કિયા જાતા હૈ કે મેરા બેટા વઝીર બનેગા. અમીર બનેગા, મગર અલ્લાહ તઆલાકી બારગાહમેં યે ફૈસલા હો ચુકા હોતા હૈ કે

યે ચંદ રોઝમેં મર જાએગા. ફિર તુમ અપને હાથોંસે ઉસકો કબરમેં દબાકર ચલે આતે હો ઔર તુમહારી તમામ ઉમ્મીદેં ધરીકી ધરી રેહ જાતી હૈં.

દોસ્તો કિતને ખૂબસૂરત ઔર હસીનો જમીલ નવજવાન સુબહ શામ હંસતે ખેલતે ઔર ઐશ કરતે હુએ ગુઝારતે હૈં ઔર હાલ યે હૈ કે વો કપડે બાઝારમેં આ જાતે હૈં જિસસે ઉનકે કફન તૈયાર હોંગે ઔર ઉનકો ઉસકી ખબર ભી નહીં હોતી.

દોસ્તો કિતની દુલ્હનેં ઐસી હોતી હૈં જિનકો દુલ્હાકે લિયે સજાયા જા રહા હોતા હૈ ઔર આસમાની ફૈસાલ યે હોતા હૈ કે ઉનકો ઈસી હાલતમેં દબોચ લિયા જાએ. ઐસે બહોત વાકિઆત હોતે રેહતે હૈં.

નઈ ગાડી ખરીદી જાતી હૈ ઔર વોહી મૌતકા સબબ બન જાતી હૈ. નયા મકાન બનાયા જાતા હૈ. ખૂબ ઝેબો ઝીનતસે આરાસ્તા કિયા જાતા હૈ. ઉસકે લિયે હર તરહકી બેઈમાની, રિશ્વતખોરી, ઝુલ્મ ઔર ઈમાન ફરોશી કી જાતી હૈ. થોડે હી દિન ઉસમેં રેહના નસીબ હોતા હૈ કે ડાકા પડ જાતા હૈ. માલ ભી ગયા જાન ભી ગઈ ઔર આખિરતકા અઝાબ હમેશાકે લિયે અલગ રહા.

યે આલમ ઐશો ઈશરતકા યે દુનિયા કૈફો મસ્તીકી
બુલંદ અપના તખય્યુલ કર યે સબ બાતેં હૈં પસ્તી કી
યહાં દર અસલ વૈરાના હૈ ગો સૂરત હૈ બસ્તી કી
બસ ઈતનીસી હકીકત હૈ ફરેબ ખ્વાબ હસ્તી કી
કે આંખેં બંદ હોં ઔર આદમી અફસાના હો જાએ.

(ખ્વાજા મજઝૂબ)

મલેકુલ મૌત લંબી ઉમરવાલોંકે પાસ અપને કાસિદ ભેજતા રેહતા હૈ

બાઝ બુઝુર્ગોંસે મન્કૂલ હૈ કે કિસી અલ્લાહવાલેને મલેકુલ મૌતસે પૂછા કે ક્યા તુમહારે પાસ કોઈ કાસિદ નહીં જિસકો અપને આનેસે પેહલે ભેજ દિયા કરેં તાકે લોગ ડરકર તૈયાર હો જાએં.

મલેકુલ મૌતને કહા, બખુદા મેરે પાસ બહોતસે કાસિદ હૈં મસલન બુઢ્હાપેકી બીમારી, કાનોંકા સુનના ઔર આંખોંકી બસારતકા કમઝોર હો જાના. જબ લોગ ઈન ચીઝોંસે ભી નસીહત હાસિલ નહીં કરતે તો ફિર મૈં આવાઝ દેતા હૂં કે અય શખ્સ ક્યા યકે બાદ દીગરે મેરે કાસિદ તુમહારે પાસ નહીં આતે રહે, લો અબ મૈં ખૂદ આતા હૂં ઔર અબ મેરે બાદ કોઈ કાસિદ નહીં આએગા. (કુરતબી)

રિવાયત હૈ કે મૌતકા ફરિશ્તા દાઉદ (અલૈ.) કે પાસ આયા. હઝરતને પૂછા કે તૂ કૌન હૈ? ઉસને જવાબ દિયા મૈં વો હૂં જો બાદશાહોંસે ભી નહીં ડરતા ઔર ન મુઝે કોઈ મહલ્લાતમેં દાખિલ હોનેસે રોક સકતા હૈ ઔર ન મૈં કિસીસે રિશ્વત લેતા હૂં (કે રિશ્વત લેકર છોડ દૂં).

દાઉદ (અલૈ.) ને કહા, માલૂમ હોતા હૈ કે તૂ મલેકુલ મૌત હૈ મગર મૈંને તો અભી તેરે લિયે કોઈ તૈયારી નહીં કી. ફરિશ્તેને કહા અય દાઉદ! આપકા ફલાં પડોસી કહાં હૈ ઔર આપકા વો ફલાં રિશ્તેદાર કહાં હૈ? હઝરત દાઉદ (અલૈ.) ને જવાબ દિયા કે

વો દોનોં મર ગયે. ઉસ પર મલેકુલ મૌતને કહા કે ક્યા ઈન વાકિઆતમેં આપકે લિયે ઈબરત નહીં થી કે આપ તૈયારી કર લેતે.

આદમી નશએ ગફલતમેં ભુલા દેતા હૈ
વરના જો સાંસ હૈ પૈગામે ફના દેતા હૈ

નમાઝે જનાઝાસે ઈબરત હાસિલ કીજિયે

ઉસ ઈન્સાનકે લિયે જિસકા દિલ અભી બિલકુલ મુરદા નહીં હુવા. સબસે બળા વાઈઝ મૌત હૈ કે ઉસકે ખયાલસે ઈન્સાનકા સારા ઐશ મિટ્ટી હો જાતા હૈ ઔર તબીઅત મુકદ્દર હો જાતી હૈ. ઈસ લિયે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

લઝ્ઝતોંકો તોડનેવાલી ચીઝ યાની મૌતકો યાદ કિયા કરો.

પસ હર શખ્સકો ચાહિયે કે જબ જનાઝા દેખે તો યૂં સમઝે કે ઈસ ચારપાઈ પર મેરા જનાઝા હૈ. ઈસ લિયે કે અન્કરીબ ઐસા હી હોગા જલ્દ યા દેરસે. હઝરત સાબિત બનાની (રહ.) કેહતે હૈં કે હમ જનાઝોંમેં શરીક હોતે થે તો સિવાએ મુંહ ઢાંપકર રોનેવાલોંકે ઔર કિસીકો ન દેખતે થે. કોઈ અજનબી શખ્સ જનાઝેમેં શરીક હોતા તો વો યે ન જાનતા થા કે તા'ઝિયત કિસસે કરૂં. ઈસ લિયે કે સબ હાઝિરીનકે ચેહરે ગમસે નિઢાલ હોતે થે. જનાઝેકો દેખકર અપના અંજામ યાદ કરતે. ગર્ઝ યે કે અકાબિરકા દસ્તૂર મૌતસે ડરનેકા ઈસી તરહકા થા.

આજ મઆમલા ઉલટા હૈ

લોગ જનાઝેકે સાથ હોતે હૈં ફિર ભી હંસતે હૈં. પાન ખાતે હૈં. સિગરેટ પીતે હૈં ઔર દુનિયાભરકી બાતેં કરતે હૈં. મીરાસકા ઝિકર

છેડતે હૈં. સિયાસત ઔર હાલાતે હાઝિરાકા જાઈઝા લિયા જાતા હૈ. ગોયા વો કબ્રસ્તાનમેં નહીં બાહિર કિસી મજલિસમેં બૈઠે હુએ હૈં.

બેહતર હોતા કે ઉસ જગહ અપને અંજામકો યાદ કરતે ઔર અપને ઉપર રોતે. ઈસ લિયે કે જિસકા જનાઝા દફન હો રહા હૈ વો તો ઈસ બળી મુસીબતસે ગુઝર ગયા. ઉસને મલેકુલ મૌતકો દેખ લિયા. મૌતકી સખ્તી ચખ ચુકા ઔર ખાતમેકે ખૌફસે ભી વો બેખૌફ હો ચુકા. ઔર જો લોગ હાઝિર હૈં ઉનકે લિયે યે સારી બલાએં અભી બાકી હૈં. ઈસ લિયે અપને હાલ પર રોના ચાહિયે.

હઝરત રબીઅકા સબક આમોઝ વાકિઆ

હઝરત રબીઅ બિન ખસીમને અપને ઘરકે અંદર એક કબર ખોદ રખ્ખી થી. જબ ભી અપને દિલમેં સખ્તી પાતે ઉસકે અંદર ઘુસકર લેટ જાતે. બળી દેર તક પડે રેહતે. ફિર ગિડગિડાકર કેહતે, "અય મેરે રબ મુઝે વાપસ દુનિયામેં ભેજ તાકે મૈં કુછ નેક અમલ કર લૂં." ઈસકો કઈ બાર દોહરાતે. ફિર બાહિર આકર અપને નફસસે કેહતે કે અય રબીઅ! અબ તૂ દુનિયામેં વાપસ ભેજ દિયા ગયા હૈ. અબ કુછ નેક અમલ કર લે. (અહયાએ ઉલૂમ)

દફન ખૂદ સદહા કિયે ઝેરે ઝમીં
ફિર ભી મરનેકા નહીં તુઝકો યકીં
તુઝસે બળ્હકર ભી કોઈ ગાફિલ નહીં
કુછ તો ઈબરત ચાહિયે નફસે લઈ
એક દિન મરના હૈ આખિર મૌત હૈ
કર લે જો કરના હૈ આખિર મૌત હૈ

(ખ્વાજા મજઝૂબ)

ઈન્સાન મૌતસે ક્યૂં ગાફિલ રેહતા હૈ

જિસ શખ્સકે દિલમેં દુનિયાકી મુહબ્બત હો. યાની બીવી, બચ્ચે, દોસ્ત, અહબાબ, કારખાને, બાગાત, સવારિયાં, મકાનાત, લિબાસ ઔર ખાનેકી ફિકરેં લગી હુઈ હોં ઔર સારા વક્ત ઉસકા ઈનહીં ચીઝોંકે હુસૂલ ઔર દેખભાલમેં ગુઝરતા હો, ઉસકા દિલ મૌતસે ગાફિલ રેહતા હૈ. ઈસકે અલાવા જો શખ્સ લંબે લંબે મન્સૂબે ઔર લંબી લંબી આરઝૂએં રખતા હૈ વો ભી મૌતકો નાપસંદ કરતા હૈ.

વજહ ઉસકી યે હૈ કે આદમી જિસ ચીઝસે માનૂસ હોતા હૈ ઔર દિલસે પસંદ કરતા હૈ ઉસ ચીઝકી જુદાઈ ઔર ઉસસે અલગ હોના ઉસ પર બહોત ભારી ગુઝરતા હૈ. ઔર મૌત વો ચીઝ હૈ કે ઈન્સાન ઔર ઉસકી પસંદીદા લઝ્ઝતકે દરમિયાન જુદાઈ ડાલતી હૈ. જો શખ્સ સરસે પાંવ તક દુનિયા ઔર ઉસકી ચીઝોંકી મુહબ્બતમેં ડૂબા હુવા હૈ ઉસકો અપની મૌતકા ખયાલ તક નહીં આતા, ઔર અગર કભી કિસી તરહ ખયાલ આ ભી જાએ તો ઉસ પર તવજ્જોહ નહીં દેતા.

કેહતા હૈ અભી પૂરી ઉમર પડી હૈ અભી નૌજવાની હૈ ઔર બળે હોકર તૌબા કર લેંગે. જબ ઔર બળા હોતા હૈ તો કેહતા હૈ બુળ્હાપેમેં બસ અલ્લાહ હી અલ્લાહ કરના હૈ. જબ બુળ્હા હો જાતા હૈ તો કેહતા હૈ ઝરા યે મકાન બના લૂં ઝરા યે ઝમીન આબાદ કર લૂં, ઝરા સફરસે લૌટ આઉં, બળે બચ્ચેકી શાદીસે ફારિગ હો લૂં, ઝરા બચ્ચિયોંકા જહેઝ બના લૂં. બસ ઈસ તરહ ટાલતા રેહતા હૈ ઔર જિસ કામમેં ઘુસતા હૈ ઉસકે પૂરા કરનેમેં દસ કામ ઔર લગ

જાતે હૈં ઔર ઈસ તરહ એક દિનકે બાદ દૂસરા દિન ઉસકી ઉમરકા ગુઝરતા ચલા જાતા હૈ. ઔર એક કામકે બાદ દૂસરા કામ ઉસકે સામને આતા જાતા હૈ, યહાં તકકે મૌત ઉસકો ઐસે વક્ત આકર ઉચક લેતી હૈ કે ઉસકો ગુમાન ભી નહીં હોતા ઔર ઉસકી ઉમર પૂરી હો જાતી હૈ.

મૌતસે ગફલત જહાલત હૈ

મૌતસે ગફલતકી દૂસરી વજહ ઈન્સાનકી જહાલત હૈ કે ઈન્સાન કભી અપની જવાની પર ભરોસા કરતા હૈ તો જવાન હોતે હુએ મૌતકા આના દૂર જાનતા હૈ. હાલાંકે બુઢાપેસે ઝિયાદા જવાનીમેં મૌતેં હોતી હૈં. જબ તક એક બુઢા મરતા હૈ હઝારોં જવાન ઉસ દૌરાન મર જાતે હૈં.

કભી મૌતકો અપની કુવ્વત ઔર તંદુરૂસ્તીકી વજહસે બહોત દૂર ખયાલ કરતા હૈ ઔર અચાનક મૌતકે આનેકો દુશ્વાર સમઝતા હૈ. ઔર અગર બિલ ફર્ઝ દુશ્વાર હો તો અચાનક બીમાર હોના તો કુછ દુશ્વાર નહીં. ઔર જબ બીમાર હુવા તો મૌત ક્યા દૂર હૈ.

દોસ્તો મૌતકે લિયે કોઈ ખાસ વક્ત જવાની, બુઢાપા યા અધેડપન યા કોઈ મોસમ ગરમી, સરદી, બરસાત યા રાત વ દિન તય નહીં. હર વક્ત ઉસકા ખટકા લગા હુવા હૈ, જિસને અકલમંદોંકે સારે ઐશ ખતમ કર દિયે હૈં ઔર સારી લઝ્ઝતોંકો તોડકર રખ દિયા હૈ. (અહયાઉલ ઉલૂમ)

ગાફિલ તુઝે ઘડિયાલ યે દેતા હૈ મુનાદી
ગરદોંને ઘડી ઉમ્રકી એક ઔર ઘટા દી

મૌતકી યાદ જિતની તલ્ખ હૈ ઉસકે અસરાત ઉતને હી મીઠે હૈં

જિસ તરહ મૌતસે ગાફિલ હોના ઈન્સાનકે લિયે દુનિયા ઔર આખિરતમેં હલાકતકા સબબ બન જાતા હૈ ઉસી તરહ મૌતકો હમેશા યાદ રખનેસે દીન વ દુનિયાકી નેઅમતેં નસીબ હોતી હૈં. દુનિયામેં આસાઈશ તો ઈસ તરહ મિલેગી કે બકદરે ઝરૂરત પર ઈકતિફા કરેગા. લંબી લંબી ઉમ્મીદેં નહીં બાંધેગા જિનકે ટૂટનેસે ઈન્સાનકો તકલીફ હોતી હૈ. મઆમલાત સાફ રખ્ખેગા. અલ્લાહકી નાફરમાનીસે પરહેઝ કરેગા. ઈસ તરહ દુનિયામેં ઈઝ્ઝત ઔર રાહત વાલી ઝિંદગી ગુઝારેગા. જિસકો કુરઆને પાકમેં "હયાતે તય્યિબા" કહા ગયા હૈ. ઔર આખિરતમેં જો નેઅમતેં નસીબ હોંગી ઉસકે મુતઅલ્લિક તો યે હદીસ શરીફ હી કાફી હૈ. રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે :

"જો શખ્સ દિનમેં બીસ મરતબા મૌતકો યાદ કરેગા તો મરનેકે બાદ ઉસકો શહાદતકા દરજા મિલેગા."

ઈસી લિયે હુઝૂરે અકરમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, "લઝ્ઝતોંકો તોડનેવાલી ચીઝ યાની મૌતકો યાદ કિયા કરો.

એક મરતબા આપ (સ.અ.વ.) કા ગુઝર એક મજલિસ પર હુવા જહાં લોગ બહોત હંસ રહે થે. આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

"મૌતકો યાદ કરો. સુન લો કસમ હૈ ઉસ ઝાતકી જિસકે હાથમેં મેરી જાન હૈ. અગર તુમકો વો સબ કુછ માલૂમ હો જાએ જો મૈં જાનતા હૂં તો તુમ હંસો કમ ઔર રોઓ ઝિયાદા."

એક ઔર હદીસ શરીફમેં આયા હૈ.

અગર જાનવરોંકો મૌતકે મુતઅલ્લિક ઈતના હી માલૂમ હો

જાએ જિતના તુમ જાનતે હો તો તુમ કિસી ફરબા (મોટા તાઝા) જાનવરકા ગોશ્ત નહીં ખા સકતે.

મૌતકે લિયે આરઝૂઓંકો મુખ્તસર કરના

મૌતકો યાદ કરનેકે મીઠે અસરાતમેં સબસે મીઠા અસર ઉમ્મીદોં ઔર આરઝૂઓંકો મુખ્તસર કરના હૈ. જિસકી ઉમ્મીદેં ઔર ખ્વાહિશેં જિતની કમ હોંગી ઉસકી ઝિંદગી ઉતની હી પુરસુકૂન ઔર આફિયતસે ગુઝરેગી. ઔર ઉસકે ખિલાફ જો શખ્સ લંબી લંબી ઉમ્મીદોં ઔર રંગારંગ ખ્વાહિશોંકે સાથ ઝિંદગી ગુઝારેગા વો હર વક્ત ઉનહીંકે હાસિલ કરનેમેં બેચેન રહેગા ઔર હર ખ્વાહિશ પૂરી હોનેકે બાદ ભી યેહી કેહતા રહેગા.

હઝારોં ખ્વાહિશેં ઐસી કે હર ખ્વાહિશ પે દમ નિકલે
બહોત નિકલે મરે અરમાન લેકિન ફિર ભી કમ નિકલે

(ગાલિબ)

ઔર યેહી હસરત ઈન્સાનકે લિયે અઝાબ હૈ. ઔર ઈસી હસરતકો પૂરા કરનેકે લિયે ઈન્સાન ઝૂઠ બોલતા હૈ, ધોકા દેતા હૈ, ડાકે મારતા હૈ, કતલ કરતા હૈ, યહાં તકકે અપના ઈમાન બેચ દેતા હૈ. ઔર ઈસ તરહ દુનિયા ઔર આખિરત દોનોં જગહ ઉસકો સિવાએ રૂસ્વાઈ ઔર ઝિલ્લતકે કુછ હાસિલ નહીં હોતા.

નહીં હૈ કુછ ભી દશ્ત આરઝૂમેં
યે સહરા સબ મેરે છાને હુએ હૈં
સરાબોંકે જો પીછે ભાગતે હૈં
જો સચ પૂછો તો દીવાને હુએ હૈં

(નિસાર ફતહી)

મૌતકો યાદ કરનેકા તરીકા

યે નહીં હૈ કે ઝબાનસે મૌત મૌત કેહતે રહેં, બલ્કે ઉસકા તરીકા યે હૈ કે પેહલે તો અપને ઉન દોસ્તોં, અઝીઝોં ઔર હમ અસરોંકો જો ઉસકે સામને મર ચુકે હૈં ઉનકી મૌત ઔર ઉનકે દુનિયાસે ચલે જાનેકો યાદ કરે ઔર સોચે કે હાય કૈસે કૈસે ખૂબસૂરત ઔર નાઝુક બદન લોગ થે જિનકી ખૂબસૂરતી કબરકી મિટ્ટીકે સાથ મિટ્ટી બન ગઈ. ઉનકે આ'ઝા અલગ અલગ હો ગયે. ઉનકી હડ્ડિયાં રેઝા રેઝા હો ગઈ. ઉનકી બીવીયાં બેવા ઔર બચ્ચે યતીમ હો ગયે. ઉનકે મકાન બિક ગયે ઔર ઉનકી સવારિયાં દૂસરોંકી મિલકિયતમેં આ ગઈ, ક્યા વો શાનો શૌકત થા અબ યે કબરકી વેહશતનાક તન્હાઈ.

ફિર ખૂદ અપની ઝાતકે મુતઅલ્લિક સોચે કે ઈસી તરહ એક દિન મુઝે મૌત આકર દબોચ લેગી. લોગ મેરા જનાઝા ભી ઈસી તરહ લે જાએંગે, જિસ તરહ મૈં સેંકડોં જનાઝે લે જા ચુકા હૂં. ફિર માલૂમ નહીં કે મેરી કબર જન્નતકે બાગોંમેંસે એક બાગમેં બનતી હૈ યા દોઝખકે ગળ્હોંમેંસે એક ગળ્હા. દોસ્ત વ અહબાબ, અઝીઝો અકારિબ મુઝે મિટ્ટીમેં દૂબાકર અપને કારોબારમેં ઈસી તરહ મશ્ગૂલ હો જાએંગે. બીવી બચ્ચે, માં બાપ કુછ દિન રો ધોકર ખામોશ હો જાએંગે ઔર મેરા મેરે નેક આમાલકે સિવા કોઈ પુરસાને હાલ ન હોગા.

ઈસ તરહ રોઝાના અગર સિર્ફ પાંચ દસ મિનટ ભી યે મુરાકબા ઈન્સાન કરે તો થોળે હી અરસેમેં ઉસકે અંદર એક બળા બદલાવ પૈદા હો જાએગા ઔર આહિસ્તા આહિસ્તા દુનિયાકી ગૈર

ઝરૂરી ચીઝેં હાસિલ કરને ઔર ભાગ દૌડસે ઉસકા દિલ ઠંડા હો જાએગા. ઔર જબ દુનિયાકી મુહબ્બત કમ હોગી તો યકીનન આખિરતકી મુહબ્બત બઢેગી. ક્યૂંકે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ,

દુનિયાકી મુહબ્બત તમામ બુરાઈયોંકી જડ હૈ.

ઔર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

જબ તુમ સુબહ કરો યાની સુબહ તક ઝિંદા રહો તો યે ન સોચો કે હમ રાત તક ભી ઝિંદા રહેંગે. ઔર અગર રાત પા જાઓ તો સુબહકી ઉમ્મીદ ન રખ્ખો.

ખ્વાહિશોંકે હિસારસે નિકલો
આરઝૂકે ખુમારસે નિકલો
આગ હૈ યે તુમ્હેં જલા દેગી
નૂરમેં આઓ નારસે નિકલો

(નિસાર ફતહી)

અકાબિરીન કિસ તરહ મૌતકો યાદ કરતે થે

હઝરત હસનસે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને સહાબાસે પૂછા, ક્યા તુમ સબ લોગ જન્નતમેં જાના પસંદ કરતે હો? સહાબાને અર્ઝ કિયા, બેશક હમ સબ ઐસા હી ચાહતે હૈં. તો આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા ફિર અપની હિર્સ કમ કરો ઔર અપની મૌતકો અપને સામને રખ્ખો ઔર અલ્લાહ તઆલાસે જૈસી ચાહિયે વૈસી શરમ કરો.

હઝરત રબીઅ બિન ખસીમને એક કબર અપને ઘરમેં ખોદ રખ્ખી થી. જબ દુનિયાકી તરફ દિલ ઝિયાદા માઈલ હોતા ઔર

ઉસમેં સખ્તી દેખતે તો જાકર ઉસ કબરમેં લેટ જાતે. બહોત દેર તક ઈસ તરહ લેટે રેહતે જૈસે મુરદા કબરમેં પળા રેહતા હૈ. ફિર ઝોર ઝોરસે કેહતે અય મેરે રબ મુઝે દુનિયામેં વાપસ ભેજ દે તાકે મૈં કુછ નેક અમલ કર સકૂં. ફિર બાહિર નિકલતે ઔર અપને નફસસે ખિતાબ કરકે કેહતે કે અય નફસ તુઝે થોડી દેર મોહલત ઔર મિલ ગઈ હૈ અબ ભી અગર તૂને અપને રબકો રાઝી ન કિયા તો તુઝસે ઝિયાદા બદબખ્ત કોઈ નહીં.

હઝરત ઉસમાન (રદિ.) કિસી કબર પર ખળે હોતે તો ઈતને રોતે કે આપકી દાઢી મુબારક આંસૂઓંસે તર હો જાતી.

એક બુઝુર્ગને અપને એક અઝીઝકો ખત લિખ્ખા "દુનિયા ખ્વાબ હૈ ઔર આખિરત બેદારી હૈ ઔર ઈન દોનોંકે દરમિયાન મૌત હૈ. ઔર હમ ખ્વાબે ગફલતમેં પળે હુએ હૈં. અય ભાઈ અગર બંદેકે સામને કોઈ ખૌફ કોઈ ગમ ઔર મુસીબત ન હો તો સિર્ફ મૌત ઔર સકરાતે મૌતકા ખયાલ હી કાફી હૈ. ક્યૂંકે ઉસકે ખયાલસે દુનિયાકી સારી લઝઝતેં બદમઝા ઔર સારી ખુશિયાં બેલુત્ફ હો જાતી હૈં ઔર તમામ ગફલતેં બેદારીસે બદલ જાતી હૈં."

દોસ્તો કભી તુમ ભી કબ્રસ્તાનમેં જાકર પૂછ લિયા કરો કે અય કબરવાલો તુમહારી શાનો શૌકત કહાં ગઈ. તુમહારી સલ્તનત ઔર લાવ લશ્કર ક્યા હુએ. તુમહારી સવારિયાં કહાં ગઈ. તુમહારી લંબી લંબી આરઝૂઓંસે તુમહેં ક્યા હાસિલ હુવા. જિનકો ખૂશ કરનેકે લિયે તુમને નાજાઈઝ કમાઈ કી. ક્યા ઉનમેંસે કોઈ તુમહારે કામ આયા? અફસોસ અબ વો તુમહારા નામ ભી નહીં લેતે ઔર તુમ ક્યા હો બળે બળે બાદશાહોં ઔર શહેનશાહોંકા નામો નિશાન મિટ ચુકા હૈ.

ન હૈ દૌરે ખુસરૂ ન શાને અજમ હૈ
ન કૈસરકા દમ હૈ ન કિસરાકા ખમ હૈ
ન શદ્દાદ હૈ અબ ન બાગે એરમ હૈ
ન હૈ તખ્તે તાઉસ ન અબ જામે જમ હૈ
હલાકતમેં ડાલા અગર પાસ આઈ
યે દુનિયા કિસીકો નહીં રાસ આઈ

(નિસાર ફતહી)

મૌતકી હકીકત

મુહબ્બતકી ઝબાનમેં મૌતકી હકીકત યે હૈ કે એક મુસાફિર અપના વતન છોડકર પરદેસમેં તરહ તરહકી તકલીફેં ઔર મુસીબતેં ઉઠા રહા હો. એક મુદ્દત ગુઝર જાનેકે બાદ ઐસે અસબાબ પૈદા હો જાએં કે વો ફિર અપને વતન વાપસ ચલા જાએ.

ઈન્સાનકા અસલી વતન આખિરત હૈ. કુછ અરસા દુનિયામેં રેહનેકે બાદ મૌત ઉસકો ફિર અપને વતનમેં વાપસ લે જાએગી.

ફાની હમ તો જીતે જી વો મય્યિત હૈં બે ગોરો કફન
ગુરબત જિસકો રાસ ન આઈ ઔર વતન ભી છૂટ ગયા

(ફાની બદાયૂની)

મુલ્હિદીન ઔર દહરિયે યે ગુમાન કરતે હૈં કે મૌતસે ઈન્સાન બિલકુલ નેસ્તો નાબૂદ હો જાતા હૈ ઔર ઈસ ઝિંદગીકે બાદ કોઈ ઝિંદગી નહીં.

મૌતકો સમઝે હૈં ગાફિલ ઈખ્તિતામે ઝિંદગી
હૈ યે શામે ઝિંદગી સુબહ દવામે ઝિંદગી

(ડાક્ટર અલ્લામા ઈકબાલ)

ઈસ્લામકે નુકતએ નઝરસે હકીકતે મૌતકે મુતઅલ્લિક ઈમાંમ ગઝાલી (રહ.) ને અપની કિતાબ અહયાઉલ ઉલૂમમેં જો કુછ લિખ્ખા હૈ ઉસે હમ મુખ્તસર બયાન કરતે હૈં :

મૌત સિર્ફ હાલ બદલનેકા નામ હૈ. યાની રૂહકા તસર્રુફ. ઉસકી બાદશાહત જો જિસ્મ પર થી વો ખતમ હો ગઈ ઔર જિસ્મ ઉસકી ઈતાઅતસે બાહિર હો ગયા. યાની ઈન્સાનકે જિસ્મકે આ'ઝા સબકે સબ રૂહકે મુલાઝિમ યા આલાત હૈં કે વો ઉનકે બદનમેં જબ તક રેહતી હૈ કામ લેતી હૈ. મસલન હાથસે પકડા કરતી હૈ. કાનસે સુનતી ઔર આંખસે દેખતી હૈ. લેકિન ચીઝોંકી હકીકત ખૂદ માલૂમ કરતી હૈ ઔર ગમો ખૂશી ઔર મુખ્તલિફ કિસમકી તકલીફસે ભી ખૂદ હી મુતઅસ્સિર હોતી હૈ. ઈન ચીઝોંકે લિયે જિસ્મમેં ઉસકા કોઈ આલા નહીં હૈ.

ચુનાંચે મરનેકે બાદ યાની જિસ્મસે જુદા હોનેકે બાદ રૂહ જિસ્મકે ઝરીએસે જો બાતેં હાસિલ કરતી થી વો તો ખતમ હો જાતી હૈં. મસલન ભૂખ, પ્યાસ શહવત વગૈરહ. લેકિન હર ચીઝકી કૈફિયાત ઔર ગમો ખૂશીકા એહસાસ રૂહમેં બાકી રેહતા હૈ બલ્કે મરનેકે બાદ ક્યૂંકે દુન્યાવી અસબાબ મુન્કતેઅ (ખતમ) હો જાતે હૈં ઈસ લિયે રૂહકા ઈદરાક ઔર એહસાસ બહોત ઝિયાદા બઢ જાતા હૈ.

ચુનાંચે અગર મરતે વક્ત આદમી પર અપને બીવી બચ્ચોં, ઘર ગરહસ્તી, માલો દૌલત ઔર ઐશકી ચીઝોંકી મુહબ્બત ગાલિબ હોગી તો યે એહસાસ રૂહકો ઔર શદીદ હો જાએગા ઔર દુનિયા છોડનેકે ગમમેં મુબતલા રહેગી ઔર યે અઝાબ મુખ્તલિફ શકલોંમેં ઉસ પર મુસલ્લત રહેગા.

ઈસકે ખિલાફ અગર આખિરતકા શૌક ઔર અલ્લાહ તઆલાસે મિલનેકી તડપ ઔર ઉસકે દીદારકે શૌકમેં રૂહ નિકલી હૈ તો યે બળી મુબારક રૂહ હોતી હૈ ઔર અબ યે હમેશા ઈસી ખયાલમેં કિયામત તક રહેગી ઔર ઉસકા હશ્ર ભી ઈસી ખયાલ પર હોગા.

એક હદીસ શરીફમેં ઈસી તરફ ઈશારા કિયા ગયા હૈ. રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

જિસ હાલતમેં ઝિંદગી ગુઝરી હૈ ઉસી હાલત પર મૌત આતી હૈ. ઔર જિસ હાલત પર મૌત આતી હૈ ઉસી હાલતમેં હશ્રમેં ઉઠાયા જાએગા.

જો અલ્લાહકો યાદ કરતે હુએ ઝિંદગી ગુઝારેગા વો ઈન્શા અલ્લાહ અલ્લાહ અલ્લાહ કેહતે હુએ હી મરેગા ઔર ઈસી હાલતમેં ઉસકા હશ્ર હોગા. ઈસકે ખિલાફ જિસકી જો હાલત હૈ ઔર જિસ પર ઉસકી ઝિંદગી ગુઝર રહી હૈ વો ખૂદ સોચ લે કે ઈસી હાલત પર ઉસકી મૌત વાકેઅ હોનેકે કિતને ઈમકાનાત હૈં.

યેહી તુઝકો ધુન હૈ કે હૂં સબસે બાલા
હો ઝીનત નિરાલી હો ફેશન નિરાલા
જિયા કરતા હૈ ક્યા યૂંહી મરનેવાલા
તુઝે હુસ્ને ઝાહિરને ધોકેમેં ડાલા
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ

(ખ્વાજા મજઝૂબ)

મોમિનકે લિયે મૌત ઘભરાનેકી ચીઝ નહીં

અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) ને જિસ ચીઝકો મોમિનકે લિયે

તોહફા ફરમાયા ઉસ ચીઝસે ઘભરાહટ કૈસી. વો તો ખૂશ હોનેકી ચીઝ હૈ. ચુનાંચે આપ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

મોમિનકે લિયે મૌત અલ્લાહકી તરફસે તોહફા હૈ.

ઝિંદગાની તો ઝિંદગાની હૈ
મૌત ભી ઉનકી મહેરબાની હૈ

મગર યે ઉનહીં ખૂશનસીબ લોગોંકે લિયે હૈ જિનકે મુતઅલ્લિક અલ્લાહ તઆલાને કુરઆન મજીદમેં ફરમાયા હૈ.

તર્જુમા :- જિન લોગોંને સચ્ચે દિલસે અલ્લાહ તઆલાકો અપના રબ સમઝા ફિર આખિર વક્ત તક ઉસ પર જમે રહે ઔર ઉસકે અહકામાત પર અમલ કરતે રહે ઉન પર (અલ્લાહકી તરફસે રહમત વ બશારતકે) ફરિશ્તે ઉતરેંગે (અવ્વલ મૌતકે વક્ત ફિર કબરમેં ફિર કિયામતમેં) ઔર કહેંગે કે તુમ (આખિરતકી હોલનાકિયોંસે) મત ડરો ઔર ન (દુનિયા છોડને પર) રંજ કરો ઔર જન્નત (જો ઉસકા નેઅમુલ બદલ હૈ) કે મિલને પર ખૂશી મનાઓ. વો જન્નત જિસકા તુમસે વાદા કિયા ગયા હૈ.

(મઆરિફુલ કુરઆન)

એક ઔર હદીસમેં હૈ કે,

તર્જુમા :- મૌત એક પુલ હૈ જો દોસ્તકો દોસ્તસે મિલાતા હૈ.

એક દૂસરી હદીસમેં હૈ કે,

તર્જુમા :- મોમિનકે લિયે દુનિયા કૈદખાના હૈ.

ઔર ઉસકી મિસાલ મોમિનકે લિયે ઈસ તરહ દી જા સકતી હૈ કે જૈસે એક તોતા પિંજરેમેં બંદ બાગકે એક દરખ્તસે બંધા હુવા હૈ ઔર ઉસકે ચારોં તરફ આઝાદ તોતે ચેહચહા રહે હૈં. એક શાખસે ઉઠતે હૈં દૂસરી શાખ પર બૈઠ જાતે હૈં. દરખ્તકે ફલ ખા રહે હૈં. તો

યે તોતા જો પિંજરેમેં બંદ હૈ યે ચાહેગા કે કિસી તરહ યે પિંજરા ટૂટ જાએ ઔર મૈં ઉન આઝાદ તોતોંમેં મિલ જાઉં. ઔર કાફિરકી મિસાલ યે હૈ કે એક તોતા પિંજરેમેં બંદ હો ઔર ચારોં તરફ ખૂંખ્વાર બિલ્લિયાં બૈઠી હુઈ હોં તો યે તોતા ચાહેગા કે મૈં કભી પિંજરેસે ન નિકલૂં.

ઈસ તરહ ઈન્સાનકા જિસ્મ ઉસકી રૂહકે લિયે ગોયા એક પિંજરા હૈ. ઈસ લિયે નેક ઔર પાકીઝા રૂહ યે તમન્ના કરતી હૈ કે યે પિંજરા ટૂટે તો મૈં નિકલકર ખુદા તઆલાસે મિલ જાઉં. ઔર સાહિબે રૂહ ઝબાને હાલસે ફિર યે કેહતા હુવા દુનિયાસે જુદા હોતા હૈ.

ખૂશા નસીબ કે મૈં આજ અપની જાંસે ગયા
યેહી હિજાબ થા અચ્છા હૈ દરમિયાંસે ગયા

(નિસાર ફતહી)

ઈસ મઝમૂનકો ખ્વાજા અઝીઝુલ હસન મજઝૂબને ક્યા અચ્છા બયાન કિયા હૈ.

તૂ સમઝ હરગિઝ ન કાતિલ મૌત કો
જાન ઉસ હસ્તીકા હાસિલ મૌત કો
રખતે હૈં મેહબૂબ આકિલ મૌત કો
યાદ રખ હર વક્ત ગાફિલ મૌત કો
એક દિન મરના હૈ આખિર મૌત હૈ
કર લે જો કરના હૈ આખિર મૌત હૈ

આશિકાને ઈલાહીકી મૌતકા દિન
ખૂશી યાની ઉર્સકા દિન હોતા હૈ

વાકઈ અલ્લાહ તઆલાકે મુકર્રબ બંદે ઔર આશિકાને

ઝાતે ઈલાહી દુનિયાકો કૈદખાના સમઝતે હૈં ઔર ઉનકો દુનિયાસે જાતે હુએ વોહી ખૂશી હોતી હૈ જો કૈદીકો જેલખાનેસે નિકલને પર હોતી હૈ.

ઈસી લિયે ઔલિયા અલ્લાહકે વિસાલ વ મૌતકો ઉર્સ કહા જાતા હૈ જિસકે માઅના શાદીકે હૈં. એક બુઝુર્ગને વસિયત કી થી કે મેરે જનાઝેકે સાથ એક શખ્સ યે અશઆર પળ્હતા હુવા ચલે.

મુફલિસા નીમ આમદહ દર કૂએ તૂ
શૈઅન લિલ્લાહિ અઝ જમાલે રૂએ તૂ
દસ્ત બકુશા જાનિબ ઝમ્બીલે મા
આફરીં બરદસ્ત વ બરબાઝૂએ તૂ

તર્જુમા :- આપકે દરબારમેં મુફલિસ હોકર આ રહે હૈં. અપને જમાલકે સદકેમેં કુછ ઈનાયત અતા ફરમાઈયે. આપકે દસ્તો બાઝૂ પર આફરીં હૈ ઝરા હમારી ઝમ્બીલકી તરફ હાથ બળ્હાઈયે.

હઝરત નિઝામુદ્દીન ઔલિયા (રહ.) કે જનાઝાકા વાકિઆ

હઝરત નિઝામુદ્દીન ઔલિયા (રહ.) કે જનાઝા પર કિસી મુરીદને ગલ્બએ મુહબ્બતમેં યે શઅર પળ્હા.

સરો સેમીના બ સહરા મી રવી
સખ્ત બે મહરી કે બે મામી રવી
અય તમાશા ગાહે આલમ રૂએ તૂ
તૂ કુજા બહરે તમાશા મી રવી

તર્જુમા :- અય મેરે મહેબૂબ યે ક્યા સિતમ હૈ કે આપ હમારે

બગૈર સહરાકો જા રહે હૈં. અય મેરે મહેબૂબ આપકા રૂખે અનવર તો તમાશાગાહે આલમ હૈ આપ તમાશાકે લિયે કહાં જા રહે હૈં.

તારીખમેં લિખ્ખા હૈ કે ઉસ મુરીદકા યે અશઆર પળ્હના થા કે હઝરત સુલતાન જી (રહ.) કી નઅશ મુબારકકો વજદ હુવા ઔર આપકા હાથ કફનસે બાહિર નિકલકર લંબા હો ગયા. ઉસ પર લોગોંને ઉસ મુરીદકો ખામોશ કિયા કે યે ક્યા ગઝબ કરતે હો. ખામોશીસે ચલો. ગર્ઝ થોળી દેરકે બાદ મય્યિતકો સુકૂન હુવા ઔર હાથ ફિર કફનકે અંદર ચલા ગયા. દેખિયે અહલે મુહબ્બતકો મૌતકે વક્ત ભી કૈસી બેફિકરી ઔર ખૂશી હોતી હૈ કે મરનેકે બાદ ભી વજદમેં આ ગયે.

સૈયિદુત્તાઈફા હઝરત હાજી ઈમદાદુલ્લાહ (રહ.) કે જનાઝાકા હાલ

હમારે હાજી સાહબને ભી વસિયત કરની ચાહી થી કે મેરે જનાઝાકે સાથ ભી ઝિક્રે જહર હોતા ચલે. જબ આપસે કહા ગયા કે હઝરત યે એક નઈ બાત હૈ. કહીં રફતા રફતા બિદઅતકા દરવાઝા ન ખુલ જાએ. આપને ફરમાયા જી બહોત અચ્છા જૈસે ઉલમાકી રાય હો.

જબ આપકા જનાઝા ઉઠાયા તો સબ લોગ ખામોશીકે સાથ ચલ રહે થે કે એક અરબને અચાનક ચિલ્લાકર કહા "ખામોશ ક્યૂં હો અલ્લાહકા ઝિક્ર કરો. ઉસકા યે કેહના થા કે સારા મજમા બેઈખ્તિયાર ઝિક્રે જહર કરને લગા. મૌલવી ઈસ્માઈલ સાહબ કેહને લગે કે મૈંને તો હઝરતકો ઈસ અમ્રકી વસિયતસે રોક દિયા થા.

મગર જબ અલ્લાહ હી આપકી મુરાદ પૂરા કરના ચાહે તો કૌન રોક સકતા હૈ. તો દેખિયે આશિકાને ઈલાહીકી મૌત ઈસ તરહ હોતી હૈ. (ફિર ભી જનાઝાકે સાથ ઝિક્રે જહર મના હૈ. હઝરત હાજી સાહબકે અરબ મુરીદકા ફઅલ ઈઝતિરારી થા).

હઝરત ઈબ્ને ફારિઝકી વફાત

યે બુઝુર્ગ અલ્લાહકે દોસ્તોંમેંસે થે. જિસ વક્ત ઉનકી મૌતકા વક્ત આયા તો અલ્લાહ તઆલને આઠોં જન્નતેં ઉનકી આંખોંકે સામને કર દીં ઔર ઈલ્હામ હુવા, તુમહેં ઈખ્તિયાર હૈ જિસ જન્નતકો પસંદ કરો તુમહેં અતા કી જાએગી.

કિતાબોંમેં લિખ્ખા હૈ કે આપને ઉસ મંઝરકો દેખકર ઉસકી તરફસે મુંહ ફેર લિયા. આંખોંસે આંસૂ જારી હો ગયે ઔર એક શઅર અરબીકા પળ્હા જિસકા તર્જુમા યે હૈ,

“અગર મેરી મુહબ્બતકી આપકે યહાં યેહી કદર હૈ તો ફિર મૈંને અપને દિન ઝાએઅ કિયે.” (મતલબ યે હૈ કે મૈંને આપકી ઈબાદત જન્નતકે શૌકમેં નહીં કી બલ્કે ખાસ આપકી ઝાતસે મુહબ્બતકી વજહસે કી થી).

જો અહલે કશ્ફ બુઝુર્ગ ઉસ વક્ત ઉનકે પાસ મૌજૂદ થે ઉનકા બયાન હૈ કે જૈસે હી હઝરત ઈબ્ને ફારિઝને યે શઅર પળ્હા વો મંઝર સામનેસે ગાઈબ હો ગયા ઔર એક ખાસ તજલ્લી ઝાતી ઉન પર વારિદ હુઈ ઔર ઉસકે સાથ હી ઉનકી રૂહ ભી પરવાઝ કર ગઈ.

એક બુઝુર્ગ અપની વફાતકે વક્ત ઝૂમ ઝૂમકર ઈસ શઅરકી તકરાર કર રહે થે.

વક્ત આં આમદ કે મન ઉરિયાં શવમ
જિસ્મ બગુઝારમ સરાસર જાં શવમ

યાની અબ વો વક્ત આ ગયા હૈ કે મૈં જિસ્મકા લિબાસ ઉતારકર ઉરિયાં (યાની મુજર્રદ રૂહ) હો જાઉં ઔર સરાસર જાન બન જાઉં.

હઝરત મિરઝા મઝહર જાને જાનાંકી શહાદત

મિરઝા મઝહર જાને જાનાં જો સિલસિલએ આલિયા નક્શબંદિયાકે બહોત બળે શેખ થે. જિસ દિન સુબહકો શહીદ હોનેવાલે થે ઉસકી રાતમેં આપકો કશ્ફ હો ગયા થા કે કલ મેરી શહાદતકા દિન હૈ. ઉસ રાતકો આપકી યે હાલત થી કે ગુસલ કરકે ઉમદા કપડે પેહને, ઉમદા ખૂશ્બૂ લગાઈ ઔર ખુદાસે મિલનેકે લિયે તૈયાર હો ગયે. ચુનાંચે સુબહ આપકે પાસ દો શીયા આએ ઔર મુખ્તલિફ સવાલ કરને લગે. ફઝીલતે શેખૈનકે મુતઅલ્લિક હઝરતકા જવાબ સુનકર વો ભડક ઉઠે ઔર ગોલી મારકર આપકો શહીદ કર દિયા.

મૌજૂદા દૌરકે બુઝુર્ગ શાહ મુહમ્મદ યાકૂબ મુજદ્દિદીકી વફાત

મૌતસે કુછ રોઝ પેહલે ફરમાયા. મેરા વક્ત બિલકુલ કરીબ હૈ. ઔર બળે વાલિહાના અંદાઝમેં મૌલાના રૂમકી મસ્નવીકા યે શઅર બારબાર દોહરા તે થે.

ઈં ચે ખૂશ બાશદ કે સૂએ શેહ રવમ
વાસિલે દરગાહ આં બીચૂં શવમ

મૌતસે કુછ દેર પેહલે કુરઆન શરીફકી આયત પળ્હી ઔર કહા, અબ મૈં રૂખ્સત હો રહા હૂં. ઘુટનોં તક જાન નિકલ ચુકી હૈ ફિર કુછ પળ્હનેમેં મશ્ગૂલ હો ગયે. થોળી દેર બાદ ફરમાયા અબ હાથોંકી જાન નિકલ ચુકી હૈ. ફિર સબકો મુખાતબ કરકે બોલે તુમ સબ ગવાહ રેહના. ફિર બુલંદ આવાઝસે કલિમએ શહાદત પળ્હા ઔર તકરીબન એક મિનિટકે બાદ અસ્સલામુ અલૈકુમ કહા ઔર ખુદાસે મિલ ગયે. (સોહબતે બા અહલે દિલ)

એક ઔર બુઝુર્ગ હઝરત ફઝલુર્રહમાન ગંજ મુરાદાબાદી

યે હમારે હી દૌરકે એક ઔર બુઝુર્ગ ગુઝરે હૈં. ઈન્તિહાઈ મુત્તબેએ સુન્નત, આશિકે રસૂલ, આશિકે ઈલાહી, વફાતકે કુછ દિન પેહલે અપને શેખ શાહ આફાક (રહ.) કો યાદ કરકે ફરમાયા.

અય શેહ આફાક શીરીં દાસ્તાં
બાઝ ગવાઝ બે નિશાન મન નિશાન
સર્ફ વ નહવ મુન્તકિમ રાસોખ્તી
આતિશે ઈશ્કે ખુદા અફરોખ્તી

વફાતસે દો દિન પેહલે બિસ્તરસે અચાનક ઉઠ બૈઠે ઔર ચારોં તરફ હાથ મુબારકસે ઈશારા કરકે ફરમાયા. યે બેહિશ્ત, યે બેહિશ્ત, યે બેહિશ્ત, યે બેહિશ્ત, રસૂલે મકબૂલ (સ.અ.વ.) તશરીફ લાએ હૈં.

વફાતસે એક દિન પેહલે ફરમાને લગે, હમ મર ગયે, હમારે

જનાઝેકી નમાઝ પળ્હ દો. અગર કોઈ ન પળ્હે તો હમ ખૂદ પળ્હ લેતે હૈં ઔર તુમામ મુકતદી ખળે હૈં. યે કેહકર અલ્લાહુ અકબર કહા ઔર હાથ બાંધ લિયે.

ઈસ્તિગરાકકા આલમ થા. એક ખાદિમને તેહબંદ ઉતારકર પાજામા પેહનાના ચાહા. તેહબંદ ભૂલસે દાહને પૈરસે ઉતારના ચાહા તો ફૌરન પાંવ સુકેડ લિયા કે યે સુન્નતે નબવીકે ખિલાફ થા ઔર બાયાં પૈર લંબા કર દિયા.

મગરિબકે વક્ત ચારોં તરફ ઐસી રોશની ફૈલ ગઈ જૈસે ચાંદની હોતી હૈ ઔર ઉસી વક્ત હાલતે ઝિક્રમેં રૂહ પરવાઝ કર ગઈ. (તઝકિરએ ફઝલુર્રહમાન ગંજ મુરાદાબાદી)

આશિકે રસૂલ હઝ્રત ફતેહ મુહમ્મદ પાનીપતી

મેરે પીરો મુરશિદ હઝરત કારી ફતેહ મુહમ્મદ સાહબ ઐસે આશિકાને રસૂલ ઔર આશિકાને ખુદામેંસે થે જિનકી મિસાલ બહોત કમ મિલતી હૈ. હાફિઝે કુરઆન ઔર ફન્ને તજવીદ ઔર ફન્ને કિરાતકે બહોત બળે ઈમામ થે. હર વક્ત આપકી ઝબાન કુરઆન પાકકી તિલાવતસે તર રેહતી થી ઔર કુરઆન પાકકા નૂર આપકે ગોશ્ત પોસ્ત, આપકે ખૂન ઔર બસારત વ સમાઅતમેં સરાયત કર ગયા થા.

આપ આંખોંસે નાબીના થે મગર દિલકી આંખેં રોશન થીં. અકસર આપ ફરમાયા કરતે કે મદીનાકી મૌત ચાહતા હૂઁ ઔર યે શઅર પળ્હા કરતે.

નિકલ જાએ દમ ઉનકે કદમોંકે નીચે
યેહી દિલકી હસરત યેહી આરઝૂ હૈ

ઔર યે શઅર કેહતે વક્ત આપકા ચેહરા મુબારક ખૂશીસે તિમતિમા ઉઠતા. હઝરત જબ કિસીકો દુઆ દેતે તો ફરમાતે, અલ્લાહ તુમહારી મૌતકે દિનકો હઝાર ઈદોંસે ઝિયાદા ખૂશિયોંકા દિન બના દે. હક તઆલાને આપકી યે આરઝૂ પૂરી કી ઔર આપ સન ઈ. ૧૯૭૬ મેં મુસ્તકિલ તૌર પર મદીના મુનવ્વરા હિજરત ફરમા ગયે. સાત સાલકે બાદ કરાંચી તશરીફ લાએ તો આપ પર ફાલિજ (લકવા) કા હમલા હુવા. જિસ્મકા બાયાં હિસ્સા બિલકુલ બેકાર હો ગયા. આપકે મોઅતકિદીનને હર તરહકી આસાઈશ ઔર બળે બળે ડાક્ટરોંકા ઈન્તિઝામ કિયા મગર આપ યે કેહકર કે મૈં મદીના શરીફમેં હુઝૂર (અલૈ.) કે કદમોંમેં મરના ચાહતા હૂં. ઈસી હાલતમેં મદીના શરીફ વાપસ ચલે ગયે ઔર પૂરે આઠ બરસ ઈસી હાલતે મફલૂજીમેં મસ્જિદે નબવીકી મુજાવરતમેં ગુઝાર દિયે.

જિસ રાત આપકા ઈન્તિકાલ હુવા, હસ્બે મામૂલ ઈશાકી નમાઝ બાજમાઅત મસ્જિદે નબવીમેં અદા કી. ઈમામે હરમે નબવી શેખ અલી અબ્દુર્રહમાન હુઝૈફી તશરીફ લાએ ઔર અપને લિયે દુઆ કરાઈ. ફિર બહોતસે મોઅતકિદીન જમા હો ગયે. ઉન સબકે લિયે ભી આપને દુઆ ફરમાઈ ઔર એક હાફિઝસે કુરઆન પાક સુનતે હુએ અપની વ્હીલ ચેર (કુરસી) પર ઘર તશરીફ લે આએ.

આપને અપની વસિયત જો એક સાલ પેહલે લિખવાઈ થી લિખ્ખા થા કે મરતે વક્ત મેરે કમરેમેં ખૂશ્બૂ મેહકાઈ જાએ ઔર

હાફિઝે કુરઆન હઝરાત મેરે પાસ રહેં ઔર તિલાવતે કુરઆન કરતે રહેં.

આપકી દોનોં ખ્વાહિશેં અલ્લાહ તઆલાને પૂરી કીં. કરાંચીકે દો જય્યદ હાફિઝે કુરઆન ઉસ રાત આપકે પાસ મૌજૂદ થે ઔર આપકી અહલિયા (બીવી) કે દિલમેં અલ્લાહ તઆલાને યે બાત ડાલ દી કે વો કમરા ખૂબ સાફ કરેં ઔર ખૂશ્બૂ મેહકાએં. ચુનાંચે જબ આપ તશરીફ લાએ તો કમરા ખૂશ્બૂસે મેહકા પડા થા ઔર હાફિઝ આપકે સાથ થે.

રાત તીન બજે તહજ્જુદકે વક્ત આપકો દો હિચકિયાં આઈ ઔર આપ ઉઠકર બૈઠ ગયે જૈસે કે આપકા દસ્તૂર થા કે કોઈ બુઝુર્ગ ઝિયારતકે લિયે આતા તો આપ ઉસકે ઈકરામમેં ઉઠકર બૈઠ જાતે થે. ઉસકે ફૌરન બાદ હી પૂરા કમરા એક અજીબ પુર કૈફ ખૂશ્બૂસે મહક ઉઠા ઔર ઉસકે સાથ હી આપકી રૂહ મુબારક પરવાઝ કર ગઈ ઔર ઈસ તરહ આપકી બરસોંકી યે આરઝૂ પૂરી હો ગઈ.

નિકલ જાએ દમ ઉનકે કદમોંકે નીચે
યેહી દિલકી હસરત યેહી આરઝૂ હૈ

આપકા જસદે મુબારક હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે રોઝએ મુબારકકે સાંમનેસે ગુઝારકર દુનિયાકે સબંસે પાક ઔર બાબરકત કબ્રસ્તાન જન્નતુલ બકીઅમેં લાયા ગયા ઔર આપકો હઝરત ઈમામ માલિક (રહ.) ઈમામ શાફઈ (રહ.) ઔર હઝરત ઈબ્રાહીમ ઈબ્ને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે પડોસમેં સુપુર્દે ખાક કર દિયા ગયા. ખુદા રહમત કુનદ ઈં આશિકાને પાક તીનત રા.

જબ ઈશ્કમેં તેરે ભર ગયે હમ
તૂ હી રહા ગુઝર ગયે હમ
તેરી હી તરફ કો રાહ નિકલી
ભૂલે ભટકે જિધર ગયે હમ

(મૌલાના ગંજ મુરાદાબાદી)

કભી મૌતસે બચાવકી તદબીર હી મૌતકા સબબ બન જાતી હૈ

ઈન્સાન મૌતસે બચનેકી બહોત કોશિશ કરતા હૈ ઔર હુકમ ભી યે હૈ કે જાનકી હિફાઝત કરો. ક્યૂંકે યે હમારી અપની ચીઝ નહીં હૈ. અલ્લાહકી અમાનત હૈ ઈસી લિયે ખૂદકુશી હમારે મઝહબમેં હરામ હૈ.

લેકિન અગર કિસીકી મૌતકા વક્ત આ ગયા હૈ તો ફિર સારી તદબીરેં બેકાર હો જાતી હૈં બલ્કે જો તદબીરેં મૌતસે બચનેકે લિયે કી જાતી હૈં મૌતકા સબબ બન જાતી હૈં ઔર ઈન્સાન ખૂદ ઉસ મકામ પર પહોંચ જાતા હૈ જહાં ઉસકી મૌત આતી હૈ.

હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) કા વાકિઆ

હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) કી મજલિસકા એક વાકિઆ બળા મશ્હૂર હૈ કે આપકી મજલિસમેં મલેકુલ મૌત એક શખ્સકો બહોત ગૌરસે દેખ રહે થે. ઉસકો કુછ ખૌફ મેહસૂસ હુવા તો ઉસને હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) સે દરખ્વાસ્ત કી કે હવાકો હુકમ દીજિયે કે મુઝે મેરે મકામ પર પહોંચા દે. આપને હવાકે ઝરીએ ઉસકો ઉસકે મકામ

તક પહોંચા દિયા, ફિર આપને મલેકુલ મૌતસે પૂછા કે ક્યા સબબ હૈ કે તુમ ઉસ શખ્સકો ઈતને તઅજ્જુબ ઔર ગૌરસે દેખ રહે થે. ફરિશ્તેને જવાબ દિયા, મુઝે હુકમ હૈ કે ઉસ શખ્સકી રૂહ ફલાં મુલ્કમેં ફલાં જગહ કબ્ઝ કર લૂં. મૈં ઉસકો આપકે પાસ દેખકર તઅજ્જુબ કર રહા થા કે મુઝે તો હુકમ યે હૈ કે કુછ દેર બાદ ઉસકી રૂહ ફલાં મુલ્કમેં કબ્ઝ કરૂં ઔર યે યહાં બૈઠા હૈ. બસ અબ વક્ત હો ગયા હૈ ઔર મૈં ઉસકી રૂહ કબ્ઝ કરને જા રહા હૂં.

બચ્ચેકી મૌતકા વાકિઆ

હઝરત મૌલાના થાનવી (રહ.) ને અપને વઅઝ ખૈરૂલ હયાતમેં લિખ્ખા હૈ કે એક બસ્તીમેં ભેડિયા આયા કરતા થા. સબ લોગ ખૌફઝદા થે ઔર રાતોંકો પરેશાન રેહતે થે.

એક ઔરતકી ખૌફકે મારે યે હાલત હુઈ કે બાવજૂદ સખ્ત ગરમીકે અપને બચ્ચેકો સબસે પિછલી કોઠડીમેં લે જાકર સો ગઈ. ઉસી રાતકો ચોરોંને ઉસ કોઠડીમેં નકબ (સૂરાખ) લગાયા મગર સાંસોંકી આવાઝ સુનકર ભાગ ગયે.

ભેડિયા જો આંસપાસ મંડલા રહા થા આદમીકી બૂ સૂંઘકર ઉસ સૂરાખસે અંદર દાખિલ હુવા ઔર બચ્ચેકો ઉઠાકર લે ગયા. ગોયા જો તદબીર ઉસને અપને બચ્ચેકો મૌતસે બચાનેકે લિયે કી થી વોહી ઉસકી મૌતકા સબબ બન ગઈ.

સાત આદમિયોંમેંસે છકી મૌતકા વાકિઆ

સાત આદમી કિસી સફર પર રવાના હુએ. રાસ્તેમેં બાદલ

કડકને લગે ઔર સખ્ત બારિશ શુરૂ હો ગઈ. યે લોગ ક઼રીબ હી એક ટૂટી સરાય (મુસાફિરખાના) મેં પનાહ લેનેકે લિયે ચલે ગયે. બારિશ બહોત તેઝ થી ઔર બિજલી કડકકે સાથ બારબાર ઉસ સરાયકી તરફ આતી ઔર હટ જાતી.

ઈન લોગોંકો કમ અકલીસે યે ખયાલ હુવા કે શાયદ હમમેંસે કિસી એક પર બિજલી ગિરના ચાહતી હૈ. મગર ચૂંકે સબકી મૌત મુકદ્દર નહીં ઈસ લિયે હટ જાતી હૈ તાકે સબ હલાક ન હોં.

યે સોચકર સબને મશવરા કિયા કે એક એક કરકે સબકો યહાંસે નિકલના ચાહિયે તાકે જિસકી મૌત આ ગઈ હો બિજલી ઉસી પર ગિરે. ચુનાંચે બારી બારી સબ નિકલે. જબ છ આદમી નિકલ આએ ઔર ઉનમેંસે કોઈ હલાક નહીં હુવા તો અબ સાતવાં નિકલનેસે રૂક ગયા ઔર સમઝા કે બસ મેરે હી વાસ્તે મૌત મુકદ્દર હૈ ઔર બિજલી ગિરનેકા ઈન્તિઝાર કરને લગા. ઉધર ઉસકે સાથી ભી યેહી સમઝે કે બિજલી ઉસકે લિયે કડકતી થી. ઉસે બાહિર નિકલના ચાહિયે તાકે ઉસ પર બિજલી ગિર જાએ.

ચુનાંચે વો સબ લોગ ઉસકે પાસ આએ ઔર ઉસકો ઝબરદસ્તી બાહિર નિકાલકર ખૂદ ખંડરમેં ઘુસ ગયે. જૈસે હી યે શખ્સ બાહિર નિકલા કે દફઅતન એક ઝોરદાર કડકકી આવાઝ આઈ ઔર બિજલી ઉસ ખંડર પર ગિરી જિસસે વો સબકે સબ હલાક હો ગયે. ઉનહોંને અપને બચને ઔર સાથીકો મારનેકી તદબીર કી થી મગર યે ખબર ન થી કે હમ ખૂદ અપને હીકો હલાક કરનેકી તદબીર કર રહે હૈં. દર અસલ વો સાતવાં શખ્સ ઉન સબકા વકાયા થા ઉસીકી વજહસે સબ બચે હુએ થે. જબ વો અલગ હો ગયા તો યે સબ હલાક હો ગયે.

ચોરોંકી મૌત

એક મકાનમેં બહોતસે ચોર ચોરીકી નિય્યતસે ઘુસ આએ. અંદર જાકર દેખા કે મિયાં બીવી સો રહે હૈં. ચોરોંને ઉનહેં કુછ સુંઘાયા ઔર આહિસ્તાસે ઉનકા પલંગ બાહિર નિકાલા તાકે ઈત્મીનાનસે હર ચીઝકા જાઈઝા લે સકેં.

જૈસે હી ઉનકા પલંગ બાહિર નિકાલકર ચોર અંદર ઘુસે તો મકાનકી છત ઉન પર ગિર પડી ઔર સબ વહીં મરકર રેહ ગયે. છત ગિરનેકી આવાઝસે મિયાં બીવી જાગે તો હૈરાન હુએ કે હમારા પલંગ કિસને બાહિર નિકાલા. જબ મલ્બા હટાયા ગયા તો ચોરોંકી લાશેં નિકલી તબ મઆમલા ઉનકી સમઝમેં આયા ઔર ખુદાકા શુક્ર અદા કિયા.

કુછ સમઝમેં નહીં આતા યે તિલિસ્મ હસ્તી
ઉસકી કુદરતકે કરિશ્મે ભી અજબ હોતે હૈં
જાન જબ ખાકમેં પડતી હૈ તો હોતી હૈ ખૂશી
ખાક જબ ખાકમેં મિલતી હૈ તો સબ રોતે હૈં

(અકબર ઈલાહબાદી)

જિસ હાલમેં ઝિંદગી ગુઝરતી હૈ ઉસી હાલ પર મૌત આતી હૈ

અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

જિસ હાલતમેં ઝિંદગી બસર કરોગે ઉસી હાલત પર મૌત આએગી ઔર જિસ હાલત પર મૌત આએગી ઉસ પર તુમહારા

હશ્ર હોગા.

ઔર તજુર્બેસે યે બાત સાબિત હૈ. હમ દેખતે હૈં કે એક મલ્લાહ જિસકી પૂરી ઝિંદગી સમંદરોં ઔર દરિયાઓંમેં ગુઝરતી હૈ ઉસકી મૌત ભી અકસર પાની હીમેં આતી હૈ.

એક ફોજી અપની ઝિંદગી મૈદાને જંગમેં ગુઝારતા હૈ ઉસકી મૌત અકસર મૈદાને જંગ હીમેં હોતી હૈ.

ડાકૂ ઔર લુટેરે લૂટમાર ઔર કત્લો ગારતગીરીમેં મશ્ગૂલ રેહતે હૈં ઔર ઉસી હાલતમેં પોલીસકે હાથોં મારે જાતે હૈં.

અલ્લાહકે નેક બંદે, સાલિહીન ઔર ઔલિયા યે સબ ઝિંદગી ભર અલ્લાહકા નામ લેતે રેહતે હૈં. ઉસકે અહકામાત પર અમલ કરતે હૈં. લોગોંકી રેહનુમાઈ ઔર ખિદમતકો અપની સઆદત સમઝતે હૈં, તો દેખિયે ઉનકી મૌત ભી કિતની પાકીઝા ઔર નૂરાની હોતી હૈ. મરનેકે બાદ ભી લોગ ઉનકો યાદ રખતે હૈં. ઉનકા નામ ઈઝ્ઝત વ એહતિરામસે લેતે હૈં ઔર ઉનકે વસીલેસે અપની હાજતેં અલ્લાહકે દરબારમેં પેશ કરતે હૈં.

ઈસી તરહ દૂસરે મુખ્તલિફ તરીકોં ઔર માહોલમેં જો લોગ અપની ઝિંદગી ગુઝારતે હૈં ઉનકો કયાસ કર લિયા જાએ. જૈસે ગાના બજાના, શો બિઝનિસ, સૂદી કારોબાર, સ્મોગલીંગ, નશા, જુવા, ઝિના, પોલીસકા રિઆયા પર ઝુલ્મ, માં બાપકી નાફરમાની, શરાબકા આદી હોના, ચરસ, હીરોઈન વગૈરહ.

ચંદ ઈબરતનાક વાકિઆત

ઈસ હદીસ શરીફકી સચ્ચાઈકે સુબૂતમેં હમ ઈસ દૌરકે કુછ આંખોં દેખે વાકિઆતકા તઝકિરા કરતે હૈં તાકે આનેવાલી ઝિંદગી

પર આપકા યકીન ઔર મઝબૂત હો જાએ ઔર ઉસકે લિયે આપ પૂરી પૂરી તૈયારી કરને લગ જાએં.

યે આંખોં દેખે વાકિઆત એક દીનદાર ડાક્ટર પ્રોફેસર નૂર અહમદ નૂરકે લિખ્ખે હુએ હૈં જિનહોંને તકરીબન સો (૧૦૦) મુસલમાન મરીઝોંકો સકરાત ઔર જાંકુનીકી હાલતમેં દેખા ઔર યે જાનનેકી કોશિશ કી કે ઉનકી મૌત કિસ હાલત પર હોતી હૈ. યે લરઝાખેઝ ઔર ઈબરતનાક વાકિઆત આપ ઉનહીકી ઝબાની સુનિયે.

"બતૌર ડાક્ટર મૈંને તકરીબન એકસો મુસલમાન મરીઝોંકો અપને સામને મરતે દેખા ઔર મૈં ઈસ તલાશમેં રહા કે ઉસ મરનેવાલેકે આખરી અલ્ફાઝ ક્યા નિકલે. સો મુસલમાનોંમેંસે સિર્ફ તીન ખૂશ નસીબોંને કલિમા શરીફ પર જાન દી. ઉનકે અલાવા બાકી સબ ઈસ દુનિયાકે બખેડોંમેં મશ્ગૂલ ઔર ઉસીકી બાતેં કરતે હુએ ચલે ગયે.

મૈં અપની ચાલીસ સાલા ઝિંદગીકે મુશાહિદાતમેંસે કુછ ઈબરતનાક વાકિઆત પેશ કરતા હૂં.

એક ડાકટરકે આખરી કલિમાત

મૈંને દેખા કે એક ડાકટર અપને આખરી વક્તમેં રિડર્સ ડાયજીસ્ટ માંગ રહા થા ઔર ઉસકી બીવી ઉસકે કરીબ ખળી હુઈ કલિમાકી તલકીન કર રહી થી.

જબ ઉસકી જાન નિકલ ગઈ તો મૈંને ઉસકી બીવીસે પૂછા કે ઐસે વક્તમેં રિડર્સ ડાયજીસ્ટ માંગનેકા ક્યા મતલબ હૈ? વો કેહને લગી કે ડાક્ટર મરહૂમકો યે ડાયજીસ્ટ પળ્હનેકા બહોત શૌક થા.

ફુરસતકે ઔકાતમેં ઉનકા યેહી મશ્ગલા થા ઈસ લિયે મૌતકે વક્ત ભી યેહી યાદ રહા.

એક ઝમીનદારકે આખરી ખયાલાત

એક ઝમીનદાર અપને ઈસ્તિગરાકમેં બારબાર યેહી દરયાફ્ત કર રહા થા કે ભેંસકો ચારા ડાલા હૈ યા નહીં. યે શિકાયત જબ ઉસકે રિશ્તેદારોંને મુઝસે આકર કી તો મૈં સમઝ ગયા કે યે ઉસકા આખરી વક્ત હૈ ક્યૂંકે ઉસકી સારી ઉમર જાનવરોં ઔર ગાય ભેસોંમેં ગુઝરી હોગી. ઈસ લિયે મરતે વક્ત ભી ઉસકો ઉસકા ખયાલ રહા ઔર આખિરતકો ભુલા બૈઠા.

હાફિઝે કુરઆન ઔરતકી મૌત

એક હાફિઝે કુરઆન ઔરતકો ગરદન તોડ બુખાર હો ગયા. વો ઈલાજકે લિયે મેરે વાર્ડમેં દાખિલ હુઈ. ઈલાજસે કાફી ઈફાકા માલૂમ હોતા થા. એક દિન શામકે વક્ત મુઝે વાર્ડકી નર્સને ટેલિફોન પર ખબર દી કે વો બીબી ઉંચી ઉંચી આવાઝમેં કલિમેકા વિર્દ કર રહી હૈ. મૈં ઘરસે ભાગા ભાગા જબ વાર્ડમેં પહોંચા તો વો પેહલે હી અલ્લાહકો પ્યારી હો ચુકી થી. માલૂમ હુવા કે મરહૂમા નમાઝ રોઝેકી બળી પાંબદ ઔર કુરઆનકી હાફિઝા થી (ઝિંદગી ભરં અલ્લાહકા કલામ ઝબાન પર રહા તો મરતે વક્ત ક્યૂં ન હોતા).

એક વકીલ સાહબકે આખરી કલિમાત

મુલતાનકે એક વકીલ ઈલાજકે લિયે મેરે વાર્ડમેં દાખિલ

હુએ. ચંદ દિન ઈલાજકે બાદ ઉનકે રિશ્તેદારોંને બતાયા કે વો તો હર વક્ત શુફઆકી બાત કર રહે હૈં. મૈં જબ ઉનકે કરીબ ગયા તો ઉનહોંને કરવટ બદલી ઔર મુઝસે પૂછા શુફઆ નંબર દો કા ક્યા બના, ફિર દૂસરી કરવટ બદલકર બોલે શુફઆ નંબર તીનકા ક્યા બના, ઔર ઈનહી અલ્ફાઝ પર ઉનકી જાન નિકલ ગઈ.

મરતે વક્ત ગાલિયાં બકના

એક મરીઝ જો મેરે વાર્ડમેં થા ઉસકા મર્ઝ એકદમ તેઝ હો ગયા. મૈંને ઉસકો દેખનેકે બાદ નર્સકો ઈન્જીક્શન લગાનેકે લિયે કહા. જબ નર્સને ઈન્જીક્શન લગાયા તો મરીઝને ઉસકો એક બહોત ગંદી ગાલી દી. દૂસરા ઈન્જીક્શન નર્સને લગાનેસે ઈન્કાર કર દિયા તો મૈંને ઉસકો ઈન્જીક્શન લગાયા. ઉસને મુઝે ભી ગાલી દી ઔર ઉસીકે સાથ ઉસકી જાન નિકલ ગઈ.

જબ તેહકીક કી તો માલૂમ હુવા કે ગાલી દેના ઉસકા તકિયા કલામ થા. જબ ભી કિસીસે મુખાતિબ હોતા તો ગાલી દેકર બુલાયા કરતા થા.

ઝિંદગી જિસ રંગમેં ગુઝરેગી યહાં
રંગ આખિરમેં વોહી હોગા અયાં
રંગમેં અલ્લાહકે રંગ જાઈયે
મૌત અગર આઈ તો ફિર મૌકા કહાં

વાલિદૈનકો સતાનેકા ઈબરતનાક અંજામ

ઔલાદ પર વાલિદૈનકા બહોત બળા હક હૈ. ઉસકા અંદાઝા આપ કુરઆન પાકકી ઈન આયતોંસે લગા સકતે હૈં જો અલ્લાહ

તઆલાને સૂરએ બની ઈસરાઈલમેં ઉનકે અદબ ઔર ઉનકે હુકૂકકે મુતઅલ્લિક નાઝિલ ફરમાઈ હૈં. આયત નંબર ૨૩-૨૪ ઔર ૨૫ કા તર્જુમા યે હૈ,

"તુમ અપને માં બાપકે સાથ અચ્છા સુલૂક કિયા કરો. અગર વો તુમહારે પાસ હોં. ઔર ઉનમેંસે એક યા દોનોં અગર બુળ્હાપેકી ઉમરકો પહોંચ જાએં ઉસ વક્ત ભી ઈતના અદબ કરો કે ઉનકો હાં સે હૂં ભી મત કેહના, ઔર ન ઉનકો (ઊંચી આવાઝસે) ઝિડકના. ઉનસે નિહાયત અદબસે બાત કરના ઔર ઈન્કિસારીકે સાથ (ઉનકે સામને) ઝુકે રેહના. ઔર ઉનકે લિયે હક તઆલાસે ઈસ તરહ દુઆ કરતે રેહના કે અય મેરે પરવરદિગાર! મેરે માં બાપ પર ઐસી રહમત ઔર શફકત ફરમાઈયે જૈસે ઉનહોંને બચપનમેં મુઝે પાલતે વક્ત મેરે સાથ બરતી થી. ઔર સિર્ફ ઈસ ઝાહિરી અદબ પર ઈકતિફા મત કરના, દિલમેં ભી ઉનકા અદબ ઔર ઈતાઅત વ ફરમાંબરદારીકી નિય્યત રખના. ક્યૂંકે તુમહારા રબ તુમહારે દિલોંકી બાત ખૂબ જાનતા હૈ. અગર તુમ વાકઈ સઆદતમંદ હો. ઔર ફિર ભૂલેસે ઉનકી શાનમેં કોઈ ઝાહિરી કોતાહી હો જાએ ઔર તુમ ઉનસે માઝિરત કર લો તો અલ્લાહ તૌબા કરનેવાલોંકી ખતાઓંકો મઆફ કર દેતા હૈ. (મઆરિફુલ કુરઆન)

દોસ્તો ઝરા અલ્લાહ પાકકી ઈસ નસીહતકો બારબાર પળ્હવાઓ (નિસાર ફતહી) કિતને ઊંચે અલ્ફાઝમેં માં બાપકે અદબકો બયાન કિયા ગયા હૈ. ઔર ફિર ઝરા અપને મઆશરે પર નઝર ડાલિયે. જહાં જવાન હોકર ઔલાદ માં બાપકે સાથ બદ તહઝીબીસે પેશ આતી હૈ. ઝિડકતી હૈ. ગાલિયાં દેતી હૈ. યહાં તકકે મારતી હૈ ઔર બીવીકો ખૂશ કરનેકે લિયે ઉનકી

બેઈઝ્ઝતી કરતી હૈ.

બયહકીને શોઅબુલ ઈમાનમેં બરિવાયત અબીબકરહ નકલ કિયા હૈ કે અલ્લાહકે સચ્ચે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે "ઔર સબ ગુનાહોંકી સઝા તો અલ્લાહ તઆલા જિસકો ચાહતે હૈં કિયામત તક મુઅખ્ખર કર દેતે હૈં, લેકિન વાલિદૈનકી હક તલ્ફી ઔર નાફરમાનીકી સઝા આખિરતસે પેહલે ઈસ દુનિયામેં ભી દી જાતી હૈ."

ઈસ હદીસ શરીફકી સચ્ચાઈકે સુબૂતમેં હમ કુછ આંખોં દેખે જાં કુનીકે વાકિઆત વાલિદૈનકો સતાને ઔર તકલીફ પહોંચાનેવાલોંકે પ્રોફેસર ડાક્ટર નૂર અહમદકે અલ્ફાઝમેં બયાન કરતે હૈં.

"બતૌર ડાક્ટર હમ હર કિસમકે મુસલમાનોંકો અપને સામને મરતે દેખતે હૈં. હમને દેખા હૈ કે જો લોગ વાલિદૈનસે અચ્છા સુલૂક કરતે હૈં અલ્લાહ તઆલા ઉનકે દુનિયાકે મસાઈલ ભી હલ કર દેતા હૈ ઔર મૌત ભી ઉનકો અચ્છી નસીબ હોતી હૈ. ઉસકે ખિલાફ વાલિદૈનકે સાથ બદ સુલૂકી કરનેવાલોંકો દુનિયામેં ભી સઝા મિલતી હૈ ઔર ઉનકી મૌત ભી ઈબરતનાક હોતી હૈ. ચંદ વાકિઆત સુનિયે.

માં કી દુઆકા અસર

એક પ્રોફેસર સાહબકો દિલકા દૌરા પળા. ઔર ઈતના શદીદ કે ઉનકા બચના મુશ્કિલ થા. ઉનકી વાલિદા ઉનકે સરહાને બૈઠી હુઈ યે દુઆ કર રહી થી જો હમ સબને સુની કે અય બારી તઆલા! મૈં અપને ઈસ લડકેસે રાઝી હૂં તૂ ભી રાઝી હો જા ઔર ઉસકા

ખાતિમા અચ્છા કર.

હમ લોગ તો ઈલાજમેં મશ્ગૂલ થે ઔર વો બીબી બરાબર દુઆમેં મશ્ગૂલ થી. જબ પ્રોફેસર સાહબકા આખરી વક્ત આયા તો એક દમ બુલંદ આવાઝસે કલિમા પઢા, મુસ્કુરાએ ઔર અલ્લાહકો પ્યારે હો ગયે.

વાલિદૈનકી બદદુઆસે બુરી મૌતકા મુશાહિદા

મેરે વાલિદકે એક દોસ્તકે મુતઅલ્લિક મશ્હૂર થા કે જબ ઉસકી વાલિદા સકરાતકી હાલતમેં થી તો ઉસને ઉસકે સાથ બદ તમીઝી કી ઔર વો બેચારી અકેલી પડી રહી ઔર ઉસી હાલતમેં મર ગઈ. ઈસ વાકિઆકે બત્તીસ (૩૨) સાલકે બાદ યે સાહબ ખૂદ બીમાર હુએ ઔર ઈસહાલકી બીમારીકી વજહસે બહોત કમઝોર હો ગયે. વાલિદ સાહબ ઉનકે ઈલાજકે લિયે મુઝે લે ગયે, મૈંને દેખા કે વો બહોત કમઝોર થે ઔર બરાબર રોએ જા રહે થે. મૈંને ઉનકો ગિઝા બતાઈ તો કેહને લગે કે મેરે તીન લડકે હૈં મગર મેરી પરવાહ નહીં કરતે. મૈં જબસે બીમાર હુવા હૂં એક દફા ભી મુઝે દેખને નહીં આતે. ચુનાંચે ઈસી હાલતે બેચારગીમેં ઉનકી મૌત વાકેઅ હો ગઈ. જાંકુનીકે વક્ત ઉસકે પાસ કોઈ ન થા. સુબહકે વક્ત જબ મોહલ્લાવાલોંને દેખા તો ચ્યૂંટિયાં ઉસકે બદનકો કાટ રહી થીં.

માં કે સાથ ઝિયાદતીકી વજહસે બુરી મૌત

મેરે વાર્ડમેં એક નૌજવાન ગુરદે ફેલ હો જાનેકી વજહસે મરા. તીન દિન તક જાંકુનીકી હાલત ઉસ પર તારી રહી. ઔર

ઈતની બુરી મૌત મરા કે આજ તક મૈંને અપની ચાલીસ સાલા ઝિંદગીમેં ઐસી અઝિય્યતનાક ઔર બુરી મૌત નહીં દેખી.

હાલત યે થી કે ઉનકા મુંહ નીલા હો જાતા થા. આંખેં બાહિર નિકલ આતી થીં ઔર હલકસે ઐસી દર્દનાક આવાઝ નિકલતી જૈસે કોઈ ઉસકા ગલા ઘોંટ રહા હો. મરનેસે એક દિન પેહલે યે કૈફિયત ઈતની ઝિયાદા ઔર આવાઝ ઈતની તેઝ હો ગઈ કે વાર્ડસે દૂસરે મરીઝ ભાગને શુરૂ હો ગયે. ચુનાંચે ઉસકો દૂસરે વાર્ડમેં મુન્તકિલ કર દિયા ગયા.

ઉસકા બાપ મેરે પાસ આયા ઔર બોલા કે ડાક્ટર સાહબ ઉસકો ઝહરકા ટીકા (ઈન્જીકશન) લગા દો તાકે યે જલ્દ મર જાએ, હમસે યે હાલત દેખી નહીં જાતી. મૈંને ઉસસે પૂછા કે ઈસ મરીઝને ઐસા કૌનસા ગુનાહ કિયા જિસકી ઉસકો યે સઝા મિલ રહી હૈ. ઉસકા બાપ કેહને લગા. ક્યા બતાઉં ડાક્ટર સાહબ! યે લડકા અપની બીવીકો ખૂશ કરનેકે લિયે અપની માં કો મારા કરતા થા. મૈં ઉસકો બહોત સમઝાતા મગર યે બાઝ નહીં આતા થા. યે બુરી મૌત ઉસીકી સઝા હૈ.

માં કે ઉપર ઝુલ્મકી વજહસે મૌત

એક ગાંવમેં એક કિસાનકી માં ઔર બીવીકે દરમિયાન ઝગડા રેહતા થા. કઈ મરતબા ઉસકી બીવી નારાઝ હોકર મયકે ચલી ગઈ. મગર યે મન્નત સમાજત કરકે ઉસકો ઘર વાપસ લે આતા થા. આખરી મરતબા જબ ઉસકી બીવી લડકર મયકે ગઈ તો ઉસને વાપસ આનેકે લિય શર્ત રખ્ખી કે પેહલે અપની માં કો ખતમ કર દે ફિર વાપસ આઉંગી.

ઉસ કિસાનને રોઝ રોઝકે ઝગડોંસે તંગ આકર બીવીકો ખૂશ કરનેકે લિયે અપની માં કો કતલ કરનેકા મન્સૂબા (પ્લાન) બનાયા. યે કિસાન રોઝાના ખેતસે કમાદ કાટકર બાઝારમેં બેચા કરતા થા.

એક દિન અપની માં કો ખેતમેં ઈસ બહાને લે ગયા કે કમાદકા ગઠ્ઠા સર પર રખનેમેં મદદ દેગી. ચુનાંચે અપની માંકો ઉસને અપને સાથ ખળા કિયા ઔર કુલ્હાડીસે કમાદ કાટને લગા. ફિર એક દમ ઉસી કુલ્હાડીસે અપની માંકો ખતમ કરનેકે ઈરાદેસે ઉસ પર હમલા કિયા તો ઝમીનને ઉસકે પાંવ પકડ લિયે. ઉસકે બદનમેં કપકપી તારી હો ગઈ. કુલ્હાડી દૂર જા ગિરી ઔર ઉસકી માં રોતી ચિલ્લાતી હુઈ અપની જાન બચાકર ભાગી.

અબ ઝમીનને આહિસ્તા આહિસ્તા કિસાનકો નિગલના શુરૂ કિયા. કિસાનને રોના ચિલ્લાના ઔર અપની માં કો આવાઝ દેની શુરૂ કી. જબ લોગ દૌડકર વહાં પહોંચે તો ઝમીન ઉસકો સીને તક નિગલ ચુકી થી ઔર વો ઈસી હાલતમેં આહિસ્તા આહિસ્તા પૂરા ઝમીનમેં ધંસ ગયા.

જો ઔર કિસીકી જાન બખ્શે તો હક ઉસકી ભી જાન રખ્ખે
જો ઔર કિસીકી આન રખ્ખે તો ઉસકી ભી હક આન રખ્ખે
જો યાં કા રેહનેવાલા હૈ યે દિલમેં અપને જાન રખ્ખે
યે તુરત ફિરતકા નકશા હૈ ઈસ નકશેકો પેહચાન રખ્ખે
કુછ દેર નહીં અંધેર નહીં ઈન્સાફ ઔર અદલ પરસ્તી હૈ
ઈસ હાથ કરો ઉસ હાથ મિલે યાં સૌદા દસ્ત બદસ્તી હૈ

મૌતસે પેહલે મર જાના

મૌત જિસકે મુતઅલ્લિક સારી દુનિયા જાનતી હૈ વો તબઈ

મૌત હૈ જિસમેં રૂહ નિકલ જાતી હૈ ઔર બદન બેકાર હો જાતા હૈ જો ઈસ શઅરકે મિસ્દાક હૈ.

ઝિંદગી ક્યા હૈ અનાસિરમેં ઝુહૂરે તરતીબ
મૌત ક્યા હૈ ઉનહી અજઝાકા પરેશાં હોના

(ચકબસ્ત લખનવી)

એક મૌત ઔર હૈ. અલ્લાહકા તકર્રુબ હાસિલ કરનેવાલે જિસકે હાસિલ કરનેકી કોશિશ કરતે હૈં ઔર વો માઅનવી મૌત હૈ. યાની અપની ખ્વાહિશોં, આરઝૂઓં ઔર ઈરાદોંસે મર જાના ઔર મખ્લૂકસે મર જાના. ઈસ તરહ કે ઉનસે ઝર્રા ભર ભી બગૈર ખુદાકે હુકમકે નફા નુકસાનકી ઉમ્મીદ ન હોના ઔર નફસે અમ્મારાકી તમામ કજરવી ઔર બે રાહરવીસે બાઝ આ જાના. યે મૌત ઈસ શઅરકે મિસ્દાક હૈ.

ઝિંદગી ક્યા હૈ બસ એક જઝબએ બે રાહ રવી
મૌત ક્યા હૈ ઈસી જઝબેકો ફના કરના હૈ

(નિસાર ફતહી)

તમામ ઔલિયા અલ્લાહ ઔર મુકર્રબીને બારગાહે ઈલાહી તબઈ મૌતસે પેહલે ઈસ માઅનવી મૌતસે મુશર્રફ હોતે હૈં. ઈસીકો ફના ફીલ્લાહ કેહતે હૈં. યાની જૈસે મુરદા ગુસલ દેનેવાલેકે સામને હોતા હૈ કે અપની મરઝીસે કોઈ હરકત નહીં કર સકતા. ઈસ કૈફિયતકો હદીસ કુર્બે નવાફિલમેં ઈસ તરહ બયાન કિયા ગયા હૈ.

"મેરા બંદા નવાફિલકે ઝરીએ મુ[illegible] હોતા રેહતા હૈ, યહાં તક કે મૈં ઉસે દોસ્ત બનાતા હૂં. ઔર જબ મૈં ઉસે દોસ્ત બના લેતા હૂં તો મૈં ઉસકા કાન બન જાતા હૂં જિસસે વો સુનતા હૈ.

ઔર મૈં ઉસકી બીનાઈ બન જાતા હૂં જિસસે વો દેખતા હૈ. ઔર ઉસકા હાથ બન જાતા હૂં જિસસે વો પકડતા હૈ. ઔર ઉસકા પૈર બન જાતા હૂં જિસસે વો ચલતા હૈ."

હઝરત પીરાને પીર શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) ફરમાતે હૈં

અય અઝીઝ તૂ મખ્લૂક ઔર અપની ખ્વાહિશ ઔર અપને ઈરાદેસે અલ્લાહકે હુકમ ઉસકે અમ્ર ઔર ઉસકે ફઅલકે સાથ ફના હો જાતા કે તુઝમેં ઈલ્મે ઈલાહીકા ઝર્ફ બનનેકી સલાહિયત પૈદા હો જાએ.

મખ્લૂકસે ફના હોનેકી અલામત યે હૈ કે લોગોંસે ઔર ઉનકે (માલો દૌલતસે ઉનકે ઓહદોં ઔર મરતબોંસે) ઉનકે હાથકી ચીઝોંસે લાપરવાહ ઔર બે તઅલ્લુક હો જાના. ઔર અપની ખ્વાહિશોંસે ફના હોનેકી અલામત યે હૈ કે નફા હાસિલ કરને ઔર નુકસાન દૂર કરનેમેં તઅલ્લુક ઔર કસબ પર મુબાલગા છોડ દેના ઔર ઈન સબ ઉમૂરકો ખુદાકે સુપુર્દ કર દેના.

ઔર યે ઈસ લિયે કે અલ્લાહ હી તેરે સબ ઉમૂર ઔર ઝરૂરતોંકા ઝિમ્મેદાર થા. જિસ વક્ત તૂ અપની માં કે પેટમેં થા યા જિસ વક્ત તૂ દૂધ પીનેકી હાલતમેં અપને ગેહવારેમેં થા.

બસ હર ચીઝ અલ્લાહકો સોંપ દે ઔર અપને દિલકે દરવાઝે પર અલ્લાહકા દરબાન બનકર બૈઠ જા. વો દિલમેં આનેકા જૈસે હુકમ દે ઉસે આને દે. ઔર જિસકો મના કર દે ઉસકો રોક દે.

(ફુતૂહુલ ગૈબ)

ક્યા કરેં કિસ તરહ ઈસ દિલ પે બિઠાએં પેહરે
તાકે એહસાસ હુઝૂરીકા ન જાને પાએ
અપના યે હાલ કે દિલમેં હૈ હુજૂમે અગયાર
ઉનકા યે હુકમ કોઈ ગૈર ન આને પાએ
(નિસાર ફતહી)

વો જો સૂફિયાકા કૌલ હૈ કે, જબ તક ઈન્સાન દૂસરી મરતબા ન પૈદા હો આલમે રૂહાનિયતમેં દાખિલ નહીં હો સકતા.

ઈસસે મુરાદ અપની ખ્વાહિશોં ઔર ઈરાદોંસે ફાની હોના હૈ. એક પૈદાઈશ તો ઈન્સાનકી માં કે પેટસે હોતી હૈ. ફિર જૈસે જૈસે ઉમર ગુઝરતી હૈ રૂહ નફસકે સાથ મિલકર અપની પાકીઝગી ખો દેતી હૈ ઔર માહોલકે ગંદે અસરાત ઔર નફસકી ગંદી ખ્વાહિશાતમેં શરીક હો જાતી હૈ. જૈસે શહવાત, હિર્સ, લાલચ, તકબ્બુર, બુખ્લ, હુબ્બે જાહ ઔર હુબ્બે માલ વગૈરહ.

ફિર જબ ઈન્સાનકે દિલમેં આખિરતકા ખયાલ પૈદા હોતા હૈ ઔર વો કિસી તરહ તૌબાકી તરફ રાગિબ હોતા હૈ ઔર કિસી બુઝુર્ગકી તરબિયતમેં રેહકર ઈબાદાત, રિયાઝત ઔર ઝિક્રો અઝકારમેં લગકર અપને નફસકી બુરી સિફાતકા તઝકિયા (સફાઈ) કરતા રેહતા હૈ તો ફિર હક તઆલા ભી ઉસકી મદદ ફરમાતે હૈં. ઔર એક વક્ત ઐસા આતા હૈ કે ઉસકે નફસકી સારી બુરી સિફાત અચ્છી સિફાતમેં બદલ જાતી હૈં. મસલન પેહલે મુતકબ્બિર થા, અબ મુન્કસિર ઔર મુતવાઝેઅ હો ગયા. હિર્સ લાલચ નિકલકર લોગોંસે ઈસ્તિગના હાસિલ હો ગયા. માલો દૌલત ઔર રિયાસતકી મુહબ્બત ઠંડી પડ ગઈ ઔર ઉસકે બદલે આખિરતકી તડપ બેદાર હો ગઈ. ઈસ તરહ જબ નફસકી સારી બુરી સિફાત અચ્છી સિફાતમેં

બદલ જાતી હૈં તો અબ વો ઈન્સાન પેહલે જૈસા નહીં રેહતા બલ્કે બિલકુલ બદલ જાતા હૈ. ઈસી તબદીલીકો સૂફી હઝરાત દૂસરી પૈદાઈશકા નામ દેતે હૈં.

યાની ઈન્સાન અબ ઈસ લાઈક હુવા કે અલ્લાહકે રાસ્તે પર ચલ સકે ઔર ઉસકા દિલ તજલ્લિયાતે ઈલાહીકા મૌરિદ (ઠિકાના) બન સકે. ફિર મઝીદ મુજાહિદાત ઔર ઈબાદાત ઔર શેખે કામિલકી તરબિયત ઔર સબસે ઝિયાદા અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલો કરમસે એક વક્ત ઐસા આતા હૈ કે યે ઈન્સાન અપની જાઈઝ ખ્વાહિશાત ઔર ઈરાદોંસે ભી ખાલી હો જાતા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલાકે ઈરાદે ઔર હુકમકે સાથ બાકી રેહતા હૈ. યે સુલૂકકા બહોત આલા (ઉંચા) મકામ હૈ. ઉસકો ફના ફીલ્લાહ કેહતે હૈં.

મુઝકો અબ અપની ઝાત પર કુછ ભી નહીં હૈ ઈખ્તિયાર
મેરી હયાત વ મૌત સબ આપકે નામ હો ચુકી

(નિસાર ફતહી)

યે હાલત કસબસે ઝિયાદા અતાએ ઈલાહીકી મરહૂને મિન્નત (એહસાનમંદ) હોતી હૈ ઔર મૌતસે પેહલે મર જાના ઈસી હાલતકા નામ હૈ.

મર ગયે થે મૌતસે પેહલે હી હમ
મૌત આકર હમસે શરમાતી રહી

(નિસાર ફતહી)

કબરકા અઝાબ વ સવાબ બરહક હૈ

આંખોં દેખે વાકિઆત

ડાકટર નૂર મુહમ્મદ સાહબને કબરકે અઝાબકે મુતઅલ્લિક

અપને કુછ આંખોં દેખે વાકિઆત બયાન ફરમાએ થે જો હમ આપકે ઈલ્મમેં ભી લાના ચાહતે હૈં. ક્યૂંકે ઈન વાકિઆતમેં કાફી ઈબરતકા સામાન મૌજૂદ હૈ. ઉનહીકી ઝબાની સુનિયે,

અઝાબે કબરકા ઈબરતનાક વાકિઆ

આજસે તકરીબન પચ્ચીસ સાલ પેહલે એક કબર ખોલનેકે લિયે મૈં એક મેડીકલ ઓફીસરકે સાથ ગયા. યે કબર કોટ મઠનકે બાહિર એક કબ્રસ્તાનમેં વાકેઅ થી. ઔર કબરવાલેકો મરે હુએ સિર્ફ પાંચ દિન હુએ થે. જબ કબર ખોદી ગઈ તો મૈંને દેખા કે કબર કાલી ચમકદાર મોટી મખ્ખિયોં ઔર મોટે મોટે કીડોંસે ભરી હુઈ થી ઔર કબરકી તેહમેં સાંપ ઔર બિચ્છૂ નઝર આ રહે થે. યે નઝારા ઈતના હૈબતનાક ઔર ડરાવના થા કે વહાંસે સબ લોગ ભાગ ગયે.

સબસે બળા મસ્અલા મુરદાકો નિકાલકર ઉસકો ચીર ફાડ કરના થા. મુરદેકો નિકાલનેકે લિયે બળી કોશિશેં ઔર તબદીરેં કીં. બળી મુશ્કિલસે દો મઝદૂર પોલીસકે દબાવસે રસ્સિયોંકે ઝરીએ મુરદેકો બાહિર નિકાલ લાએ. એક મઝદૂર મુરદેકી હાલત ઔર કીડે મકોડે દેખકર બેહોશ હો ગયા ઔર શામ હોતે હોતે ખૌફસે મર ગયા. જબ ભી મુઝે યે નઝારા યાદ આ જાતા હૈ તો પસીને છૂટ જાતે હૈં.

કબરકી આગ

યે સન ઈ. ૧૯૫૩ કા વાકિઆ હૈ. મૈં નશતર મેડીકલ કોલેજમેં તાલીમ હાસિલ કર રહા થા. વહાં હમેં તશરીહુલ બદન

(અનાટોમી) કા મઝમૂન અમલી તૌર પર સમઝનેકે લિયે ઈન્સાની હડ્ડિયોંકી ઝરૂરત પડતી થી. ચુનાંચે કોલેજકે સાથવાલે કબ્રસ્તાનકે મુજાવરસે હમને જાકર બાત કી ઔર અપના મકસદ બયાન કિયા. કુછ પસો પેશકે બાદ વો બાઈસ રૂપિયેમેં પૂરા ઈન્સાની ઢાંચા દેને પર રાઝી હો ગયા. લડકે રાતકો એક ખાલી બોરી ઔર બાઈસ રૂપિયે મુજાવરકો દે આતે ઔર સુબહ એક પૂરા ઈન્સાની ઢાંચા હમેં મિલ જાતા થા. ઈસ તરહ યે કારોબાર ચલતા રહા.

એક મરતબા મુઝે ઈન્સાનકે સર યાની ખોપડીકી ઝરૂરત પેશ આઈ. મૈં કબ્રસ્તાનમેં ઉસી મુજાવરકે પાસ ગયા. વો ઉસ વક્ત મસ્જિદમેં બૈઠા થા. ઉસને ઈન્સાની ખોપડી દેનેસે સાફ ઈન્કાર કર દિયા. મૈંને વજહ પૂછી તો બહોત ઈસરારકે બાદ ઉસને બતાયા કે ચંદ દિન પેહલે જબ ઉસને એક કબર ખોલી તો ઉસમેંસે એક આગકા શોઅલા નિકલા ઔર મુજાવરકા તઆકુબ (પીછા) કરને લગા. મુજાવરને કહા કે મૈં ઈન્તિહાઈ તેઝ રફતારીસે ભાગ રહા થા મગર વો શોઅલા બરાબર મેરા તઆકુબ (પીછા) કરતા રહા. યહાં તક કે જબ મૈં ઈસ મસ્જિદમેં દાખિલ હો ગયા તો વો આગ મસ્જિદકે દરવાઝે પર રૂક ગઈ ઔર ફિર વાપસ ચલી ગઈ. ઈસ લિયે અબ મૈંને તૌબા કર લી હૈ કે આઈન્દા કિસી કબરકી તૌહીન નહીં કરૂંગા.

નેક લોગોંકી કબરેં

ફિર મૈંને ઉસ કબર ખોદનેવાલેસે પૂછા કે કભી કિસી નેક ઔર સાલેહ આદમીકી કબર ભી દેખી? તો ઉસને બતાયા કે પૈસેકે લાલચમેં જબ ઉસને એક કબરકો ખોલા તો વો અજીબસી ખૂશ્બૂસે

મહક રહી થી. ઔર કાફી વસીઅ (ચૌળી) નઝર આતી થી. ઔર એક બુઝુર્ગ વહાં બૈઠે હુએ કુરઆન પાકકી તિલાવત કર રહે થે. ચુનાંચે યે દેખકર મૈંને કબરકો ફૌરન બંદ કર દિયા.

કબરમેં ફરહત અંગેઝ ખૂશ્બૂ

ચંદ બરસ પેહલેકી બાત હૈ કે રાજનપુરકે કબ્રસ્તાનમેં એક મય્યિતકો દફન કરનેકે લિયે એક કબર ખોદી ગઈ. અભી લોગ જનાઝા લેકર વહાં પહોંચે ભી નહીં થે કે પૂરે કબ્રસ્તાનમેં ફરહત અંગેઝ ખૂશ્બૂ મહકને લગી. લોગ હૈરાન કે ઈસ વૈરાનેમેં યે ખૂશ્બૂ કહાંસે આ રહી હૈ. બહોત તલાશ કરનેકે બાદ માલૂમ હુવા કે જો કબર ખોદી ગઈ હૈ ઉસકી તેહમેં એક સૂરાખ હૈ ઔર વહીંસે યે ખૂશ્બૂ નિકલ રહી હૈ. લોગોંને જબ ઉસ સૂરાખકો ચૌળા કિયા તો નીચેસે એક કબર ઔર નિકલી જિસમેં એક સફેદ રીશ બુઝુર્ગ અબદી નીંદ સો રહે થે ઔર ઉનકી નઅશકે ઉપર એક બળાસા ફૂલ રખ્ખા હુવા થા. ઉસસે યે ખૂશ્બૂ આ રહી થી. તમામ શહેરકે લોગોંને યે મંઝર દેખા.

હઝરત મૌલાના અહમદ અલી લાહોરી (રહ.) કી કબરસે ખૂશ્બૂ

હઝરત મૌલાના અહમદ અલી લાહોરી ઈસી ઝમાનેકે બુઝુર્ગ થે. લાહોરમેં ફૌત હુએ ઔર વહીં દફન હુએ. દફનકે બાદ ઉનકી કબરસે ખૂશ્બૂ આના શુરૂ હો ગઈ. અકીદતમંદોંને વો મિટ્ટી ઉઠાના શુરૂ કર દી ઔર કબરકે ગિર્દ ગળ્હે પડને શુરૂ હો ગયે જિનકો

બાહિરસે મિટ્ટી લાકર ભર દિયા જાતા થા મગર ઉસ મિટ્ટીસે ભી ખૂશ્બૂ આના શુરૂ હો જાતી થી.

યે સિલસિલા ચાલીસ રોઝ તક જારી રહા. મૈં ઉન દિનોં સઉદી અબરમેં બતૌરે ફઝીશન કામ કર રહા થા. વહાં મુઝે હઝરત અહમદ અલી લાહોરી સાહબકે એક મુરીદને ઉનકી કબરકી મિટ્ટી દિખાઈ ઔર ઉસ વક્ત ભી ઉસમેંસે ખૂશ્બૂ આ રહી થી.

હદ યે હૈ કે આકાકી ઈતાઅતકે અસરસે
ફૂટી હૈ ગુલામે શહે અબરારસે ખૂશ્બૂ
હમ હો કે નિસાર ઉન પે મુઅત્તર હુએ ઐસે
આતી હૈ કફનકે ભી હર એક તારસે ખૂશ્બૂ

(નિસાર ફતહી)

અઝાબે કબર એક હકીકત હૈ

એક રીટાયર્ડ ફોજી જવાનને અપના આંખોં દેખા વાકિઆ મુઝસે બયાન કિયા. આપ ભી સુનિયે.

સન ઈ. ૧૯૬૫ કી જંગમેં એક કબ્રસ્તાનમેં ગોલા બારૂદકા એક આરઝી ઝખીરા બનાયા ગયા થા ઔર વહાં મેરી ડ્યૂટી લગા દી ગઈ થી. એક દિન મેરા ગુઝર એક પુરાની કબરસે હુવા તો યૂં મેહસૂસ હુવા ગોયા કબરકે અંદરસે હડ્ડિયાં ટૂટનેકી આવાઝ આ રહી હૈ. મૈંને બંદૂકકે બટસે કબરકી કુછ ઈંટેં હટાઈ તો આવાઝ ઔર તેઝ હો ગઈ. મેરી દિલસ્પી ઔર ખૌફ ભી બળ્હતા ગયા.

દિનકા વક્ત થા. ખૂબ રોશની ફૈલી હુઈ થી. ક્યા દેખતા હૂં કે કબરકે અંદર એક હડ્ડિયોંકા ઈન્સાની ઢાંચા પડા હુવા હૈ ઔર ઉસ પર ચૂહેકી શકલકા એક અજીબ જાનવર બૈઠા હુવા હૈ. જબ વો

અપના મુંહ ઉસ પર મારતા હૈ તો પૂરા ઢાંચા અકડ જાતા હૈ ઔર હડ્ડિયોંકે ચટખને ઔર ટૂટને જૈસી આવાઝ આને લગતી હૈ.

મુઝે બહોત તરસ આયા કે યે જાનવર મુરદેકો તકલીફ પહોંચા રહા હૈ. મૈં ઉસકો દુનિયાકા કોઈ જાનવર સમઝા ઔર રાઈફલસે ઉસકો મારનેકા ઈરાદા કિયા તો વો મિટ્ટીમેં છુપ ગયા. થોડી દેર બાદ વો કબરસે નિકલકર મેરી તરફ લપકા. મેરે ઉપર કુછ ઐસી દેહશત સવાર હુઈ કે મૈં ઉસકો મારનેકે બજાએ ભાગ ખડા હુવા. કાફી દૂર જાનેકે બાદ મુડકર જો દેખા તો વો જાનવર મેરે પીછે ચલા આ રહા થા.

કરીબ હી પાનીકા એક તાલાબ થા. મૈંને ઉસ જાનવરસે બચનેકે લિયે ઉસ તાલાબમેં છલાંગ લગા દી. વો જાનવર તાલાબકે કિનારે આકર રૂક ગયા ઔર થોળી દેર ઠહેરનેકે બાદ ઉસને અપના મુંહ પાનીમેં ડાલા. યકાયક પાની ખોલને લગા ઔર મેરી ટાંગેં જલને લગીં. ચમડી સુર્ખ હો ગઈ ઔર આબલે ભી પડ ગયે. દર્દકી શિદ્દતસે ચલના મુશ્કિલ હો ગયા. જૈસે તૈસે અપની જગહ આયા. ખેતોંકે લોગોંને મુઝે ઐબટઆબાદકે હોસ્પિટલમેં દાખિલ કર દિયા. વહાં ફાઈદા નહીં હુવા તો રાવલપિંડીકે બળે ફૌજી હોસ્પિટલમેં મુન્તકિલ કર દિયા ગયા.

મેરી ટાંગોંકા ગોશ્ત ગલના શુરૂ હો ગયા. હર વક્ત બદબૂદાર પીપ ઔર ખૂન નિકલતા રેહતા થા. જબ કિસી ઈલાજસે ફાઈદા નહીં હુવા તો મુઝે અમેરીકા ભેજવા દિયા ગયા મગર વહાંસે ભી માયૂસ લૌટા. અબ હાલત યે હૈ કે ટાંગોંકા ગોશ્ત ગલકર અલાહિદા હોતા જા રહા હૈ ઔર હર વક્ત ઉસમેંસે મુરદેકીસી બદબૂ આતી હૈ.

આખિરતકી ફિકર કરની હૈ ઝરૂર
જૈસી કરની વૈસી ભરની હૈ ઝરૂર
ઉમ્ર યે એક દિન ગુઝરની હૈ ઝરૂર
કબરમેં મય્યિત ઉતરની હૈ ઝરૂર
એક દિન મરના હૈ આખિર મૌત હૈ
કર લે જો કરના હૈ આખિર મૌત હૈ

(ખ્વાજા મજઝૂબ)

મૌતસે ગફલતકે ઝહરકા તિરયાક અલ્લાહવાલોંકી સોહબત હૈ

બાઝ મરતબા ઈન્સાન દુનિયા ઔર દુનિયાકી ઝેબો ઝીનત બીવી બચ્ચે, માલો દૌલત, મકાન દુકાન, સૈર તફરીહ, દોસ્ત અહબાબ ઔર દૂસરી દુનિયાકી લઝઝતોં ઔર શહવતોંમેં ઈસ બુરી તરહ મશ્ગૂલ ઔર મુબ્તલા હો જાતા હૈ કે ઉસકો અચ્છે બુરે, જાઈઝ નાજાઈઝ, હલાલ હ઼રામકા બિલકુલ ખયાલ નહીં આતા. ઉસકી આંખોં પર ગફલતકે ઐસે દબીઝ (મોટે પરદે) પડ જાતે હૈં કે ખુદા, રસૂલ, આખિરત ઔર મૌતસે બિલકુલ અંધા હો જાતા હૈ. ફિર ઉસકા અંજામ ક્યા હોતા હૈ. કુરઆનકી ઝબાની સુનિયે.

વલા તકૂનૂ કલ્લઝીન નસૂલ્લાહ ફઅન્સાહુમ અન્ફુસહુમ.

ઉન લોગોંકી તરહ મત હો જાના, જિનહોંને અલ્લાહકો ભુલા દિયા (યાની અલ્લાહકે અહકામાત પર અમલ નહીં કિયા) ફિર (ઉસકા અંજામ યે હુવા કે) અલ્લાહને ઉનકો અપની જાનોં ઔર નફસોંસે બે પરવા કર દિયા (યાની વો આખિરત, મૌત ઔર

અલ્લાહસે ઐસે બેખબર હુએ કે અપને અંજામકો ભી ભૂલ ગયે ઔર દુનિયાસે આખિરતકે લિયે કુછ ભી ન લે જા સકે).

ગફલતકા ઝહર

ગફલતકે ઈસ ઝહરને હઝારોંકો હલાક કર દિયા. ઔર ગાફિલ દૂસરોંકી હલાકતકો દેખકર ભી બેદાર નહીં હોતા ઔર યે નહીં સમઝતા કે,

યે ઈકામત હમેં પૈગામે સફર દેતી હૈ
ઝિંદગી મૌતકે આનેકી ખબર દેતી હૈ

ગફલતકા મારા હુવા ઈન્સાન ઉમર ભર આરઝી નફા ઔર થોડી દેર રેહનેવાલી લઝઝતોંકે હાસિલ કરનેમેં લગા રેહતા હૈ. મકાન, દુકાન, ખેત, બાગાત, ઝર, ઝમીન હાસિલ કરનેકે લિયે આખિરતકી હમેશા રેહનેવાલી લઝઝતોં ઔર નેઅમતોંકો બેચ દેતા હૈ. થોડીસી દેરકી ઝૂઠી શોહરત. ઝૂઠી ઈઝઝત ઔર ઝૂઠી લઝઝત હાસિલ કરકે ખાલી હાથ કબરમેં ચલા જાતા હૈ. ઉસ વક્ત ઉસકી હૈસિયત ઔર એક ગરીબ મઝદૂરકી હૈસિયતમેં કોઈ ફર્ક નહીં હોતા.

કિતને મુફલિસ હો ગયે કિતને તવંગર હો ગયે
ખાકમેં જબ મિલ ગયે દોનોં બરાબર હો ગયે

ખુદાસે ગાફિલ લોગોંકી ઈસ હાલતકી ખબર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઈસ તરહ દી હૈ. એક લંબી હદીસકે આખરી ટુકડેકા મફહૂમ યે હૈ.

"એક ઝમાનેમેં ઈન્સાનકી હલાકત (યાની ઉસકી આખિરતકી તબાહી) ઉસકે વાલિદૈનકે હાથોં હોગી. અગર વાલિદૈન

નહીં હોંગે તો ઉસકી હલાકત ઉસકે બીવી બચ્ચોંકે હાથોં હોગી. અગર બીવી બચ્ચે ન હોંગે તો અઝીઝોં ઔર રિશ્તેદારોંકે હાથોં ઉસકી હલાકત હોગી."

સહાબએ કિરામ (રદિ.) ને અર્ઝ કિયા યા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! યે કિસ તરહ હોગા?"

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા વો લોગ ઉસકી રોઝીકી તંગીકા તાના દેંગે ઔર શરમિંદા કરેંગે (કે દેખો પડોસીકે ઘરમેં યે હૈ ઔર વો હૈ, ઔર ફલાંકે પાસ યે હૈ ઔર વો હૈ) તો ફિર વો ઈન્સાન અપની તાકતસે ઝિયાદા કામ કરેગા (યાની હલાલ વ હરામકો નહીં દેખેગા બલ્કે જિસ તરહ મિલેગા માલ કમાએગા) યહાં તક કે વો હલાકતમેં પડ જાએગા."

કિતની ઈબરતકા મકામ હૈ કે જિન લોગોંકો ખૂશ કરનેકે લિયે માલો દૌલત કમાનેમેં ઉસને દુનિયામેં મેહનત વ મશક્કત કી, તકલીફેં ઉઠાઈ ઔર આખિરતમેં ભી અઝાબકા મુસ્તહિક હોગા. ઉનમેં કોઈ ભી ઉસકે કામ નહીં આતા. દો પૈસેકી ખૈરાત ભી ઉસકે નામસે નહીં કરતા ઔર સબ ઉસકે છોડે હુએ માલસે ઐશ કરતે હૈં.

પઢી નમાઝે જનાઝા હમારી ગૈરોંને
મરે થે જિનકે લિયે વો રહે વુઝૂ કરતે

ઔર કિયામતમેં યે ગાફિલ ઈન્સાન અપને ઉન દોસ્તોંકો જો ઉસકો ગફલતકે માહોલસે નિકલને નહીં દેતે થે ઔર ગુનાહોંકી તરફ લે જાતે થે, દેખકર યે કહેગા.

યા વૈલતા લૈતની લમ્ અત્તખિઝ્ ફુલાનન ખલીલા.

હાય મેરી કમબખ્તી! કાશ મૈંને ફલાં ફલાંકો દોસ્ત ન બનાયા હોતા.

હૈ યે લુત્ફ ઐશે દુનિયા ચંદ રોઝ
હૈ યે દૌરે જામ વ મૈના ચંદ રોઝ
દારે ફાનીમેં હૈ રેહના ચંદ રોઝ
અબ તૂ કર લે કારે ઉકબા ચંદ રોઝ
એક દિન મરના હૈ આખિર મૌત હૈ
કર લે જો કરના હૈ આખિર મૌત હૈ
(ખ્વાજા મજઝૂબ)

ગફલતકે ઝહરકા તિરયાક ઔલિયા અલ્લાહકી સોહબત હૈ

દોસ્તો! જબ મઆમલા ઈતના સંગીન હૈ ઔર અંજામકારસે ભાગનેકી કોઈ સૂરત નહીં હૈ તો ફિર અકલમંદી ઉસીમેં હૈ કે આદમી ઈસ ગફલતસે બેદાર હોકર મૌતકે લિયે કુછ તૈયારી કર લે. જો કુછ ગુનાહ હો ચુકે હૈં, સચ્ચે દિલસે ઉન પર શરમિંદગી ઔર નદામત મેહસૂસ કરે ઔર નેક ઔર સાલેહ ઝિંદગી ગુઝારનેકા ઈરાદા કરે.

ઈસ ઈરાદેકો હાસિલ કરનેકે લિયે અલ્લાહકે દોસ્તોંકી સોહબતસે ઝિયાદા નફા દેનેવાલી કોઈ ચીઝ નહીં. જો બાત બરસોંકી રિયાઝત, ઈબાદત ઔર મુજાહિદોંસે ભી હાસિલ નહીં હોતી વો કભી કભી ઔલિયા અલ્લાહકી એક વક્તકી સોહબતસે નસીબ હો જાતી હૈ.

યક ઝમાના સોહબતે બા ઔલિયા
બેહતર અઝ સદ સાલા તાઅતે બે રિયા

ઔર યે ઈસ તરહ હૈ કે ઔલિયા અલ્લાહકા દિલ

તજલ્લિયાતે ઈલાહીકા મૌરિદ (ઠિકાના) હોતા હૈ. તરહ તરહકે અનવારાત ઔર તજલ્લિયાત ઉનકે દિલોં પર વારિદ હોતી રેહતી હૈં તો કિસી ઐસે હી મુબારક વક્તમેં જો લોગ વહાં અકીદતસે બૈઠે હોતે હૈં. ઉનકો ભી ઉસમેંસે કુછ હિસ્સા ઈસ્તેદાદકે મુતાબિક મિલ જાતા હૈ ઔર ઉસ જાઝેબએ ઈલાહીકી વજહસે દિલ પિઘલ જાતે હૈં. અલ્લાહકી મુહબ્બત જોશ મારને લગતી હૈ ઔર દિલ દુનિયાકી મુહબ્બતસે સર્દ હો જાતા હૈ.

હર ઝમાનેમેં અલ્લાહકે દોસ્તોંકી સોહબત વ અકીદતસે હઝારોં લાખોં ઈન્સાનોંકો હિદાયતકી રોશની નસીબ હુઈ. બળે બળે સરકશ ઔર નાફરમાન ઉનકે સામને સરનિગૂં હો ગયે ઔર બળે બળે પત્થર દિલ ઉનકી નિગાહે પુર તાસીરસે પિઘલકર પાની હો ગયે.

બુઝુર્ગોંકી નઝર કીમિયા અસર

મહેબૂબે ઈલાહી હઝરત નિઝામુદ્દીન ઔલિયા ફરમાતે હૈં કે એક મરતબા હઝરત શેખ જલાલુદ્દીન તબરેઝી શહેર બદાયૂંમેં અપને ઘરકી દેહલીઝ પર બૈઠે હુએ થે કે એક શખ્સ છાછકા મટકા સર પર રખ્ખે હુએ ઉધરસે ગુઝરા. વો શખ્સ કરીબકે ગાંવકા રેહનેવાલા થા જહાં લુટેરે ઔર ડાકૂ રેહતે થે ઔર વો શખ્સ ખૂદ ભી ડાકૂ થા (યે લોગ બસ્તિયોંમેં ભેસ બદલકર જાઈઝા લેનેકે લિયે આતે થે.) જબ ઉસકી નિગાહ હઝરત જલાલુદ્દીન તબરેઝી પર પડી તો નઝર મિલાતે હી ઉસકે દિલકી હાલત બદલ ગઈ ઔર શેખકે કદમોંમેં ગિર ગયા ઔર બોલા કે મુઝે નહીં માલૂમ થા કે મુસલમાનોંમેં ઐસે મર્દે ખુદા ભી હોતે હૈં. શેખને ઉસકો કલિમા પળ્હાકર મુસલમાન કિયા ઔર

ઉસકા નામ અલી રખ્ખા.

વો અપને ઘર ગયા ઔર જો કુછ ઉસકે પાસ રકમ થી, સબ લાકર શેખકે કદમોંમેં ડાલ દી. શેખને કહા ઈસકો અપને હી પાસ રખ. જિતના મૈં કહૂં જિસકો કહૂં સદકા કરતા રેહ. જબ શેખ બદાયૂંસે જાને લગે તો અલીને ભી સાથ ચલનેકી દરખ્વાસ્ત કી. આપને ફરમાયા તુમ યહીં રહો મેરી જગહ અબ તુમ હો ઔર ઈસ શહેર બદાયૂંકી વિલાયત અબ તુમહારે સુપુર્દ હૈ. સુબ્હાનલ્લાહ.

નોમીદ હમ મબાશ કે રન્દાન બાદા નોશ
નાગાહ બ યક ખરોશ બ મંઝિલ રસીદા અંદ

ખૂદ હઝરત અમીર અલા સંજરી જિનહોંને હઝરત મહેબૂબે ઈલાહીકે મલફૂઝાત ફવાઈદુલ ફવાદકે નામસે જમા કિયે હૈં. અપની ઉમરકે આખરી હિસ્સે તક શરાબ વ શબાબમેં મશ્ગૂલ રહે. એક મરતબા હઝરત મહેબૂબે ઈલાહીકા સામના હો ગયા. દોસ્તોંકે સાથ નશેમેં બૈઠે હુએ થે. હઝરત મહેબૂબે ઈલાહી ઉનકી યે ઉમર ઔર યે કરતૂત દેખકર અફસોસ કરને લગે તો યે હઝરતકી તરફ દેખકર બોલે.

દર કૂએ નેક નામી મારા ગુઝર ન દાદન્દ
ગર તૂ નમી પસંદી તબ્દીલ કુન કઝારા

યાની અગર તુઝે મેરી હાલત પસંદ નહીં તો ઉસકો તબ્દીલ કર દે. હઝરત મહેબૂબે ઈલાહીને એક નઝર ભરકર ઉનકો દેખા ઔર ચલ દિયે. હઝરતકી નઝર અમીર સંજરીકે દિલ પર તીરકી તરહ લગી. સારા નશા ખતમ હો ગયા ઔર આખોંસે આંસૂઓંકા ગોયા સૈલાબ જારી હો ગયા. આખિર દૂસરે દિન રોતે હુએ હઝરત મહેબૂબે ઈલાહીકી ખિદમતમેં હાઝિર હુએ, બૈઅત કી, સબ

ગુનાહોંસે તૌબા કી ઔર હઝરત મહેબૂબે ઈલાહીકે મલ્ફૂઝાત લિખનેકી સઆદત હાસિલ કી ઔર ઈમાન પર ખાતમા હુવા.

દર્દે દિલ શૌક તલબ, ઝૌકે અમલ દેતે હૈં
ગાઝા ફિર ચેહરે યે ઈખ્લાસે કામિલ દેતે હૈં
જાદૂ કરતે હૈં નિસાર ઐસા યે અલ્લાહ વાલે
એક નઝર ડાલકે દુનિયા હી બદલ દેતે હૈં

(નિસાર ફતહી)

દોસ્તો યે ન કેહના કે યે તો સબ પુરાને બુઝુર્ગોંકિ વાકિઆત હૈં, અબ ઐસે બુઝુર્ગ કહાં, તો ઉસકા જવાબ યે હૈ કે અગર આજ ઐસે બુઝુર્ગ નહીં તો ઐસે તાલિબે ખુદા ભી નહીં. જુનૈદ જૈસે બુઝુર્ગકો ઢૂંઢનેકે લિયે શિબ્લી જૈસા મુરીદ બનના પડેગા. ઔર અગર કિસીને વાકઈ શિબ્લી બનકર ઢૂંઢા તો ઉસકો યકીનન જુનૈદ હી જૈસા શેખ મિલેગા. આજ જૈસી હમારી તલબ ઔર ઈસ્તેદાદ હૈ ઉસકે મુતાબિક બહોત અલ્લાહવાલે હૈં. ઉનકે પાસ જાઈયે ઉનકી સોહબતસે અલ્લાહકી મુહબ્બત પૈદા હોગી. ઔર અલ્લાહકી મુહબ્બત સારી નેકિયોં ઔર સઆદતોંકી જડ હૈ. ઔર ગફલતકે ઝહરકા બેહતરીન તિરયાક ભી. જબ આપ ઈસ મુહબ્બતકા ઝાઈકા ચખ લેંગે તો ખૂદ કેહ ઉઠેંગે.

તેરે બગૈર જો ગુઝરી થીં ઝિંદગાનીમેં
વો ઝિંદગીસે અલગ હમને સાઅતેં કર દીં

(નિસાર ફતહી)

વો ઝિંદગી જો અલ્લાહકી યાદ ઔર ઉસકી ઈતાઅતકે બગૈર ગુઝરી હોગી ઉસ પર હસરત ઔર અફસોસ હોગા ઔર ઉસકો આપ કિસી તરહ ભી અપની ઝિંદગીમેં શુમાર કરના પસંદ

નહીં કરેંગે.

વો ઝિંદગી ઝિંદગી ન સમઝો કે ઝિંદગી અબ તો બસ યેહી હૈ
જો ઉનકી બાતોંમેં ખૂબ ગુઝરે જો ઉનકી યાદોંમેં બીત જાએ

(નિસાર ફતહી)

ઔર ફિર આપકા દિલ ઈસ શઅરકી સદાકતકી ગવાહી દેગા.

શબ વહી હૈ તેરી યાદમેં હોતી હૈ બસર
દિન વહી હૈં જો તેરે ગમમેં ગુઝર જાતે હૈં

(નિસાર)

રહમતે ઈલાહી ગુનેહગારોંકી તૌબાકી મુશ્તાક ઔર મુન્તઝિર રેહતી હૈ

બશરી કમઝોરિયોંકી વજહસે યા નફસકે ગલ્બેસે ગુનાહ હો જાના ઈતની બળી બાત નહીં જિતના બળા ગુનાહોં પર ઈસરાર કરના. યાની બારબાર કરના યા ગુનાહકો અહમિયત ન દેના ઔર ઈસ્તિગફાર યાની ઉસ ગુનાહસે તૌબા ન કરના હૈ.

નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા "તુમ સબ ખતાકાર હો. ઔર સબસે અચ્છે ખતાકાર વો હૈં જો અપની ખતાસે તૌબા કર લેતે હૈં."

એક ઔર હદીસ શરીફમેં તૌબા કરનેવાલોંકો યે બશારત દી ગઈ હૈ,

"અપને ગુનાહોંસે તૌબા કરનેવાલા ઐસા હો જાતા હૈ જૈસે ઉસને કભી ગુનાહ કિયા હી ન હો."

માયૂસી કુફ્ર હૈ

અકસર લોગ જિનકી પૂરી ઉમર અલ્લાહકી નાફરમાનિયોં ઔર ગુનાહોંમેં ગુઝરી હો ઈસ શરમસે તૌબા નહી કરતે કે,

ઉમર સારી તો કટી ઈશ્કે બુતાંમેં મોમિન
આખરી વક્તમેં ક્યા ખાક મુસલમાન હોંગે

(મોમિન દહેલ્વી)

ઐસે લોગોંકો યે માલૂમ હોના ચાહિયે કે અગર એક આદમી સારી દુનિયાકે ગુનેહગારોં જૈસે ગુનાહ ભી કર લે ફિર ભી વો સચ્ચે દિલસે અલ્લાહસે મઆફી ચાહેગા તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો યકીનન મઆફ ફરમા દેંગે.

કુરઆન પાકમેં યે ખૂશખબરીયાં ગુનેહગારોંકો મુખ્તલિફ જગહ મુખ્તલિફ અલ્ફાઝમેં સુનાઈ ગઈ હૈં. એક જગહ ફરમાયા,

તર્જુમા :- આપ કેહ દીજિયે કે અય મેરે બંદો! જિનહોંને (મેરી નાફરમાનિયાં કરકે) અપની જાનોં પર ઝિયાદતિયાં કી હૈં તુમ અલ્લાહકી રહમતસે માયૂસ મત હોના. યકીનન અલ્લાહ કરીમ તમામ ગુઝિશ્તા ગુનાહોંકો મઆફ ફરમા દેગા. વાકઈ વો બળા બખ્શનેવાલા ઔર રહમતવાલા હૈ.

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) અલ્લાહ પાકકે ઈસ કૌલકી તફસીરમેં અલ્લાહકી રહમતકી વુસ્અત ઔર ગેહરાઈકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ ફરમાતે હૈં કે અલ્લાહને કૈસે કૈસે ગુનેહગારોં ઔર અપને દુશ્મનોંકો અપની બખ્શિશ ઔર મગફિરતકી તરફ દાવત દી હૈ. ઉન કાફિરોંકો ભી અપની મગફિરતકી તરફ બુલાયા જિનહોંને કહા,

કાલૂ ઈન્નલ્લાહ હુવલ્ મસીહુબ્નુ મરયમ

તર્જુમા :- યાની ઈસા (અલૈ.) અલ્લાહ હી હૈ.

ઉનકો ભી બુલા રહે હૈં જિનહોંને કહા,

વકાલતિલ યહૂદુ ઉઝૈરુ નિબ્નુલ્લાહ

તર્જુમા :- ઉઝૈર અલ્લાહકા બેટા હૈ.

કિસીને કહા (મઆઝલ્લાહ) અલ્લાહ તો ફકીર હૈ.

લકદ્ સમિઅલ્લાહુ કૌલલ્લઝીન કાલૂ ઈન્નલ્લાહ ફકીરુન

કિસીને કહા (મઆઝલ્લાહ) અલ્લાહકા હાથ બખ્શિશ વ અતાસે બંદ હો ગયા હૈ.

વકાલતિલ્ યહૂદુ યદુલ્લાહિ મગ્લૂલહ

કોઈ દાવા કરતા હૈ મૈં તુમહારા બળા રબ હૂં. મેરે ઈલ્મમેં મેરે સિવા તુમહારા કોઈ માબૂદ નહીં.

અન રબ્બુકુમુલ્ અઅ્લા

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ ફરમાતે હૈં કે (અલ્લાહ અપને ઐસે દુશ્મનોંકો ભી મઆફ કરનેકે લિયે આમાદા હૈ) તો ફિર ઉસકે બાદ ભી અગર કોઈ શખ્સ અલ્લાહકી રહમત ઔર મગફિરતસે માયૂસ હો તો ગોયા ઉસને અલ્લાહકી કિતાબ કુરઆન મજીદકા ઈન્કાર કિયા.

એક બુત પરસ્તકા વાકિઆ

ખ્વાજા નસીરૂદ્દીન ચિરાગ ખલીફએ અરશદ હઝરત નિઝામુદ્દીન ઔલિયાને અપની મજલિસે મુબારકામેં એક બુત પરસ્તકી તૌબાકા યે વાકિઆ સુનાયા,

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કે ઝમાનેમેં બની ઈસ્રાઈલમેં એક

બુત પરસ્ત થા જિસને ચારસો બરસ (ઉસ ઝમાનેકી ઉમરેં ઐસી હી હોતી થીં) બુત પરસ્તી કી થી. કભી નાગા નહીં કિયા. એક દિન ઉસે બુખાર બહોત શિદ્દતસે ચઢા. વો કરાહતા હુવા અપને બુતકે સામને આયા ઔર ઉસકે કદમોંમેં સર રખકર કેહને લગા. તૂ મેરા ખુદા હૈ મૈં તુઝે સદિયોંસે પૂજ રહા હૂં. આજ મૈં બહોત તકલીફમેં હૂં. મુઝસે યે બુખાર દૂર કર દે. બહોત દેર તક ઉસકે સામને ગિડગિડા રહા મગર પત્થર ક્યા જવાબ દેતા. જબ તકલીફ ઝિયાદા બઢી તો ઉઠકર ઉસ બુત પર એક લાત મારી ઔર કહા, મૈં જાન ગયા તૂ કુછ ભી નહીં સિર્ફ એક બેજાન પત્થર હૈ. યે કેહકર મંદિરસે નિકલકર ચલા. રાસ્તેમેં એક મસ્જિદ નઝર આઈ ઉસમેં દાખિલ હુવા ઔર આસમાનકી તરફ મુંહ કરકે બોલા "અય મૂસાકે ખુદા! અભી ઈતના કહા થા કે હર તરફસે આવાઝ આને લગી "લબ્બૈક યા અબ્દી, લબ્બૈક યા અબ્દી"

યે બુત પરસ્ત હૈરાન હોકર સોચને લગા કે ચારસો બરસ મૈંને અપને બુતકી પરસ્તિશ કી ઔર કભી ઉસસે કોઈ મદદ નહીં માંગી. આજ ઉસસે એક હાજત ચાહી તો વો ભી પૂરી ન હુઈ. ઔર યહાં મૈંને મૂસાકે ખુદાકો સિર્ફ એક બાર પુકારા તો ઉસને દસ બાર જવાબમેં લબ્બૈક યા અબ્દી કહા.

ઉસ બુત પરસ્ત પર ગિરયા તારી હુવા ઔર રો રોકર કેહને લગા કે અય મૂસાકે ખુદા! મૈં આજસે તેરા બંદા હૂં. જો ઉમર મૈંને બુત પરસ્તીમેં ઝાએઅ કી ઉસ પર મૈં શરમિંદા હૂં. મુઝે મઆફ ફરમા ઔર અબ મેરી ઈસ તકલીફ ઔર બુખારકો દૂર કર.

બુખાર ફૌરન જાતા રહા. યે વહાંસે સીધા હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી ખિદમતમેં આયા ઔર અર્ઝ કી કે અય અલ્લાહકે નબી!

અગર કોઈ ચારસો બરસ તક બુતોંકો પૂજતા રહે ઔર અલ્લાહકી નાફરમાની કરતા રહે, ફિર કિસી વક્ત વો અપને ઈસ અમલસે શરમિંદા હો તો આપ ઉસકે હકમેં ક્યા ફરમાતે હૈં? મૂસા (અલૈ.) કે ચેહરએ મુબારક પર નાગવારી ઝાહિર હુઈ. બુત પરસ્ત યે હાલત દેખકર ભાગા. જબ દૂર ચલા ગયા તો મૂસા (અલૈ.) પર ફૌરન વહી નાઝિલ હુઈ કે અય મૂસા જલ્દ જાકર મેરે બંદેસે મિલો ઔર ઉસસે કહો કે ચારસો બરસ તો ક્યા અગર ચાર હઝાર બરસ તક ભી તૂ બુત પરસ્તી કરતા ઔર એક વક્ત ભી ઉસસે નાઉમ્મીદ હોકર અપની હાજતકે વક્ત મુઝે પુકારતા તો મૈં સત્તર (૭૦) બાર તુઝકો બિલા વાસ્તા જવાબ દેતા.

મૂસા (અલૈ.) દૌળકર ઉસ શખ્સકે પાસ આએ ઔર કહા, તુઝે ખૂશખબરી હો. અલ્લાહને તેરી તૌબા કબૂલ કી ઔર યે કહા કે અગર વો ચાર હઝાર બરસ બુત પરસ્તી કરનેકે બાદ ભી મેરી તરફ આતા તો મૈં ઉસકો કબૂલ કર લેતા.

હઝરત ખ્વાજાકી મજલિસમેં જિતને લોગ બૈઠે થે ઈસ હિકાયતકો સુનકર ઝારો ઝાર રોને લગે. હર શખ્સ રોનેસે બે હાલ થા ઔર હર દિલમેં ખુદાકી મુહબ્બત જોશ માર રહી થી.

ફિર હઝરત ખ્વાજાને ફરમાયા દોસ્તો! ઐસે ખુદાકો કૌન ભૂલેગા જિસને ચારસો સાલા બુત પરસ્તકો ગલે લગા લિયા. તો અગર મુસલમાન કલિમા પળ્હનેવાલા ગુનાહોંસે તૌબા કરકે મઆફી ચાહે તો ક્યા મઆફ ન કરેગા. (ખૈરૂલ મજાલિસ)

દોસ્તો માયૂસી કુફ્ર હૈ. જો અપની મગફિરતસે માયૂસ હુવા ઉસને કુફ્ર કિયા. ક્યૂંકે ઉસને અલ્લાહકી રહમતકો છોટા સમઝા ઔર અપને ગુનાહોંકો બળા સમઝા, જબકે અલ્લાહ કરીમકી રહમત

ઔર બખ્શિશકે સૈલાબકી સિર્ફ એક લહેર હી બળેસે બળે ગુનાહકે પહાડકો જડસે ઉખાડકર ફેંક દેતી હૈ.

કારૂન ઔર ફિરઔન ભી અગર અલ્લાહકો પુકારતે તો મઆફી મિલ જાતી

કારૂન જો હઝરત મૂસા (અલૈ.) કા દુશ્મન ઔર અલ્લાહ તઆલાકા ઈન્તિહાઈ નાફરમાન દૌલતમંદ થા. વો મૂસા (અલૈ.) કી દુશ્મનીમેં યહાં તક બળ્હ ગયા કે એક ઔરતકો માલો દૌલત દેકર યે કહા કે જબ બની ઈસરાઈલકે સરદાર મેરી મજલિસમેં બૈઠે હોં તો તૂ આકર સબકે સામને ઈતના કેહ દેના કે અય કારૂન ક્યા તૂ મૂસાકો મેરી ઈઝઝતકે સાથ ખેલનેસે મના નહીં કર સકતા.

મૂસા (અલૈ.) કો જબ ઈસ સાઝિશકી ખબર મિલી તો આપને અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કી કે અય રબ મુઝે કારૂન પર કુદરત અતા કર. અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા હમને ઝમીનકો તેરે તાબે કર દિયા હૈ, જો તૂ હુકમ દેગા ઝમીન તેરી ઈતાઅત કરેગી. ચુનાંચે મૂસા (અલૈ.) કારૂનકે પાસ આએ ઔર ઝમીનકો હુકમ દિયા કે કારૂનકો પકડ લે. ઝમીન કારૂનકો ઘુટને તક નિગલ ગઈ. કારૂનને મૂસા (અલૈ.) સે ગિડગિડાકર મઆફીકી દરખ્વાસ્ત કી. મગર મૂસા (અલૈ.) બરાબર ઝમીનકો હુકમ દેતે રહે ઔર કારૂન અપની દૌલત ઔર સાઝો સામાનકે સાંથ ઝમીનમેં ધંસતા ચલા ગયા. જબ ઝમીન કારૂનકો પૂરા નિગલ ચુકી તો અલ્લાહ તઆલાને મૂસા (અલૈ.) કી તરફ વહી કી કે અય મૂસા! કારૂનને તુઝસે રહમકી ભીખ માંગી મગર તૂને ઉસ પર રહમ નહીં કિયા. કસમ હૈ મેરી ઈઝઝત વ

જલાલકી કે અગર કારૂન મુઝસે રહમકી દરખ્વાસ્ત કરતા તો મૈં યકીનન ઉસ પર રહમ કરતા ઔર મઆફ કર દેતા.

બાઝ મુફસ્સિરીનને ફિરઔનકે ગર્ક હોનેકે કિસ્સમેં યે નકલ કિયા હૈ કે હઝરત જિબ્રઈલ (અલૈ.) ને હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા કે અય મુહમ્મદ (સ.અ.વ.)! અગર મુઝે દેખતે જબ કે મૈં ફિરઔનકે ગર્ક હોનેકે વક્ત ઉસકે મુંહમેં મિટ્ટી ઠોંસ રહા થા. ઉસ ખૌફકી વજહસે કે કહીં ફિરઔન કોઈ ઐસા કલિમા ન કેહ દે જિસકી વજહસે અલ્લાહ પાકકો રહમ આ જાએ ઔર ઉસે મઆફી મિલ જાએ.

દોસ્તો! ઈન દોનોં વાકિઆતસે અલ્લાહ કરીમકી બેપાયાં ઔર બેહદ વ હિસાબ રહમતકા પતા ચલતા હૈ. તો ફિર ઐસી કરીમ ઔર રહીમ ઔર મઆફ કરનેવાલી ઝાતસે ક્યૂં ન આજ હી અપની નાફરમાનિયોં ઔર ખતાઓંકી મઆફી માંગ લેં. વો રહીમ વ કરીમ ઝાત જો ફિરઔન ઔર કારૂનકો ભી મઆફ કરને પર તૈયાર થી. હમ ઉસકા કલિમા પઢનેવાલોંકો ક્યૂં મઆફ ન કરેગી.

શર્ત બસ યે હૈ કે તૌબા સચ્ચી હો

યા અય્યુહલ્લઝીન આમનૂ તૂબૂ ઈલલ્લાહિ તૌબતન નસૂહા.

તર્જુમા :- અય મુસલમાનો! અલ્લાહકે સામને સચ્ચી ઔર પક્કી તૌબા કરો.

હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) તૌબએ નસૂહકી તશરીહ કરતે હુએ ફરમાતે હૈં કે સચ્ચી તૌબા યે હૈ કે,

(૧) આદમી અપને ગુનાહોં પર દિલમેં શરમિંદગી મેહસૂસ કરે.

(૨) ઝબાનસે ઈસ્તિગફાર કરે (ઔર ફૌરન ગુનાહોંકો છોડ દે).

(૩) દોબારા ઉન ગુનાહોંકે ન કરનેકા પક્કા ઈરાદા કરે.

જો ગુનાહ બંદોંકે હુકૂકકે બારેમેં કિયે હૈં ઉનસે મઆફ કરાએ ઔર ઉનહેં રાઝી કરે. અગર વો મર ગયે હોં તો ઉનકી તરફસે સદકા કરે ઔર ઉનકી મગફિરતકી દુઆ કરતા રહે.

તૌબાકી તીન અકસામ

જિન ગુનાહોંસે આદમી તૌબા કરતા હૈ વો તીન કિસમકે હૈં.

(૧) અવ્વલ અલ્લાહકે ફર્ઝ કિયે હુએ અહકામ નમાઝ, રોઝા, ઝકાત વગૈરહ અદા ન કિયે હોં તો સાથ તૌબાકે ઉન અહકામાતકી હત્તલ ઈમકાન કઝા ભી લાઝમી હૈ ઔર કુફ્રો શિર્ક સચ્ચી તૌબાસે મઆફ હો જાતે હૈં.

(૨) દૂસરે ગુનાહ મસલન શરાબનોશી, નાચ ગાના, જુવા ઔર સૂદ વગૈરહ ખાના. ઐસે ગુનાહોંકી મઆફીકી સૂરત યે હૈ કે પેહલે તો ઉનકો ફૌરન છોડ દિયા જાએ. ફિર અલ્લાહ તઆલાસે મઆફી માંગકર ઈન ગુનાહોંકો આઈન્દા ન કરનેકા પુખ્તા અઝ્મ કર લિયા જાએ.

(૩) તીસરે કિસમકે ગુનાહ બંદોંકે હુકૂકકે મુતઅલ્લિક હૈં ઔર સબસે ઝિયાદા સંગીન યેહી હૈં. મસલન કિસીકો કતલ કિયા હો. કિસી પર બોહતાન લગાયા હો. ઝૂઠી ગવાહી દી હો. કિસીસે ઝિના કિયા હો તો ઈન ગુનાહોંકા જિનસે તઅલ્લુક હૈ ઉનકો કિસી ન કિસી સૂરત રાઝી કરના બહોત ઝરૂરી હૈ. અગર ઐસા ન કર સકે તો બજુઝ ઉસકે કોઈ સૂરત નહીં કે અલ્લાહ કરીમ હીસે મઆફી

તલબ કરે તાકે કિયામતમેં આપકી તરફસે વો ઉનકો રાઝી કર દે ઔર આપકો ભી મઆફ કર દે. વમા ઝાલિક અલલ્લાહિ બિઅઝીઝ.

મોતી સમઝકે શાને કરીમીને ચુન લિયે
કતરે ગિરે જો મેરે અર્કે ઈન્ફિઆલકે
(અલ્લામા ઈકબાલ)

ઈરતિકાબે ગુનાહકે તીન દરજે

ઈમામ ગઝાલીને અહયાઉલ ઉલૂમમેં લિખ્ખા હૈ કે ગુનાહોં પર ઈકદામકે તીન દરજે હૈં.

(૧) પેહલા યે કે કિસી ગુનાહકા કભી ઈરતિકાબ હી ન હો. તો યે ફરિશ્તોંકા દરજા હૈ યા અંબિયા (અલૈ.) કી ખુસૂસિયત હૈ કે ખુદાને ઉનકો માસૂમ પૈદા કિયા.

(૨) દૂસરા દરજા યે હૈ કે આદમી ગુનાહોંકા ઈરતિકાબ કરે ઔર ગુનાહકો ગુનાહ ન સમઝે ઔર ન નદામત મેહસૂસ કરે ઔર ન ઉનકો છોડનેકા ઈરાદા રખ્ખે. યે દરજા શયતાન સિફત ઈન્સાનોંકા હૈ કે જિસ તરહ શયતાનને અલ્લાહકી નાફરમાની કરકે કભી નદામત મેહસૂસ નહીં કી ઔર ન તૌબા કી.

(૩) તીસરા દરજા અકલમંદ ઔર નેક લોગોંકા હૈ કે અગર કોઈ ગુનાહ સરઝદ હો ગયા તો ફૌરન ઉસ પર નાદિમ હોકર તૌબા કરતે હૈં ઔર આઈન્દા ન કરનેકા પુખ્તા અઝ્મ કર લેતે હૈં.

ઈસસે માલૂમ હુવા કે ગુનાહ હોનેકે બાદ તૌબા ન કરના ખાલિસ શયતાનકા કામ હૈ.

ઈસી તરહ અગર ઝબાનસે તૌબા કરે ઔર દિલમેં ઉસ

ગુનાહકો ફિર કરનેકા ઈરાદા હૈ તો યે તૌબા નહીં કેહલાતી. ઐસી તૌબાસે ભી તૌબા કરની ચાહિયે.

હુસ્ને ઝાહિર પર અગર તૂ જાએગા
આલમે ફાનીસે ધોકા ખાએગા
યે મુનક્કશ સાંપ હૈ ડસ જાએગા
તૌબા કર લે વરના તૂ પછતાએગા
એક દિન મરના હૈ આખિર મૌત હૈ
કર લે જો કરના હૈ આખિર મૌત હૈ

(ખ્વાજા મજઝૂબ)

તૌબાકા વક્ત કબ તક રેહતા હૈ

ઈન્સાન અપને ગુનાહોંસે જિતના જલ્દ હો સકે તૌબા કર લે ઈતના હી ઉસકે લિયે બેહતર હૈ. ક્યૂંકે મૌતકા કોઈ ભરોસા નહીં. ન જાને કિસ વક્ત આકર દબોચ લે. ઔર જબ મૌતકા ફરિશ્તા નઝર આ ગયા તો ઉસ વક્તકી તૌબા મકબૂલ નહીં ઔર ઈસ બાતકી ખૂદ અલ્લાહ તઆલાને હમેં ખબર દી હૈ. સૂરએ નિસાઅકી આયત નંબર ૧૮ કા તર્જુમા યે હૈ,

" ઔર ઉન લોગોંકી તૌબા કબૂલ નહીં હોગી જો બુરે અમલ કરતે રહે. યહાં તક કે જબ ઉનમેંસે કિસી એકકે સામને મૌત આ ખડી હુઈ તો વો કેહને લગે કે મૈં તૌબા કરતા હૂં."

સૂરએ ગાફિરકી આયત નંબર ૮૪ મેં ભી ઈસ બાતકો દોહરાયા ગયા હૈ,

"ફિર જબ ઉનહોંને હમારા અઝાબ દેખા તો કેહને લગે હમ અલ્લાહ વહદહૂ પર ઈમાન લાએ."

ઈસી તરહ જબ કિયામતકી નિંશાની ઝાહિર હો યાની સૂરજ બજાએ મશરિકસે નિકલનેકે મગરિબસે નિકલે તો ઉસ વક્તકી ભી તૌબા કબૂલ નહીં. હઝરત અબૂ કુલાબા (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, બેશક જબ અલ્લાહ તઆલાને ઈબ્લીસકો મલઉન કિયા તો ઈબ્લીસને મોહલત માંગી ઔર કહા કે અય અલ્લાહં તેરી ઈઝ્ઝત વ જલાલકી કસમ! મૈં ઈબ્ને આદમકે દિલસે નહીં નિકલૂંગા જબ તક ઉસમેં રૂહ હોગી. તો અલ્લાહ જલ્લ જલાલુહૂને ફરમાયા કે મેરી ઈઝ્ઝત વ જલાલકી કસમ! મેં ભી ઈબ્ને આદમકે લિયે તૌબાકા દરવાઝા ખુલા રખ્ખૂંગા જબ તક ઉસમેં રૂહ હોગી.

ખુલાસા યે હૈ કે ઈન્સાન જિસ વક્ત ભી સચ્ચે દિલસે તૌબા કરેગા, અલ્લાહ તઆલા અપને વાદેકે મુતાબિક ઉસકો કબૂલ કરકે બંદેકો ગુનાહોંસે પાક સાફ કર દેગા. અલબત્તા જબ બંદા ઝિંદગીસે નાઉમ્મીદ હો જાએ ઔર મૌતકે ફરિશ્તેકો દેખ લે ઔર રૂહ હલકમેં આ જાએ ઔર ગરગરહ (જાનકુની) કી વજહસે તંગી હો જાએ તો ઉસ વક્તકી તૌબા કાબિલે કબૂલ નહીં.

જબ મર્ગ ફિરાકર ચાબુકકો યે બેલ બદનકા હાંકેગા
કોઈ તાજ સમેટેગા તેરા કોઈ ગૂન સીએગા ઔર ટાંકેગા
હો ઢેર અકેલા જંગલમેં તૂ ખાક લહદકી ફાંકેગા
ઉસ જંગલમેં ફિર આહ નઝીર એક ભંગા આન ન ઝાંકેગા
સબ ઠાઠ પડા રેહ જાવેગા જબ લાદ ચલેગા બંજારા

(નઝીર અકબર આબાદી)

દૂસરા બાબ

બુઝુર્ગાને દીનકે ખુતબાતે નસીહત

અવામકે નામ
ખવાસ (ઉલમાએ કિરામ) કે નામ
મશાઈખે ઈઝામકે નામ
દાનિશ્વરોંકે નામ
વાઈઝીનકે નામ
મુફતિયાને દીનકે નામ
બારબાર હજ કરનેવાલોંકે નામ
માલદારોં ઔર તાજિરોંકે નામ
સાહિબાને ઈકતિદાર ઔર ઝાલિમ હુક્કામકે નામ

ઉન લોગોંકે નામ જો નસબકી વજહસે બગૈર અમલ નજાતકે મુદ્દઈ હૈં.

જિસમેં ઉનહોંને હર તબકાકો સુન્નત વ શરીઅતકે મેઅયારસે જાંચકર ઉનકી બેં એઅતિદાલિયોં ફસાદે નિય્યત, ફરેબે નફસ ઔર મુગાલતોંકી નિશાનદહી કી હૈ તાકે વો અપની ખૂદ ફરેબી ઔર ગલત રવીકા એહસાસ કરકે મૌતસે પેહલે અપની ઈસ્લાહ કર લેં ઔર મૌતકી તૈયારીમેં લગ જાએં.

અવામકે નામ

હર ઝમાનેમેં ઔર હર કૌમમેં અકસરિયત ઐસે લોગોંકી હોતી હૈ જિનકી સારી મેહનત વ મશક્કત ઔર સારી ભાગ દૌડ ખાને પીને ઔર તવાલુદ વ તનાસુલ (ઔલાદ પૈદા હોને ઔર નસલ ચલનેકે લિયે) યાની જિસ્માની લઝ્ઝાત ઔર શહવાતકે હસૂલકે લિયે હોતી હૈ ઔર જિસ તરહ એક જાનવર સુબહસે શામ તક અપની ખોરાકકી તલાશમેં રેહતા હૈ ઔર રાતકો સો જાતા હૈ ઔર સુબહ ઉઠકર ફિર ઉસી કામમેં લગ જાતા હૈ, બિલકુલ ઈસી ઢંગ પર યે લોગ ઝિંદગી ગુઝારતે હૈં. ઈસ લિયે કહાવત મશ્હૂર હૈ "અવામ કલ અન્આમ" યાની અવામ જાનવરોંકી તરહ હોતે હૈં. ઉસમેં અમીર ગરીબ, જાહિલ આલિમકા કોઈ ફર્ક નહીં. જો ભી ઈસ તરીકે પર ઝિંદગી ગુઝારેગા ઔર અપને અસલી મકસદે હયાતસે ગાફિલ રહેગા વો ઉસી ગિરોહમેં શુમાર કિયા જાએગા.

બલ્કે અલ્લાહ તઆલાને ઐસે લોગોંકો "બલ હુમ અઝલ્લ" યાની જાનવરોંસે ભી ગયે ગુઝરોંમેં શુમાર કિયા હૈ. સૂરએ અઅરાફકી આયત નંબર ૧૭૯ કા તર્જુમા યે હૈ,

"હમને જહન્નમકે લિયે પૈદા કિયા હૈ બહોતસે જિન્નાત ઔર ઈન્સાનોંકો. વો લોગ હૈં જિનકે પાસ દિલ હૈં મગર ઉસસે સમઝતે નહીં. આંખેં હૈં મગર ઉનસે દેખતે નહીં. કાન હૈં મગર ઉસસે સુનતે નહીં. યે લોગ જાનવરોંકી તરહ હૈં બલ્કે ઉનસે ભી ગયે ગુઝરે."

ઈસ આયતમેં યે બતાયા ગયા હૈ કે અગર ઈન્સાન અપની અકલ ઔર દેખને સુનનેસે સહીહ કામ લે ઔર અચ્છે બુરેકી તમીઝ કરે ઔર હક વ બાતિલમેં ફર્ક કરકે કામ કરે તો અખ્લાકકે બુલંદ

મરતબે હાસિલ કરકે ફરિશ્તોંસે ભી આગે જા સકતા હૈ. ઔર અગર અપને પેટ ઔર શરમગાહકી લઝ્ઝાત હીમેં મશ્ગૂલ રહે તો ફિર વો જાનવરોંસે ભી બદતર હૈ.

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ (રહ.) કી નસીહત

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ સાહબ મુસલમાનોંકે ઈસ તબકેકો નસીહત કરતે હુએ ફરમાતે હૈં.

“અબ મૈં અવામકો કેહતા હૂં કે અય આદમકી ઔલાદ! દેખો તુમહારે અખ્લાક બિગડ ચુકે હૈં. તુમ પર બેજા હિર્સ વ હવસ સવાર હો ગઈ હૈ. શયતાનને તુમ પર પૂરા કાબૂ પા લિયા હૈ. ઔરતેં મરદોંકે સર ચળ્હ ગઈ હૈં ઔર મર્દ ઔરતોંકે હુકૂક બરબાદ કર રહે હૈં. હરામકો તુમને અપને લિંયે મીઠા ખૂશગવાર બના લિયા હૈ ઔર હલાલ તુમહારે લિયે બદમઝા હો ચુકા હૈ.

અય આદમકે બચ્ચો! જિસે ખુદાને રેહનેકી જગહ દે રખ્ખી હો જિસમેં વો આરામ કરે. ઈતના પાની જિસસે ઉસકી પ્યાસ બુઝ જાએ. ઈતના ખાના જો મેદા પુર કર દે. ઈતના કપડા જિસસે ઉસકા બદન ઢક જાએ ઔર ઐસી બીવી જો શરમગાહકી હિફાઝત કર સકતી હો તો યાદ રખ્ખો! દુનિયા પૂરી તૌર પર ઉસકો મિલ ચુકી હૈ. ઉસકો ચાહિયે કે ઉસ પર ખુદાકા શુક્ર અદા કરે. અય મુસલમાનો! તુમને ઐસે બિગડે હુએ રિવાજ ઈખ્તિયાર કર લિયે હૈં જિનસે દીનકી અસલી સૂરત હી બિગડ ગઈ હૈ. તુમ આશૂરાકે દિન ઝૂઠી બાતોં પર ઈખટ્ઠે હોતે હો. શબે બરાતમેં ખેલકૂદ કરતે હો. ઈસી તરહ ઔર ભી બુરી બુરી રસમેં તુમને ઈખ્તિયાર કર લી હૈં જિસને તુમ પર તુમહારી ઝિંદગી તંગ કર દી હૈ. મસલન શાદીકી દાવતોંમેં તુમ

અપની હૈસિયતસે ઝિયાદા તકલ્લુફાત કરતે હો. બેવા ઔરતોંકો નિકાહસે રોકતે હો જો હિન્દુઓંકી રસમ હૈ. લંબે લંબે મહર બાંધતે હો ઔર ખૂશી વ ગમીકે મૌકા પર બેજા ખર્ચ કરતે હો.

તુમને અપની નમાઝેં બરબાદ કર રખ્ખી હૈં. કુછ લોગ હૈં કે દુનિયા કમાનેમેં ઈતને ફંસ ગયે હૈં કે ઉનહેં નમાઝકા વક્ત હી નહીં મિલતા. કુછ લોગ જો કિસ્સા ખ્વાની ઔર કહાનિયોં (આજ કલ ટી.વી. વગૈરહ) મેં વક્ત ગંવાતે હૈં. અફસોસ તુમને ઝકાતકો ભી છોડ દિયા હૈ. હાલાંકે કોઈ ઐસા દૌલતમંદ નહીં જિસકે રિશ્તેદારોંમેં ગરીબ ઔર હાજતમંદ લોગ નહીં હોતે. અગર વો ઉન લોગોંકી મદદ કિયા કરેં, ઉનહેં ખિલાયા પિલાયા કરેં ઔર ઝકાતકી નિય્યત કર લિયા કરેં તો યે ભી ઉનકે લિયે કાફી હૈ.

(તઝકિરએ હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ મુહદ્દિસ દહેલ્વી)

અવામકે તબકામેં ચૂંકે દીનકા ઈલ્મ ન હોનેકે બરાબર હોતા હૈ ઈસ લિયે ઉનકે આમાલ, અકાઈદ, અખ્લાક ઔર નિય્યતમેં તરહ તરહકી ગલત ફેહમિયાં ઔર બે એઅતિદાલિયાં દાખિલ હો જાતી હૈં જિનકો શયતાન ઉનકી નઝરોંમેં હમેશા અચ્છા ઝાહિર કરતા રેહતા હૈ.

અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી (રહ.) કી નસીહત

અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી (રહ.) ઈન હી ગલતિયોંકી નિશાનદહી કરતે હુએ ફરમાતે હૈં,

અવામમેં બાઝ વો લોગ હૈં જો અપની કમ અકલ પર રાઝી હૈં ઔર ઉલમાએ દીનકી બાત નહીં માનતે ઔર કેહતે હૈં ફલાં આલિમ ઐસા કરતા હૈ ઔર ફલાં ઐસા કરતા હૈ, બસ મૈં ભી જો

કર રહા હૂં વો ઠીક હૈ. ઈસ શયતાની ફરેબકા જવાબ યે હૈ કે શરઈ અહકામાતકે બારેમેં આલિમ ઔર જાહિલ દોનોં બરાબર હૈં. લિહાઝા કિસી આલિમ પર અગર નફસાની ખ્વાહિશાત ઔર દુનિયાકી મુહબ્બતકા ગલ્બા હો જાએ તો વો જાહિલકે લિયે મુફીદ નહીં હો સકતી.

બાઝ કેહતે હૈં કે યે કૈસે મુમકિન હૈ કે ખુદા ખૂદ હી મુકદ્દર કર લે ઔર ફિર અઝાબ દે. બાઝ કેહતે હૈં કે ખુદાને મુત્તકી પરહેઝગારકો તંગદસ્ત ઔર કાફિર ગુનેહગારકો માલદાર ક્યૂં બનાયા. બાઝ ખુદાકી નેઅમતેં પાકર શુક્ર અદા કરતે હૈં. મગર જબ કોઈ મુસીબત યા બલા આતી હૈ તો બદલ જાતે હૈં ઔર કુફ્ર બકને લગતે હૈં. યે લોગ બનાવટી દુરવેશ ઔર નંગ ધડંગ ફકીરોંકે બહોત જલ્દ મોઅતકિદ હો જાતે હૈં ઔર ઉલમા પર ઉનકો તરજીહ દેતે હૈં. (ઔર કેહતે હૈં મિયાં શરીઅત ઔર હૈ, તરીકત ઔર હૈ).

બાઝ લોગ કિસી નેક મર્દ (યા અપને પીર) કી મુહબ્બત પર ઈતના ભરોસા કરતે હૈં કે ગુનાહોંકી પરવાહ નહીં કરતે (ઔર કેહતે હૈં હમારા પીર બખ્શવા દેગા) જૈસે શીયા રાફઝી કેહતે હૈં કે હમકો અહલે બૈતકી મુહબ્બતકી વજહસે અઝાબ નહીં હોગા. હાલાંકે અઝાબ વ સવાબ તકવા ઔર આમાલકે એઅતિબારસે હૈ.

અકસર અવામ મર્દ ઔરતેં કાહિન, નુજૂમી ઔર રમ્માલ (જોતિશી) કી બાતકો સચ્ચા સમઝતે હૈં ઔર ઉસ પર યકીન કરતે હૈં હાલાંકે યે સખ્ત ગુનાહ હૈ. સહીહ મુસ્લિમમેં રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. જો શખ્સ જોતિશી યા નુજૂમીકે પાસ આએ ઔર ઉસસે કુછ પૂછે તો ઉસકી ચાલીસ રોઝકી નમાઝ કબૂલ નહીં કી જાએગી.

બાઝ લોગ રેશમકા લિબાસ ઔર સોનેકી અંગૂઠી પહેનતે હૈં જબકે યે દોનોં મર્દકે લિયે હરામ હૈં. એક આદત અવામમેં હૈ કે અગર ઉનકા કોઈ ભાઈ રિશ્તેદાર કોઈ ગુનાહ મસલન શરાબ પીતા હૈ યા રેશમ પહેનતા હૈ તો ઉસકો કભી મના નહીં કરતે.

બાઝ લોગ અપની બીવી બચ્ચોંકે હુકૂક પૂરી તરહ અદા નહીં કરતે. બાઝ બીવીકો મજબૂર કરતે હૈં કે અપના મહર મઆફ કર દે ઔર ઝબરદસ્તી મઆફ કરાકે યે સમઝતે હૈં કે ઉનકે ઝિમ્મેસે મહર મઆફ હો ગયા (હાલાંકે ઐસા નહીં હોતા ક્યૂંકે ઝબરદસ્તી મઆફ કરાનેસે મઆફ નહીં હોતા).

બાઝ લોગ કબરોંકી હદસે ઝિયાદા તાઝીમ કરતે હૈં. ઉસસે લિપટતે હૈં ઔર અપની હાજતેં તલબ કરતે હૈં. હાલાંકે શરીઅતને ઈન બાતોંસે સખ્તીસે મના કિયા હૈ કે કબરોં પર રોશની કી જાએ. ઉનકો બોસા દિયા જાએ ઔર અપની હાજતોંકે લિયે મય્યિતસે ખિતાબ કિયા જાએ ઔર ઈસ મઝમૂનકે રૂકએ લિખ્ખે જાએં કે અય મેરે આકા મેરી યે હાજત પૂરી કર દીજિયે, ઔર કબરોં પર ખૂશ્બૂ છિડકી જાએ ઔર ખિરકે (કપડે) ઔર ડોરે મઝારકે દરખ્તોં પર લટકાએ જાએં કે યે સબ હરકતેં ઉન લોગોંકી પૈરવી હૈ જો લાત વ ઉઝ્ઝાકો પૂજતે થે. તુમકો કોઈ ઈન કબર પરસ્તોંમેં ઐસા ન મિલેગા જો ઈન બિદઆતકો છોડકર કિસી અહકામે ઈલાહી મસલન નમાઝ યા ઝકાતકે બારેમેં કોઈ મસ્અલા પૂછે ઔર વો હુકમ દરયાફ્ત કરે જો ઉસ પર અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે ફર્ઝ કિયા ગયા હૈ ઔર કિયામતમેં જિસકે મુતઅલ્લિક ઉસસે પૂછા જાએગા.

બાઝ અવામ ઈસ ધોકેમેં હૈં કે વઅઝ ઔર ઝિક્ર વગૈરહકી મજાલિસમેં શરીક હોના ઔર રોના હી સબ કુછ હૈ. વો સમઝતે હૈં

કે મજલિસે ખૈરમેં શિરકત ઔર રિક્કત હી અસલ મકસૂદ હૈ, હાલાંકે ઈસસે મકસૂદ આમાલકી ઈસ્લાહ હૈ. મૈં ઝાતી તૌર પર બહોતસે આદમિયોંકો જાનતા હૂં જો બરસોંસે વઅઝકી મજલિસોંમેં શરીક હોતે હૈં. મુતઅસ્સિર હોકર રોતે હૈં મગર ન સૂદ લેના છોડતે હૈં ન તિજારતમેં ધોકા દેનેસે બચતે હૈં. નમાઝકે અરકાનસે જૈસે બરસોં પેહલે બેખબર થે વૈસે હી આજ ભી હૈં. મુસલમાનોંકી ગીબત, વાલિદૈનકી નાફરમાની ઔર દૂસરે ગુનાહોંમેં જૈસે પેહલે મુબ્તલા થે વૈસે હી અબ ભી હૈં. શયતાનને ઉનકો યે ધોકા દે રખ્ખા હૈ કે મજલિસે વઅઝકી હાઝરી ઔર વહાં બૈઠકર રોના ધોના હી ઉનકે ગુનાહોંકા કફફારા બન જાએગા. બાઝકો યે સમઝા રખ્ખા હૈ કે મશાઈખ ઔર સાલિહીનકી સોહબત હી મગફિરતકે લિયે કાફી હૈ. અમલકી કોઈ ઝરૂરત નહીં.

(તલ્બીસે ઈબ્લીસ અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી)

હઝરત શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) કી નસીહત

હઝરત શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) અવામમેં બાતિની આમાલકે ખતમ હોનેકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ અપને એક વઅઝમેં ફરમાતે હૈં,

અફસોસ કે તેરી ઝબાન તો મુસલમાન હૈ મગર દિલ મુસલમાન નહીં. તેરા કૌલ મુસલમાન હૈ મગર અમલ મુસલમાન નહીં. તૂ અપની જલવતમેં તો મુસલમાન હૈ મગર ખલવતમેં મુસલમાન નહીં. ક્યા ખબર કે કલકા દિન ઐસી હાલતમેં આએ કે

તૂ સતહે ઝમીનસે ગુમ હોકર કબરકે અંદર મૌજૂદ હો, બલ્કે ક્યા અજબ કે અભી ઐસા હો જાએ. ક્યા ઠિકાના હૈ ઈસ ગફલતકા. તુમહારે દિલ કિસ કદર સખત હૈં. તુમ સરાપા પત્થર બને હુએ હો. મૈં તુમકો નસીહત કરતા હૂં દૂસરે ભી નસીહત કરતે હૈં. મગર તુમ એક હાલત પર કાઈમ હો. કુરઆન તુમ પર પઢ્હા જાતા હૈ. પૈગમ્બરકે ઈરશાદાત ઔર અગલોંકે હાલાત તુમકો સુનાએ જાતે હૈં મગર તુમ ઈબરત નહીં પકડતે.

અય દુનિયામેં મશ્ગૂલ હોનેવાલે! મૌતકે આનેસે પેહલે અપના હિસાબ કર લે. હક તઆલાકે હિલ્મ ઔર અપને ઐશો ઈશરતકે સામાનસે ધોકા ન ખા. અય બેનસીબ ઈન્સાન તૂ ઉનમેં દાખિલ હૈ જો યહાં દુનિયામેં ભી અફકાર, મઆશકી મશક્કતમેં મુબતલા હૈં ઔર વહાં દોઝખમેં ભી તકલીફમેં મુબ્તલા હોંગે. જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, બંદા જબ આમાલમેં કોતાહી કરતા હૈ તો હક તઆલા ઉસકો મુબતલા કર દેતા હૈ અહલો અયાલકી ફિકરમેં. બીવી બચ્ચોંકી તકલીફમેં. આમદનીકી કમીમેં. ઔલાદકે નાફરમાન બન જાનેમેં. ઘરકે લોગોંકે દરમિયાન નફરતેં પૈદા હોનેમેં. વો જહાં ભી જાતા હૈ ઠોકરેં ખાતા હૈ. અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં અલ્લાહ તુમકો સઝા દેકર ક્યા કરેગા અગર તુમ શુક્રગુઝાર બનો ઔર ઈમાન લે આઓ.

નેક આમાલકી કોતાહીકે સિલસિલેમેં અવામકો એક બહોત બળા ધોકા હુવા હૈ ઔર વો યે કે અલ્લાહ તઆલા હર ચીઝસે બેનિયાઝ હૈ ઉસકો હમારી ઈતાઅત વ ઈબાદતકી ઝરૂરત નહીં. દૂસરા ધોકા જો ઉસસે ભી બળ્હકર હલાક કરનેવાલા હૈ વો યે કે અલ્લાહ તઆલા બળા કરીમ ઔર રહીમ હૈ. હમ હઝાર ગુનાહ

કરેં વો હમકો ઝરૂર બખ્શ દેગા. ઈસ બારેમેં હઝરત શેખ શરફુદ્દીન યહયા મુનીરી અપને મકતૂબમેં ફરમાતે હૈં,

બાઝ લોગ અપને શુબહાત ઔર શુકૂક ઔર ફાસિદ ખયાલાતકી વજહસે અલ્લાહકી ઈતાઅતસે ઐસે મેહરૂમ હૈં કે ઉનકે હલાક હોનેમેં કોઈ કસર બાકી નહીં રેહતી. એક ગિરોહકા ખયાલ હૈ કે ખુદાએ અઝ્ઝ વ જલ્લ મખ્લૂકકી ઈતાઅતસે બેનિયાઝ હૈ. ઉસકો હમારે અમલકી હાજત નહીં. ફિર હમ ક્યૂં નમાઝ, રોઝા વગૈરહકી તકલીફ બરદાશ્ત કરેં.

જવાબ : ઈસ શુબહસે સરાસર જહાલતકી બૂ આતી હૈ. ગાલિબન ઈસ ગિરોહને દિલમેં યે જાના કે શરીઅત જિસ કામકા હુકમ દેતી હૈ ઉસસે અલ્લાહ તઆલાકા કોઈ ફાઈદા હૈ. નઊઝુબિલ્લાહ યે બિલકુલ બાતિલ ઔર મહાલ હૈ. બલ્કે જિતના દીનકા કામ ઔર ખુદાકી ઈતાઅત આદમી કરતા હૈ ઉસમેં ખૂદ ઉસીકા ફાઈદા હૈ. **વમન્ અમિલ સાલિહન ફલિનફસિહી** "જિસને નેક કામ કિયે તો અપને લિયે કિયે" **વમન્ તઝક્કા ફઈન્નમા યતઝક્કા લિનફસિહી** જિસને સફાઈ ઔર પાકીઝગી હાસિલ કી તો ઉસને અપને આપકો પાકીઝા કિયા.

ઈસ બદબખ્ત જાહિલકી મિસાલ ઉસ બીમારકી સી હૈ જો તબીબકા બતાયા હુવા પરહેઝ યે કેહકર ન કરે કે તબીબકો હમારે પરહેઝકી કોઈ હાજત નહીં, ઔર ફિર ખૂબ ઈત્મીનાનસે બદ પરહેઝી કરે તો ઉસમેં શક નહીં કે તબીબકો કોઈ નુકસાન નહીં પહોંચેગા મગર બીમાર કબરમેં યકીનન પહોંચ જાએગા. ઈસી તરહ અલ્લાહ તઆલા તો વાકઈ બેનિયાઝ હૈ હમારી ઈબાદતસે. મગર હમ ઈતાઅત ન કરકે ખૂદ અપના હી નુકસાન કરેંગે.

એક દૂસરે ગિરોહકા યે બુરા અકીદા હૈ કે અલ્લાહ તઆલા બળા ગફૂરુ ર્રહીમ હૈ, હમ હઝાર ગુનાહ કરેં વો ઝરૂર હમારી બખ્શિશ કર દેગા.

જવાબ : બેશક વો બળા રહીમ વ કરીમ હૈ. મગર દૂસરી ઉસકી સિફાતસે મુંહ ફેર લેના શયતાનકા ધોકા હૈ. વો જૈસા રહીમ વ કરીમ હૈ વૈસા હી "શદીદુલ ઈકાબ" ભી હૈ ઔર હકીમ વ કદીર ભી હૈ. હમ સબ દેખ રહે હૈં કે હઝારોં આદમી તરહ તરહકી તકાલીફમેં મુબ્તલા હૈં. હઝારોં ગરીબ વ મોહતાજ હૈં. હાલાંકે અલ્લાહકે ખઝાનેમેં કોઈ કમી નહીં. વો હર શખ્સકો આફિયતકા સામાન દે સકતા હૈ. મગર ઐસા નહીં હોતા.

હર કામકે લિયે અલ્લાહ તઆલાને અસ્બાબ પૈદા કિયે હૈં જબ તક વો અસ્બાબ ઈખ્તિયાર ન કિયે જાએંગે ઉસ કામકો હાસિલ નહીં કર સકતે.

દેખો કિસાન જબ તક દાના ન બોએ ફસલ હાથ નહીં આતી. આદમી તંદુરૂસ્ત નહીં રેહ સકતા જબ તક ગિઝા ન ખાએ. બીમાર અચ્છા નહીં હોતા જબ તક ઈલાજ ન કરે. તો જિસ તરહ ઈન ચીઝોંકે લિયે કુદરતને અસ્બાબ પૈદા કિયે હૈં, આખિરતકી કામિયાબી ઔર નજાતકે લિયે ભી અસ્બાબ હૈં. ખયાલ કરનેકી બાત હૈ કે મુસલમાન હોકર આદમી નશા કરે. ચોરી કરે, કતલકા મુર્તકિબ હો. ઝિના કરતા ફિરે, નમાઝસે ભાગે, રોઝેસે જાન છુડાએ, ઝકાતસે મુંહ બનાએ ઔર તરહ તરહકે બુરે કામ કરતા ફિરે ઔર ફિર ભી ઉમ્મીદ રખ્ખે કે અલ્લાહ તઆલા બળા રહીમ વ કરીમ હૈ મુઝે જન્નત અતા કર દેગા.

ખૂબ યાદ રખ્ખો! જિસ શખ્સને ગુનાહ કિયે મગર ગુનાહકો

ગુનાહ હી સમઝા ઐસા શખ્સ હલાકતકે કરીબ હૈ અગર તૌબા કર લેગા તો બચ જાએગા. ઔર જો શખ્સ ગુનાહ કરતા હૈ મગર ગુનાહકો ગુનાહ નહીં કેહતા તો ઉસકે લિયે હલાકતકા ખૌફ નહીં બલ્કે વો તો હલાક હો ચુકા હૈ ક્યૂંકે ગુનાહકો ગુનાહ ન સમઝના કુફ્ર હૈ ઔર કુફ્ર સરાસર હલાકત હૈ. (મકતૂબાતે સદી)

અલ્લાહ તઆલાસે હુસ્ને ઝન યાની નેક ગુમાન રખના બહોત અચ્છી બાત હૈ ઔર હદીસે કુદસીમેં ભી ઉસકી તાકીદ હૈ મગર લોગ ઉસકે ગલત માઅના સમઝતે હૈં. ઈસ ગલત ફેહમીકી તશરીહ કરતે હુએ હઝરત શેખ યહયા મુનીરી ફરમાતે હૈં,

જબ બંદા ખુદાકી ઈબાદત વ ઈતાઅતમેં કોશિશ કરે ઔર ગુનાહોંસે હત્તલ ઈમકાન દૂર રહે ઉસકે બાદ કહે કે મૈં ઉમ્મીદ રખતા હૂં કે જો કુછ મુઝસે નેકિયાં ઔર ઈબાદાત હુઈ, ઉસે ખુદાવંદે કરીમ અપને ફઝલો કરમસે કબૂલ ફરમાએગા ઔર મેરી કોતાહિયોં ઔર ગલતિયોંકો મઆફ કરકે મુઝે બખ્શ દેગા તો ઈસ કૈફિયતકો હુસ્ને ઝન, નેક ગુમાન ઔર રજા કેહતે હૈં. લેકિન અગર બંદા ગફલતમેં પડા રહે, મનમાની ઝિંદગી ગુઝારે, ઈતાઅત છોડકર નાફરમાની ઔર સરકશી કરે, કહરે ખુદાવંદીકા કુછ ખૌફ ન કરે, કુરઆનકે વાદા ઔર વઈદકો ખાતિરમેં ન લાએ ફિર ભી યે કહે "મૈં ઉમ્મીદ કરતા હૂં કે ખુદા મુઝે બેહિશ્તમેં દાખિલ કરેગા ઔર અઝાબસે નજાત અતા ફરમાએગા" તો યે હુસ્ને ઝન ઔર રજા નહીં બલ્કે યે મહઝ આરઝૂ હી આરઝૂ હૈ જો બિલકુલ લા હાસિલ હૈ ઔર જિસકી કોઈ હકીકત નહીં. (મકતૂબાતે સદી)

મૌતને કર દિયા લાચાર વ ગર ન ઈન્સાન
હૈ વો ખૂદ બીં કે ખુદાકા ભી ન કાઈલ હોતા

ઉલમાએ કિરામકે નામ

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ઈરશાદ ફરમાયા,

ઈસ ઉમ્મતકે આલિમ દો કિસમકે હૈં. એક વો જિસે ખુદાને ઈલ્મ અતા કિયા ઔર ઉસને બે દરેગ લોગોંકો સિખાયા યા ઉસ પર ન કોઈ સોના ચાંદી લિયા ન ઔર કિસી કિસમકા બદલા લિયા, ઐસે આલિમોંકે લિયે આસમાનકે પરિંદ, ઝમીનકે ચરિંદ, પાનીકી મછલિયાં, ફરિશ્તે ઔર કિરામન કાતિબીન ભી દુઆ કરતે હૈં. દૂસરા વો હૈ જિસે ખુદાને ઈલ્મકી દૌલત અતા ફરમાઈ મગર ઉસને ખુદાકે બંદોંસે બુખ્લ કિયા. ઉસ પર સોના ચાંદી લિયા ઔર દુનિયાકે નફાકા ઉસ પર ખ્વાહિશમંદ હુવા તો ઐસા આલિમ કિયામતકે દિન ઈસ હાલમેં આએગા કે ઉસકે મુંહમેં આગકી લગામ ચઢી હુઈ હોગી. (અલ ઈલ્મ વલ ઉલમા)

ઈબ્ને વહબકે વાસ્તેસે યે હદીસ રિવાયત હુઈ હૈ કે નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા,

"મેરી ઉમ્મતકી હલાકત ફાજિર આલિમ ઔર જાહિલ આબિદ હૈં. બદતરીન શર ફાસિક આલિમ હૈ ઔર બેહતરીન ખૈર નેક આલિમ હૈ."

હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) કા કૌલ હૈ, જો નહીં જાનતા ઔર અમલ નહીં કરતા ઉસકે લિયે એક હલાકત હૈ. ઔર જો જાનતા હૈ ઔર ફિર ભી અમલ નહીં કરતા ઉસકે લિયે સાત હલાકતેં હૈં.

હઝરત અલી (રદિ.) ફરમાતે હૈં,

અય અહલે ઈલ્મ અપને ઈલ્મ પર અમલ કરો. ક્યૂંકે આલિમ

વોહી હૈ જો ઈલ્મ હાસિલ કરકે અમલ કરતા રહે. જલ્દ ઐસે લોગ પૈદા હોંગે જો ઈલ્મ હાસિલ કરેંગે મગર ઈલમ ઉનકે હલકસે નીચે નહીં ઉતરેગા. ઉનકા બાતિન ઉનકે ઝાહિરસે મુખ્તલિફ હોગા ઔર ઉનકા ઈલ્મ ઉનકે અમલકે ખિલાફ ગવાહી દેગા. વો મજલિસેં જમાકર બૈઠેંગે ઔર આપસમેં ફખરો મબાહાત કરેંગે ઔર લોગોંસે સિર્ફ ઈસ લિયે નારાઝ હો જાયા કરેંગે કે વો ઉનકી મજલિસ છોડકર દૂસરે આલિમકી મજલિસમેં ક્યૂં જા બૈઠે. ઐસે આલિમોંકે અમલ ખુદાકી બારગાહ તક નહીં પહોંચેંગે. (અલ ઈલ્મ વલ ઉલમા)

શેખ શરફુદ્દીન યહયા મુનીરી ફરમાતે હૈં,

અહલે તરીકતકા કૌલ હૈ કે મખ્લૂકકી નઝરસે અપને આપકો ગિરા દેના આસાન હૈ, લેકિન મર્દ વો હૈ જો અપને આપકો ખૂદ અપની નઝરસે ગિરા દે. મગર અય બિરાદર! ઈસ ઝમાનેકા અજબ હાલ હો રહા હૈ (કોઈ અપની તેહરીર વ તકરીરસે લુત્ફ લે રહા હૈ, કોઈ અપને મુરીદીનકી તા'દાદ ઔર કસરતે રૂજૂઅ પર નાઝાં હૈ. કોઈ દસ્તબોસી ઔર કદમબોસીકે નશામેં મસ્ત હૈ. કોઈ અપની શોહરત ઔર મકબૂલિયતે આમ પર ફૂલે નહીં સમાતા. કોઈ સમઝતા હૈ કે બસ મેરી હી દઅવત વ તબ્લીગસે યે નેકિયાં ફૈલ રહી હૈં) ગર્ઝ કે હર આલિમ વ જાહિલ અપની પૂન્જીમેં મસ્ત હૈ.

અય બિરાદર! હમ તો અપની હી હસ્તીકે આશિક હૈં. ભલા હમકો યે તૌફીક કહાં કે સરદારી ઔર ખ્વાજગીકી દસ્તાર સરસે ઉતાર સકેં ઔર નેકનામી ઔર શોહરતકો બદનામી ઔર ગુમનામીસે બદલ સકેં. હમ સબ મદ્રસે જાતે હૈં (ઈલ્મ હાસિલ કરતે હૈં). ખાનકાહોંમેં બૈઠતે હૈં. ઈબાદત વ રિયાઝતમેં વક્ત ગુઝારતે હૈં તાકે બરતરી ઔર બુલંદીકી દસ્તાર નસીબ હો ઔર પારસાઈકે

દરબારમેં મસ્નદ નશીની હાસિલ હો. તકરીરકી ધાક લોગોંકે દિલોં પર બૈઠ જાએ. અવામ પર હમારે ઈલ્મ વ તકદ્દુસકી ફઝીલત સાબિત હો, ઔર ખવાસ પર હમારી મારિફત ઔર ખુદા શનાસીકા સિક્કા જમ જાએ.

અય ભાઈ! હકીકત તો યે હૈ કે ઐસી ખોટી પૂન્જીકે સહારે હમકો ઔર તુમકો ખુદાકી દરગાહમેં જાનેકા હરગિઝ રાસ્તા નહીં મિલ સકતા. જો લુકમા બાઝકે મેદે ઔર હલકકે લિયે પૈદા કિયા ગયા હૈ, વો હમારે હલકસે કૈસે ઉતર સકતા હૈ. (મકતૂબાતે સદી)

ઐસે હી આલિમોંકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ પીરાને પીર હઝરત મુહિયુદ્દીન અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) ફરમાતે હૈં,

સાહબઝાદાં ઉન આલિમોંસે જો હક તઆલાસે જાહિલ હૈં ધોકા મત ખા. ઉનકા સારા ઈલ્મ ઉનકે ઉપર વબાલ હૈ. યે અલ્લાહ તઆલાકે સિર્ફ અહકામકે આલિમ હૈં ઔર ઉસકી ઝાતસે જાહિલ હૈં. લોગોંકો એક કામકા હુકમ દેતે હૈં મગર ખૂદ ઉસકો નહીં કરતે. એક કામસે મના કરતે હૈં મગર ખૂદ ઉસસે બાઝ નહીં આતે. દૂસરોંકો અલ્લાહકી તરફ બુલાતે હૈં ઔર ખૂદ ઉસસે ભાગતે હૈં. યા અલ્લાહ મઆફ ફરમા ઉનકો ભી ઔર હમેં ભી. ઉન સબકો અપને નબીકા સચ્ચા ગુલામ બના ઔર હમ સબકો અપની રહમતમેં દાખિલ ફરમા.

હુજ્જતુલ ઈસ્લામ ઈમામ ગઝાલીકે નઝદીક અવામકે દીની ઔર અખ્લાકી ઝવાલકી સબસે બળી ઝિમ્મેદારી ઉલમાએ ઈસ્લામ પર હૈ જો ઉનકે નઝદીક ઉમ્મતકા નમક હૈં. અગર નમક હી બિગડ જાએ તો ઉસકો કૌનસી ચીઝ દુરૂસ્ત કર સકતી હૈ. અપની કિતાબ અહયાઉલ ઉલૂમમેં અવામકી ગફલતકે અસબાબ બયાન કરતે હુએ કેહતે હૈં,

"તીસરા સબબ ઔર વો.લા ઈલાજ મર્ઝકી હૈસિયત રખતા હૈ યે હૈ.કે મરીઝ મૌજૂદ હૈં ઔર તબીબ મફકૂદ. તબીબ ઉલમાએ ઈસ્લામ હૈં ઔર વો ખૂદ ઈસ ઝમાનેમેં બુરી તરહ બીમાર હૈં ઔર ઈલાજસે આજિઝ હૈં."

સાહિબાને હુકૂમત ઔર ઝાલિમ હુક્કામકી ખરાબીકા સબબ ભી ઈમામ ગઝાલીકે નઝદીક ઉલમાકી કમઝોરી ઔર અપને ફરાઈઝસે ગફલત હૈ. બહોતસે ઉલમા દુનિયા તલબી ઔર જાહ તલબીકા શિકાર હો ગયે હૈં. ઈસ બારેમેં હઝરત ઈમામ ગઝાલી ફરમાતે હૈં,

"પેહલે ઉલમાએ હકકો અમ્ર બિલ મારૂફ ઔર નહીં અનિલ મુન્કરમેં સલાતીને વક્તકી શાનો શૌકતકી ઝર્રા ભર પરવા ન થી. વો અલ્લાહકે ફઝલ પર ભરોસા રખતે થે. ચૂંકે ઉનકી નિય્યત ખાલિસ થી, ઈસ લિયે ઉનકે કલામસે પત્થર ભી મોમ હો જાતે થે. બળે બળે સંગદિલ પિઘલ જાતે થે. અબ તો હાલત યે હૈ કે દુનિયાકી લાલચને ઉલમાકી ઝબાનેં ગુંગી કર રખ્ખી હૈં. અગર બોલતે ભી હૈં તો અકવાલ વ હાલાતમેં મુતાબિકત નહીં હોતી, ઈસ લિયે કોઈ અસર નહીં હોતા. અગર આજ ભી વો ખુલૂસ વ સદાકતસે કામ લેં તો ઉનકો ઝરૂર કામિયાબી હો. ક્યૂંકે રઈય્યતકી ખરાબી હુક્કામકી ખરાબીકા નતીજા હૈ. ઔર હુક્કામકી ખરાબી ઉલમાકી ખરાબીકી વજહસે હૈ. ઔર ઉલમાકી ખરાબીકી વજહ દૌલત ઔર જાહકી મુહબ્બતકા ગલ્બા હૈ. ઔર જિસ આલિમ પર દુનિયાકી મુહબ્બત ગાલિબ આ જાએ વો અદના દરજેકે લોગોં પર ભી એહતિસાબ ઔર રોક ટોક નહીં કર સકતા. ચે જાએકે બાદશાએ વક્ત.

(તારીખે દઅવત અઝીમત હિસ્સા અવ્વલ)

ઉલમાએ હકકી હકગોઈ ઔર બેબાકીકે કુછ વાકિઆત

શેખુલ ઈસ્લામ અઝઝુદ્દીન ઈબ્ને અબ્દુલ ઈસ્લામ સન હિ. ૬૬૦ કી સબસે બાઅઝમત શખ્સિયત થે જો અપને ઈલ્મ વ તકવા, હક ગોઈ ઔર બેબાકીમેં નમૂના થે.

શામકે બાદશાહને મિસરકે મુસલમાન બાદશાહ નજમુદ્દીન ઐયૂબકે મુકાબલેમેં ઈસાઈ બાદશાહસે મદદ માંગી. ઈસાઈ દમિશ્કમેં આકર ખૂબ હથિયાર ખરીદને લગે. હથિયારોંકે તાજિરોંને શેખસે ફતવા પૂછા. શેખને કહા ફિરંગિયોંકે હાથ હથિયાર બેચના હરામ હૈ. શેખને અપને ખુત્બેમેં બાદશાહકે લિયે દુઆઈયા જુમ્લે ભી છોળ દિયે.

બાદશાહકો જબ યે ખબર મિલી તો ઉસને આપકો કૈદ કર દિયા મગર યે બાત ઉસકે દિલમેં બરાબર ખટકતી રહી.

એક મરતબા ઉસને અપના એક ખાસ આદમી અપને રૂમાલકે સાથ ભેજા. ઉસને શેખસે બળી ખૂશામદાના બાતેં કીં ઔર કહા, બાદશાહ અબ ભી આપકા મોઅતકિદ હૈ આપ એક દફા ઉસસે મિલ લેં ઔર ઉસકે હાથકો બોસા દે દેં તો સબ કિસ્સા રફા દફા હો જાએગા.

શેખને ઉસકા જો જવાબ દિયા વો હમેશા તારીખમેં સુનેહરી હરફોંસે લિખ્ખા જાએગા. ઉનહોંને ફરમાયા,

"અય નાદાન! મૈં તો ઈસકો ભી જાઈઝ નહીં સમઝતા કે બાદશાહ મેરે હાથકો બોસા દે. ચે જાએ કે મૈં ઉસકે હાથકો બોસા દૂં. લોગો તુમ કિસી ઔર આલમમેં હો ઔર મૈં કિસી ઔર

આલમમેં. ખુદાકા શુક્ર હૈ કે મૈં ઉસસે આઝાદ હૂં જિસમેં તુમ ગિરિફતાર હો."

દૂસરા વાકિઆ :

એક મરતબા ફખરૂદ્દીન ઉસમાન જો સલ્તનતકા મુન્તઝિમે આલા થા. ઉસને મિસરકી એક મસ્જિદકી છત પર તબલખાનેકી એક ઈમારત બનવાઈ ઔર વહાં નક્કારા બજને લગા. શેખ અઝઝુદ્દીનકો જબ ઈસ વાકિઆકી તેહકીક હો ગઈ તો ઉનહોંને બહૈસિયતે કાઝી ઔર મોહતમિમે મસાજિદ ઉસ ઈમારતકો ગિરાનેકા હુકમ દે દિયા ઔર ફખરૂદ્દીનકો અપને ઓહદએ કઝાસે ઈસ્તેફા દે દિયા.

તીસરા વાકિઆ :

શેખ અઝઝુદ્દીનકી જુરઅત ઔર બેબાકીકા એક ઔર વાકિઆ યે હૈ કે ઈદકે દિન કિલ્આમેં બાદશાહકા દરબાર લગા હુવા થા. બાદશાહ બળે તઝક વ એહતિશામસે (શાનો શૌકતસે) તખ્ત પર બૈઠા થા. દોનોં તરફ શાહી ફૌજ દસ્ત બસ્તા (હાથ બાંધકર) ખડી હુઈ થીં. ઉમરા ઔર હુક્કામ હાઝિર હોકર ઝમીનબોસ હો રહે થે કે દફઅતન ઈસ ભરે દરબારમેં શેખને બાદશાહકો નામ લેકર ખિતાબ કિયા ઔર કહા "ઐયૂબ ખુદાકો તુમ ક્યા જવાબ દોગે જબ વો પૂછેગા કે હમને તુમકો મિસરકી સલ્તનત ઈસ લિયે દી થી કે શરાબ આઝાદીસે પી જાએ?" સારા દરબાર સન્નાટેમેં આ ગયા. બાદશાહને ભી મરઊબ હોકર પૂછા કે ક્યા વાકઈ ઐસા હૈ? શેખને બુલંદ આવાઝસે ફરમાયા, હાં ઐસા હી હૈ. ફલાં મયખાનેમેં શરાબ આઝાદીસે બિક રહી હૈ

ઔર દૂસરે નાગુફ્તની (શરમનાક) કામ ભી હો રહે હૈં ઔર તુમ યહાં બૈઠે દાદે ઐશ દે રહે હો. બાદશાહને કહા, જનાબે વાલા મુઝે ઉસમેં કોઈ દખલ નહીં. યે મેરે વાલિદકે ઝમાનેસે હો રહા હોગા. શેખને ફિર બુલંદ આવાઝસે કહા "ફિર તુમ ભી ઉનહી લોગોંમેં હો જિનકા જવાબ અલ્લાહને કુરઆનમેં દોહરાયા હૈ,

યે હમારે બાપ દાદાકે ઝમાનેસે ચલા આયા હૈ. સુલતાનને ફૌરન હુકમ દિયા કે ઈસ શરાબખાનેકો બંદ કર દિયા જાએ.

શેખ શહાબુદ્દીન હકગો

સુલતાન મુહમ્મદ તગલકને અપને દરબારકે ઉલમાસે કહા કે ખતમે નબુવ્વતકા અકીદા ખતમે વિલાયતકી તરહ બિલકુલ નાજાઈઝ હૈ. આપ લોગ ક્યા કેહતે હૈં. શેખ શહાબુદ્દીનકો ભી બુલાયા ગયા. આપ બાદશાહકે અકીદેકો સુનકર બહોત નારાઝ હુએ ઔર ઈસ કદર ગુસ્સેમેં આએ કે પાંવસે જૂતા ઉતારકર બાદશાહકે મુંહ પર મારા તાકે ઝિલ્લતસે બાદશાહકે હાથસે ન મારે જાએં. સુલતાન મુહમ્મદ તગલકને હુકમ દિયા કે શેખકો કિલ્આકી દીવારસે ખંદકમેં ફેંક દિયા જાએ. દો મરતબા આપકો ફેંકા ગયા મગર આપ મેહફૂઝ રહે. ઉસ વક્ત આપકે વાલિદ શેખ ફખરૂદ્દીન મિસાલી સૂરતમેં ઝાહિર હુએ ઔર આપકો અપની હિફાઝતસે મના ફરમાયા. આપકી કબર ભી કિલ્આ દેહલીકે નીચે વાકેઅ હૈ. (કલિમાતુ સ્સાદિકીન)

શેખ અબૂ અબ્દુલ્લાહ તૂનિસીકી જુરઅતે ઈમાની

એક મરતબા શેખ અબૂ અબ્દુલ્લાહ કિસી કામસે તલમિસ્તાન તશરીફ લે ગયે. એક ગુઝરગાહ પર ઉનકા સામના યહયા બિન યગાન શાહે તલમિસ્તાનસે હો ગયા. બાદશાહ બળે શાહાના શાનો શૌકતસે અપને લાવ લશ્કરકે સાથ ચલ રહા થા. કિસીને બાદશાહકો બતાયા કે યે સામને જો બુઝુર્ગ આ રહે હૈં, યે વોહી આબિદ વ ઝાહિદ બુઝુર્ગ અબ્દુલ્લાહ તૂનિસી હૈં જિનકા આપ અકસર તઝકિરા સુનતે રેહતે હૈં.

બાદશાહને ઘોડેકી લગામ ખીંચી ઔર શેખકો સલામ કિયા. શેખને સલામકા જવાબ દિયા. બાદશાહને અપને લિબાસે ફાખિરાકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ પૂછા કે અય શેખ! ઈસ લિબાસમેં નમાઝ જાઈઝ હૈ કે નહીં?

શેખ યે સુનકર મુસ્કુરાએ. બાદશાહને પૂછા, આપ ક્યૂં હંસે? શેખ બોલે

"તેરી કમ અકલી પર, તેરે જહલ, તેરે નફસ ઔર તેરે હાલ પર, તૂ મેરી નઝરમેં ઉસ કુત્તેકી તરહ હૈ જો મુરદાર ખાતા હૈ ઔર ઉસકે ખૂન ઔર ગિલાંઝતમેં લથડ જાતા હૈ. ઉસ હાલતમેં પેશાબ કરતે વક્ત અપની ટાંગ ઉઠા લેતા હૈ કે કોઈ ગંદી છીંટ ન પડ જાએ.

તૂ ઉસ બરતનકે માનિંદ હૈ જો હરામસે ભરા હુવા હૈ. અલ્લાહકે બંદોંકા ખૂન તેરી ગરદન પર હૈ ઔર તૂ ઈસ હાલતમેં મુઝસે લિબાસકે બારેમેં પૂછતા હૈ."

બાદશાહ કલ્બે સલીમ રખતા થા. શેખકા એક એક લફ્ઝ

ઉસકે દિલમેં તીરકી તરહ લગા. ઘોડેસે ઉતરકર રોતે હુએ શેખકે સામને ઝુક ગયા ઔર વહીં ખડે ખડે વો લિબાસ ઉતારકર ફકીરાના લિબાસ પહેન લિયા ઔર શેખકી ગુલામી ઈખ્તિયાર કી ઔર ઈસી હાલતમેં વફાત પાઈ. (ફુતૂહાતે મક્કિયા)

ઈન બુઝુર્ગોંને જો નસીહતેં ફરમાઈ હૈં વો અપને ઝમાનેકે ઉલમાકી હાલત દેખકર ફરમાઈ હૈં, લેકિન તારીખ બતાતી હૈ કે હર દૌર ઔર હર ઝમાનેકે મઆશરેમેં હર તબકેકે લોગોંમેં કુછ ગલત રિવાજ, ગલત અકાઈદ, ઔર દૂસરી મઆશરતી બુરાઈયાં પૈદા હો જાતી હૈં ઔર ઉસ દૌરકે ઉલમાએ હક ઉનકી નિશાનદહી કરતે રેહતે હૈં. હમારા મૌજૂદા ઝમાના ભી ઈસસે ખાલી નહીં હૈ ઈસ દૌરમેં ભી ઉલમાએ હક ભી હૈં ઔર ઉલમાએ સૂઅ ભી.

ઉલમાએ હકકો ભી અપના મુહાસબા કરના ચાહિયે કે આયા ઉનમેં તકબ્બુર તો નહીં પૈદા હો રહા હૈ. અપને હમ ઝમાના લોગોંસે હસદ તો નહીં કરતે હૈં. બાઝારસે કોઈ ચીઝ ખરીદનેમેં કોઈ શરમ તો મેહસૂસ નહીં કરતે. મજલિસોંમેં સદર નશીનીકી આરઝૂ તો નહીં રખતે. તલબા યા મુરીદીનકે દૂસરે આલિમકી મજલિસમેં જાનેસે ગુસ્સે તો નહીં હોતે. મદારિસકી ચીઝેં ગાડિયાં વગૈરહ અપને ઈસ્તેમાલમેં તો નહીં લાતે. ઈસ કિસમકી ઔર બહોતસી બેએઅતિદાલિયાં ઉલમાએ હકમેં ભી કભી કભી પૈદા હો જાતી હૈં. લિહાઝા મૌતસે પેહલે પેહલે ઈન બુરાઈયોંસે તૌબા કર લેની ચાહિયે ઔર અપની ખિદમાતે દીન ઔર ઈબાદતકે મુતઅલ્લિક હમેશા યેહી કેહના ચાહિયે.

મૈં રહા ગરચે હર એક ગામ પે મસરૂફે સુજૂદ
કોઈ સિજદા ભી તેરી શાનકે શાયાં ન હુવા

નાકિસ મશાઈખ ઔર બેશરઅ પીરઝાદોંકે નામ

અલ્લાહ તઆલાને ઈન્સાનકી હિદાયતકે વાસ્તે હર દૌરમેં અપને રસૂલ ભેજે જિનહોંને ઈન્સાનકી તર્ઝે ઝિંદગી, તર્ઝે મઆશરત ઔર તર્ઝે ઈબાદતકો ઐસે પાકીઝા તરીકે અતા ફરમાએ જિસસે ખૂદ ઈન્સાનકી ઝિંદગી બલ્કે ઉસકે પૂરે મઆશરેકો અમન વ અમાન ઔર સુકૂન વ રાહત નસીબ હોતા રહે.

આખરી નબી (સ.અ.વ.) ને તશરીફ લાકર ઐસા પાકીઝા અખ્લાકી નિઝામ ઉસ્તુવાર કિયા જિસસે ન સિર્ફ ઈન્સાનકી જિસ્માની ઝરૂરતેં પૂરી હોં બલ્કે ઉસકી રૂહાની ઔર આઈન્દા આનેવાલી ઝિંદગીકી ઝરૂરતોંકી ઝમાનત ભી દે દી. જિસકો ઈસ્લામ તઝકિયએ નફસકા નામ દેતા હૈ. યાની ઈન્સાનકી રૂહમેં નફસકી સોહબતસે જો બુરાઈયાં ઔર ગંદગિયાં પૈદા હો ગઈ હૈં, મરનેસે પેહલે ઉનકો દૂર કરકે ઉસકો ઐસા પાક કર દિયા જાએ કે હશ્રમેં ખુદાકે સામને શરમિંદગી ન ઉઠાના પડે. સહાબએ કિરામ રિઝવાનુલ્લાહિ તઆલા અજમઈનકો યે બાત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી સોહબતે મુબારકાસે બગૈર કિસી મુજાહિદેકે હાસિલ હો જાતી થી. હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી વફાતકે બાદ જૈસે જૈસે ઝમાના ગુઝરતા ગયા લોગ રૂહકી તરફસે ગાફિલ હોતે ગયે. રોઝા, નમાઝ, હજ જો ઝાહિરી અહકામ હૈં બરાબર જારી થે, મગર બાતિની અખ્લાક જો રૂહસે તઅલ્લુક રખતે થે મસલન તકબ્બુર, હસદ, લાલચ, ઝૂઠ, ઝુલ્મ, ખૂદનુમાઈ વગૈરહ ઉનસે અકસર લોગ બિલકુલ ગાફિલ હો ગયે.

ઈસ બાતિની તઝકિયએ નફસકે લિયે અલ્લાહ પાકને કુછ

લોગોંકો તૌફીક દી, જિનહોંને ઈસ મકસદકે લિયે તરીકે વઝઅ કિયે. ઈલાજ તજવીઝ કિયે. ખાનકાહેં બનવાઈ ઔર લોગોંકો અલ્લાહકી તરફ બુલાને ઔર મૌતસે પેહલે મૌતકી તૈયારી કરનેકી દઅવત દેને લગે.

ઐસે લોગ બાદમેં સૂફી, શેખ ઔર પીર કેહલાને લગે. ઔર બહોતસે લોગ ઉનકે ઝરીએ સિરાતે મુસ્તકીમ પર ચલને લગે.

શેખ મુહિયુદ્દીન અબ્દુલ કાદિર જીલાની, શેખ મુઈનુદ્દીન ચિશ્તી, શેખ શહાબુદ્દીન સહરવરદી, શેખ બહાઉદ્દીન નક્શબંદી ઈસ ગિરોહકે સરખીલ (બળે) હૈં ઔર ઉનકે હાથ પર લા તાદાદ ઔર બેશુમાર લોગોંને તૌબા કી ઔર નેક કામોં પર બૈઅત કી ઔર યે સિલસિલા અલ્હમ્દુલિલ્લાહ આજ તક જારી હૈ.

લેકિન જૈસે કે કાઈદા હૈ કે હર અચ્છી જમાઅતમેં કુછ બુરે ઔર ના અહલ લોગ ભી દાખિલ હો જાતે હૈં. યહાં તકકે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે મુબારક ઝમાનેમેં ભી આપકે માનનેવાલોંમેં મુનાફિકીન ઘુસ આએ થે. ઈસી તરહ ઈસ પાક ગિરોહમેં ભી પેશાવર, હકીકતે નાઆશના, ઈલ્હાદ શિઆર, ફાસિદુલ અકીદા ઔર નામ નિહાદ પીર ઔર મશાઈખ દાખિલ હો ગયે જો આજ હમારે ઈસ ઝમાનેમેં ભી દીનમેં તહરીફ (રદ્દો બદલ) કરને ઔર મુસલમાનોંકો ગુમરાહ કરનેમેં પૂરી તરહ આઝાદ હૈં. ઔર ઉનકા દીન ઔર દુનિયા દોનોં બરબાદ કર રહે હૈં ઔર કોઈ ઉનકી પકડ નહીં કરતા.

ઉનમેં ખૂદ સાખ્તા પીર ઔર વો સજ્જાદા નશીન ભી હૈં જિનકે બાપ દાદા અલ્લાહકે કામિલ વલી થે ઔર જિનહોંને લાખોં લોગોંકી ઝિંદગિયાં બદલ ડાલીં ઔર ઉનહેં ખુદા રસીદા કર દિયા.

યે સજ્જાદા નશીન અકસર દીનકે ઉલૂમસે બિલકુલ કોરે ઔર નમાઝ, રોઝાકે મસાઈલસે ભી ના વાકિફ હોતે હૈં ઔર જો ખૂદસાખ્તા ઔર બનાવટી પીર હૈં વો દાઢી સાફ રખતે હૈં. રેશમી લિબાસ પહેનતે હૈં, હાથોંમેં સોનેકી અંગૂઠિયાં ડાલતે હૈં. ઔરતોંસે ગલે મિલતે હૈં. અપના બદન દબવાતે હૈં બલ્કે બોસે ભી લેતે હૈં. મુરીદોંસે સિજદે કરાતે હૈં ઔર ખૂદ કબરોંકો સિજદા કરતે હૈં. સેંકડોં એકડ ઝમીનેં ઉનકે કબ્ઝેમેં હોતી હૈં. બદમાશ ઔર જરાઈમ પેશા લોગ ઉનકે સોહબત યાફતા હોતે હૈં. ઐસે હી દીનકે લોગોં ઔર ઈમાનકે રહઝનોંકો ખિતાબ કરતે હુએ હઝરત શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) ફરમાતે હૈં,

"જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે રિવાયત હૈ. આપને ફરમાયા કે, "જો ઐસી હાલત બનાએ જિસકો લોગ પસંદ કરતે હૈં (યાની મશાઈખાના ઔર અલ્લાહવાલોંકી સૂરત લોગોંકો ધોકા દેનેકે લિયે બનાઈ) ઔર મુકાબલા કિયા અલ્લાહકે સાથ ઐસી હાલતસે જિસકો વો નાપસંદ કરતા હૈ, તો વો ઐસી હાલતમેં અલ્લાહ તઆલાસે મિલેગા કે અલ્લાહ તઆલા ઉસ પર ગઝબનાક હોંગે."

સુન લો કલામે નબુવ્વત અય મુનાફિકો! આખિરતકો દુનિયાકે બદલે બેચનેવાલો! અય હકકો મખ્લૂકકે બદલે ફરોખ્ત કરનેવાલો! અય પાઈદારકો નાપાઈદારકે બદલે બદલનેવાલો! તુમહારી તિજારત બળે ખસારેકી હૈ કે તુમહારા અસલ સરમાયા ભી ગારત હો ગયા. તુમ પર અફસોસ કે તુમ હક તઆલાકે ગઝબકા નિશાના બને હુએ હો, ઈસ લિયે કે જિસ શખ્સને ઐસી સૂરત ઔર વઝઅ કતઅ બનાઈ જિસકા વો અહલ નહીં તો ઉસ પર હક તઆલાકા ગઝબ નાઝિલ હોતા હૈ.

અફસોસ તુમહેં શરમ નહીં આતી, તુમહારે જિસ્મ ગુનાહોં ઔર ઝાહિરી નજાસતોંસે તો અભી પાક હુએ નહીં ઔર તુમ દાવા કરતે હો બાતિની તહારતકા. મખ્લૂકકા અદબ અભી તુમને સીખા નહીં ઔર ખાલિકકે સાથ બાઅદબ બન જાનેકા દાવા કરતે હો.

તુમ ના મહરમ ઔરતોંકે પાસ બૈઠતે હો ઔર ફિર યૂં કેહતે હો કે હમેં ઉનકી તરફ મુતલક તવજ્જોહ નહીં હોતી. તુમ ઝૂઠે મક્કાર હો, ન શરીઅત તુમહારી મુવાફિકત કરતી હૈ ઔર ન અકલ.

(અલ ફતહુ ર્રબ્બાની)

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ સાહબ (રહ.), મશાઈખકી બેઅમલ ઔલાદકો નસીહત કરતે હુએ ફરમાતે હૈં

અય ગુઝિશ્તા બુઝુર્ગાને દીનકી ઔલાદ! તુમહેં ક્યા હો ગયા હૈ કે હર એક તુમમેં એક મુસ્તકિલ પેશવા બના હુવા હૈ ઔર લોગોંકો ઈસ તરફ બુલા રહા હૈ ઔર ખૂદકો રાહ યાફતા ઔર રાહનુમા સમઝે હુએ હૈ હાલાંકે વો ખૂદ ભી ગુમરાહ ઔર દૂસરોંકો ભી ગુમરાહ કરનેવાલા હૈ. તુમ લોગોંકો ઈસ લિયે મુરીદ કરતે હો કે ઉનસે રૂપિયે વુસૂલ કરો.

જો સિવાએ ખુદા રસૂલકે લોગોંકો ખૂદ અપની તરફ બુલાતે હૈં ઔર અપને અહકામકી પાબંદીકા હુકમ દેતે હૈં વો લોગ બટમાર (લુટેરે) ઔર રાહઝન (ડાકૂ) હૈં. ઉનકા શુમાર દજ્જાલોં, કઝ્ઝાબોં, ફિત્નાખોરોં ઔર ઉન લોગોંમેં હૈ જો ખૂદ ફિતના ઔર આઝમાઈશકા શિકાર હૈં.

ખબરદાર ખબરદાર હરગિઝ ઉનકી પૈરવી ન કરના જો અલ્લાહકી કિતાબ ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) કી સુન્નતકી તરફ દઅવત ન દેતા હો ઔર અપની તરફ બુલાતા હો.

(તઝકિરએ શાહ વલીયુલ્લાહ)

યે સારા ખિતાબ તો ઉન લોગોંકે મુતઅલ્લિક થા જો પીરોં જૈસા લિબાસ પહેનકર ખુદાકી મખ્લૂકકો ગુમરાહ કરતે હૈં. ઉનકા દીન ઔર દુનિયા દોનોં બરબાદ કર દેતે હૈં ઔર પરહેઝગારીકી આડ લેકર દુનિયા ભરકે ગુનાહ ખૂદ ભી કરતે હૈં ઔર અપને જાહિલ મુરીદોંસે ભી કરાતે હૈં.

અહલે હક મશાઈખ ભી બહોતસી ગલત ફેહમિયોંકા શિકાર હૈં

અફસોસ કે બહોતસે અહલે હક મશાઈખ ભી કિતાબ વ સુન્નતસે બે તવજ્જોહી, ફન્ને હદીસસે નાવાકફિયત ઔર શેખ ઈબ્ને અરબીકે ફલસફએ વહદતુલ વુજૂદકો સહીહ તૌર પર ન સમઝનેકી વજહસે રાહે મુસ્તકીમસે ભટક ગયે. ઐસે હી મશાઈખકે બારેમેં હઝરત મુજદ્દિદ અલ્ફે સાની (રહ.) ફરમાતે હૈં,

બાઝ મશાઈખ અઝકાર વ અશગાલ અહમ સમઝકર ફરાઈઝકી આદયગીમેં ગફલત બરતતે હૈં. ચિલ્લોં ઔર રિયાઝતોંકો ઈખ્તિયાર કરકે જુમ્આ જમાઅત ઔર ફરાઈઝકો છોળ દેતે હૈં. વો નહીં જાનતે કે જમાઅતકે સાથ એક ફર્ઝ નમાઝકી અદાયગી ઉનકે હઝાર ચિલ્લોંસે બેહતર હૈ. હાં વો ઝિક્રો ફિકર જો શરીઅતકે મુતાબિક હો વો યકીનન ઝરૂરી હૈ. (મકતૂબ ૧/૪૦)

બાઝ મશાઈખ યે સમઝને લગતે હૈં કે મારિફતકા એક મકામ ઐસા ભી હોતા હૈ કે વહાં પહોંચનેકે બાદ શરીઅતકે અહકામ ખતમ હો જાતે હૈં. ઈસ ગલત ઔર ફાસિદ અકીદેકી તરદીદ કરતે હુએ હઝરત મુજદ્દિદ સાહબ ફરમાતે હૈં,

બાઝ મશાઈખે ખામ ઈસ ફિકરમેં હૈં કે અપની ગરદનોંકો શરીઅતકી તૌકે ગુલામીસે આઝાદ ઔર અહકામે શરઈયાકો સિર્ફ અવામકે સાથ મખ્સૂસ બના દેં. ઉનકા ખયાલ હૈ કે ખવાસ સિર્ફ મારિફતકે મુકલ્લફ હોતે હૈં ઔર કેહતે હૈં કે શરીઅત પર અમલ કરનેકા મકસદ મારિફત હાસિલ કરના હૈ, જબ મારિફત હાસિલ હો ગઈ તકલીફાતે શરઈયા સાકિત હો ગઈ ઔર અપને અકીદેકી દલીલમેં યે આયત લાતે હૈં. વઅ્બુદ રબ્બક હત્તા યઅ્તિયકલ્ યકીન. (મકતૂબ ૧/૨૭૯)

ઈસી તરહ બાઝ મશાઈખ વહદતુલ વુજૂદકે ફલસફેકો ગલત સમઝકર સિરાતે મુસ્તકીમસે હટ ગયે. હઝરત મુજદ્દિદ સાહબ ઉનકે મુતઅલ્લિક ફરમાતે હૈં.

"શેખ રોઝ બહાન બકલીને સૂફીનુમા લોગોંકી ગુમરાહી બયાન કરતે હુએ ફરમાયા હૈ "એક ગલતી વો હૈ જો કેહતે હૈં કે સબ કુછ વોહી હૈ" ઔર ઉન તમામ જુઝઈયાતે મુતફર્રિકા હાદિસાકે બાવજૂદ એક હી ઝાત મુરાદ રખતે હૈં ઔર ઈશારોંસે એક દૂસરેકો કેહતે હૈં કે "હમ ખૂદ ભી વોહી હૈં" પસ ઈન કાફિરોંકે લાખોં ખુદા હૈં. ખુદાવંદ તઆલા મુહદ્દિસાતકે તફરેકેસે ઔર જમાસે પાક હૈ. વો એક હૈ કે જુઝકો ઉસમેં કોઈ રાહ નહીં. વો હુલૂલ કબૂલ નહીં કરતા. યે લોગ અપને ઈસ કૌલકી વજહસે કુફ્ર કરતે હૈં. ન અપને આપકો જાનતે હૈં ન ખુદાકો. અગર ઉનમેંસે કોઈ ખુદા હોતા તો

ફના ક્યૂં હોતા. એક કૌમકી ગલતી રૂહમેં હૈ ઔર ઉનકી જિસ્મમેં. અલ્લાહ ઉનહેં બરબાદ કરે.

(મકતૂબ ૮૯, દફતરે દોમ હિસ્સા સોમ)

અચ્છે અચ્છે મશાઈખ તકબ્બુરકે મર્ઝમેં મુબ્તલા હોતે હૈં

નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) કે મકારિમે અખ્લાકમેં યે થા કે આપ હર શખ્સકો સલામમેં સબકત (પહેલ) ફરમાતે થે.

અકસર મશાઈખ ઐસા નહીં કરતે બલ્કે ઈન્તિઝાર કરતે હૈં કે દૂસરા ઉનકો સલામ કરે. બાઝ સલામકા જવાબ સિર્ફ ગરદન હિલાકર દેતે હૈં.

અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) બાઝારસે ન સિર્ફ અપના બલ્કે બેવાઓંકા ભી સૌદા સલફ ખરીદકર લાયા કરતે થે.

અકસર મશાઈખ બાઝાર જાના અપની કસરે શાન (ઈઝઝતમેં કમી) સમઝતે હૈં.

અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) અપને ઝાતી કામ અકસર ખૂદ કર લિયા કરતે થે. બકરીકા દૂધ દોહ લિયા કરતે થે. ઘરકે કામ કાજમેં હાથ બટાયા કરતે થે.

આજ કલકે મશાઈખ ઉઠકર પાની ભી નહીં પીતે. સારા કામ અપને મુરીદીનસે કરવાતે હૈં.

અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) કો કોઈ હદિયા પેશ કરતા તો આપ ઉસસે બેહતર હદિયા ઉસકો અતા ફરમાતે થે.

યે મશાઈખ કભી કિસીકો હદિયા નહીં દેતે, હાં હદિયા લેતે

ઝરૂર હૈં. અલ્લાહકે નબી (સ.અ.વ.) બીમારકી ઈયાદત કરતે. જનાઝોંમેં શરીક હોતે ઔર ઉનકે લિયે મગફિરતકી દુઆ કરતે.

આજ કલકે મશાઈખ યે કામ ભી બહોત કમ કરતે હૈં. બહોતસોંકો યે ભી માલૂમ નહીં હોતા કે મેરા પડોસી કૌન હૈ. ઔર બહોતસી ઐસી અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કી સુન્નતેં હૈં મસલન ઉકડૂ બૈઠકર ખાના. એક દસ્તરખ્વાન પર બહોતસે ખાને જમા ન કરના. નફલી રોઝે રખના. હર એકકા હસ્બે હૈસિયત ઈકરામ કરના. યે સબ બાતેં આજ કલકે મશાઈખમેં બહોત કમ મિલતી હૈં ઔર ઉસકા સબબ સિવાએ તકબ્બુરકે ઔર કુછ નહીં.

અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી (રહ.) મશાઈખકી ઉનહી કમઝોરિયોંકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ ફરમાતે હૈં,

ઉનમેં બાઝ વો હૈં જો અલગ હોકર મસ્જિદ યા ખાનકાહમેં બૈઠે રેહતે હૈં ઔર યે હુજ્જત લાતે હૈં કે અગર મૈં બાઝાર વગૈરહ જાઉંગા તો બહોતસી શરઈ મુન્કરાત દેખની પડેંગી. લેકિન ઈસ ઈન્કિતાઅમેં ઔર ભી ઉસકે મકાસિદ હૈં. ઉનમેંસે તકબ્બુર ઔર લોગોંકો હકીર સમઝના. અપની નામોસ વ રિયાસતકી હિફાઝત. ક્યૂંકે લોગોંકે મેલજોલસે યે બાત જાતી રહેગી.

યે ચાહતા હૈ કે લોગ ઉસકી ઝિયારતકે લિયે આએં ઔર વો કિસીકો દેખને ન જાએ. જબ હાકિમ ઔર રઈસ ઉસકે પાસ આતે હૈં તો બહોત ખૂશ હોતા હૈ. ઔર જબ અવામ ઉસકે દરવાઝે પર જમા હોતે હૈં ઔર હાથ ચૂમતે હૈં તો ફૂલ જાતા હૈ.

વો ન મરીઝોંકી ઈયાદતકો જાતા હૈ ઔર ન જનાઝેકી નમાઝોંમેં શરીક હોતા હૈ. ઉસકે મુરીદીન કેહતે હૈં શેખકો માઝૂર સમઝિયે. ઉનકી આદત યેહી હૈ. ભલા ઈસ આદતમેં ક્યા ઉઝર હો

જો શરીઅતકે ખિલાફ હૈ.

અગર અપની ઝરૂરી ગિઝા વગૈરહકી કભી ઝરૂરત હો ઔર ઈત્તિફાકસે કોઈ મૌજૂદ ન હો તો ભૂકા રેહને પર સબર કરતા હૈ તાકે ખૂદ બાઝારસે ખરીદનેમેં અવામકે દરમિયાન ઉસકા રૂતબા કમ ન હો જાએ ઔર ઉસકી શોહરતમેં કમી ન આ જાએ. હાલાંકે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) બાઝાર જાકર અપની ઝરૂરતકી ચીઝ ખરીદતે ઔર ખૂદ ઉઠાકર લાતે થે. હઝરત અબૂબક્ર (રદિ.) અપને કંધે પર કપડે રખકર ખરીદો ફરોખ્ત કરતે થે. હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન હન્ઝલા (રદિ.) ને પૂછા આપ ઐસા ક્યૂં કરતે હૈં? આપને જવાબ દિયા કે ઉસકે ઝરીઆ મૈં અપને નફસકા તકબ્બુર દૂર કરતા હૂં. ઔર મૈંને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે સુના હૈ કે જિસકે દિલમેં ઝર્રા ભર ભી તકબ્બુર હોગા વો જન્નતમેં દાખિલ નહીં હોગા.

ઝાહિદ લિહાઝ રખ કે ન ગુલ હો ચિરાગે ઝહદ
ઝોંકા ન આને પાએ હવાએ ગુરૂરકા

મઆશરેકે દાનિશ્વરોં ઔર મુફક્કિરોંકે નામ

હર મઆશરેમેં કુછ લોગ ગૈર મામૂલી ઝહાનત ઔર સમઝકે માલિક હોતે હૈં. બહોતસે ઉલૂમ વ ફુનૂન પર મહારત રખતે હૈં. બહોતસી ઝબાનેં જાનતે હૈં ઔર દુનિયાકે મઆમલાત ઔર સિયાસિયાત વગૈરહમેં ઉનકી રાયકા એહતિરામ કિયા જાતા હૈ લેકિન દીન વ મઝહબકે મઆમલેમેં, ખુદાકી હસ્તી, આલમકા ફના હોના, મૌતકે બાદકી ઝિંદગી વગૈરહકે બારેમેં ઉનકી ઝહની સાખ્ત ઐસી હોતી હૈ કે જો શરીઅતકી બાત ઉનકી અકલ ઔર ફલસફાકે ઉસૂલકે મુતાબિક હો વો તો ઉનકા ઝહન કબૂલ કરતા હૈ.

ઔર જો ઉનકે ઈન ઉસૂલોંકે ખિલાફ હો ઉસમેં હઝારોં શુકૂક વ શુબહાત નિકાલતે હૈં.

જો લોગ ઝિયાદા બે દીન હોતે હૈં વો તો સાફ ઈન્કાર કર દેતે હૈં ઔર કેહતે હૈં કે શરીઅતકા અકલકે મુતાબિક હોના ઝરૂરી હૈ ઔર યે બાત ચૂંકે અકલ ઔર તજુર્બેકે ખિલાફ હૈ ઈસ લિયે કાબિલે કબૂલ નહીં.

મુસલમાનોંમેં જો લોગ યે ઝહન રખતે હૈં વો સાફ ઈન્કાર તો નહીં કરતે. મગર ઈસ શરઈ હુકમકી વજહ પેશ કરતે હૈં ઔર બઈદસે બઈદ તાવીલ કરકે અપની અકલકે મુતાબિક બના લેતે હૈં. ગોયા ખૂદ બદલતે નહીં કુરઆનકો બદલ દેતે હૈં. સચ પૂછિયે તો ઉસમેં ઝિયાદાતર બે દીન, મુલહિદ ઔર ઝિન્દીક કિસમકે લોગ હોતે હૈં. ખુદાકી હસ્તીકા ઈન્કાર, શરીઅતકે અહકામકા મઝાક ઉડાના, અકાઈદે ઈસ્લામકી તહકીર કરનેમેં યે લોગ એક દૂસરેસે આગે બળ્હનેકી કોશિશ કરતે હૈં તાકે ઉનકો સબસે બળા દાનિશ્વર સમઝાએ જાએ. હમારે ઈસ મુલ્ક પાકિસ્તાનમેં ભી એક ફૌજકી ફૌજ ઐસે લોગોંકી મૌજૂદ હૈ જિસમેં હુકૂમતકે અફસર, કોલેજકે પ્રોફેસર, વકીલ, મુસન્નિફ ઔર શુઅરા હઝરાત સરે ફેહરિસ્ત હૈં.

ઐસે હી બે દીન ઔર અકલ પરસ્ત દાનિશ્વરોં ઔર મુફક્કિરોંકે મુતઅલ્લિક અલ્લામા ઈબ્ને તયમિય્યાં (રહ.) ફરમાતે હૈં.

"દીને ઈસ્લામસે યે બાત કતઈ ઔર સાફ તૌર પર સાબિત હો ચુકી હૈ કે મખ્લૂક પર અલ્લાહકે રસૂલકી ઐસી તસ્દીક ઔર ઈમાન વાજિબ હૈ જો કતઈ ઔર ઉમૂમી હો, જિસમેં કોઈ શર્ત ઔર કૈદ ન હો. ઔર યે કે ઉસકી હર ખબરકી તસ્દીક કી જાએ ઔર હર હુકમકી ઈતાઅત કી જાએ. ઉસકે ખિલાફ જો બાત ભી હોગી વો

બાતિલ હોગી. જો શખ્સ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ઈસ બાતકી તસ્દીક કરતા હૈ જિસકો ઉસકી અકલ કબૂલ કર રહી હૈ ઔર ઉસ બાતકો રદ કર દેતા હૈ જો ઉસકી રાય ઔર અકલકે ખિલાફ હો ઔર રસૂલકી ઈત્તિલાઆત પર અપની રાય ઔર અકલકો મુકદ્દમ રખતા હૈ ઔર યે ભી કહે જાતા હૈ કે મૈં અલ્લાહકે રસૂલકો સચ્ચા જાનતા હૂં તો વો ફાસિદુલ અકલ ઔર મુલહિદ હૈ. ઔર જો શખ્સ યે કેહતા હૈ કે મૈં ઉસ વક્ત તક રસૂલકી ખબરકી તસ્દીક નહીં કરૂંગા જબ તક કે મૈં ઈસ ખબરકો અપની અકલસે સમઝ ન લૂં તો ઉસકા કુફ્ર ખુલા હુવા હૈ. (દઅવત વ અઝીમત)

અહલે દાનિશકી બેદાનિશી

ઈન નામ નિહાદ દાનિશ્વરોંને અરસ્તૂ વગૈરહકે ફલસફેસે મુતઅસ્સિર હોકર ખુદાકી હસ્તી ઔર કાઈનાત વગૈરહકે મુતઅલ્લિક જો કુછ કહા હૈ જિસકો વો ઈલાહિયાતકા નામ દેતે હૈં ઉસકે મુતઅલ્લિક અલ્લામા ઈબ્ને તયમિય્યહ ફરમાતે હૈં,

અબ અકલ પરસ્તોંકે કલામકો ગૌરસે દેખિયે જો બળી મહારત ઔર તેહકીકકે મુદ્દઈ હૈં ઔર અપની અકલ વ દાનિશસે અંબિયા (અલૈ.) કે કલામકો રદ કરતે હૈં. ફલસફાકી ચોટી પર પહોંચકર ઔર અકલો હિકમતકે બુલંદ તરીન મકામસે ઐસી બાતેં કેહતે હૈં જો દીવાનોંકી બાતોંસે મિલતી જુલતી હૈં. જો સહીહ ઔર હક બાત હૈ ઉસકો રદ કરતે હૈં. ઔર જો બે બુન્યાદ ઔર બે અસલ બાત હૈ જિસકા બાતિલ હોના સાફ ઝાહિર હૈ ઉસકો અપને ફરેબી કલામસે મકબૂલ બનાતે હૈં.

ઈસી સિલસિલેમેં આપ મઝીદ ફરમાતે હૈં,

"રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ખુદાકે સુબૂત ઔર ઉસકી સિફાત ઔર અફઆલકી મારિફતકે બારેમેં દુનિયાકે સામને જો કુછ પેશ કિયા વો સાફ તૌર પર અકલકે મુતાબિક હૈ ઔર આકિલ લોગોંકી બળીસે બળી અકલી બુલંદ પરવાઝીયોંસે બુલંદ હૈ. અગલે પિછલે ફિલોસફર ઔર મુતકલ્લિમીનકો જિન દલાઈલ પર બળા નાઝ હૈ વો કુરઆન મજીદમેં કહીં ઝિમનન આ જાતે હૈં લેકિન યે દાનિશ્વર હક વ બાતિલકી તલ્બીસકે આદી હૈં ઈસ લિયે ઉસકો સીધે સીધે તરીકેસે બયાન નહીં કરતે. (દઅવત વ અઝીમત ૨)

હઝરત ઈમામ ગઝાલી (રહ.) અપની કિતાબ "તહાફતુલ ફલાસફા" મેં ઐસે હી બે દીન દાનિશ્વરોંકે મુતઅલ્લિક લિખતે હૈં,

"હમારે ઝમાનેમેં કુછ ઐસે લોગ પૈદા હો ગયે હૈં જિનકો યે ઘમંડ હો ગયા હૈ કે ઉનકા દિમાગ આમ આદમિયોંસે મુમતાઝ હૈ. યે લોગ મઝહબી અહકામ ઔર ફરાઈઝકો હકારતકી નિગાહસે દેખતે હૈં. ઔર ઉસકી વજહ યે હૈ કે ઉનહોંને સુકરાત, અફલાતૂન ઔર અરસ્તૂકે પુર હૈબત નામ સુને ઔર ઉનકી શાનમેં ઉનકે માનને વાલોંકી ઝબાનસે તારીફેં સુની. ઉસસે યે લોગ યે સમઝે કે ક્યૂંકે ઉન લોગોંને રિયાઝિયાત, મન્તકિયાત, તબઈયાત ઔર ઈલાહિયાતમેં બળી મુશિગાફિયાં કી હૈં ઔર ઉનકી અકલ વ દાનિશકા કોઈ મુકાબલા નહીં કર સકતા થા ઉસકે બાવજૂદ ઉનહોંને મઝાહિબકો નહીં માના, ઈસ લિયે ઉનકી તકલીદમેં ઈન દાનિશ્વરોંને ભી મઝાહિબકી તહકીરકો અપના શિઆર બના લિયા. તાલીમ યાફતા ઔર રોશન ખયાલ કેહલાનેકે શૌકમેં મઝહબકા ઈન્કાર કરને લગે તાકે ઉનકે ઈલ્મકી સતહ અવામસે બુલંદ સમઝી જાએ ઔર વો ભી ઉકલા ઔર હુકમાકે ગિરોહમેં શુમાર હોને લગેં. (તહાફતે ફલાસફા)

કાશ હમારે મુસલમાન દાનિશ્વર ઔર મુફક્કિર જો મઝહબસે બિલકુલ બેગાના હૈં ઔર અરસ્તૂ ઔર અફલાતૂનકે અફકાર વ ફલસફાસે મરઊબ હોકર અપને દીન ઔર શરીઅતકા મઝાક ઉડાતે હૈં. ઈમામ ગઝાલીકી કિતાબ "તહાફતુલ ફલાસફા" કા ઠંડે દિલસે મુતાલઆ કરેં જિસને અરસ્તૂકે ફલસફાકે ખયાલી તિલિસ્મ પર ઐસી કારી ઝર્બ લગાઈ થી કે ઉલમાએ મગરિબકો યે માનના પડા કે "અગર ઈબ્ને રુશ્દ ફલસફાકી હિમાયતમેં "તહાફતુલ તહાફત" ન લિખતા તો સર ઝમીને અરબસે અરસ્તૂકા ફલસફા ખતમ હો ગયા હોતા."

અય મુસલમાન દાનિશ્વરો! તુમ ઈસ ફલસફેકે લિયે અપને દીનકો છોળ રહે હો જો ઈમામ ગઝાલી (રહ.) કી સદાકતકી એક ઝર્બ ભી ન સેહ સકા. બહોત મુમકિન હૈ અલ્લાહ તઆલા કિસી ઐસે દાનિશ્વરકી આંખેં ખોલ દે ઔર મૌતસે પેહલે ઉસકો અપને બાતિલ અકાઈદસે તૌબાકી તૌફીક નસીબ હો જાએ. ઔર યે ભી સમઝ લેના ચાહિયે કે ઈસ બાતિલ ફલસફાને મઝહબકા કુછ નહીં બિગાડા હૈ. હાં કુછ લોગોંકે ઝહન ઝરૂર બિગાડ દિયે હૈં ક્યૂંકે,

હર ચંદ ફલસફેકી ચુનાં ઔર ચુનીં રહી
લેકિન ખુદાકી બાત જહાં થી વહીં રહી

(અકબર ઈલાહબાદી)

પેશાવર વાઈઝીનકે નામ

અલ્લાહકે નેક બંદે, ઉલમાએ કિરામ ઔર મશાઈખે ઈઝામ હર ઝમાનેમેં અપને વઅઝ વ તલ્કીનસે મખ્લૂકે ખુદાકો ગુનાહોંકી દલદલસે નિકાલકર સિદકો સિફા ઔર અલ્લાહકે રાસ્તેકી તરફ

રેહનુમાઈ કરતે આએ હૈં. ઔર યે સિલસિલા આજ ભી જારી હૈ ઔર કિયામત તક જારી રહેગા, લેકિન ઈસ ગિરોહમેં ભી કુછ નાઅહલ ઔર પેશાવર વાઈઝીન શામિલ હો જાતે હૈં જિનકા કામ અપને વઅઝ વગૈરહસે દુનિયા કમાના હોતા હૈ. ઈસ લિયે "નીમ મુલ્લા ખતરએ ઈમાન" કે મિસ્દાક બનકર યે લોગ મખ્લૂકે ખુદાકે સામને ગૈર મુસ્તનદ ઔર અજીબો ગરીબ વાકિઆત બયાન કરકે ઉનસે દાદે તેહસીન વુસૂલ કરતે હૈં. ઐસે વાઈઝીનકી કોતાહિયોં ઔર બેએઅતિદાલિયોંકી નિશાનદહી કરતે હુએ અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી (રહ.) ફરમાતે હૈં,

"ઉનમેં અકસર લોગ બળી આરાસ્તા ઔર પુર તકલ્લુફ ઈબારત બોલતે હૈં જો અકસર બે માઅના હોતી હૈ. ઔર મવાઈઝકા બળા હિસ્સા હઝરત મૂસા, કોહે તૂર, યૂસુફ ઝુલેખાકે કિસ્સોંસે મુતઅલ્લિક હોતા હૈ. ફરાઈઝકા બહોત કમ તઝકિરા આતા હૈ. ઈસી તરહ ગુનાહોંસે બચનેકા ઝિક્ર ભી નહીં હોતા. ઐસે વઅઝસે એક ઝાની એક સૂદખોરકો ક્યા નફા પહોંચ સકતા હૈ, ઔર ઉસકો તૌબા કરનેકી તરગીબ ઔર તૌફીક કૈસે મિલ સકતી હૈ. એક ઔરતકો શૌહરકે હુકૂક અદા કરને ઔર અપને તઅલ્લુકાત દુરૂસ્ત રખનેમેં ક્યા મદદ મિલ સકતી હૈ. ઈસ લિયે કે યે મવાઈઝ ઈન મઝામીનસે ખાલી હોતે હૈં. ઈન વાઈઝોંને શરીઅતકો પસે પુશ્ત ડાલ દિયા હૈ. ઈસી લિયે ઉનકા બાઝાર ખૂબ ગરમ હૈ ક્યૂંકે હક બાત હમેશા લોગોંકી તબીઅતોં પર ભારી હોતી હૈ, ઔર બાતિલ હલકા ઔર ખૂશગવાર.

કભી ઐસા ભી હોતા હૈ કે વાઈઝ સચ્ચા ઔર ખૈરખ્વાહ હોતા હૈ લેકિન જાહ તલબી ઉસકે દિલમેં ઉતર ચુકી હોતી હૈ. વો

ચાહતા હૈ કે ઉસકી ઈઝઝત વ તકરીમ કી જાએ. ઔર ઉસકી અલામત યે હૈ કે અગર દૂસરા વાઈઝ ઉસકી જગહ વઅઝ કરે યા ઈસ્લાહકે કામમેં મદદ કરના ચાહે તો ઉસકો નાગવાર ગુઝરતા હૈ. હાલાંકે અગર યે મુખલિસ હોતા તો ઉસકો કભી નાગવારી ન હોતી.

બાઝ વાઈઝોંકી મજલિસમેં મર્દ ઔરતેં એક હી જગહ જમા હોતી હૈં ઔર વાઈઝ અપની નાપસંદીદગીકા ઈઝહાર નહીં કરતા તાકે સબકે દિલ ઉસસે મિલે રહેં. બાઝ વાઈઝીનને વઅઝકો અપના ઝરીઅએ મઆશ બના લિયા હૈ ઔર શહેર શહેર જાકર અપની કમાઈ કરતે હૈં.

હઝરત શાહ વલીયુલ્લાહ સાહબ ઐસે હી વાઈઝીનકો ખિતાબ કરતે હુએ ફરમાતે હૈં,

"દીનમેં ખુશ્કી ઔર સખ્તીકી રાહ ઈખ્તિયાર કરનેવાલો! તુમહારા ક્યા હાલ હૈ કે હર બુરી ભલી બાત પર તુમહારા ઈમાન હૈ. લોગોંકો તુમ જઅલી ઔર બનાઈ હુઈ હદીસોંકા વઅઝ સુનાતે હો. અલ્લાહકી મખ્લૂક પર તુમને ઝિંદગી તંગ કર છોડી હૈ. હાલાંકે તુમ તો (અય ઉમ્મતે મુહમ્મદિયા) ઈસ લિયે પૈદા હુએ થે કે લોગોંકો આસાનિયાં બહમ પહોંચાઓગે."

હુજ્જતુલ ઈસ્લામ હઝ઼રત ઈમામ ગઝાલીકી વાઈઝીનકો નસીહત

અપની કિતાબ અય્યુહલ વલદ" મેં વાઈઝીનકો નસીહત કરતે હુએ હઝરત ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ફરમાતે હૈં,

"અગર ઐસે હાલાત પૈદા હો જાએં કે તુઝે વઅઝ કરના હી

પડે તો દો બાતોંસે બચના. અવ્વલ યેં કે અપને વઅઝમેં રંગીન બયાની, ઈશારા કિનાયા, મુકફ્ફા ઔર મુસજ્જઅ ઈબારત, ફરહત બખ્શ અશઆર ઔર શરીઅતકે ખિલાફ ગુફ્તગૂસે પરહેઝ કરના. ક્યૂંકે અલ્લાહ બનાવટ કરનેવાલોંકો પસંદ નહીં કરતા.

અગર કિસીકા વઅઝ તકલ્લુફ ઔર હદ્દે નુમાઈશસે તજાવુઝ કર જાએ તો સમઝ લો કે વાઈઝકા બાતિન ખરાબ હૈ ઔર દિલ ગાફિલ હૈ. ક્યૂંકે વઅઝકા મકસદ અપની કાબિલિયત જતાના નહીં બલ્કે યે હૈ કે આખિરતકે અઝાબકા ઝિકર કિયા જાએ. અલ્લાહકી બંદગીકે સિલસિલેમેં અપની કોતાહિયાં બયાન કી જાએં ઔર ફુઝૂલ કાંમોંમેં ઝાએઅ કરદા ઉમર પર અફસોસ ઝાહિર કિયા જાએ. ઈસી આખિરતકે દુશ્વાર ગુઝાર મરહલોંકા તઝકિરા કિયા જાએ. ઈસી તરહ ઈમાનકી સલામતીકે સાથ ઈસ દુનિયાસે ગુઝરનેકા તરીકા બતાયા જાએ.

ઈસકે અલાવા મજલિસમેં બૈઠે હુએ લોગોંકો ઉનકે ઉયૂબ ઔર ગુનાહોં પર ખબરદાર કિયા જાએ તાકે ઉનકે દિલમેં અઝાબે આખિરતકા ખૌફ પૈદા હો ઔર જિસ કદર હો સકે અપને બરબાદ શુદા વક્ત પર અફસોસ કરકે ઉસકી તલાફીમેં લગ જાએં.

દૂસરી નસીહત યે હૈ કે વઅઝ કરતે વક્ત અપને દિલમેં ઐસે ખયાલાત ન આને દે કે લોગ તેરા વઅઝ સુનકર વાહ વાહકે નારેં લગાએં ઔર વજદમેં આકર ઝૂમને લગેં. ગિરેબાન ચાક કર દેં ઔર સારી મજલિસમેં શોર બરપા હો જાએ ઔર સુનનેવાલે કેહને લગેં કે વાહ વાહ! ક્યા અચ્છા ઔર પુર અસર વઅઝ બયાન કિયા હૈ.

ઈસ કિસમકે ખયાલાત રિયાકારી પર દલાલત કરતે હૈં ઔર

ઈન બાતોં પર ખૂશ હોના તેરી કમ અકલી હૈ. તેરી નિય્યત તો બસ યે હોની ચાહિયે કે તૂ અપને વઅઝકે ઝરીએ મખ્લૂકે ખુદાકો,

દુનિયાસે આખિરતકી તરફ
ગુનાહોંસે બંદગીકી તરફ
હિર્સસે ઝુહદકી તરફ
કંજૂસીસે સખાવતકી તરફ
રિયાકારીસે ખુલૂસકી તરફ
તકબ્બુરસે ઈન્કિસારીકી તરફ

ગફલતસે બેદારી ઔર ફિસ્કો ફુજૂરસે પરહેઝગારીકી તરફ બુલાએ. અહલે મજલિસકે અખ્લાક વ આમાલ પર નઝર રખ તાકે ઉનકી બદ આમાલિયાં ખતમ હોકર ઉનકી જગહ અચ્છે આમાલ ઔર અખ્લાક પૈદા હોં.

ઈસી તરહ લોગોંકો અલ્લાહ તઆલાકે રહમો કરમ ઔર રહમત વ મગફિરતકે બારેમેં ગલત બયાની કરકે ધોકા ન દે બલ્કે ઉનમેં તકવા ઔર ખુદાકા ખૌફ પૈદા કરનેકી કોશિશ કર, તાકે જો લોગ અલ્લાહકી ઈતાઅતમેં સુસ્ત થે વો ઈબાદતકી તરફ માઈલ હો જાએં. ઔર જો લોગ ગુનાહ કરનેમેં નિડર ઔર દિલેર હોં ઉનમેં ખૌફે ખુદા પૈદા હો જાએ.

જો વાઈઝ ઐસા ન હોગા ઔર વાઈઝ ઐસી બાતેં ન કરેગા તો વો વાઈઝ પર ઔર સુનનેવાલોંકે લિયે વબાલકા સબબ હૈ. ઐસા શખ્સ શયતાનકી તરહ હૈ જો મખ્લૂકે ખુદાકો રાહે રાસ્તસે ભટકાતા હૈ ઔર ઉનહેં દાઈમી હલાકતમેં ડાલતા હૈ. લોગોંકો ચાહિયે કે ઐસે વાઈઝસે દૂર રહેં. ઐસે લોગ દીનમેં જો ફસાદ ફૈલાતે હૈં વો શયતાન ભી નહીં ફૈલા સકતા. ઐસે વાઈઝકો વઅઝ કેહનેસે

રોક દેના ચાહિયે ઔર મિમ્બરસે ખીંચકર નીચે ઉતાર દેના ચાહિયે તાકે અમ્ર બિલ મારૂફ ઔર નહી અનિલ મુન્કરકી બાબત કોઈ ગલત બયાની ન હો સકે. (મજમૂઆ રસાઈલ ઈમામ ગઝાલી)

કાશ ઐસે વાઈઝીન ઈમામ ગઝાલીકી ઈસ નસીહતસે સબક હાસિલ કરેં ઔર મરનેસે પેહલે અપની કોતાહિયોંસે તૌબા કર લેં તાકે જબ વઅઝ કહેં તો લોગ યે ન કેહ સકેં,

વાઈઝકા હર એક ઈરશાદ બજા તકરીર બહોત દિલચસ્પ મગર
આંખોંમેં સુરૂરે ઈશ્ક નહીં ચેહરે પે યકીનકા નૂર નહીં
(જિગર મુરાદાબાદી)

મુફતિયાને દીનકે નામ

ફુકહાએ ઉમ્મત ઔર મુફતિયાને દીન ખુદા ઉનકે દરજાત બુલંદ કરે, ઉમ્મતે મુહમ્મદિયાકા બળા બુઝુર્ગ ઔર કાબિલે એહતિરામ તબકા હૈ. ઔર દીની મસાઈલમેં આલિમ, જાહિલ, મશાઈખ, સૂફિયા સબ ઈસ તબકેકે મોહતાજ હૈં, મુફતીકે એક ફતવાસે હુકૂમતેં બન ઔર બિગડ સકતી હૈં, ઘર આબાદ ઔર બરબાદ હો સકતે હૈં. લેકિન ઈન હઝરાતકા સારા ઈન્હિમાક ઔર સારી મશ્ગૂલિયત ઈસી મશ્ગલેકી તરફ નહીં હોની ચાહિયે બલ્કે ઉસકે સાથ સાથ તઝકિયએ નફસ ઔર દિલકી સફાઈકી તરફ ભી તવજ્જોહ દેની ચાહિયે. ઈસી ઝરૂરતકી અહમિયતકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી (રહ.) ફુકહાએ દીનકો ઈસ તરહ નસીહત કરતે હૈં,

"મૈંને દેખા કે ફિકહ ઔર સિમાએ હદીસમેં ઈન્હિમાક ઔર મશ્ગૂલિયત દિલમેં સલાહિયત પૈદા કરનેકે લિયે કાફી નહીં. ઉસકી

તદબીર યેહી હૈ કે ઉસકે સાથ ઈબરતનાક વાકિઆત ઔર સલફે સાલિહીનકે હાલાતે ઝિંદગીકા મુતાલઆ ભી શામિલ કિયા જાએ. હરામ વ હલાલકા ખાલી ઈલ્મ દિલમેં નરમી પૈદા કરનેકે લિયે કુછ ઝિયાદા ફાઈદામંદ નહીં. દિલોંમેં નરમી પૈદા હોતી હૈ મોઅસ્સિર હદીસ ઔર હિકાયાતસે ઔર સલફે સાલિહીનકે હાલાતસે, ઈસ લિયે કે ઉન રિવાયાતકા જો મકસૂદ થા વો ઉન લોગોંકો હાસિલ થા. અહકામ પર ઉનકા અમલ ઝાહિરી નહીં થા. બલ્કે ઉનકો ઉસકા અસલી ઝૌક ઔર લુબ્બે લુબાબ હાસિલ થા. ઔર યે જો મૈં તુમસે કેહ રહા હૂં વો અમલી તજુર્બા ઔર ખૂદ આઝમાઈશ કરનેકે બાદ કેહ રહા હૂં. મૈંને દેખા હૈ કે ઉમૂમન મુહદ્દિસીન ઔર તલબએ ફન્ને હદીસકી સારી તવજ્જોહ ઊંચી સનદે હદીસ ઔર કસરતે રિવાયાતકી તરફ હોતી હૈ. ઈસી તરહ આમ ફુકહાકી તમામ તર તવજ્જોહ જદલિયાત (મુબાહસા) ઔર હરીફકો (મુકાબિલકો) કમઝોર કરનેવાલે ઈલ્મકી તરફ હોતી હૈ.

ભલા ઈન ચીઝોંકે સાથ કલ્બમેં ક્યા સોઝ વ ગુદાઝ ઔર નરમી પૈદા હો સકતી હૈ. સલફકી એક જમાઅત કિસી નેક ઔર બુઝુર્ગ શખ્સસે મહઝ ઉસકે તૌર તરીકેકો દેખનેકે લિયે જાતી થી. ઈલ્મકે ઈસ્તિફાદાકે લિયે નહીં ઈસ લિયે કે યે તૌર તરીકે ઉસ બુઝુર્ગકિ ઈલ્મકા અસલી ફલ થે. ઈસ નુકતાકો અચ્છી તરહ સમઝ લો ઔર ફુકહા વ હદીસકો હાસિલ કરનેમેં સલફે સાલિહીન ઔર ઉમ્મતકે ઝાહિદોંકી સીરતકા મુતાલઆ ઝરૂર શામિલ કરો તાકે ઉસસે તુમહારે દિલ પિઘલ જાએં ઔર નરમી પૈદા હો જાએ.

બાતિની ઉલૂમ ઔર તઝકિયએ નફસકી અહમિયત પુર ઝોર દેતે હુએ ઔર ઉસકા અફસોસ કરતે હુએ કે ઉલમાએ દીન સિર્ફ

ઝાહિરી ઉલૂમમેં ફંસકર રેહ ગયે હૈં, હઝરત ખ્વાજા મુહમ્મદ હુસૈની ગેસૂદરાઝ ફરમાતે હૈં,

હર શખ્સકો માલૂમ હૈ કે હમને જો ઈલ્મ પળ્હા હૈ વો ક્યા હૈ ઔર ઉસકી રસાઈ કહાં તક હૈ. જબ બચ્ચા થા મસ્જિદમેં બિઠા દિયા ગયા. હુરૂફે તહજ્જીકે ઉન્તીસ (૨૯) હુરૂફ સિખા દિયે ગયે. ઉસકે બાદ અઅરાબ બતાએ ગયે. ફિર મુરક્કબાતે અવ્વલસે વાકફિયત કરા દી ગઈ. ફિર સુલાસી, રૂબાઈ ઔર ખુમાસીકો પળ્હા દિયા ગયા. ફિર નાઝિરા, ખત નવેસી ઔર ઉસકે બાદ મીઝાને અરબી હાથમેં મિલ ગયા જિસસે ઝરબ યઝરિબુ માલૂમ હો ગયા. ઈસ દરમિયાન કુછ નહવી તઅલીલ ઔર સર્ફસે વાકફિયત કરા દી ગઈ. ફિર મિસ્બાહ ઔર કાફિયા ખતમ કરકે કુદૂરી પળ્હા દી ગઈ ઔર ઉસસે ચંદ દીની મસ્અલે યાદ કર લિયે ગોયા. બુઝુર્ગીકી સનદ મિલ ગઈ.

હર એક પર તઅન કરને ઔર જાહિલ કેહનેકા પરવાના હાસિલ હો ગયા. તૂ જાહિલ વો જાહિલ, યે જાઈઝ વો નાજાઈઝ, બસ હર વક્ત યેહી ઝબાન પર રેહને લગા. ઉસકે બાદ હિદાયા ઔર કશ્શાફ ખતમ કર લેનેકે બાદ તો ગોયા મુજતહિદે ઝમાના હો ગયે. ફલાં શેખ જાહિલ ફલાં સૂફી દીવાના. બસ યેહી ઈલ્મ હૈ ઔર બાકી જહલ. દીન ઈસીકો સમઝ લિયા હૈ. બાકી સબકો જહાલત સમઝા જાતા હૈ. અગર દીન ઈસ ઈલ્મ પર તમામ હોતા હૈ તો ફિર વો ઈલ્મ કૌનસા થા જિસકે લિયે મૂસા (અલૈ.) અલ્લાહકે હુકમ ઔર ઈજાઝતસે ખિઝર (અલૈ.) કે પીછે લગ ગયે થે. મૂસા (અલૈ.) ખૂદ સાહિબે શરીઅત થે. ઉનકો મસાઈલે શરીઅત પૂછનેકી ક્યા ઝરૂરત થી. (જવામિઉલ કલિમ)

અય આલિમે દાના કે બદીં ઈલ્મ ગુરૂરી
નઝદીક બ મતલૂબ નઈ બલ્કે તૂ દૂરી
તા ખાનએ દિલ રા ન કુની મખ્ઝને તૌહીદ
હક રા ન શનાસી તૂ બદીં કંઝ વ કુદૂરી

બારબાર હજ કરનેવાલોંકે નામ

ઈસ્લામકા પાંચવાં રૂકન હજજે બૈતુલ્લાહ હૈ. ઝિંદગીમેં એક મરતબા હર મુસલમાન પર હજ કરના ફર્ઝ હૈ બશરતેકે ઉસકે પાસ ઈતના પૈસા હો કે આરામસે હજકે સફરકા ખર્ચ બરદાશ્ત કર સકે. ઔર અગર ઉસકે ઝેરે કિફાલત લોગ હોં તો ઈતને વકતકા ઉનકા ખર્ચા ભી ઉનકો દે દિયા જાએ. એક મરતબા ફર્ઝ હજ અદા કરનેકે બાદ જબ ભી હજ દો બારા કિયા જાએગા તો ઉસકા દરજા નફલકા હોગા. ક્યૂંકે ફરઝિયતે હજ એક મરતબા હજ અદા કરનેકે બાદ સાકિત હો જાતી હૈ.

ઈસ અઝીમ ઈબાદતમેં ભી અકસર લોગ બળી બેએતિદાલિયાં કરતે હૈં જિસકી વજહસે ઉસકે નૂરાની અસરાત ખતમ હો જાતે હૈં. ઈનહીં બેએતિદાલિયોંકી તરફ ઈશારા કરતે હુએ અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી (રહ.) ફરમાતે હૈં,

"કભી ઈન્સાન એક હજ ફર્ઝ કર ચુકા હૈ ફિર બગૈર વાલિદૈનકી ઈજાઝતકે દોબારા હજકો નિકલ જાતા હૈ યે ગલતી હૈ. ઔર કભી ઐસી હાલતમેં હજકો જાતા હૈ કે ઉસ પર કર્ઝા વ મઝાલિમ જમા હૈં. કભી ઉસકી ગર્ઝ ઔર નિય્યત સૈરો સિયાહતકી (ઘૂમને ફિરનેકી) હોતી હૈ. કભી ઐસે માલસે હજ કરતા હૈ જો હરામસે કમાયા ગયા હો. કિસીકો યે શૌક હોતા હૈ કે લોગ ઉસકો લેને આએં

ઔર હાજી સાહબકે લકબસે પુકારેં.

બાઝ લોગ ઈસ ગર્ઝસે બારબાર હજકો જાતે હૈં કે ઉનકે હજ શુમાર કિયે જાએં. ચુનાંચે અકસર કેહતે હૈં કે ખુદાકે ફઝલસે બીસ હજ મુઝે નસીબ હુએ. બાઝ વહાંકી દરબાની ઔર મુજાવરીસે નામવરી ચાહતે હૈં. બહોતસે હજ કરનેવાલે નમાઝેં છોડ દેતે હૈં. કોઈ ચીઝ બેચતે હૈં તો કમ તોલતે હૈં. ઉનકા ગુમાન યે હૈ કે હજસે સબ ગુનાહ મઆફ હો જાતે હૈં.

અગર કિસી માલદારસે જો નફલ હજ યા ઉમરહ પર જા રહા હૈ. યે કહા જાએ કે ભાઈ હજ ઔર તમામ ઈબાદતોંસે મકસૂદ તો રઝાએ ઈલાહી હૈ. તુમ અપની યે રકમ જો હજ યા ઉમરહકે લિયે રખ્ખી હૈ ફલાં કર્ઝદારકો દે દો જિસસે વો અપના કર્ઝા ઉતાર દે યા ફલાં બેવાકો દે દો કે વો યતીમોંકી પરવરિશ પર ખર્ચ કરે યા અપને ગરીબ પડોસી યા રિશ્તેદારકો દે દો કે ઉસકી કુછ પરેશાનિયાં દૂર હો જાએં કે ઈન નેક કામોંસે ભી અલ્લાહકી રઝા હાસિલ હોતી હૈ. તો વો માલદાર કભી ઈસ બાત પર રાઝી ન હોગા.

હઝરત ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ઐસે હજ કરને વાલોંકો નસીહત કરતે હુએ ફરમાતે હૈં,

"ઈન દૌલતમંદોંકો હજ પર રૂપિયા સર્ફ કરનેકા બળા શૌક હોતા હૈ. વો બારબાર હજ કરતે હૈં. ઔર કભી ઐસા હોતા હૈ કે અપને પડોસિયોંકો ભૂકા છોડ જાતે હૈં. હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મસઊદ (રદિ.) ને સહીહ ફરમાયા હૈ કે આખિર ઝમાનેમેં બિલા ઝરૂરત હજ કરનેવાલોંકી કસરત હોગી. સફર ઉનકો બહોત આસાન માલૂમ હોગા. રૂપિયા પૈસાકી ઉનકો કમી ન હોગી. ખૂદ રેત ઔર ચટિયલ મૈદાનોંકે દરમિયાન ગરમ સફર હોંગે ઔર

ઉનકા પડોસી કિસી બલામેં ગિરિફતાર હોગા. ઉસકે સાથ વો કોઈ નેક સુલૂક નહીં કરેંગે.

એક હજ પર જાનેવાલેકા વાકિઆ

હઝરત ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ફરમાતે હૈં કે એક શખ્સ બશર બિન હારિસકે પાસ આયા ઔર કહા, મેરા હજ પર જાનેકા ઈરાદા હૈ. આપકો મુઝસે કોઈ કામ હૈ? ઉનહોંને કહા તુમને ઈસ સફરકે લિયે કિતના રૂપિયા રખ્ખા હૈ? ઉસને કહા દો હઝાર દિરહમ. બશરને પૂછા ઈસ હજસે તુમહારા મકસદ ક્યા હૈ? ઈઝહારે ઈબાદત, શૌકે કાબા યા તલબે રઝાએ ઈલાહી? ઉસને કહા તલબે રઝાએ ઈલાહી, બશરને કહા અચ્છા અગર મૈં તુમહેં ઐસી તદબીર બતા દૂં કે તુમ ઘર બૈઠે અલ્લાહકી બેહતરીન રઝા હાસિલ કર લો તો ક્યા તુમ ઉસકે લિયે તૈયાર હો? ઉસને જવાબ દિયા કે મૈં બખૂશી તૈયાર હૂં.

બશરને કહા અચ્છા તો ફિર જાઓ. યે દો હઝાર દિરહમ ઐસે દસ આદમિયોંકો દે આઓ જો કર્ઝદાર હોં ઔર વો ઉસસે અપના કર્ઝા અદા કરેં. ઉનમેં જો ફકીર હો વો અપની હાલત દુરૂસ્ત કરે. બાલ બચ્ચોંવાલા અપને બાલ બચ્ચોંકા સામાન કરે. યતીમોંકા મુન્તઝિમ યતીમોંકો કુછ દેકર ઉનકા દિલ ખૂશ કરે. ઔર અગર ચાહો તો એક હી ઝરૂરતમંદકો અપના માલ દે દો. ઈસ લિયે કે કિસી મુસલમાનકે દિલકો ખૂશ કરના, કિસી બેકસકી ઈમદાદ, કિસી મુસીબતઝદાકી મુસીબત દૂર કરના, સો (૧૦૦) નફલી હજોંસે અફઝલ હૈ. જાઓ જૈસા મૈંને કહા વૈસા હી કરો. ઉસને કહા શેખ સચ્ચી બાત યે હૈ કે મેરા તો હજકા ઈરાદા ગાલિબ હૈ. બશર યે

સુનકર મુસ્કુરાએ ઔર ફરમાયા, હાં, માલ જબ મુશ્તબહ ઔર ગંદા હોતા હૈ તો નફસ તકાઝા કરતા હૈ કે ઉસસે ઉસકી ખ્વાહિશ પૂરી કી જાએ ઔર શકલ આમાલે સાલિહાકી દિખાતા હૈ, મગર અલ્લાહ તઆલાને અહદ ફરમાયા હૈ કે મૈં સિર્ફ મુત્તકી લોગોંકે અમલ કબૂલ કરૂંગા. (અહયાઉલ ઉલૂમ)

દિલ બદસ્ત આવર કે હજ્જે અકબર અસ્ત

એક ઘરમેં બૈઠે હુએ શખ્સકે તુફૈલ સબ હાજિયોંકા હજ મકબૂલ હો ગયા

હઝરત ખ્વાજા ગેસૂદરાઝ (રહ.) કે મલ્ફૂઝાતમેં યે હિકાયત લિખ્ખી હૈ. હઝરત મખદૂમને ફરમાયા કે હમારે ખ્વાજા (નસીરૂદ્દીન ચિરાગ દહેલ્વી) ફરમાતે થે કે હજકે ઝમાનેમેં એક બુઝુર્ગ હતીમે કાબામેં મશ્ગૂલ થે. ઉનહોંને સુના એક ફરિશ્તા દૂસરે ફરિશ્તેસે પૂછ રહા થા કે ઈસ બાર કિતને લોગ હજ કરને આએ થે? દૂસરેને જવાબ દિયા છ લાખ ઔર કઈ હઝાર. પેહલેવાલેને ફિર પૂછા કિતને લોગોંકા હજ કબૂલ હુવા? દૂસરેને જવાબ દિયા કે કિસીકા ભી હજ કબૂલ નહીં હુવા, લેકિન એક શખ્સકે તુફેલમેં જો ખૂદ હજકો ન આ સકા થા, અલ્લાહ તઆલાને સબ હાજિયોંકા હજ કબૂલ કર લિયા ઔર સારે મબરૂર ઔર મકબૂલ હજકા સવાબ ઉસ ન આનેવાલે શખ્સકે નામ લિખ દિયા ગયા હૈ. પેહલેવાલે ફરિશ્તેને પૂછા વો કૌન ખૂશનસીબ શખ્સ હૈ? દૂસરેને જવાબ દિયા વો એક ગરીબ દરજી હૈ જો બગદાદમેં

રેહતા હૈ ઉસકા નામ ખ્વાજા અબ્દુલ્લાહ હૈ.

વો બુઝુર્ગ યે મુકાલમા સુનકર બહોત હૈરાન હુએ ઔર ફૌરન ઉસ શખ્સસે મિલનેકે લિયે બગદાદ રવાના હો ગયે. ઔર તલાશ વ જુસ્તજૂકે બાદ ઉસ દરજીસે મિલે ઔર ઉસસે કહા, અગર તુમ વાદા કરો કે જો બાત મૈં તુમસે પૂછૂં, સહીહ સહીહ બતાઓગે તો મૈં તુમકો એક બહોત બળી ખૂશખબરી સુનાઉંગા. દરજીને વાદા કિયા તો ઉસ બુઝુર્ગને વો પૂરા મુકાલમા જો ફરિશ્તોંકે દરમિયાન ઉસકે બારેમેં હુવા થા બયાન કિયા ઔર કહા, અબ મુઝે સહીહ સહીહ બતાઓ કે તુમને કૌનસા ઐસા અમલ કિયા થા કે ઘર બૈઠે તુમહારા હજ ન સિર્ફ મકબૂલ હુવા બલ્કે સબ હાજિયોંકે હજકા સવાબ ભી તુમહારે નામએ આમાલમેં લિખ્ખા ગયા.

સફરે હજકી રકમ ભૂકે પડોસીકો પેશ કર દી

વો દરજી બોલા કે મુઝે ઔર તો કોઈ નેક અમલ યાદ નહીં અલબત્તા ઈસ મરતબા મૈંને કુછ રકમ હજકે લિયે જમા કી થી. મેરી બીવી જો હામિલા થી ઈત્તિફાકસે પડોસકે ઘર આગ લેને ગઈ તો વહાં ઉસને દેખા કે કબૂતરકા ગોશ્ત પક રહા-હૈ. ઉસને પડોસનસે કહા કે પક જાએ તો થોડાસા મુઝે ભી ભેજ દેના. ઉસને મંઝૂર કર લિયા. લેકિન કાફી દેર હો ગઈ. મેરી બીવી ઈન્તિઝાર કરતી રહી મગર પડોસનને સાલન નહીં ભેજા. મૈંને અપને પડોસીકો બુલાકર ઉસસે શિકાયત કી. વો કુછ દેર તક ખામોશ રહા. ફિર મેરે ઈસરાર પર બોલા કે મેરે યહાં તીન દિનસે ફાકા થા. આજ જબ જાન પર બન ગઈ તો નાચાર ઘોરેસે (વો જગહ જહાં કોડા કરકટ ફેંકા જાએ) એક મરી હુઈ કબૂતરી ઉઠા લાયા થા. વોહી પકાકર હમને ખાઈ.

આપકે લિયે ચૂંકે યે જાઈઝ નહીં થા ઈસ લિયે હમ કિસ તરહ આપકે લિયે ભેજ દેતે. બસ યે સુનકર મુઝે બળા અફસોસ હુવા કે પડોસીકા યે હાલ ઔર મુઝે ખબર ભી નહીં. ઘર આયા ઔર વો સારા રૂપિયા જો હજકે સફરકે લિયે રખ્ખા થા ઉસ પડોસીકે હવાલે કર દિયા. વો બુઝુર્ગ યે વાકિઆ સુનકર બહોત રોએ ઔર કહા, સચ હૈ ઈસી કામકી બદૌલત તુમહેં યે સઆદત નસીબ હુઈ હૈ.

દર્દે દિલકે વાસ્તે પૈદા કિયા ઈન્સાનકો
વરના તાઅતકે લિયે કુછ કમ ન થે જિન્ન વ મલક

તાજિરોં, દૌલતમંદોં ઔર માલદારોંકે નામ

ઝહાકને હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત કિયા કે ટકસાલમેં જબ સબસે પેહલે દિરહમ ઢાલા ગયા તો શયતાનને ઉસકો લેકર બોસા દિયા ઔર ઉસકો અપની આંખોં ઔર નાક પર રખકર કહા કે તેરે ઝરીઆસે મૈં લોગોંકો સરકશ બનાઉંગા. તેરી બદૌલત લોગોંસે કુફ્ર કરવાઉંગા. મૈં ફરઝંદે આદમસે ઈસ બાત પર ખૂશ હૂં કે દિરહમ વ દીનારકી મુહબ્બતકી વજહસે મેરી ઈતાઅત કરતા હૈ.

માલ વ દૌલત અલ્લાહ તઆલા જિસકો દે ઔર વો ઉસસે ખૂદ ભી નફા ઉઠાએ ઔર ગરીબોં હાજતમંદોંકી ઝરૂરિયાત પૂરી કરે. રિશ્તેદારોંસે સિલારહમી કરે. યતીમોં બેવાઓંકા ખયાલ રખ્ખે ઔર દૂસરે નેક કામોંમેં સર્ફ કરકે અપની આખિરતકી કામિયાબિયાં ખરીદે તો ઐસા શખ્સ દુનિયા ઔર આખિરત દોનોંમેં કામિયાબ હોતા હૈ. ઔર જો ઉસકે ખિલાફ કરે તો મુમકિન હૈ કુછ અરસા દુનિયામેં ઐશ કર લે મગર આખિરતમેં ઉસકી બળી ખરાબી ઔર

રૂસવાઈ હૈ. દુનિયામેં ભી યે લોગ અગર કિસી નેક કામમેં અપના માલ દેતે હૈં તો ઉનકી બુરી નિય્યતસે આખિરતમેં ઉસકા કોઈ નફા ઉનકો નહીં મિલેગા. ઐસી બુરી નિય્યત ઔર માલદારીકી દૂસરી ખરાબિયોંકી નિશાનદહી કરતે હુએ અલ્લામા ઈબ્ને જૌઝી કેહતે હૈં,

"બાઝ માલદાર લોગ ઐસે હૈં જો મસાજિદ ઔર પુલોં વગૈરહકી તામીરમેં બહોત કુછ ખર્ચ કરતે હૈં મગર ઉસસે ઉનકી નિય્યત અપની શોહરત હોતી હૈ તાકે ઉનકા નામ ચલે ઔર યાદગાર રહે. ચુનાંચે વો ઉસ તામીર પર અપના નામ ભી લિખવાતે હૈં. અગર અલ્લાહ તઆલાકી રઝા મકસૂદ હોતી તો ઈસ બાતકો કાફી સમઝતે કે અલ્લાહ દેખતા ઔર જાનતા હૈ. ઐસે લોગોંસે અગર એક દીવાર બનાનેકે લિયે કહા જાએ જિસ પર ઉનકા નામ ન લિખ્ખા જાએ તો કભી રાઝી ન હોંગે.

બાઝ માલદાર ઐસા કરતે હૈં કે ગૈરોંકો ખૈરાત કરતે હૈં ઔર અપને રિશ્તેદારોં ઔર અઝીઝોંકો છોળ દેતે હૈં. હાલાંકે અઝીઝ રિશ્તેદારકો દેના ઝિયાદા બેહતર હૈ. ક્યૂંકે દો સવાબ હૈં એક સદકાકા ઔર દૂસરા સિલારહમીકા.

બાઝ માલદાર રિશ્તેદારોંકો સદકા દેનેકી ફઝીલત જાનતે હૈં મગર ચૂંકે ઉનમેં આપસમેં અદાવત હોતી હૈ લિહાઝા બાવજૂદ રિશ્તેદારોંકી મોહતાજીકા ઈલ્મ હોનેકે ઉનકી ખબરગીરી નહીં કરતે. હઝરત અબૂ ઐયૂબ અન્સારી (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અફઝલ સદકા વો હૈ જો કીના રખનેવાલે રિશ્તેદારકો દિયા જાએ.

બાઝ માલદાર ખૈરાત કરતે હૈં મગર અપને ઘરવાલોંકો નફકા

દેનેમેં તંગી બરતતે હૈં, હાલાંકે હદીસ શરીફમેં હૈ કે અફઝલ સદકા વો હૈ જો અપની ફરાગતકે બાદ હો ઔર પેહલે ઉનકો દો જો તુમ્હારે અયાલ ઔર ઝેરે સાયા હૈં.

બાઝ માલદાર બેજા ખર્ચ કરતે હૈં. કભી મકાન બનવાતે હૈં જો ઝરૂરતકી મિકદારસે ઝિયાદા હોતે હૈં. દીવારોંકો ખૂબ સજાતે હૈં. કમરોંમેં નક્શો નિગાર ઔર તસ્વીરેં બનાતે હૈં જો સબકો નઝર આએં જિસસે તકબ્બુર ઝાહિર હોતા હૈ. કભી ખાને ઐસે કરતે હૈં જિનમેં ઈસરાફ હોતા હૈ ઔર યે સબ હરામ ઔર મકરૂહ કામ હૈં ઔર ઉસસે હર ચીઝકા સવાલ હોગા. હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) ને કહા કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અય ફરઝંદે આદમ! અલ્લાહ તઆલાકે સામનેસે તેરે કદમ નહીં હટ સકતે જબ તક તુઝસે ચાર ચીઝોંકા સવાલ ન હો. (૧) અપની ઉમર કિન કામોંમેં ગુઝારી. (૨) જિસ્મકો કિસ ચીઝમેં મુબ્તલા રખ્ખા. (૩) માલ કહાંસે હાસિલ કિયા. (૪) માલ કિન કામોંમેં ખર્ચ કિયા..

પીરાને પીર હઝરત શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.) ઐસે માલદારોંકો જો અપના માલ ઝરૂરતમંદોંકો નહીં દેતે નસીહત કરતે હુએ ફરમાતે હૈં,

"નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે મોમિનકા ઈમાન કામિલ નહીં હોતા જબ તક કે વો અપને મુસલમાન ભાઈકે લિયે ભી વોહી ન ચાહે જો અપને નફસકે લિયે ચાહતા હૈ. પસ જબ તૂને અપને નફસકે લિયે તો મઝેદાર ખાને ઔર નફીસ કપડે, ઊંચે મકાન, હસીન સૂરતેં ઔર બહોતસા ઐશકા સામાન મહેબૂબ સમઝા ઔર અપને ભાઈકે લિયે ઉનકે બર ખિલાફ પસંદ કિયા તો તૂ અપને

કમાલે ઈમાનકે દાવામેં ઝૂઠા હૈ.

અય કમ અકલ તેરે પડોસી ફકીર હૈં. તેરે રિશ્તેદાર હાજતમંદ હૈં ઔર તેરે પાસ ઈતના માલ મૌજૂદ હૈ જિસ પર ઝકાત વાજિબ હૈ ઔર તુઝકો તિજારતમેં ભી રોઝ બ રોઝ નફા હો રહા હૈ ઔર ઝરૂરતસે ઝાઈદ માલ તેરે પાસ મૌજૂદ હૈ ઉસ પર ભી ઝરૂરતમંદોંકો ન દેના, દર હકીકત ઉનકે ફક્ર પર જિસમેં વો મુબ્તલા હૈં તેરા રઝામંદ હોના હૈ.

અય તાજિરો! ઝૂઠી કસમ ખાનેસે બચો કે વો આબાદ શહેરોંકો ચટયલ મૈદાન બના દેતી હૈ ઔર દુનિયા વ દીન દોનોંકી બરકત લે જાતી હૈ. તુઝ પર અફસોસ કે તૂ અપની તિજારત ઝૂઠી કસમ પર ચલાતા હૈ ઔર અપની આખિરતકા નુકસાન ઉઠાતા હૈ. અગર તુઝે અકલ હોતી તો તુઝે માલૂમ હોતા કે અસલ નુકસાન આખિરત હીકા નુકસાન હૈ.

તૂ કેહતા હૈ કે ખુદાકી કસમ ઈસ જૈસા માલ શહેર ભરમેં નહીં મિલેગા. ખુદાકી કસમ યે ઈતનેકા હૈ. મુઝે ઉતનેમેં પડા હૈ હાલાંકે અપની સારી ગુફતગૂમેં તૂ ઝૂઠા હૈ ફિર અપને ઝૂઠ પર ગવાહી દેતા હૈ ઔર અલ્લાહ તઆલાકી કસમ ખાતા હૈ કે મૈં સચ્ચા હૂં. અન્કરીબ વો વક્ત આનેવાલા હૈ કે તૂ અંધા ઔર અપાહજ હોગા. ખુદા તુઝ પર રહમ કરે. (ફતહુ રબ્બાની)

ગર તૂ હૈ લખ્ખી બંજારા ઔર ખેપ ભી તેરી ભારી હૈ
અય ગાફિલ તુઝસે ભી ઉપર એક ઔર બળા બેપારી હૈ
ક્યા શકર, મિસરી, કંદ, ગિરી ક્યા સાંબર મીઠા ખારી હૈ
ક્યા રાખ, મુનક્કા, સૂંઠ, મિર્ચ ક્યા કેસર લવંગ સુપારી હૈ
સબ ઠાઠ પડા રેહ જાવેગા જબ લાદ ચલેગા બંજારા

અહલે હુકૂમત ઔર ઝાલિમ હુક્કામકે નામ

બાદશાહોંકો બાદશાહત ઔર હાકિમોંકો, હુકૂમત અલ્લાહ તઆલાને ઈસ લિયે અતા ફરમાઈ કે લોગ ઉનકે ઝેરે સાયા અમન ઔર સુકૂનસે રેહ સકેં. કોઈ કિસી પર ઝુલ્મ ન કરે. હકદારોંકો ઉનકે હુકૂક મિલતે રહેં. કોઈ ભૂકા નંગા ન રહે. તાકતવર કમઝોરકો ખતમ ન કરે ઔર હર જગહ અદલ ઔર ઈન્સાફકા ડંકા બજતા રહે. ઐસા રિઆયા પરવર ઔર ખુદાતર્સ હુકમરાન અલ્લાહ તઆલાકો ભી પ્યારા હોતા હૈ ઔર ઉસકી રિઆયાકો ભી.

અગર હાકિમ ઉસકે ખિલાફ હૈ તો હદીસ શરીફમેં આતા હૈ જિસકા મફહૂમ યે હૈ કે અલ્લાહને જિસકો હુકૂમત દી ફિર ઉસને અપની રિઆયાકો ખૂશ નહીં રખ્ખા તો વો જન્નતકી બૂ ભી ન સૂંઘ સકેગા.

ઐસે હી અરકાને દૌલત ઔર હુક્કામસે શાહ વલીયુલ્લાહ સાહબ (રહ.) ખિતાબ કરતે હુએ નસીહત ફરમાતે હૈં,

“અય અમીરો, હાકિમો! ક્યા તુમ ખુદાસે નહીં ડરતે. દુનિયાકી ફાની લઝ્ઝતોંમેં તુમ ડૂબે હુએ હો. ઔર જિન લોગોં પર તુમ હાકિમ બનાએ ગયે હો ઉનકો તુમને (ઝાલિમોંકે રહમો કરમ પર) છોડ દિયા હૈ તાકે ઉસમેં તાકતવર કમઝોરકો ખાતે ઔર નિગલતે રહેં. ક્યા તુમ ખુલેઆમ શરાબ નહીં પીતે ઔર ફિર અપને ઈસ બદ ફઅલકો તુમ બુરા ભી નહીં સમઝતે. તુમને ઊંચે ઊંચે મહેલ ઈસ લિયે તામીર કિયે હૈં કે ઉનમેં ઝિનાકારી કી જાએ ઔર જુવા ખેલા જાએ. શરાબેં પી જાએં. ક્યા હાલ હૈ તુમહારે શહેરોંકા જહાં કોઈ શરઈ હદ નહીં જારી કી ગઈ. જબ

કોઈ કમઝોર મિલ જાતા હૈ તો ઉસે પકડ લેતે હો. ઔર તાકતવર હોતા હૈ તો ઉસે છોળ દેતે હો. તુમહારી સારી ઝહની કુવ્વતેં ઉસ પર સર્ફ હો રહી હૈં કે લઝીઝ ઔર મુરગ્ગન ખાને ખાતે રહો. નરમ ઔર ગુદાઝ જિસ્મવાલી ઔરતેં તુમહારી બગલોંમેં રહેં. અચ્છે નફીસ કપડે. અચ્છી સવારિયાં ઔર ઊંચે મકાનાતકે સિવા તુમહારી તવજ્જોહ કિસી ઔર તરફ નહીં જાતી. ક્યા તુમને કભી અલ્લાહકે સામને ભી સર ઝુકાએ. ખુદાકા નામ તુમહારે પાસ સિર્ફ ઈસ લિયે રેહ ગયા હૈ કે અપને તઝકિરોં ઔર કિસ્સે કહાનિયોંમેં ઉસે ઈસ્તેમાલ કરો."

ઝાલિમ હુક્કામકો ખિતાબ કરતે હુએ શાહ સાહબ ફરમાતે હૈં

"તુમ શરાબ પીતે હો. ભોંગકે પ્યાલે ચળ્હાતે હો. દાઢીયાં મુંડાતે હો ઔર મૂંછેં લંબી લંબી રખતે હો. આમ લોગોં પર ઝિયાદતિયાં ઔર ઝુલ્મ ઢાતે હો ઔર બગૈર કીમત દિયે ઉનકી ચીઝેં અપને ઈસ્તેમાલમેં લાતે હો. ખુદાકી કસમ અન્કરીબ તુમ અલ્લાહકી તરફ વાપસ જાઓગે ફિર તુમહેં વો બતાએગા જો કુછ તુમ દુનિયામેં (ઝુલ્મ ઔર ઝિયાદતિયાં) કિયા કરતે થે."

(તઝકિરએ શાહ વલીયુલ્લાહ)

શાહ સાબહને અપને ઝમાનેકે ઝાલિમ હુક્કામકા નકશા ખીંચા હૈ, લેકિન આજ હમારે મુલ્કમેં જો અવામ પર ઝિયાદતિયાં હો રહી હૈં ઔર ઝુલ્મ ઢાએ જા રહે હૈં અગર વો દેખ લેતે તો શાયદ હુક્કામકે ખિલાફ જિહાદકા ફતવા દે દેતે. બરસોંસે ઈસ

મુલ્કમેં ઝુલ્મો સિતમકી આંધિયાં ચલ રહી હૈં. જગહ જગહ લૂટમાર ઔર કતલો ગારતગિરીકા બાઝાર ગરમ હૈ. બદમાશ ઘરોંમેં ઘુસકર ઔરતોંકી ઈઝ્ઝતસે ખેલતે હૈં. બાઝારોંમેં ઔરતોંકો બરહના (નંગી) કરકે બંદૂકકી નોક પર નચાયા જાતા હૈ. જેલોંમેં કૈદી ઔરતેં હાકિમોંકી હવસકા નિશાના બન રહી હૈં. નાજાઈઝ ટેક્સ લગા લગાકર અવામકા ખૂન પિયા જા રહા હૈ મગર કોઈ ફરિયાદ સુનનેવાલા નહીં, કોઈ ઈન્સાફ કરનેવાલા નહીં. હાલત યે હૈ કે,

અબ બૂએ ગુલ ન યાદે સબા માંગતે હૈં લોગ
વો હબસ હૈ કે લૂ કી દુઆ માંગતે હૈં લોગ

નાલાઈકોં ઔર નાઅહલ, ખૂદ ગર્ઝ ઔર નાખુદા શનાસ હાકિમોંકી બદૌલત ઈસ મુલ્કકે મઆશરેકા અબ યે હાલ હૈ,

મહેલોંમેં જલ્વા રેઝ હૈં અરઝાલ ખૈરહ સર
ચાલાક રહઝનોંકો મિલા મન્સબે ખિઝર
સફલોંકી હૈ નશિસ્ત સર તખ્તે સીમ વ ઝર
અકતાબ રોઝગારકે બિસ્તર હૈં ખાક પર
આએ અજલ અવામકી જાનોંકે વાસ્તે
દુનિયા હૈ સિર્ફ ચંદ ઘરાનોંકે વાસ્તે

હુકૂમત ઔર ઉસકે અહલકારોંકે ઝુલ્મ સેહતે સેહતે અબ લોગ ફરિયાદ ભી નહીં કરતે. વો અબ યે ભી ભૂલ ગયે કે અદલો ઈન્સાફ કહાં હૈ ઔર કૈસે હોતા હૈ. આઈયે હમ કુછ વાકિઆત અદલો ઈન્સાફ ઔર રિઆયા પરવરીકે લિખતે હૈં જિસસે આપકો અંદાઝા હોગા કે હુકૂમત ચલાનેકે લિયે કિસ કિસમકે આદમીકી ઝરૂરત હૈ.

અદલો ઈન્સાફ ઔર રિઆયા પરવરીકે કુછ વાકિઆત

ઈસ સિલસિલેમેં અગર ખિલાફતે રાશિદાકે દૌરકે વાકિઆત સુનાએ જાએં તો અહલે હુકૂમત કેહતે હૈં કે વો કુદસી લોગ થે. ઉનકી બરાબરી કૌન કર સકતા હૈ. લિહાઝા હમ બહોત બાદકે લોગોંકે બલ્કે બાઝ ગૈર મુસ્લિમોંકે વાકિઆત બયાન કરતે હૈં,

સય્યાહ ઈબ્ને બતૂતહકે આંખોં દેખે વાકિઆત

ઈબ્ને બતૂતહ કેહતે હૈં,

હમ માલાબારકે શહેર કોલમમેં પહોંચે. ઉસ શહેરકા રાજા હિન્દુ હૈ. ઉસકા નામ તેરવરી હૈ. યહાં બળે બળે મુસલમાન સોદાગર હૈં. સબસે બળે મુસલમાન સોદાગરકા નામ ઉજી હૈ. યહાંકા રાજા મુસલમાનોંકી બળી ઈઝ્ઝત કરતા હૈ. ઔર ચોરોં, લુટેરોં ઔર બદમાશોંસે ઈન્તિહાઈ સખ્તી કરતા હૈ. ઈસ શહેરમેં અમનો અમાનકા મૈંને યે હાલ દેખા કે એક ઈરાકી તીરંદાઝને એક શખ્સકો હલાક કર દિયા ઔર બળે સોદાગર ઉજીકે ઘરમેં જા છુપા. મુસલમાનોંને ઈરાદા કિયા કે મકતૂલકો દફન કર દિયા જાએ. લેકિન રાજાકે નાઈબને કહા કે જબ તક ઈસ મકતૂલકા કાતિલ હમારે સુપુર્દ ન કિયા જાએગા, મકતૂલ દફન નહીં હો સકતા. ઔર ઉસકી લાશ ઉજીકે દરવાઝે પર રખ દી. જબ લાશમેં બદબૂ પૈદા હુઈ ઔર બૂ ઉઠને લગી તો મજબૂર હોકર ઉજીને કાતિલકો રાજાકે સુપુર્દ કર દિયા ઔર કહા કે હમ વારિસોંકો દિયતમેં બહોતસા માલ દેનેકો

તૈયાર હૈં, કાતિલકો છોડ દિયા જાએ. મગર રાજાને યે દરખ્વાસ્ત રદ કરકે કાતિલકો કિસાસમેં કતલ કર દિયા. ઉસકે બાદ મકતૂલકો દફન કિયા ગયા.

(ઈસ મુલ્કમેં રોઝાના બોરિયોંમેં બંદ લાશેં મિલતી હૈં. કાતિલોંકા ભી હુકૂમતકો પતા હોતા હૈ મગર કિસી કાતિલકો સઝા નહીં મિલતી).

ચોરકી સઝા

હમ મલીસારકી હદમેં પહોંચે. યે વો મુલ્ક હૈ જહાં કાલી મિર્ચ પૈદા હોતી હૈ. મૈંને ઈસ મુલ્કકે રાસ્તોં જૈસા અમન વ અમાન કહીં નહીં દેખા. ઈસ મુલ્કમેં એક નારિયલકી ચોરી પર ચોરકો કતલ કર દિયા જાતા હૈ. જબ પેડસે કોઈ ફલ ગિરતા હૈ તો કોઈ શખ્સ ઉસકો નહીં ઉઠાતા. જબ માલિક આતા હૈ તો વો ખૂદ હી ઉસકો ઉઠાતા હૈ. એક હિન્દુને એક નારિયલ ઉઠા લિયા. હાકિમકો ખબર હુઈ તો ઉસને એક લકડી ઝમીનમેં ગાડી ઔર ઉસકે સર પર જો લોહેકી અની થી ઉસ પર એક તખ્તા લગાકર અની ઉસકે પાર કર દી. ફિર ઉસ શખ્સકો તખ્તે પર લટકાયા કે અની ઉસકે પેટમેંસે પાર હોકર પુશ્તમેં જા નિકલી. લોગોંકી ઈબરતકે લિયે કઈ દિન તક ઉસ શખ્સકો ઈસ હાલતમેં રખ્ખા ગયા. ઐસી લકડિયાં રાસ્તોંમેં જગહ જગહ લગી હુઈ હૈં તાકે લોગોંકો માલૂમ રહે કે યહાં ચોરીકી ક્યા સઝા હૈ.

(હાય ઈસ મુલ્કમેં સેંકડોં ઘરોંમેં રોઝ ડાકે પડતે હૈં, રાસ્તોંમેં પોલીસ લોગોંકી જેબોંસે પૈસે છીન લેતી હૈ. ઝમીનોં પર કબ્ઝે કર લિયે જાતે હૈં. બચ્ચે ઈગવા (અપહરણ) હો જાતે હૈં. કોઈ પૂછનેવાલા નહીં).

રાજાકે બેટેકો સઝા

એક મરતબા રાજા શહેરસે બાહિર ઘોડે પર સવાર જા રહા થા. રાસ્તેમેં બાગોંકા લંબા સિલસિલા થા, જહાં કસરતસે આમકે દરખ્ત થે. રાજાકા દામાદ ભી સાથ થા ઔર વો ભી કિસી રાજાકા બેટા થા. ઉસને નીચે પડા હુવા એક આમકા દાના ઉઠા લિયા. રાજા ઉસકી તરફ દેખ રહા થા. ઉસને હુકમ દિયા કે ઉસકે દો ટુકડે કર દિયે જાએં ઔર બદનકા એક ટુકડા રાસ્તેકે એક તરફ ઔર દૂસરા દૂસરી તરફ રખ દિયા જાએ. ઈસી તરહ આમકે ભી દો ટુકડે કરકે દોનોં તરફ ઉસકે બદનકે સાથ રખ દિયે જાએં તાકે લોગોંકો ઈબરત હાસિલ હો. (સફરનામા ઈબ્ને બતૂતહ)

(અય મુસલમાન હુકમરાનો! ખુદાસે ડરો. ઈબરત હાસિલ કરો. ઉસને એક આમકા દાના બગૈર માલિકકી ઈજાઝતકે ઉઠા લિયા થા તો કતલ કિયા ગયા. વો ભી રાજાકા અપના દામાદ. તુમહારે મુલ્કમેં માઓંકે બચ્ચે ઉઠા લિયે જાતે હૈં. જવાન ઔરતેં દિન દહાડે ઉઠા લી જાતી હૈં. લોગોંકે ઘરોં ઔર દુકાનોંસે માલ ઉઠા લિયા જાતા હૈ ઔર તુમ તાકત રખનેકે બાવજૂદ દેખતે રેહતે હો. ખુદાકો ક્યા જવાબ દોગે).

શેરશાહકી અદલ પરવરી

એક રોઝ શેરશાહકા લડકા આદિલખાન હાથી પર સવાર હોકર આગ્રાકી એક ગલીસે ગુઝર રહા થા કે ઉસકી નિગાહ એક સોદાગરકી બીવી પર પડી જો અપને મકાનકે અંદર બરહના (ખુલે બદન) નહા રહી થી. શેહઝાદેને ઉસકો દેખકર એક પાનકા બેડા

ઉસ પર ફેંકા. વો ઔરત શરીફઝાદી ઔર હયાદાર થી. નદામતસે ઉસને ખૂદકુશીકા ઈરાદા કિયા લેકિન ઉસકે શૌહરને ઉસકો ઈસ કામસે મના કિયા ઔર વોહી પાનકા બેડા લેકર શેરશાહકે પાસ પહોંચકર ફરિયાદ કી. શેરશાહકો અપને બેટેકી ઈસ શરમનાક હરકત પર બહોત ગુસ્સા આયા ઔર ઉસને હુકમ દિયા કે ફરિયાદીકો હાથી પર સવાર કરકે આદિલખાનકે મકાન પર પહોંચા દિયા જાએ ઔર શેહઝાદેકી બીવી ઈસી તરહ મકાનકે અંદર ખડી હોકર નહાએ ઔર ફિર ફરિયાદી યેહી પાનકા બેડા હાથી પરસે ઉસકી બીવી પર ફેંકતા હુવા ગુઝર જાએ.

યે હુકમ સુનકર દરબારિયોંને શેહઝાદેકી હિમાયત કરના ચાહી મગર શેરશાહને કહા, મેરી અદાલતમેં મેરી ઔલાદ ઔર રિઆયા દોનોં બરાબર હૈં. ફરિયાદી ઈસ ફૈસલાસે બહોત મુતઅસ્સિર હુવા ઔર ઉસને દસ્ત બસ્તા (હાથ જોડકર) અર્ઝ કિયા કે મૈં ઈન્સાફ પા ગયા. શેહઝાદેને મેરા કુસૂર કિયા હૈ ઔર મુઝકો કુસૂર મઆફ કરનેકા હક હૈ, ઈસ લિયે મૈં શેહઝાદેકો મઆફ કરતા હૂં. (તારીખે દાઉદી)

(અય સાહિબાને ઈકતિદાર! તુમહેં માલૂમ હૈ તુમહારે મુલ્કમેં ક્યા હોતા હૈ. શરીફોંકી બેટિયોં પર એક નહીં દસ દસ ગુંડે બયક વક્ત ઝિયાદતી કરતે હૈં. અર્શ કાંપ જાતા હૈ મગર તુમ પત્થરકે મુજસ્સમે બને હુએ બૈઠે રેહતે હો. ખુદાકો ક્યા જવાબ દોગે).

મહેમૂદ ગઝનવીકી રિઆયા પરવરી

એક બાર સુલતાનકા હાજિબ યાની દરબાન ગઝનીકી તરફ આ રહા થા કે રાસ્તેમેં સામાનકે લિયે એક ખચ્ચરકી ઝરૂરત પડી.

ઉસકે મુલાઝિમ એક ગરીબકા ખચ્ચર ઝબરદસ્તી બગૈર કિરાયા પકડ લાએ ઔર સામાન લાદકર દૂસરી મંઝિલ તક લે ગયે. સુલતાનકો જબ ઉસકી ખબર મિલી તો હાજિબોંકે સરદારસે કહા કે ઉસ હાજિબસે કહો કે તેરી યે મજાલ કૈસે હુઈ કે તૂ મેરી રિઆયાકે જાનવર ઝબરદસ્તી પકડે. ફિર હુકમ દિયા કે ઉસ હાજિબકો પકડકર ઉસી જગહ લે જાએ, જહાંસે ઉસને ખચ્ચર પકડા થા ઔર ઉસકે જુર્મકા એલાન કરેં. ફિર વહીં ઉસકે દો ટુકડે કર દિયે જાએં તાકે દૂસરોંકો ઈબરત હો ઔર બીગાર (બગૈર મઝદૂરી ઝબરદસ્તી) લેનેસે તૌબા કરેં. (જવામિઉલ હિકાયાત)

(અય સાહિબાને ઈકતિદાર તુમહેં માલૂમ હૈ તુમહારી રિઆયાસે ક્યા બીગાર લી જાતી હૈ. ખરકાર ચલતે ફિરતે જવાનોંકો ઉઠાકર લે જાતે હૈં ઔર ઉમર ભર ઉનસે જાનવરોંકી તરહ બીગાર લેતે હૈં. કુત્તોંકી તરહ પાંવમેં રસ્સિયાં બાંધકર રખતે હેં ઔર ઉનકી જુદાઈમેં માં બાપ ઉમર ભર ખૂનકે આંસૂ રોતે હૈં ઔર તુમ ઈતની બળી ફૌજ ઔર પોલીસ રખનેકે બાવજૂદ ઈસ ઝુલ્મકો જડસે નહીં ઉખાડતે. ખુદાકો ક્યા જવાબ દોગે).

મઝલૂમોંકે સાથ ઈન્સાફ

એક સફરકે દૌરાન એક દિન મહેમૂદ ગઝનવી સખ્ત ગરમીકે ઝમાનેમેં અપને ખૈમેમેં તન્હા બૈઠા હુવા થા. ઈતનેમેં એક શખ્સ ગરમીકે મારે હાંપતા કાંપતા આયા ઔર રોકર ફરિયાદ કરને લગા. સુલતાનને પૂછા, બતા કિસને તુઝ પર ઝુલ્મ કિયા? બોલા હુઝૂર આપને, ક્યૂંકે આપકે ફીલબાનને મેરે ખજૂરકે દરખ્તસે આપકા હાથી બાંધ રખ્ખા હૈ ઔર ખૂદ દરખ્ત પર ચળકર ખજૂરેં તોડ

તોડકર નીચે ફેંક રહા હૈ. મૈં એક ગરીબ બાલ બચ્ચોંવાલા આદમી હૂં ઔર ઉનહીં દરખ્તોં પર ગુઝર બસર કરતા હૂં.

સુલતાન ફૌરન ઉઠ ખડા હુવા. અપને એક મુલાઝિમકો લેકર ઉસ જગહ પર ખૂદ પહોંચા. માલૂમ હુવા જો કુછ ઈસ મઝલૂમને કહા સચ કહા થા. મુલાઝિમકો હુકમ દિયા કે ફીલબાનકી ગરદનમેં રસ્સી બાંધકર ઈસ ખજૂરકે દરખ્તસે લટકા દિયા જાએ.

(જવામિઉલ હિકાયાત)

(અય સાહિબાને હુકૂમત કભી આપને યે ભી માલૂમ કિયા કે આપકી ગરીબ રિઆયાકે સાથ આપકી પોલીસ ક્યા ઝુલ્મ કરતી હૈ. ફુટપાથ પર બૈઠકર રોઝી કમાનેવાલે ઔર ઠેલોં પર સબ્ઝી ફ્રૂટ બેચનેવાલોંસે ભત્તા લિયા જાતા હૈ. ખાને પીનેકા સામાન દુકાનોંસે મુફતમેં લેકર ખાયા જાતા હૈ. જો ભત્તા ન દે ઉસકો મારા જાતા હૈ. ખડા હોને નહીં દિયા જાતા. બાઝ ગરીબોંકો જબ પૈસા દેનેકી તાકત નહીં રખતે તો મુઝાહિમત પર ઉનકો જાંનસે ભી માર દિયા જાતા હૈ. તુમહારી રિઆયાકે બારેમેં તુમસે પૂછા જાએગા તો તુમ ખુદાકો ક્યા જવાબ દોગે.)

હિકાયત શાહ અલ્પ અરસલાન

આખિરમેં એક વાકિઆ અદલો ઈન્સાફકા શાહ અલ્પ અરસલાનકા ઔર લિખતે હૈં જિસકો ખ્વાજા નસીરૂદ્દીન ચિરાગ દહેલ્વીને ભી અપને મલ્ફૂઝાતમેં સુનાયા હૈ.

એક દિન શાહ અલ્પ અરસલાન શિકારકે લિયે ગયા. રાત હો ગઈ તો કિસી ગાંવમેં રાતકો કયામ કિયા. ઉસ ગાંવમેં એક બુઢિયા થી જિસકી ગુઝર ઔકાત એક ગાય પર થી. વો ખેતમેં

ચર રહી થી કે બાદશાહકે સિપાહીયોંને ઉસકો પકડકર ઝબહ કરકે ખા લિયા. જબ ઉસ બુઢિયાકો ખબર હુઈ તો લોગોંસે કહા કે મુઝે ઉસ પુલ પર બિઠા દો જહાંસે બાદશાહ ગુઝરતા હૈ. લોગોંને ઉસકો વહાં લેજાકર બિઠા દિયા. જબ બાદશાહકી સવારી કરીબ આઈ તો બુઢિયા રો રોકર ફરિયાદ કરને લગી કે અય શાહ અલ્પ અરસલાન! ઈસ પુલ પર મેરી ફરિયાદ સુનો. વરના કલ કિયામતમેં જબ ખુદાએ તઆલા અદાલત લગાએગા તો મૈં તુઝસે પુલ સિરાત પર તેરા ગિરેબાન પકડકર ઈન્સાફ ચાહૂંગી.

બાદશાહ ઘોડેસે ઉતરકર ઉસકે પાસ આયા ઔર બુઢિયાકે પાસ બૈઠ ગયા ઔર પૂછા તુઝ પર ક્યા ઝુલ્મ હુવા? મુઝે બતા કે મૈં ઉસકી તલાફી કરૂં. વો બોલી મેરી ગાય કે જિસ પર મેરી ગુઝર ઔકાત થી. ખેતમેં ચરતી થી કે તેરે સિપાહીયોંને પકડકર ઝબહ કર લી ઔર ખા ગયે.

બાદશાહને અપના ખૈમા ઉસ પુલ પર લગવાયા ઔર આદમી તેહકીકકે લિયે રવાના કિયે. જિનહોંને આકર બતાયા કે વાકિઆ સહીહ હૈ. બાદશાહને ઉન સિપાહીયોંકો બુલાયા ઔર સબકો સખ્ત સઝા દી. ફિર વહીં બૈઠે બૈઠે અસ્સી (૮૦) ગાયેં ઉમદા દૂધ દેનેવાલી મંગવાકર ઉસ બુઢી ઔરતકો અતા કીં ઔર કહા કે ઉસમેં એક ગાય અદલકે મુતાબિક તેરી ગાયકે બદલે ઔર બાકી ૭૯ ગાયેં બતૌરે એહસાન વ અતિય્યા તુઝકો દેતા હૂં. બતા તેરે કિતને અઝીઝો અકારિબ હૈં સબકી રકમેં માહવાર મુકર્રર કરતા હૂં. અબ ભી અગર તુઝે કોઈ શિકાયત હો તો ઈસ પુલ પર મુઝસે કેહ દે વરના કલ કિયામતકો પુલસિરાત પર મુઝસે કોઈ જવાબ બન ન પડેગા. બુઢિયા દુઆએં દેતી હુઈ ચલી ગઈ.

ઉસકે કુછ અરસેકે બાદ અલ્પ અરસલાનકા ઈન્તિકાલ હો ગયા. જબ ઈન્તિકાલકી ખબર ઉસ બુળ્હી ઔરતને સુની તો સર બરહના સિજદેમેં ગિર પડી ઔર દુઆ કી કે અય ખુદાવંદા અલ્પ અરસલાન કે બાદશાહ મજાઝી ઈસ દુનિયાકા થા. તેરે ખૌફસે ઉસને મુઝ પર અદલ ભી કિયા ઔર એહસાન ભી. તૂ બાદશાહે હકીકી રહીમો કરીમ હૈ. ઉસ પર અપના ફઝલો એહસાન ફરમા. ઉસી રાત બહોતસે બુઝુર્ગોંને અલ્પ અરસલાનકો ખ્વાબમેં દેખા કે નિહાયત ઉમદા બેહિશ્તી લિબાસ પેહને હુએ ખૂશો ખુર્રમ જન્નતમેં ફિર રહા હૈ. ઉસસે પૂછા કે બાવજૂદ સુલતાન ઔર બાદશાહ હોનેકે યે બુલંદ મકામ તુમહેં કૈસે મિલા? બાદશાહ બોલા કે મૈંને દુનિયામેં ખુદાકા ખૌફ કરકે જો ઈસ બુળ્હિયા પર અદલ ઔર એહસાન કિયા થા વો અલ્લાહકે યહાં મકબૂલ હુવા ઔર ઉસીકે બદલે મુઝ પર અલ્લાહ તઆલાને યે એહસાન કિયા હૈ. (ખૈરૂલ મજાલિસ)

હમારે હુક્કામકે લિયે સબક

અય હમારે હાકિમો! અય હમારે કિસ્મતકે માલિકો! ઈન વાકિઆતસે સબક હાસિલ કરો. તુમ હમેશા ઝિંદા નહીં રહોગે. તુમસે બહોત બળે બળે જાહો જલાલ ઔર શાનો શૌકતવાલે બાદશાહ ઈસ દુનિયામેં આએ થે. કોઈ લાખોં ખરોડોં રિઆયાકી દુઆએં લેકર ખુદાકે પાસ સુર્ખરૂ હોકર ગયા ઔર અબ વો જન્નતકી નેઅમતોંસે લુત્ફ ઉઠા રહા હૈ. ઔર કોઈ ઝુલ્મો સિતમકી દાસ્તાનેં છોડકર રિઆયાકી બદદુઆઓંકે સાથ સિયાહરૂ હોકર ઈસ દુનિયાસે નિકલા ઔર અબ તરહ તરહકે અઝાબમેં મુબ્તલા હૈ. અગર સબક હાસિલ કરો તો પેહલોંને આનેવાલોંકે લિયે બહોત

કુછ ઈબરતકી દાસ્તાનેં છોડી હૈં. તૌબા કર લો ઈસસે પેહલે કે મૌત તુમહેં આકર દબોચ લે. અપની રિઆયાકી મુસીબતોં ઔર તકલીફોંકા એહસાસ કરો. ઉનકો અપને ઝાલિમ હુક્કામ ઔર પોલીસકે ઝુલ્મસે નજાત દો. ડાકૂ ઔર લુટેરોંકે સર કલમ કરો. તુમહારે મુલ્કકે જાગીરદાર અપને મુલાઝિમોં પર એક મુતવાઝી હુકૂમત કાઈમ કિયે હુએ હૈં. કિસી મુલાઝિમકી માં બહેન બીવીકી ઈઝ્ઝત ઉનકે હાથોં મેહફૂઝ નહીં. ઉનકી અપની જેલેં હૈં અપની ફૌજ હૈ અપના કાનૂન હૈ. તુમહારા કાનૂન વહાં પૈસેકે ઝરીએ ખરીદ લિયા જાતા હૈ. જિસકો ચાહતે હૈં કતલ કર દેતે હૈં. જિસ પર ચાહતે હૈં ઝૂઠા મુકદ્દમા કાઈમ કરકે જેલોંમેં ડલવા દેતે હૈં. યે મુલ્ક બદમાશોં, લુટેરોં, ડાકૂઓં, સ્મોગલરોં, જઅલસાઝોં, બરદા ફરોશોં (ગુલામોંકે સોદાગર), ઝાલિમોં ઔર ઠગોંકી જન્નત બન ગયા હૈ સિર્ફ ઈસ લિયે કે યહાં રિશ્વત દેકર હર કામ હો સકતા હૈ. હર મોહકમેમેં ઝમીર ફરોશ, વતન ફરોશ ઔર દીન ફરોશ કુરસિયોં પર બૈઠે હુએ ભેડિયોંકી તરહ ઈન્સાનિયતકે બદનકી ચીર ફાડમેં મસરૂફ હૈં. ઈન્સાનિયતકી ઐસી તઝલીલ કિસી ઝમાનેમેં ઔર કિસી મુલ્કમેં ભી નહીં હુઈ જિતની હમારે મુલ્કમેં હો રહી હૈ. દૂસરે મુલ્કોંમેં જિતની કુત્તે ઔર બિલ્લીકી ઈઝ્ઝત કી જાતી હૈ હમારે મુલ્કમેં ઈન્સાનિયતકી ઈતની ઈઝ્ઝત ભી નહીં હોતી. દુનિયાકા હર બુરા કામ તુમહારે મુલ્કમેં તુમહારી આંખોંકે સામને હો રહા હૈ. આખિર તુમને યે લાખોં ફોજી કિસ મકસદકે લિયે રખ છોડે હૈં. અય હાકિમો અય સુલતાનો! ખુદાસે શરમ કરો. સૂદી કારોબાર ઉરૂજ પર હૈ. હર ઈલાકેમેં કહબાખાને (શરાબખાને) ઔર જુવેખાને પોલીસકી સરપરસ્તીમેં ચલ રહે

હૈં. જિસમેં તુમહારે બળે બળે લોગ (નંગી) ઔર મુશીર ઔર વઝીર દાદે ઐશ દેતે હૈં, જગહ જગહ શરાબેં ઢલ રહી હૈં. છોટે છોટે બચ્ચે જવાન કુંવારે લડકે ઔર લડકિયાં બરહના ફિલ્મેં દેખ રહે હૈં. તુમહારી પોલીસકો સબ માલૂમ હૈ મગર ઝમીર ફરોશ ઔર દીન ફરોશ ચંદ પૈસોંકે લિયે પૂરી કૌમકી નસલકી અખ્લાકી તબાહી ગવારા કર લેતે હૈં. યે સબ તુમ ભી જાનતે હો મગર અપને ઈકતિદારકો બચાનેકે લિયે તુમ ખામોશ રેહતે હો.

અય સદારત ઔર વઝારતકે મન્સબ પર બૈઠનેવાલો, ક્યા તુમ જાનતે હો કે અલ્લાહને યે હુકૂમત તુમહેં કિસ લિયે દી હૈ ઔર વો તુમસે ક્યા ચાહતા હૈ. અગર નહીં જાનતે તો સુનો! વો અહકમુલ હાકિમીન અપને મજાઝી હાકિમોંકો ક્યા હુકમ દે રહા હૈ.

(૧) યે વો લોગ હૈં કે અગર હમ ઉનકો ઝમીનમેં ઈકતિદાર અતા કરેં તો નમાઝ કાઈમ કરેં, ઝકાત અદા કરેં, નેક કામોંકા હુકમ દેં ઔર બુરે કામોંસે (લોગોં) કો રોકેં.

(અય સાહિબાને ઈકતિદાર! ક્યા તુમ ઈસ હુકમ પર અમલ કર રહે હો? અગર નહીં તો અભી વક્ત હૈ તૌબા કર લો. અલ્લાહ ગફૂરુર્રહીમ હૈ મઆફ ફરમાએગા.)

(૨) ઔર જબ તુમ લોગોંકે દરમિયાન ફૈસલા કરો તો (અલ્લાહ હુકમ દેતા હૈ) કે તુમ અદલ વ ઈન્સાફકે સાથ ફૈસલા કરો.

અય સાહિબાને ઈકતિદાર! ક્યા તુમ ઈસ ખુદાઈ હુકમ પર અમલ કર રહે હો? અગર નહીં તો અભી વક્ત હૈ તૌબા કર લો. કલ તુમકો તખ્તે શાહીસે ઉતારકર ફર્શે ઝમીન પર ભી ફેંકા જા સકતા હૈ ઔર હો સકતા હૈ મૌત હી તુમહારા ઈકતિદાર છીનકર

તુમહેં ગુમનામીકી કબરમેં હમેશાકે લિયે દફન કર દે.

(૩) અગર ઈસ તરહ હુકૂમત કાઈમ કરકે બાઝ લોગોંકો અલ્લાહ તઆલા દૂસરે લોગોં પર ઝુલ્મ કરનેસે ન રોકતા તો ઝમીનમેં ફસાદ ફૈલ જાતા.

અય સાહિબાને ઈકતિદાર! અલ્લાહને તુમકો હુકૂમત દી. ક્યા તુમને લોગોંકો દૂસરોં પર ઝુલ્મ કરનેસે રોકા? ક્યા લોગ તુમહારે મુલ્કમેં અમન વ સુકૂનસે રેહ રહે હૈં. ક્યા વો તુમસે ખૂશ હૈં? અગર ઐસા નહીં હૈ તો ખુદાસે શરમ કરો. સચ્ચે દિલસે તૌબા કર લો ઔર ઈસ્લાહે હાલકી નિય્યત કર લો. અલ્લાહ ગફૂર રૈહીમ હૈ મઆફ ફરમાએગા.

(૪) અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં કે અમાનતોંકો ઉનકે અહલ તક પહોંચાઓ:

અય સાહિબાને ઈકતિદાર! અલ્લાહ તઆલા ફરમા રહે હૈં કે હુકૂમતકે તમામ ઓહદે તુમહારે પાસ અમાનત હૈં. ઈન ઓહદોં પર ઉનહીં લોગોંકો રખના જો ઉસકે અહલ હોં, જો ઉસકે લાઈક હોં. યે ઈસ લિયે કે નાલાઈક નાઅહલ, બેઈમાન ઔર ખયાનત કરનેવાલે, અગર ઈન હુકૂમતી ઓહદોં પર કાબિઝ હો જાએંગે તો અદલો ઈન્સાફ ખતમ હો જાએગા ઔર પૂરી હુકૂમતમેં અફરા તફરી ફૈલ જાએગી.

અય સદારત ઔર વઝારતકે તખ્ત પર બૈઠનેવાલો! દેખો અલ્લાહકે ઈસ હુકમકો તુમહારે પેહલોંને ન માના તો આજ યે મુલ્ક કિસ હાલમેં હૈ. લેકિન તુમને કોઈ સબક નહીં હાસિલ કિયા. આજ ભી અમાનતોંમેં ખયાનતેં અપને ઉરૂજ પર હૈં. ઓહદોંકે લિયે રિશ્વત માંગી જાતી હૈ. થાનોંકી નીલામી બોલિયા લગતી હૈં. અફસોસ

કબ તુમહારી આંખેં ખુલેંગી. અભી વક્ત હૈ તૌબા કર લો ઔર સચ્ચે દિલસે મુલ્કકી બુરાઈયોંકો દૂર કરનેકી નિય્યત કર લો. ખુદા મદદ કરેગા. ઔર અગર ઈસી નિય્યત પર તુમ મર ગયે તબ ભી તુમ કામિયાબ રહોગે.

અય ખુદાકે બંદો! ઈકતિદાર કિસીકા સાથ નહીં દેતા. ઈસી તુમહારે તખ્ત પર બાઝ બૈઠનેવાલેકો ફાંસીકે તખ્તે પર ચળ્હાયા ગયા હૈ. કિસીકો ઝિલ્લતકે સાથ મુલ્ક બદર (દેશ નિકાલ) કિયા ગયા હૈ. કોઈ કતલ કર દિયા ગયા હૈ. યે સબ તુમહારી ઈબરતકે લિયે બહોત કાફી હૈ. મૌતસે પેહલે ઉન આદિલ બાદશાહોંમેં અપના નામ લિખાનેકી કોશિશ કરો જો કિયામતકી સખ્ત ગરમીમેં અલ્લાહ તઆલાકે અર્શકે સાયેમેં ખડે મુસ્કુરા રહે હોંગે.

મગરૂર ન હો તલવારોં પર મત ફૂલ ભરોસે ઢાલોંકે
સબ પતા તોડે ભાગેંગે મુંહ દેખ અજલકે ભાલોંકે
ક્યા ડિબ્બે મોતી હીરોંકે ક્યા ઢેર ખઝાને માલોંકે
ક્યા લશ્કર ફૌજી તીર કમાં ક્યા તખ્તે શાલ દો શાલોંકે
સબ ઠાઠ પડા રેહ જાવેગા જબ લાદ ચલેગા બંજારા

ઉન લોગોંકે નામ જો બગૈર આમાલ સિર્ફ નસબકી વજહસે ખાતિમા બિલ ખૈરકે મુદ્દઈ હૈં

બહોતસે લોગોંકા યે ગુમાન હૈ કે હમ ચૂંકે સૈયદઝાદે હૈં યા શેખઝાદે હૈં, ઈસ લિયે હમારા ખાતિમા યકીનન ઈમાન પર હોગા ખ્વાહ હમ ખુદાકી ઈતાઅત કરેં યા ન કરેં. ઈસ ગલત ફેહમીકી

નિશાનદહી કરતે હુએ મેરે અબ્દુલ વાહિદ બલગરામી અપની મશહૂર કિતાબ "સબ્અ સનાબિલ" મેં લિખતે હૈં,

"અય ગિરોહે સાદાત! રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી નિસ્બતે ફરઝંદીકે શર્ફ પર ઘમંડ મત કરો, કે તમામ નિસ્બતેં દુનિયામેં જાન પેહચાનકે લિયે હૈં. આખિરતકી બુઝુર્ગી સિર્ફ તકવા પર હૈ જૈસા કે ઈરશાદે રબ્બાની હૈ કે, **ઈન્ન અક્રમકુમ ઈન્દલ્લાહિ અત્કાકુમ** તુમમેં જો સબસે ઝિયાદા પરહેઝગાર હૈ વો અલ્લાહકે નઝદીક સબસે ઝિયાદા ઈઝ્ઝતવાલા હૈ. ઔર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, યાની અગર કિસી શહેરમેં મેરા કોઈ ફરઝંદ હૈ ઔર દૂસરે લોગ ઉસસે ઝિયાદા પરહેઝગાર હૈં તો વો મેરા ફરઝંદ નહીં."

દેખો અલ્લાહ તઆલા ફરમાતે હૈં, **ઈન્નમા યતકબ્બલુલ્લાહુ મિનલ્ મુત્તકીન** અલ્લાહ તઆલા પરહેઝગારોં હીસે કબૂલ કરતા હૈ, તો કબૂલકા દારોમદાર તકવા પર રખ્ખા ન કે નિસ્બત ઔર સૈયદ હોને પર.

ઔર ફરમાયા કે લોગો તોશા બના લો ઔર તેહકીક કે બેહતરીન તોશા તકવા હૈ. દેખો યહાં ભી આખિરતકા તોશા તકવા ફરમાયા, સિયાદત ઔર નિસ્બત નહીં ફરમાયા.

ઔર ફરમાયા ઉસકે દોસ્ત નહીં મગર મુત્તકીન. ઈસમેં ભી અલ્લાહ તઆલાને અપના દોસ્ત મુત્તકીનકો ફરમાયા હૈ. હસબ નસબકી બિના પર દોસ્ત નહીં કહા હૈ.

જો લોગ અપને આપકો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ઔલાદ સમઝકર (યા પીરકી ઔલાદ હોકર યા મુરીદ હોકર) અપના ખાતિમા ઈમાન પર હોનેકા યકીની હુકમ લગાતે હૈં. બગૈર આમાલે

સાલિહા ઔર ઈતાઅતે ઈલાહીકે ઉનકો ખયાલ કરના ચાહિયે કે હુઝૂર (અલૈ.) ને હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કો જો આપકી હકીકી ઔર સલબી સાહબઝાદી હૈં ફરમાયા, અય ફાતિમા ઈસ ભરોસે પર ન રેહના કે મૈં અલ્લાહકે રસૂલકી સાહબઝાદી હૂં. અમલ કરો અમલ કરો અમલ કરો. પસ હુઝૂરકા યે ખિતાબ ઉન લોગોં પર જો ન આપકે સલબી ફરઝંદ હૈં ન હકીકી બ દરજએ ઔલા વારિદ હોતા હૈ. ઔર આપને હઝરત ઈમામ હસન (રદિ.) ઔર ઈમામ હુસૈન (રદિ.) સે ફરમાયા,

અય મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કે જિગરકે ટુકડો

જન્નત ફરમાંબરદારોંકે લિયે હૈ અગરચે વો હબ્શી ગુલામ હો. ઔર દોઝખ નાફરમાનકે લિયે હૈ અગરચે વો સૈયદ કુરેશી હો.

ઔર આપને અઝવાજે મુતહ્હરાતસે ફરમાયા,

"કે તુમહારે લિયે વોહી આયત કાફી હૈ જો તુમહારે હકમેં નાઝિલ હુઈ કે અય નબીકી અઝવાજ તુમમેંસે જો કોઈ એક ખુલા હુવા જુર્મ કરેગી ઉસ પર દો ગુના અઝાબ કિયા જાએગા.

અય બિરાદર! અગર તમામ અંબિયા ઔર રસૂલ મિલકર એક ઐસે બંદેકી શફાઅત કરેં જિસસે ખુદા રાઝી નહીં તો ઉસસે કુછ ફાઈદા નહીં. મખદૂમ શેખ સઅદી ફરમાતે હૈં.

અગર ખુદાઈ ન બાશદ ઝ બંદા ખૂશ્નૂદ
શફાઅત હમા પૈગંબરાં ન સૂદ

અગર અલ્લાહ તઆલા કિસી નાફરમાન બંદાસે રાઝી ન હોં તો તમામ પૈગંબરોંકી શફાઅતસે ભી કુછ ફાઈદા ન હોગા. તૂ ઐસે મકામમેં જહાં અંબિયા ઔર પૈગંબર ખૌફ ખાતે ઔર ઘભરાતે હોં વહાં ઈસ નિસ્બત (બગૈર અમલે સાલેહ) કા પૈવંદ

ક્યા કામ દે સકતા હૈ.

ફિર સાદાતકો રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે જો તઅલ્લુક ઔર નિસ્બત આજ ખિલાફે શરઅ કામોંસે નહીં રોકતી તો કલ કિયામતમેં હલાકત ઔર અકૂબતસે (અઝાબસે) કૈસે રોક સકતી હૈ.

મખદૂમ જલાલુદ્દીન જહાનિયાં જહાં ગશ્ત (રહ.) કે ઉનકી સિયાદત ઔર ફરઝંદીયે રસૂલકા સુબૂત રોઝએ રસૂલસે સાબિત હૈ કે એક રાત અપને ખાતિમા બિલખૈર હોનેકી દુઆ કર રહે થે. ઈલ્હામ હુવા કે અગર શેખ અખી તુમહારે ઈમાનકી સલામતીકી દુઆ કરેં તો હમ મકબૂલ ફરમાએં. લિહાઝા મખદૂમને શેખ અખીસે દુઆ કી દરખ્વાસ્ત કી. જિસકા કિસ્સા મશહૂર હૈ. તો અગર સાદાતકે લિયે ખાતિમા બિલ ખૈર યકીની સાબિત હોતા તો મખદૂમ ક્યૂં અપને ઈમાનકી સલામતીકી દુઆ અલ્લાહકે દરબારમેં કરતે ઔર દૂસરે બુઝુર્ગોંસે કરાતે.

ખઝાનએ જલાલીમેં લિખ્ખા હૈ કે નેકિયોં ઔર બદિયોંમેં શર્ફે મકાન. શર્ફે ઝમાન ઔર શર્ફે નફસકા ભી એઅતિબાર હૈ. શર્ફે મકાન જૈસે મક્કા મુકર્રમા, કે ઉસમેં એક નેકી એક લાખ નેકિયોંકે બરાબર હૈ ઔર એક બદી સો બદિયોંકે બરાબર. ઔર શર્ફે ઝમાન જૈસે માહે રમઝાન ઔર યૌમે જુમ્આ, કે ઉસમેં એક નેકી સત્તર નેકિયોં ઔર એક બદી સત્તર બદિયોંકે બરાબર હૈ. ઈસી તરહ શર્ફે નફસ જૈસે ફાતમી સૈયદ ઔર ઉલમા, કે યે અગર એક નેકી કરેં તો દૂસરોંકે મુકાબલેમેં દો ગુના સવાબ, ઔર અગર યે એક ગુનાહ કરેં તો દૂસરોંસે બળ્હકર અઝાબમેં મુબતલા હોં.

યહાં યે ભી માલૂમ હોના ચાહિયે કે અહલે બૈતકી તીન કિસ્મેં હૈં. પેહલી કિસમ અહલે બૈત, દૂસરી કિસમ દાખિલે અહલે

બૈત ઔર તીસરી કિસમ લાહિકે અહલે બૈત. અસલ અહલે બૈત તેરહ (૧૩) નફર હૈં. યાની નવ અઝવાજે મુતહ્હરાત ઔર ચાર સાહબઝાદિયાં.

દાખિલે અહલે બૈત તીન નફર હૈં. હઝરત અલી (રદિ.), હઝરત હસન (રદિ.) ઔર હઝરત હુસૈન (રદિ.). ઔર લાહિકે અહલે બૈત વો લોગ હૈં જિનકો અલ્લાહ તઆલાને નાપાકિયોં ઔર ગુનાહોંસે પાક કર દિયા હૈ ઔર ઉનકો કમાલે તકવા ઔર પાકીઝગી ઈનાયત ફરમાઈ હૈ. ચાહે વો સાદાત હોં યા સાદાતકે અલાવા. ચુનાંચે હઝરત સલમાન ફારસી (રદિ.) અગરચે સૈયદ ન થે મગર નાપાકીસે કમાલે તહારતકી વજહસે અહલે બૈતસે લાહિક થે. ચુનાંચે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, સલમાન હમારે અહલે બૈતસે હૈં.

ખ્વાજા મુહમ્મદ પારસાને ફસલુલ ખિતાબમેં લિખ્ખા હૈ કે અહલે બૈતકી જાનિબ મન્સૂબ ન હોગા મગર પાકીઝા ખિસાલ. યે ભી ઝરૂરી હૈ કે જો ઉનકી જાનિબ મન્સૂબ હો વો ઉસકે મુશાબેહ ભી હો. લિહાઝા ઈમાનકા કમાલ તહારતકે કમાલકી વજહસે હૈ ન કે સિયાદતકી નિસ્બતસે. ઔર અગર સિયાદતમેં તહારત ન હો તો નિસ્બત ખતમ હો જાતી હૈ ઔર વો પૈવંદ કાબિલે એઅતિબાર નહીં રેહતા. જૈસા કે નૂહ (અલૈ.) કે બેટેસે નિસ્બતે પિસરી ઔર પિદરી ખતમ હો ગઈ ઔર અલ્લાહ તઆલાને ફરમા દિયા કે,

ઈન્નહૂ લૈસ મિન્ અહલિક ઈન્નહૂ અમલુન ગૈરૂ સાલિહ

(અય નૂહ) વો તેરી ઔલાદ નહીં ક્યૂંકે ઉસકે આમાલ અચ્છે નહીં.

અય બિરાદર! રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે અહલે બૈત

અગરચે નજાસતોં ઔર ગંદગિયોંસે બહોત પાક સાફ થે. મગર ઉનમેં ઉસકા ગુરૂર ઔર ઘમંડ ન થા. ઐસે હી અશરએ મુબશ્શરહકો અપના ખાતિમા ઈમાન પર હોનેકા યકીન થા મગર વો ઉસકા દાવા નહીં કરતે થે ઔર (ન અમલમેં ઝર્રા ભર કોતાહી કરતે થે) બલ્કે સબ અલ્લાહ તઆલાકી બેનિયાઝીકે ખૌફસે કાંપતે ઔર થર થરાતે રેહતે થે. ઔર ખાતિમા બિલ ખૈર હોનેકી યેહી અલામત હૈ. (ઈકતિબાસ અઝ સબ્અ સનાબિલ)

યે તેહરીર ઉન પીરઝાદોં, સાહબઝાદોં, સજ્જાદા નશીનોં ઔર મુરીદોંકી આંખેં ખોલનેકે લિયે ભી કાફી હૈ જો યે અકીદા રખતે હૈં કે હમ ચાહે કિસી ભી બુરે અમલ કરેં, હમારે પીર હમેં બખ્શવા દેંગે. અલ્લાહ તઆલા ઉન સબકો હિદાયત દેકર ઈસ અકીદેસે તૌબાકી તૌફીક અતા ફરમાએ.

અમલસે ઝિંદગી બનતી હૈ જન્નત ભી જહન્નમ ભી
યે ખાકી અપની ફિતરતમેં ન નૂરી હૈ ન નારી હૈ
(અલ્લામા ઈકબાલ)

બળે બળે ઔલિયા અલ્લાહ બુરે ખાતિમાકે ખૌફસે કાંપતે રેહતે હૈં ઔર ખાતિમા બિલ ખૈરકી દુઆ માંગતે હૈં

હર ચંદકે અલ્લાહકે દોસ્ત ઔર મુકર્રિબીન નફસે મૌતસે બિલકુલ નહીં ઘભરાતે બલ્કે ખૂશ હોતે હૈં કે ઉમર ભર જિસકો બગૈર દેખે પૂજતે રહે જિસકા ઝિક્ર કરતે રહે ઔર જિસકે ફિરાકમેં આંસૂ બહાતે રહે, અબ મૌતકે ઝરીએ ઉસકી

બારગાહમેં હાઝરી હોનેવાલી હૈ.

લેકિન યે ખૌફ ઝરૂર હોતા હૈ કે હમ જિસ મકામ પર હૈં ઔર જો અલ્લાહકી મારિફત અલ્લાહકી તૌફીકસે હમેં હાસિલ હુઈ હૈ વો દમ નિકલને તક બાકી રહે ઔર કોઈ બાત શયતાન યા નફસકી તરફસે આખરી વક્તમેં ઐસી ન હો જાએ જિસસે હમારી સારી ઈબાદત ઔર રિયાઝત ઝાએઅ હો જાએ. યેહી સલ્બે મારિફતકા ખૌફ ઔર બુરે ખાતિમાકા ખૌફ કેહલાતા હૈં. કમો બેશ હર અલ્લાહકે નેક બંદેકે દિલમેં હોતા હૈ. ક્યૂંકે મરનેસે પેહલે કિસીકો નહીં માલૂમ હોતા કે ઉસકા ખાતિમા કિસ તરહ હોગા. યેહી વજહ હૈ કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને કિસીકે મુતઅલ્લિક યકીનસે જન્નતી હોનેકા હુકમ લગાનેસે મના કિયા હૈ ઔર ફરમાયા કે, ઈમાન ઉમ્મીદ ઔર ખૌફ દોનોંકે દરમિયાન હૈ. હર અલ્લાહકે નેક બંદેકો યેહી ફિકર હોતી હૈ કે માલૂમ નહીં કે મેરે સાથ અલ્લાહ તઆલા ક્યા સુલૂક કરે. ઉસકે ખૌફસે ડરતે ભી હૈં ઔર ઉસકી રહમતસે ઉમ્મીદ ભી રખતે હૈં.

હઝરત જુનેદ બગદાદીકા મૌતકે વક્ત રોના

હઝરત જુનેદ બગદાદી (રહ.) કે ઈન્તિકાલકે વક્ત લોગોંને દેખા કે આપ રો રહે હૈં. લોગોંને સબબ પૂછા તો ફરમાયા "મૈં અપની અસ્સી (૮૦) સાલાકી ઈબાદત ઔર રિયાઝતકો પરદએ ઉલૂહિયતમેં બાલસે ભી ઝિયાદા બારીક તારમેં બંધા હુવા દેખ રહા હૂં, જો સહરાએ બેનિયાઝીકી હવામેં ઝૂલ રહા હૈ, માલૂમ નહીં વો હવા મકબૂલિયતકી હૈ યા મરદૂદિયતકી. ફિર ઈન્તિકાલકે બાદ લોગોંને ખ્વાબમેં દેખા તો પૂછા કે આપકે સાથ અલ્લાહ તઆલાને

ક્યા મઆમલા કિયા? તો જવાબ દિયા કે તમામ ઈબાદતેં, હકાઈક વ મઆરિફ, અસરાર વ રૂમૂઝ કિસીસે કુછ ન બના, અલબત્તા વો ચંદ રકાત જો સહરકે વક્ત અદા કરતા થા વો કામ આ ગઈ.

હઝરત મખદૂમ શેખ યહયા મુનીરી (રહ.)

હઝરત મખદૂમ શેખ યહયા મુનીરી (રહ.) અપને એક મુરીદકો ઈસ ખતરેસે આગાહ કરતે હુએ તેહરીર ફરમાતે હૈં "અય ભાઈ! રાહ ખતરનાક, મંઝિલ બહોત દૂર, મહેબૂબકે મકામકી કોઈ હદ નહીં. ઈન્સાનકા જિસ્મ કમઝોર, દિલ બે સહારા. ઔર પાલા ઐસે જબ્બાર વ કહ્હારસે પડા હૈ કે વો જો ચાહે કરે ઉસે કોઈ પૂછનેવાલા નહીં. કોઈ કલેજા નહીં જો ઈસ દેહશતસે પાની ન હુવા હો, હર વક્ત ડરતે કાંપતે રહો કે કહીં પરદએ ગૈબસે મરદૂદિયતકી સદા ન લગ જાએ. કિતની તાઅતોંકે અંબારકો જાંકુનીકે વક્ત (ઉનકે આમાલકી જઝા હમ પેહલે હી દે ચુકે હૈં) કી બાદે બેનિયાઝીને ઉડાકર બરાબર કર દિયા ઔર વો કિતને આબાદ સીનોંકો સકરાતે મૌતકે વક્ત (ઉનહેં ખુદાકી તરફસે વો કુછ ઝાહિર હુવા જિસકા ઉનહેં ગુમાન તક નહીં થા,) કેહકર ખરાબ ઔર વેરાન કર દિયા. કિતનોંકે ચેહરે કબરમેં કિબ્લેકી તરફસે ફેર દિયે. ઔર કિતને હી આશનાઓંકો પેહલી હી રાતમેં બેગાના બના દિયા. એકસે કહા (દુલ્હનકી તરહ મીઠી નીંદ સો જા) દૂસરેસે કહા (મન્હૂસકી તરહ બુરી નીંદ સો જા). આઝરકી ગોદસે ઈબ્રાહીમ ઔર નૂહ (અલૈ.) કી પુશ્તસે કિન્આન ઈસ પર ગૌર કરો ઔર ઈસકો અચ્છી તરહ સમઝો. જિસ તરહ (ઉનકી પેશાનિયોં પર સિજદોંકે નિશાન હૈં,) કા બયાન આયા હૈ, ઈસી

તરહ ગુનેહગાર અપની પેશાનિયોંસે પેહચાને જાએંગે, કેહકર ભી પુકારા જાએગા.

દોસ્તો એક ખૌફ ઐસા લગા હૈ જિસને કમરેં તોડ દી હૈં. ચેહરોંકો ઝર્દ ઔર દિલોંકો પારા પારા કર દિયા હૈ ઔર વો મારિફતકે સલ્બ હો જાનેકા ખૌફ હૈ ઔર ડરનેવાલોંકે ખૌફકી ઈન્તિહા યેહી હૈ. એક બુઝુર્ગ ફરમાતે હૈં કે ગમ તીન તરહકે હૈં. તાઅત વ ઈબાદતકા ખૌફ, કે ખુદા જાને કબૂલ હોગી કે નહીં. ગુનાહોંકા ગમ. બખ્શે જાએંગે કે નહીં. ઔર મારિફતકા ખૌફ કે કહીં સલ્બ ન કર લી જાએ. મગર ખાસ્સાને ખુદાકા કેહના હૈ કે ગમ સિર્ફ એક હી હૈ ઔર વો મારિફત ઔર ઈમાનકે સલ્બ હો જાનેકા ખૌફ હૈ. ઈસકે અલાવા ઔર તમામ ગમ આસાન હૈં. પસ તમામ ઔલિયાકી યેહી દુઆ રહી હૈ કે બારે ઈલાહી ઔર જો કુછ તૂ ચાહે કર લેકિન અપની મારિફત ઔર ઈમાન સલ્બ કરકે મૌત ન દેના. (મકતૂબાતે સદી)

હઝરત શેખ મુહિયુદ્દીન સૈયદ અબ્દુલ કાદિર જીલાની (રહ.)

એક વઅઝમેં ફરમાતે હૈં,

"સાહબઝાદે અપની તાઅત પર મગરૂર મત હો ઔર ન ઉસ પર ઘમંડ કર. હક તઆલાસે ઉસકે કબૂલ હો જાનેકી દરખ્વાસ્ત કિયા કર. ઔર ડરતા રેહ કે વો તુઝકો ગુનાહોંકી તરફ ન ધકેલ દે. ભલા તેરે લિયે ઈસ બાતસે બેખૌફ ઔર મુત્મઈન હો જાનેકી ક્યા વજહ હૈ કે તેરી તાઅતસે કેહ દિયા જાએ કે માસિયત બન જા ઔર તેરી સફાઈસે કેહ દિયા જાએ કે મુકદ્દર હો જા. જિસ

શખ્સકો અલ્લાહ અઝ્ઝ વ જલ્લકી મારિફત નસીબ હો જાતી હૈ વો ન કિસીસે કરાર પકડતા હૈ ઔર ન કિસી ચીઝ પર મગરૂર હોતા હૈ. ઔર જબ તક અપને દીનકો સલામત ઔર ઉસ મઆમલેકો જો ઉસકે ઔર હક તઆલાકે દરમિયાન હૈ મેહફૂઝ ઔર સહીહ સલામત લેકર દુનિયાસે ચલા ન જાએ બેખૌફ ઔર નિડર નહીં હોતા. (અલ ફતહુ ર્રબ્બાની)

ખ્વાજા સૈયદ મુહમ્મદ હુસૈની ગેસૂદરાઝ (રહ.)

ખ્વાજા સૈયદ મુહમ્મદ હુસૈની ગેસૂદરાઝ (રહ.) ફરમાતે હૈં, "અલ્લાહ મેહફૂઝ રખ્ખે અગર બુરા ખતરા દીનકે બુન્યાદી અકીદેમેં આદમીકે આખિર વક્તમેં હાઈલ હો જાએ તો ઉસ વક્ત ઉસકી તલાફીકા મૌકા ભી નહીં રેહતા કે આદમી કોશિશ કરે વો વક્ત જાનં કુની, સકરાત ઔર રૂહકે જિસ્મસે નિકલનેકા વક્ત હોતા હૈ. જિસકે બારેમેં તમામ અંબિયા ઔર ઔલિયા યહાં તકકે હમારે પૈગંબર (અલૈ.) ને ભી ખબરદાર કિયા હૈ કે વો દુશ્વાર તરીન હાલાતમેંસે એક હૈ. ઔર મૌતકે વક્તકી સબસે બળી ઔર સખ્ત ઘડી વોહી હૈ. જો આદમી ઈસ મંઝિલસે ગુઝરતા હૈ વોહી જાન સકતા હૈ. એક તરફ જિસ્મ અઝિય્યત ઔર તકલીફમેં ઔર દિલ ઈઝતિરાબ ઔર બેચેનીમેં હોતા હૈ. દૂસરી તરફ અહલે દુનિયા, બીવી બચ્ચે, અઝીઝો અકારિબ અપની તરફ મુતવજ્જેહ કરતે હૈં કે તુમ પર જો ભી ગુઝર રહી હો અભી મત મરો. વો બેચારા અપની ફિતરત ઔર તબીઅતકે મુતાબિક ઉન લોગોં ઔર

અપને ઘરબારકી તરફ ભી મુતવજ્જેહ હો જાતા હૈ. મલેકુલ મૌત ડટે હુએ હૈં રૂહ કબ્ઝ કરકે હી ટલેંગે, શયતાન અલગ ઘાત લગાએ હુએ હૈ કે ઝરા મૌકા મિલે જહન્નમકી તરફ ધકેલ દૂં, મઆઝલ્લાહ અગર યે બુરા ખતરા એક દો બાર ઐસે વક્તમેં ગુઝર જાએ ઔર ઈસી પર ઉસકા ખાતિમા ભી હો જાએ તો સોચો ઉસકા ક્યા અંજામ હોગા. લોગ ઈતને બળે ખતરે ઔર અઝીમ મુસીબતમેં ઘિરે હુએ હૈં મગર ઝરા ભી ઉસકી ફિકર નહીં. હક તઆલા ઈસ ખતરેસે મેહફૂઝ રખ્ખે ઔર ઈમાન પર ખાતિમા કરે.

(જવામિઉલ કલિમ)

હમ ગુનેહગારોં પે તૂ એહસાન કર
મગફિરતકા અય ખુદા સામાન કર
સબ ખતાઓંકો હમારી બખ્શ દે
ભૂલકર કી હોં યા હમને જાન કર
જૈસે ઈસ વક્ત સાહિબે ઈમાન હૈં
મરતે દમ ભી સાહિબે ઈમાન કર
નફસો શયતાનસે બચાકર અય ખુદા
જાં કુનીકા મરહલા આસાન કર

(નિસાર ફતહી)

બુરા ખાતિમા કિસકો કેહતે હૈં ઔર ઉસકી ક્યા ક્યા સૂરતેં હો સકતી હૈં

બુરે ખાતિમાકી અસલ તો યે હૈ કે મૌતકે વક્ત ઈન્સાનકા દિલ અલ્લાહ તઆલાકી યાદસે ગાફિલ હો ઔર ઉસ વક્ત ભી

ઉસકી ફિકર ઔર ધ્યાન દુનિયાકી ચીઝોંકી તરફ, મસલન માલો દૌલત, બીવી બચ્ચે ઔર જો કુછ વો છોડ રહા હૈ ઉસમેં લગા હુવા હો, યા ફિર હક તઆલાકી ઝાત વ સિફાતકે મુતઅલ્લિક યા દીને ઈસ્લામકે મુતઅલ્લિક કોઈ ગલત અકીદા રખતા થા તો અબ મૌતકે વક્ત રાઝ ખુલા તો માલૂમ હુવા કે સબ આમાલ ઝાએઅ હો ગયે. હઝરત ઈમામ ગઝાલી (રહ.) ને અહયાઉલ ઉલૂમકે બાબે ખૌફ વ રજામેં ઈસ પર બળી તફસીલસે રોશની ડાલી હૈ. મુખ્તસરન અર્ઝ કરતા હૂં. ફરમાતે હૈં "પસ જાનના ચાહિયે કે ખાતિમાકા બુરા હોના દો તરહ પર હૈ. જિસમેં એક દૂસરેકી નિસ્બત ઝિયાદા ખતરનાક હૈ. એક યે કે દિલ પર સકરાતે મૌતકે વક્ત ઔર શિદ્દતે અહવાલકે ઝાહિર હોનેકે વક્ત ઉસ પર યે બાત ખુલ જાએ કે ખુદા તઆલાકી ઝાત વ સિફાત (યા રિસાલતે રસૂલ યા ફરાઈઝે ઈસ્લામ) કે મુતઅલ્લિક મેરા જો અકીદા થા વો સહીહ નહીં થા ફિર વો સિર્ફ ઈસ એક ગલત એઅતિકાદકો ઝૂઠા નહીં સમઝતા બલ્કે યે ગુમાન કરતા હૈ કે જો ચીઝ મૈંને સમઝ રખ્ખી થી કિસીકી અસલ નહીં. ઔર દૂસરે એઅતિકાદાત જો વાકેઅમેં સહીહ થે ઉનકો ભી બાતિલ સમઝેગા યા ઉનમેં શક વ શુબહ કરેગા. અબ અગર ઈસી શક વ શુબહકી હાલતમેં ઉસકી રૂહ નિકલ જાએ ઔર અસલ ઈમાન પર રૂજૂઅ ન કરે તો ઝાહિર હૈ કે ઉસકા ખાતિમા બુરા હોગા ઔર હક તઆલાસે હમેશાકી દૂરી ઔર હિજાબે દાઈમીકા સઝાવાર હોગા.

દૂસરી કિસમ બુરે ખાતિમાકી જો ઉસકી નિસ્બત કમ મોહલિક હૈ. વો યે હૈ કે મરતે વક્ત બંદેકે દિલ પર મુહબ્બત કિસી ચીઝકી દુનિયાકી ચીઝોંમેંસે ગાલિબ આ જાએ. યા કોઈ

દુન્યાવી શહવત ઔર ખ્વાહિશ દિલ પર છા જાએ ઔર દિલ ઉસમેં ઈસ તરહ મશ્ગૂલ હો કે હક તઆલાસે બિલકુલ ગફલત હો જાએ. અબ અગર ઐસે હી વક્તમેં જાન નિકલ જાએ તો બંદેકા મુંહ ઔર સર દુનિયાકી તરફ હોગા ઔર હક તઆલાસે ફિરા હુવા હોગા. જબ મુંહ હક તઆલાસે ફિર ગયા તો હિજાબ હો ગયા ઔર યે હિજાબ હી દર અસલ અઝાબ હૈ. ઈસ લિયે કે જો આગ હક તઆલાને સુલગાઈ હૈ વો ઉસકી તરફ મુંહ ફેરે હુએ યાની મહજૂબ લોગોંકો હી મિલતી હૈ. જિસ મોમિનકે દિલ દુનિયાકી મુહબ્બતકી ગિરિફતારીસે આઝાદ હૈં ઔર મરતે વક્ત ભી ઉનકી હિંમત ઔર દિલ અલ્લાહ તઆલાકી તરફ લગા હુવા થા તો ઉનકો તો દોઝખકી આગ યૂં કહેગી "અય મોમિન જલ્દી ગુઝર તેરે નૂરકી ઠંડક તો મેરી આગકો બુઝાએ દેતી હૈ."

ખુલાસા યે કે જિસ શખ્સકી રૂહ ઐસે વક્તમેં નિકલે કે ઉસકે દિલમેં ખુદાએ તઆલા પર ઈન્કાર હો યા ઉસકે વુજૂદમેં કુછ શુબા હો ઔર ઉસકો અલ્લાહ તઆલાકા યે ફઅલ કે મૌતને ઉસકે ઔર ઉસકે માલો મતાઅ બીવી બચ્ચે ઔર સબ મહેબૂબ ચીઝોંમેં જુદાઈ ડાલ દી બુરા માલૂમ હો તો ઈસ કરાહિયત ઔર બુગ્ઝકે સાથ જાન દેનેવાલા ખુદાકે સામને ઈસ તરહ આએગા જૈસે એક ભાગા હુવા ગુલામ જો આકાસે બુગ્ઝ રખતા હો; ઝબરદસ્તી ગિરિફતાર કરકે આકાકે સામને લાયા ગયા હો. અબ જો કુછ રૂસ્વાઈ આકાકી તરફસે હોગી વો ઝાહિર હૈ. ઔર જિસકી રૂહ અલ્લાહ તઆલાકી મુહબ્બત ઔર ઉસસે મિલનેકે શૌકમેં નિકલે વો જિસ તરહ હક તઆલાકે સામને પેશ હોગા ઔર ઉસકા જિસ તરહ ઈસ્તિકબાલ ઔર ઈકરામ કિયા જાએગા ઔર જો

ઈન્આમાત ઉસકો અતા કિયે જાએંગે વો ભી ઝાહિર હૈ ઔર ઈસીકો ખાતિમા બિલ ખૈર કેહતે હૈં. (અહયાઉલ ઉલૂમ)

ખુદા કરે કે હો હમ સબકા ખાતિમા બિલ ખૈર
કે હશ્ર તક ન સુકૂં મિલ સકેગા ઉસકે બગૈર

(નિસાર ફતહી)

તૌબા કરનેવાલોંકી મુનાજાત

અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, "તુમ સબ ખતાકાર હો ઔર અચ્છે ખતાકાર વો હૈં જો તૌબા કર લેતે હૈં." અલ્લાહકી નાફરમાની બિલકુલ ન કરના યે ફરિશ્તોં ઔર પૈગંબરોંકી સિફત હૈ. ગુનાહ નેક વ બદ હર ઈન્સાનસે હોતા હૈ લેકિન નેક આદમીસે ગુનાહ ગલતીસે ભૂલ ચૂકસે હો જાતા હૈ, ઔર બદ ઈન્સાન જાનતે બૂઝતે હુએ ગુનાહ કરતા હૈ. ફિર ભી તૌબાકા દરવાઝા દોનોંકે લિયે ખુલા હુવા હૈ. નાઉમ્મીદી ઔર માયૂસી ઉસ કરીમકી દરગાહસે જાઈઝ નહીં. **લા તકનતૂ** કેહકર ઉસ કરીમને ગુનેહગારોંકે ઝખ્મોંકો સી દિયા હૈ. **"મન તકર્રબ ઈલય્ય શિબ્રન તકર્રબ્તુ ઈલૈહિ ઝિરાઅન"** કેહકર ગુનેહગારોંકો ઉમ્મીદ દિલા દી હૈ. ફિરઔનકે જાદૂગરોંકો દેખો કે ઉમર ભર કુફ્રો શિર્કમેં મુબ્તલા ઔર જાદૂગરીકી નજાસતમેં આલૂદા રહે મગર એક મરતબા સચ્ચે દિલસે તૌબા કી તો ઉસ રહીમો કરીમને આને વાહિદમેં મુવહહિદે હકીકી બનાકર ઉનકો તખ્તે તૌહીદ પર બિઠા દિયા ઔર અપની મારિફતકા તાજ ઉનકે સર પર રખ દિયા ઔર ઐસી અપને કરમકી બારિશ કી કે એક લમ્હેમેં ઉનકી ઉમર ભરકે ગુનાહોંકી નાપાકી ઔર ગંદગીકો ધોકર વિલાયત વ કરામતકા

લિબાસ પેહના દિયા.

દોસ્તો જિસ કરીમ ઝાતને કુફ્ર વ સરકશીકે ઈમામ ઈબ્લીસકી દુઆ જબ ઉસને કહા, **રબ્બિ અન્ઝિરની ઈલા યૌમિ યુબ્અષૂન કબૂલ** ફરમા લી તો ક્યા મોમિન ગુનેહગાર જબ ઉસકે સામને ગિડગિડાએગા તો વો મેહરૂમ રખ્ખેગા? બસ લૌટ આઓ નેકિયોંકી તરફ નદામત ઔર શરમસારીકે સાથ. અગર તુમહારે ગુનાહ પહાડકે બરાબર ભી હોં તબ ભી ઉસકી મગફિરતકે સૈલાબકે આગે એક તિન્કેકી હૈસિયત ભી નહીં રખતે.

અગર આપ ઈસ મુનાજાતકો જો હમ નીચે લિખ રહે હૈં ઔર જો અલ્લાહકે મુકર્રબ ઔર વાસિલીનકી મુનાજાત હૈ, તન્હાઈમેં વુઝૂકે સાથ દિલ જમાકર પઢ્હા કરેં તો બહોત કુછ ઉમ્મીદ હૈ કે દિલમેં નરમી પૈદા હોકર રૂજૂઅ ઈલલ્લાહકી દૌલત નસીબ હો, ઔર ન સિર્ફ ગુનાહોંસે તૌબાકી તૌફીક મિલે બલ્કે ઉસ ઝાત પકકી જો માં બાપસે ભી ઝિયાદા રહીમ હૈ, મુહબ્બત ભી દિલમેં જોશ મારેગી જો સારી સઆદતોંકી જડ હૈ.

અપની ફિકર કરેં

ક્યા મેરે અકાઈદ દુરૂસ્ત હૈં?
ક્યા મેરી નમાઝ દુરૂસ્ત હૈ?
ક્યા મૈં ફર્ઝ ઝકાત અદા કરતા હૂં?
ક્યા મેરી આમ્દની હલાલ હૈ?
ક્યા બીવીકે સાથ મેરા રવય્યા (બરતાવ) દુરૂસ્ત હૈ?
ક્યા બચ્ચોં પર શફકત કરતા હૂં?
ક્યા રિશ્તેદારોંકે સાથ હુસ્ને સુલૂક કરતા હૂં?

ક્યા મૈં શુક્ર અદા કરતા હૂં?

ક્યા મેરે અંદર તકબ્બુરકી બીમારી હૈ?

(માખૂઝ : અપની ફિકર કરેં અઝ મૌલાના મુહમ્મદ તકી ઉસમાની મદ્દ ઝિલ્લુહૂ)

ખુલાસએ કલામ
ક્યા આપ મૌતકે લિયે તૈયાર હૈં?

ક્યા આપને વસિયત નામા લિખ લિયા હૈ?

ક્યા આપને તૌબા કર લી હૈ?

ક્યા આપને કર્ઝ અદા કર દિયા હૈ?

ક્યા આપને બીવીકા મહર અદા કર દિયા હૈ?

ક્યા આપને તમામ માલી હુકૂક અદા કર દિયે હૈં?

ક્યા આપને તમામ જાની હુકૂક અદા કર દિયે હૈં?

ક્યા આપકે ઝિમ્મે કોઈ નમાઝ બાકી હૈ?

ક્યા આપકે ઝિમ્મે કોઈ રોઝા બાકી હૈ?

ક્યા આપકે ઝિમ્મે કોઈ ઝકાત બાકી હૈ?

ક્યા આપકે ઝિમ્મે કોઈ હજ ફર્ઝ બાકી હૈ?

(માખૂઝ : મરનેસે પેહલે મૌતકી તૈયારી કીજિયે અઝ મૌલાના મુહમ્મદ તકી ઉસમાની મદ્દ ઝિલ્લુહૂ)

મુનાજાત

અય બાદશાહોંકે બાદશાહ, અય શહેનશાહોંકે શહેનશાહ! અય સબકી મુરાદોંકો પૂરા કરનેવાલે, અય ગુનેહગારોંકી મગફિરત

ફરમાનેવાલે. અય મેરે માબૂદ તૂહી મેરા માલિક હૈ મૈં તેરા મમલૂક હૂં. તૂ કુવ્વતવાલા હૈ મૈં આજિઝ હૂં. તૂ ઈલ્મવાલા હૈ ઔર મૈં જાહિલોંમેં સબસે ઝિયાદા જાહિલ હૂં.

અય અલ્લાહ! મૈં નહીં જાનતા તેરી રઝા ઔર ખૂશ્નૂદી કિસ તરહ હાસિલ કરૂં. મેરી આજિઝી ઔર બેચારગી તૂ ખૂદ દેખતા હૈ. ઈલાહી મેરી હાજતોંસે તૂ ખૂદ વાકિફ હૈ. જબ મેરે ગુનાહ તુઝ પર ઝાહિર હૈં તો મેરી શરમિંદગી ઔર નદામત પર ભી તૂ મુત્તલેઅ હોગા.

ખુદાવંદ! અગર તૂ અપને કહરકી તલવાર અદલકી નયામસે ખીંચ લે તો પૈગંબરાને માસૂમ ઔર ફરિશ્તગાને મુકર્રબ નેસ્તીકો હસ્તી પર તરજીહ દેને લગેં. ઔર અગર તૂ અપને ખઝાનએ રહમતસે કરમ ઔર બખ્શિશકી બારિશ કર દે તો કાફિરાને રૂમ વ હિન્દ પર તેરે મુકર્રબ ભી રશ્ક કરને લગેં.

અય અલ્લાહ! અગર હમને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી મુવાફિકતમેં ફાકેસે અપને પેટ પર પત્થર નહીં બાંધા હૈ તો હમને ઉનકી મુખાલિફતમેં કોઈ પત્થર ફેંકા ભી નહીં હૈ. બંદગી હમને નહીં કી મગર બંદા હોનેકા ઈકરાર હમેશા કિયા હૈ.

અય ખુદા! હમ તેરે ગુનેહગાર બંદે હૈં ઔર તુઝહીસે મગફિરત તલબ કરનેવાલે હૈં. તૂ અપની બેપાયાં રહમતસે હમારી ખતાઓંકો મઆફ ફરમા. અય અલ્લાહ! અગર તેરી બેનિયાઝીસે હમ ખૌફઝદા હૈં તો તેરી બંદા નવાઝીસે ઉમ્મીદેં ભી બહોત રખતે હૈં. અય અલ્લાહ! ખતાકાર દિલ શિકસ્તા હો રહે હૈં ઉનકે સીને પર મરહમ રખ. ઈતાઅતગુઝાર શરમિંદા હો રહે હૈં ઉનકો દિલાસા દે ઔર ઉનકી દસ્તગીરી ફરમા.

અય ખુદા! અગર તૂને કોઈ ગુનાહ હમારે ગુનાહોંસે બદતર બખ્શ દિયા હૈ તો હમેં ભી મેહરૂમ ન કર. અગર કિસીકી નાકિસ (અધૂરી) ઈબાદત તૂને કબૂલ કી હૈ તો હમારી નાપસંદીદા ઈબાદતકો ભી કબૂલ ફરમા લે.

ઈલાહી! મુઝ ઝઈફ વ મુસીબતઝદાકો, મુઝ કમઝોર ઔર દરબદર ઠુકરાએ હુએકો, મુઝ બદ કિરદારકો જો શયતાનકા ફરમાંબરદાર હૈ. મુઝકો જો ગુનાહોંકે મકતબકા ઉસ્તાદ હૈ. મુઝ અહદ શિકન મતલબ પરસ્તકો, મુઝ ગંદુમ નુમા જવ ફરોશકો, મુઝ ઝિનાદાર ખરકા પોશકો, મુઝ સિયાહરવા ઔર સિયાહકારકો, મુઝ મુનાફિક તબાહકારકો અપને ફઝલે અમીમ ઔર લુત્ફે કદીમસે નફસે અમ્મારાકી કૈદસે નજાત દે ઔર સચ્ચી તૌબા નસીબ કર.

અય અલ્લાહ! મૈંને અપની તમામ ઉમર ઉસ ચીઝકો હાસિલ કરનેમેં ઝાએઅ કર દી જિસમેં તેરી રઝા ઔર ખૂશ્નૂદી નહીં થી. ઈલાહી અબ મૈં ઉસસે તૌબા કરતા હૂં ઔર અપની બેઝારીકા ઈઝહાર કરતા હૂં.

અય દસ્તગીરે હર શિકસ્તા, અય ચારએ બેચારગાં, અય ફરિયાદકે સુનનેવાલે, અય ગુનેહગારકો ગલે લગાનેવાલે, અય મુન્કિરોંકો કબૂલ કરનેવાલે, અય ખતાકારોંકો મઆફ કરનેવાલે, અય હિલ્મો દરગુઝરવાલે, તેરે હિલ્મને મુઝે ગુસ્તાખ બના દિયા. અય રહીમ વ રહમ કરનેવાલે તેરે રહમને મુઝે બે બાક (બેખૌફ) કર દિયા. અબ હમારી ઈસ ગુસ્તાખી ઔર બેબાકીકો મઆફ ફરમા ઔર અપની મારિફતકા લિબાસ હમેં અતા ફરમા.

ઈલાહી! તમામ રૂહાનિયોં ઔર ફરિશ્તોંકી તસ્બીહ વ

તેહલીલકે સદકેમેં. અય અલ્લાહ તમામ આબિદોં ઔર ઝાહિદોંકી હુરમતકે સદકેમેં, અય અલ્લાહ અપની દરગાહકે મુકર્રબીનકે તુફેલ, અય અલ્લાહ જવાન શહીદોંકી શહાદતકે વાસ્તેસે, અય અલ્લાહ અપને ગુનેહગાર બંદોંકે ઈશ્કો નદામતકી હુરમતકે તુફેલસે, અય અલ્લાહ અપની ઈઝઝત વ જલાલકી હુરમતકે વાસ્તેસે, અય અલ્લાહ અપની અઝમત વ કમાલકે સદકેમેં, અય અલ્લાહ અપને હબીબકી રિસાલતકે તુફેલ મેરી ઔર તમામ મુસલમાનોંકી તૌબા કબૂલ ફરમા. સબકા ઈમાન પર ખાતિમા ફરમા. સબકી પરેશાનિયોંકો દૂર ફરમા. અય અલ્લાહ જબ કબરકે અંધેરેમેં હમ રખ્ખે જાએં તો હમારે ઈમાનકો હમારી કબરકા ચિરાગ બના દેના.

લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ, લા મતલૂબ ઈલ્લલ્લાહ, લા મકસૂદ ઈલ્લલ્લાહ, લા મૌજૂદ ઈલ્લલ્લાહ, લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુ ર્રસૂલુલ્લાહ. વ સલ્લલ્લાહુ તઆલા અલા ખૈરિ ખલ્કિહી મુહમ્મદિંવ્વ અલા આલિહી વ અસ્હાબિહી અજમઈન બિરહ્મતિક યા અર્હમ ર્રાહિમીન. આમીન, યા રબ્બલ આલમીન. બિજાહિ સય્યિદિલ મુર્સલીન.

અગર આપકો મૌતકી તૈયારીકી અહમિયતકા એહસાસ હો ગયા હૈ તો સબસે પેહલે ઈન કામોં પર તવજ્જોહ દીજિયે

(૧) અગર કિસીસે કર્ઝ લિયા હૈ તો ફૌરન અદાયગીકી કોશિશ શુરૂ કર દેં.

(૨) અપને વારિસોંકો વસિયત નામા લિખકર દે દીજિયે. એક તિહાઈ (૧/૩) માલસે ઝિયાદા દૂસરોંકો દેનેકી વસિયત નહીં કર સકતે. લેન દેનકી પૂરી તફસીલ ઉસમેં લિખ દીજિયે તાકે આપકી મૌતકે બાદ આપકે ઝિમ્મે કોઈ લેન દેન યા અમાનત વગૈરહકા ગુનાહ ન હો.

ઈસ સિલસિલેમેં ઉલમાએ કિરામસે ઝરૂરી મશ્વરા કીજિયે.

(૩) બીવીકા મહર અદા ન કિયા હો તો ઉસકી અદાયગીકા ઈન્તિઝામ કીજિયે. બીવી અગર મઆફ ભી કર દે તો અગર આપ સાહિબે હૈસિયત હૈં તો અદાયગી ઝરૂર કર દેં

તરગીબે વસિયત

હદીસ શરીફ હઝરત ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, કિસી મુસલમાનકો યે હક નહીં કે કિસી ચીઝકી વસિયત કરના ઉસ પર ઝરૂરી હો, ફિર વો દો રાતેં ભી ઈસ તરહ ગુઝારે કે ઉસકે પાસ ઉસકી લિખ્ખી હુઈ વસિયત ન હો. (મુત્તફક અલૈહ)

હઝરત જાબિર બિન અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો શખ્સ વસિયત કરકે મરા, વો સિરાતે મુસ્તકીમ ઔર તરીકે સુન્નત પર મરા ઔર તક્વા વ શહાદત પર મરા ઔર મગફિરતકી હાલત પર મરા.

(ઈબ્ને માજા)

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બેશક મર્દ ઔર ઔરત સાઠ (૬૦) સાલ તક અલ્લાહ તઆલાકી ઈતાઅત કરતે હૈં, ફિર ઉનકી મૌત

કરીબ આ જાતી હૈ, પસ વો વારિસકો નુકસાન દેનેકે લિયે વસિયત કરતે હૈં, પસ વાજિબ હો જાતી હૈ ઉનકે લિયે આગ.

(તિરમિઝી, અબૂ દાઉદ)

વસિયત કરનેવાલેકે લિયે હિદાયત

ઈન્સાનકો અપની ઝિંદગીકે લિયે એક પલકા ભરોસા નહીં. જબ બુલાવા આતા હૈ સબ કુછ દિલમેં રેહ જાતા હૈ, ઈસ લિયે સબ કામોંકે લિયે વસિયત લિખકર રખ્ખેં તાકે વુરસા શરીઅતકી રોશનીમેં વસિયતકે મુતાબિક અમલ કરકે હક તલ્ફી, મુકદ્દમાબાઝી ઔર આપસકી રંજિશસે બાઝ રહેં. જાયદાદ ઔર અહમ ચીઝોં ઔર લેન દેનકા રિકોર્ડ ઔર દૂસરી ચીઝેં સિહત વ આફિયતકે ઝમાનેમેં હી મુકમ્મલ રખ્ખેં ઔર વક્તકે તકાઝોંકે મુતાબિક વસિયતમેં તરમીમ (રદ્દો બદલ) કી જા કસતી હૈ. કિસી ઔર રિશ્તેદારકો અપની મન્કૂલા યા ગૈર મન્કૂલા જાયદાદમેં મસલન બેટેકી મૌજૂદગીમેં પોતે પોતિયાં ૧/૩ માલસે ઝાઈદકી, કિસીકે લિયે વસિયત કરના યા વારિસકો દેનેકી વસિયત કરના જાઈઝ નહીં. (હિદાયા)

અગર વારિસ ગરીબ ઔર ઝરૂરતમંદ હોં તો બેહતર હૈ કે સારા માલ ઉનકે લિયે છોડ જાએં. ૧/૩ મેંસે કિસીકો વસિયત દેનેકી વસિયત ન કરેં, ઔર અગર વારિસ મુતમવ્વિલ (માલદાર) હોં તો ભી બેહતર હૈ કે પૂરે ૧/૩ મેંસે કિસીકો વસિયત દેનેકી વસિયત ન કરેં બલ્કે ૧/૩ સે કમમેં ગૈર વારિસ રિશ્તેદારોં, ખિદમતગુઝારોંકે લિયે યા કિસી મસ્જિદ ઔર દીની મદ્રસાકે લિયે યા ઉલમા સુલહાકે લિયે વસિયત કર સકતે હૈં. (હિદાયા)

ઈબાદાતકે લિયે ફિદયાકી વસિયત કરકે જાએં. અગર

વસિયત ન કરેં તો વારિસોંકે ઝિમ્મે ફિદયા અદા કરના લાઝિમ ન હોગા. વસિયત કર દી તો ઉન પર ૧/૨ તક લાઝિમ હોગા. અગર અદા ન કરેંગે તો વો ગુનેહગાર હોંગે આપ પર ગુનાહ ન હોગા. વસિયતકા ફારમ ભરનેસે પેહલે કિસી મોઅતબર આલિમસે મશ્વરા કર લેં.

વસિયતકી બાતેં

(૧) અગર બંદગાને ખુદામેંસે કિસીકો મુઝસે તકલીફ પહોંચી હો યા ઉનકી હક તલ્ફી હો અલ્લાહ વો મઆફ ફરમાએં. આખિરત પર મુઆખઝા ન રખ્ખેં.

(૨) મેરે મરનેકે વક્ત મેરે પાસ સૂરએ યાસીન ઔર કલિમએ તય્યિબા[illegible] વિર્દ કરેં. બેમકસદ હુજૂમ ઔર દુન્યાવી બાતેં ન હોં.

(૩) મુઝ પર નૌહા, માતમ વગૈરહ ન કરના, ન હી ફોટો લેના.

(૪) મસનૂન તરીકાસે ગુસલ દેકર કફન દફનમેં જલ્દી કરના ઔહ હત્તલ ઈમકાન કિસીકે ઈન્તિઝારકી વજહસે દેર ન કરના ઔર કબરમેં સુન્નતકે મુતાબિક ઠીક દાહની કરવટ પર કિબ્લા રૂખ લિટાના. સિર્ફ ચેહરેકા રૂખ કિબ્લેકી તરફ કર દેનેકા દસ્તૂર ગલત હૈ.

(૫) જહાં મેરા ઈન્તિકાલ હો વહીં કિસી આમ કબ્રસ્તાન હત્તલ ઈમકાન કિસી બુઝુર્ગકે પાસ દફન કરના.

(૬) દફનકે બાદ કુછ દેર કબરકે પાસ ઠહેરકર તિલાવત વ દુઆએ મગફિરત કરના.

(૭) હમેશા તિલાવત, નેક કામ ઔર સદકા વગૈરહકા

સવાબ હસ્બે તૌફીક બખ્શતે રેહના, માલી ઈબાદતકા સવાબ પહોંચાના ચાહો તો હસ્બે તૌફીક રકમ કિસી નેક કામમેં લગા દે યા કિસી મિસ્કીનકી મદદ કર દે, અલ્લાહ તઆલાકે યહાં સુન્નતકે મુતાબિક થોડાસા અમલ ભી સુન્નતકે ખિલાફ બહોત બળે આમાલસે કઈ દરજા બેહતર હૈ.

(૮) શરીઅતકે મુતાબિક મીરાસ તક્સીમ કરના, ઔર મેરે ઈસાલે સવાબકે લિયે ઈજતિમાઅ ન કિયા જાએ બલ્કે હર શખ્સ અપને અપને મકામ પર હસ્બે તૌફીક ઈસાલે સવાબ કરતા રહે.

(૯) ઔલાદકો દીની તાલીમ, અખ્લાકી તરબિયત, સાદા લિબાસ, હલાલ રિઝક નીઝ બચ્ચોંકો નમાઝ બા જમાઅતકી આદત ડાલના.

(૧૦) ઔર કિસી મુત્તબેએ સુન્નત બુઝુર્ગસે તઅલ્લુક રખના.

(૧૧) હત્તલ ઈમકાન કિસીકી ઝમાનત ન કરના ઔર સફેદ કાગઝ પર યા બગૈર સમઝે કિસી દસ્તાવેઝ પર દસ્તખત (સહી) ન કરના.

(૧૨) સૂદી કર્ઝકે લેન દેન, હમઝાદ ઔર જિન્નાત ઔર કીમિયાગિરીકે ચક્કરમેં ન પડના.

(૧૩) વક્તકો અપને કામમેં ઔર શરઈ અહકામમેં યા લોગોંકી ખિદમતમેં યા અપને આરામમેં સર્ફ કરના.

(૧૪) નફસકા મુહાસબા ઝિક્રે ઈલાહી ઔર દુરૂદ શરીફ વ ઈસ્તિગફાર પર પાબંદી કરના.

(૧૫) કભી રોઝએ અનવર પર હાઝરી હો તો મેરા સલામ ઔર શફાઅતકી દરખ્વાસ્ત અર્ઝ કરના.

(૧૬) બુઝુર્ગાને દીન, ઉલમા, ઔલિયાએ કિરામકી સોહબતકો લાઝિમ પકડેં ઔર દિલસે ઉનકા એહતિરામ કરેં. મગર કિસી ભી બળેસે બળે પીરકો સિફાતે ખુદાવંદી મસલન બિગડે કામ બના દેને યા કુછ અતા કરને યા છીન લેનેમેં શરીક યા મુખ્તાર હરગિઝ ન સમઝેં. ક્યૂંકે મુશરિકકી બખ્શિશ અઝ રૂએ કુરઆન હરગિઝ ન હોગી. ઔર ફકત ખુદા હીકો અપના કારસાઝ સમઝેં. ઔર ફકત ઉસીસે હી મદદ માંગેં.

હર શખ્સકા વસિયતનામા ઉસકે વારિસોંકે પાસ હોના ચાહિયે

વસિયતનામેકી અહમિયત

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) સે રિવાયત હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા "જિસ મુસલમાનકે પાસ ઐસી કોઈ ચીઝ હૈ જિસકે મુતઅલ્લિક ઉસે વસિયત કરની હૈ ઉસે દો તીન રાતેં ભી ઈસ હાલતમેં ગુઝારનેકા હક નહીં કે વસિયત ઉસકે પાસ લિખ્ખી હુઈ મૌજૂદ ન હો." (સહીહ મુસ્લિમ)

બહોતસે લેન દેન ઔર મઆમલાત ઈન્સાનકે ઐસે ભી હોતે હૈં જિનકા ઈલ્મ ઉસકે ઘરવાલોંકો નહીં હોતા. મસલન કિસકી અમાનત ઉસકે પાસ હૈ યા ઉસકી અમાનત કિસકે પાસ હૈ, યા ઉસકા કોઈ મકરૂઝ હૈ યા વો ખૂદ કિસીકા મકરૂઝ હૈ: તો અગર વો શખ્સ મર ગયા ઔર કર્ઝકી અદાયગી યા અમાનતકી વાપસી ન હો સકી તો મય્યિતકો હમેશાકા અઝાબ ઔર તકલીફકા સામના કરના

પડેગા. ઈસ લિયે ઐસે શખ્સકે લિયે બહોત ઝરૂરી હૈ કે એક વસિયત નામા હર વક્ત તૈયાર રખ્ખે જિસમેં ઈસ લેન દેનકી પૂરી તફસીલ મૌજૂદ હો તાકે ઉસકે મરનેકે બાદ ઉસકે વારિસ ઉસકે મુતાબિક અમલ કરકે ઉસકો અઝાબસે બચાએં.

વસિયત નામા કિસ તરહ લિખ્ખા જાએ

બેહતર ઔર આસાન સૂરત યે હૈ કે એક કાપીકે ઉપર "વસિયત નામા" લિખકર અંદર નીચેકે ઉનવાનાત ડાલ દિયે જાએં.

(૧) નમાઝેં જો મેરે ઝિમ્મે બાકી હૈં (અગર મર જાઉં તો ફિદયા અદા કર દિયા જાએ).

(૨) ઝિકાત જો મેરે ઝિમ્મે બાકી હૈ.

(૩) રમઝાન યા મન્નતકે રોઝે જો મેરે ઝિમ્મે બાકી હૈં (અગર મર જાઉં તો ફિદયા અદા કર દિયા જાએ).

(૪) હજ ફર્ઝ હો ગયા હૈ મગર અભી તક નહીં કિયા. (અગર મર જાઉં તો હજ્જે બદલ કરા દિયા જાએ).

(૫) સદકએ ફિત્ર ઔર કુરબાનિયાં જિતને સાલકી બાકી હૈં.

(૬) દૂસરોંકા કર્ઝ જો મેરે ઝિમ્મે હૈ.

(૭) મેરા કર્ઝ જો દૂસરોંકે ઝિમ્મે હૈ.

(૮) દૂસરોંકી અમાનતેં જો મેરે પાસ રખ્ખી હુઈ હૈ.

(૯) મઝીદ કોઈ ઐસી બાત જિસકે લિયે વસિયત ઝરૂરી હૈ.

(૧૦) અપને ઘરવાલોંકો સુન્નતકી પૈરવીકી ઔર ઈતાઅતે ખુદાવંદી ઔર અચ્છે અખ્લાકકી વસિયત વગૈરહ.

યે ઉનવાનાત કાઈમ કરકે હર ઉનવાનકે તહત જો સૂરતે હાલ હો લિખતે રહેં. અગર ઈસ ઉનવાનકે તહત કોઈ ચીઝ આપકે

ઝિમ્મે નહીં તો આગે યેહી લિખ દેં. અગર કુછ ઝિમ્મે હૈ તો ઉસકી તફસીલ લિખ દેં. ફિર અલ્લાહ તઆલા અગર આપકો મઝીદ ઝિંદગી દે તો ખૂદ અદાયગી કરતે રહેં ઔર મઝીદ કોઈ ચીઝ વાજિબ હો જાએ તો ઈઝાફા કરતે રહેં.

અપને અઝીઝોંકે જનાઝે ઉઠાનેવાલોં ઔર કબ્રસ્તાનોંકી ઝિયારત કરનેવાલોં ઔર હોસ્પિટલોંમેં જાંકુનીકી અઝિય્યતમેં ગિરિફતાર મરીઝોંકી ઈયાદત કરનેવાલોંકો કબ ઝેબ (શોભા) દેતા હૈ કે અપની મૌતકો દૂર સમઝેં ઔર વસિયતસે ગાફિલ રહેં.

જા ગોર ગરીબાં પે નઝર ડાલ બ ઈબરત
ખુલ જાએગી તુઝ પર તેરી દુનિયાકી હકીકત
ઈબરતકે લિયે ઢૂંઢ કિસી શાહ કી તુરબત
ઔર પૂછ કિધર હૈ વો તેરી શાને હુકૂમત
કલ તુઝમેં ભરા થા વો ગુરૂર આજ કહાં હૈ
અય કાસએ સર બોલ તેરા તાજ કહાં હૈ

(જોશ મલીહાબાદી)

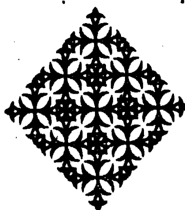
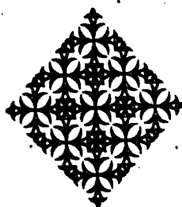
આશિકે રસૂલ હઝરત કારી ફતેહ મુહમ્મદ સાહબ (રહ.) કી મશહૂર દુઆ

હક તઆલા શાનુહૂ આપકો ઔર પૂરે ખાનદાનકો ઔર પૂરે આલમકે મુસલમાનોંકો કામિલ આફિયત વ રાહત ઔર સુકૂન ઈત્મીનાનકે સાથ રખકર તમામ ઝરૂરિયાત અપને ગૈબી ખઝાનેસે પૂરી ફરમાતે રહેં ઔર આજસે લેકર ઝિંદગીકે આખરી સાંસ તક બેશુમાર, બે હિસાબ, હલાલ, બાબરકત, બાવુસઅત રિઝક ભી

આપ હઝરાતકો અતા ફરમાતે રહેં, નીઝ આપ હઝરાતકો ઔર હમ સબકો આખિરતકી ફિકરો શૌક, દુનિયાકી ફિકરો શૌકસે કરોડ દરજે ઝિયાદા નસીબ ફરમાએ. નીઝ મૌત ઔર ખાતમેકે દિનકો હમ સબકે લિયે કરોડોં ઈદોંસે બળ્હકર ખૂશીકા દિન બના દેં. નીઝ હમારી કબરોંકો અપની રહમતસે જન્નતકે બાગ બના દેં ઔર દોઝખકે ગળ્હે ન બનાએં. ઔર સબકી તમામ પરેશાનિયોંકો રાહતોંસે ઔર બીમારિયોંકો શિફાએ કામિલ આજિલ મુસ્તમિર્રહસે ઔર મુશ્કિલાતકો આસાનિયોંસે ઔર રંજ ઔર ગમોંકો ખૂશિયોંસે ઔર કર્ઝ દારિયોંકો કર્ઝકે છુટકારેસે ઔર તંગિયોંકો ફરાખિયોંસે આનકી આનમેં દમકે દમમેં બદલ દેં. આમીન. યા રબ્બલ આંલમીન બજાહે સૈયિદુલ મુરસલીન (સ.અ.વ.).

અલ્હમ્દુલિલ્લાહિ અવ્વલહૂ વ આખિરહૂ વ ઝાહિરહૂ વ બાતિનહૂ વ હુવલ મુસ્તઆન.

૧૮ રબીઉસ્સાની સન હિ. ૧૪૧૯
૧૨ ઓગષ્ટ સન ઈ. ૧૯૯૮
નિસાર અહમદ ફતહી
52A/1 ફેડરલ બી એરિયા કરાંચી

યે જનાઝા કિસકા હૈ?

દેખ અય ઈન્સાન! યે ક્યા શય જા રહી હૈ દોશ પર
હાં, ખુદારા એક નઝર કર ઉસ પૈકરે ખામોશ પર
કૌન યે ઓઢ્હે કફન તા હશ્ર સોનેકે લિયે
જા રહા હૈ કબરકી ખોરાક હોનેકે લિયે
ઈશ્ક બનકર નૂર ક્યૂં ઉસકી નઝરકા બેહ ગયા
સોચ યે ક્યૂં દફઅતન ખામોશ હોકર રેહ ગયા
'તુઝસે કુછ ઈસ ખાકકી ઈમદાદ હો સકતી નહીં
અબ યે બસ્તી હશ્ર તક આબાદ હો સકતી નહીં
નાઝ થા જિસ સુબહ નૂરાની પર ઉસકી શામ દેખ
દેખ અપને શાનદાર આગાંઝકા અંજામ દેખ
બેખબર, યૂં સો રહા હૈ આજ જો ઓઢ્હે કફન
એક દિન ઉસને ભી પેહના થા ઉરૂસી પેરહન
ઉસકી રાતેં ભી તબસ્સુમકી તરહ શાદાબ થીં
ઉસકે દિલમેં ભી હઝારોં હસરતેં બેતાબ થીં
ખૂનમેં ઉસકે ભી એક હલચલ થી એક તૂફાન થા
યે ભી તેરી તરહ, જીતા જાગતા ઈન્સાન થા
વો ઉમંગેં, વો નિશાતે કામરાની ક્યા હુઈ
ક્યા હુઈ વો ઝિંદગીકી લન તરાની ક્યા હુઈ
મૌતકે આતે હી ચેહરા ઝર્દ હોકર રેહ ગયા
એક ઝોંકેમેં યે શોલા સર્દ હોકર રેહ ગયા
અબ તો ઈફશા હો ગયા રાઝ કમાલે ઝિંદગી
ઓ ગુલામે ઝિંદગી, દેખા મિસાલે ઝિંદગી

(જોશ)

દર્સે ઈબરત

જહાંમેં હૈં ઈબરતકે હર સૂ નમૂને
મગર તુઝકો અંધા કિયા રંગો બૂને
કભી ગૌરસે ભી દેખા હૈ તૂને
જો મામૂર[1] થે વો મહલ અબ હૈં સૂને[2]
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ

મિલે ખાકમેં અહલે શાં કૈસે કૈસે
મકીં હો ગયે લા-મકાં કૈસે કૈસે
હુએ નામવર બેનિશાં કૈસે કૈસે
ઝમીં ખા ગઈ આસમાં કૈસે કૈસે
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ

ઝમીંકે હુએ લોગ પૈવંદ ક્યા ક્યા
મુલૂક[3] વ હુઝૂર વ ખુદાવંદ ક્યા ક્યા
દિખાએગા તૂ ઝોર તા ચંદ ક્યા ક્યા
અજલને પછાડે તનૂમંદ[4] ક્યા ક્યા
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ

---

૧. આબાદ ૨. વેરાન ૩. બાદશાહ ૪. તાકતવર

અજલને[1] ન કિસરા હી છોડા ન દારા
ઉસીસે સિકંદરસા ફાતેહ ભી હારા
હર એક લે કે ક્યા ક્યા ન હસરત સુધારા
પડા રેહ ગયા સબ યૂંહી ઠાઠ સારા
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ
યહાં હર ખુશી હૈ[2] મુબદ્દલ બ સદ ગમ
જહાં શાદિયાં થીં વહીં અબ હૈં માતમ
યે સબ હર તરફ ઈન્કિલાબાતે[3] આલમ
તેરી ઝાત હીમેં તગય્યુર હૈં હર દમ
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ
તુઝે પેહલે બચપનને બરસોં ખિલાયા
જવાનીને ફિર તુઝકો મજનૂં[4] બનાયા
બુઢ્ઢાપેને ફિર આકે ક્યા ક્યા સતાયા
અજલ તેરા કર દેગી બિલકુલ સફાયા
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ
યેહી તુઝકો ધુન હૈ, રહૂં સબસેં બાલા
હો ઝીનત નિરાલી, હો ફેશન નિરાલા
જિયા કરતા હૈ ક્યા યૂંહી મરનેવાલા?
તુઝે હુસ્ને ઝાહિરને ધોકેમેં ડાલા
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ

૧. મૌત ૨. તબ્દીલ હોનેવાલી ૩. તબ્દીલિયાં ૪. દીવાના

વો હૈ ઐશો ઈશરતકા કોઈ મહલ[1] ભી
જહાં તાકમેં ખડી હો અજલ ભી
બસ અબ અપને ઈસ જહલસે તૂ નિકલ ભી
યે તર્ઝે મઈશત[2] અબ અપના બદલ ભી
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ
યે દુનિયાએ ફાની હૈ મહેબૂબ[3] તુઝકો
હુઈ વાહ ક્યા ચીઝ મરગૂબ[4] તુઝકો
નહીં અકલ ઈતની ભી મજઝૂબ તુઝકો
સમઝ લેના અબ ચાહિયે ખૂબ તુઝકો
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ
બુઢાપેસે પાકર પયામે[5] કઝા ભી
ન ચોંકા ન ચેતા ન સંભલા ઝરા ભી
કોઈ તેરી ગફલતકી હૈ ઈન્તિહા ભી
જુનૂં[6] તા બકે હોશમેં અપને આ ભી
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ
ન દિલદાદએ[7] શઅરગોઈ[8] રહેગા
ન ગિરવીદએ શોહરહજોઈ[9] રહેગા
ન કોઈ રહા હૈ ન કોઈ રહેગા
રહેગા તો ઝિક્રે નિકોઈ[10] રહેગા

---

૧. જગહ ૨. ઝિંદગીકા તરીકા ૩. પ્યારી ૪. પસંદીદા ૫. મૌતકા પૈગામ ૬. દીવાનગી કબ તક? ૭. આશિક ૮. શઅર કેહના ૯. શોહરત તલબ કરના ૧૦. અચ્છા ઝિક્ર

જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ
જબ ઈસ બઝ્મસે[1] ઉઠ ગયે દોસ્ત અકસર
ઔર ઉઠતે ચલે જા રહે હૈં બરાબર
યે હર વક્ત પેશે નઝર જબ હૈ મન્ઝર
યહાં પર તેરા દિલ બહેલતા હૈ ક્યૂંકર
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ
જહાંમેં કહીં શોરે માતમ બપા[2] હૈ
કહીં ફકરો ફાકાસે આહો બુકા હૈ
કહીં શિકવએ જોરો[3] મકરો દગા હૈ
ગર્ઝ હર તરફસે યેહી બસ સદા હૈ
જગહ જી લગાનેકી દુનિયા નહીં હૈ
યે ઈબરતકી જા હૈ તમાશા નહીં હૈ

૧. મેહફિલ યાની દુનિયા ૨. બુલંદ ૩. ઝુલ્મ.

ખતમ શુદ

